biblioteca de buzunar biblioteca de buzunar

GLADIATORUL

Philipp Vandenberg

DER GLADIATOR
Philipp Vandenberg
Copyright © 2004 by Verlagsgruppe Lübbe GmbH & Co. KG
Bergisch Gladbach

GLADIATORUL
Philipp Vandenberg
Copyright © 2006 Editura **ALLFA**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VANDENBERG, PHILIPP
GLADIATORUL / Philipp Vandenberg;
trad.: Victor Scoradeț. - București: ALLFA, 2006
ISBN (10) 973-724-058-8;
ISBN (13) 978-973-724-058-3

I. Scoradeț, Victor (trad.)

821.112.2-311.6=135.1

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA.**
Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată
fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA.**
Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate
editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside
Romania, without the written permission
of **ALLFA**, is strictly prohibited.
Copyright © 2006 by **ALLFA.**

Editura **ALLFA**: Bd. Timișoara nr. 58,
sector 6, cod 061317 – București
Tel.: 402 26 00
Fax: 402 26 10

Departamentul distribuție: Tel.: 402 26 75; 402 26 38

Comenzi la: comenzi@all.ro
www.all.ro

Redactor: Victor Scoradeț
Design copertă: Andra Penescu

Philipp Vandenberg

Gladiatorul

Traducere din limba germană:
Victor Scoradeț

EDITURA ALLFA

Fortuna-și joacă jocul schimbător
Cu toți. Ba darnică, ba crudă se arată.
Pe unul înălțând, ori prăbușind pe altul,
Azi mie, mâine ție ți-e-nclinată.

Horațiu

Capitolul I

Vitelllius se opri lângă Podul lui Mulvius, în locul prin care se revărsa zi de zi în orașul Roma un fluviu alcătuit din oameni care călătoreau cu diverse afaceri, din indivizi dubioși și din tineri care voiau să-și încerce norocul. El își trecu brațul gol peste frunte, ultimele zile ale lunii aprilie erau calde și umede; apoi, el scuipă, într-un arc amplu, în Tibrul care curgea, brun și leneș, la vale, și își așeză legătura pe pavajul fierbinte al Viei Flaminia.

„Cauți cumva distracție, frumosule tânăr?"

Speriat, Vitellius își apucă legătura în care era strânsă întreaga lui avere și se întoarse. În fața lui stătea un bărbat în veșminte bogate, aflat, poate, în cel de-al patrulea deceniu al vieții sale.

„Distracție?", spuse, timid, Vitellius, care constată, uimit din cale afară, că genele și sprâncenele celui ce-i pusese întrebarea erau vopsite cu negru iar părul blond-roșcat era pudrat cu pulbere de aur. „Caut ceva de lucru și un acoperiș deasupra capului! Fie ca zeii să se-ndure de mine!"

„Ceva de lucru!" Celălalt izbucni în râs. „Ceva de lucru!" Râsul lui devenea din ce în ce mai puternic, iar

la urmă spuse tare, astfel încât să poată fi auzit și de ceilalți: „Iată unul care caută ceva de lucru, de lu-cru, de lu-cru!" În timpul acesta, omul dansa cu pași mărunți, lăsându-se de pe un picior pe celălalt.

După ce se mai liniști puțin, el mai făcu un pas spre Vitellius, în vreme ce-și împingea umărul stâng înainte: „Eu sunt Cesonius. Mă cunoșate fiecare om din oraș, nu nu numai oamenii de vază" și, fără nici o trecere, întrebă: „Vii de la țară, așa-i?"

Vitellius dădu din cap că da. „Vin din Bononia, mă cheamă Caius Vitellius."

„Precis că ești un sclav fugit, un fugitivus!", continuă Cesonius să-l interogheze, apropiindu-se și mai mult de Vitellius. „Trebuie să ai mare grijă." Dar Vitellius protestă indignat, în vreme ce-și arăta medalia rotundă de drepturi cetățenești care-i atârna la gât, în dreptul inimii: „Pe toți zeii și pe mâna mea dreaptă, nu! E adevărat, nu mă număr printre honestiores, dar și noi, cei din plebe, suntem oameni liberi, chiar dacă nu stăm tocmai bine cu banii. Tatăl meu a fost cizmar și un om dintr-o bucată. Acum șaptesprezece ani, atunci când m-a depus, ca pe mulți alți copii la vremea aceea, pe o grămadă publică de gunoi, nu a făcut decât să respecte legile. Nevoia l-a obligat. Pentru mine, care eram al cincilea copil al lui, nu se mai găsea nici loc, nici hrană. Că nu am murit de foame, asta o datorez numai mărinimiei zeilor. Un fierar care repara cazane mi-a auzit scâncetul și m-a scos din gunoiale puturoase. Acum știu și eu să repar cazane și..."

„Și nădăjduiești să-ți găsești norocul în cazanele romane!", l-a întrerupt Cesoniu pe tânăr și a zâmbit plin de compasiune.

„Da", a spus Vitellius cu convingere.

Fața lui Cesonius a devenit serioasă. „Așadar, spuneai că vii din Bononia. Câți oameni locuiesc între zidurile acestui oraș?"

Vitellius a ridicat din umeri: „25.000, poate. Dar de ce întrebi?"

„Și câți fierari care repară cazane există în Bononia?"

„Cinci sau șase."

„Bine", a spus Cesonius; apoi și-a întins brațul stâng, arătând spre sud: „E adevărat că Roma adăpostește între zidurile ei mai mult de un milion de oameni, în schimb, există străzi întregi unde un cârpaci de cazane îi privește, plin de invidie, pe cârpacii de cazane care muncesc. Fiecare Insula are meșteșugarii ei, fiecare bloc de locuințe are meșteșugarii lui. Ca să nu mai vorbim de meșteșugarii care umblă dintr-un loc într-altul, care caută găuri în oalele bogătașilor din cartierele selecte de pe colinele Esquilin și Adventin. Într-un cuvânt, la Roma există mii de cârpaci de cazane."

Vitellius privea înaintea sa abătut. Orașul, în care el își pusese toată speranța, acest oraș al posibilităților nemărginite îi apăru dintr-o dată neprietenos și ostil. Cel mai mult i-ar fi plăcut să-și ia legătura și să facă imediat calea întoarsă; atunci auzi însă vocea lingușitoare a lui Cesonius: „Nu trebuie să-ți fie frică. La Roma, un tânăr plesnind de putere, asemenea lui Hercules și frumos precum Hyacinthus nu se rătăcește niciodată, fiindcă lui îi e dat să umble pe cărările Fortunei. Înțeleptul Cato a spus cândva că un tânăr frumos aduce mai multă bogăție decât recolta unui câmp întreg. Crede-mă, avea dreptate." Spunând asta, Cesoniu își puse mâna pe pulpa băiatului. Instinctiv, Vittleius se trase înapoi. Cesonius se prefăcu a nu băga de seamă și se postă alături de el, astfel încât amândoi priveau în aceași direcție.

„Ia privește numai freamătul acesta zglobiu!" Cesonius făcu un gest cu mâna care echivala cu o invitație. „Încă înainte ca Templul Lunei Noctiluca de pe Palatin să fie luminat, aici, în Ager Romanus, se întâlnesc, atunci când ziua se stinge, toți aceia cărora Jupiter și Venus le-au refuzat norocul iubirii. Și, după cum vezi, aceștia sunt înainte de toate oameni cu stare, care sunt nevoiți să-și cumpere iubirea, Equites cu tivuri înguste de purpură la tunici, ba chiar și Senatori, pe care-i recunoști după purpura lată de pe togă. Cel care vine la Pontus Mulvic, vrea să cumpere sau să fie cumpărat."

Cesonius observă rușinea de pe chipul tânărului Vitellius. „Tu", întrebă el prudent, „tu nu ești încă inițiat în plăcerile lui Venus și Cupidon, nu ai fost încă niciodată strâns între picioarele suple ale unei femei? Nu ai simțit încă niciodată mădularul tare al unui bărbat peste al tău?"

Vitellius scutură din cap, în vreme ce ochii lui sorbeau, curioși, agitația plină de pitoresc din jur. Se aflau acolo femei, a căror frumusețe ar fi putut face să pălească strălucirea zilei. Una dintre ele avea părul roșu despletit, ea purta o tunică de mătase, ale cărei falduri îi scoteau și mai mult în evidență feminitatea. Atunci când venea spre ea un bărbat, ea ea își proptea ambele mâini în șolduri și, cu un zâmbet pe buze, se întorcea încoace și-ncolo. Un roman rotofei, care cu siguranță că avea cel puțin doi cai ai lui, s-a apropiat de frumoasa femeie și i-a desfăcut decolteul generos, ca și când ar fi vrut să controleze dacă ceea ce promitea veșmântul ei de mătase corespundea adevărului.

„Asta-i Cynthia", murmură el spre tânăr, „ea cere doi aurei, din banii ăștia ai putea trăi un an întreg. E incredibil, dar proștii, bărbații ăștia proști, nu numai că plătesc, dar o

fac cu plăcere. Și nu atât din cauza frumuseții ei, nu, femei frumoase există destule la Roma, și poți să le ai deja pentru un as, nu, ei plătesc pentru că Cynthia este nevasta unui senator influent. Dar femeia este totuși femeie. Crezi că asta-i mai bună decât celelalte?"

Vitellius tăcea; după un timp, spuse: „Dar Lex Iulia nu e oare valabilă și la Roma?"

Cesonius râse: „Scumpe prietene, la Roma e permis tot ceea ce face plăcere. Și chiar dacă un lucru sau altul are parte de o interdicție explicită, de fiecare dată se găsește și o lege potrivită care să anuleze interdicția. Așa cum divinul împărat Caligula a putut să o ia în căsătorie pe sora sa, Drusilla, cu toate că legea îi stătea împotrivă, tot astfel Cynthia poate să-și încalce obligațiile căsniciei și chiar să se lase plătită pentru asta. Pentru a se sustrage urmăririi de către organele publice, ea este înscrisă la edil ca prostituată, își plătește impozitele oficiale pe prostituție, așa cum fac și multe alte femei de rang înalt. Se poevestește chiar că și soțul ei trebuie să plătească, dacă vrea să se culce cu ea."

„Pe divinitatea lui Venus și a Romei", spuse Vitellius impresionat, „niciodată n-am mai văzut o femeie atât de atrăgătoare."

„Pune-ți frâu inimii și du-o de zgardă!", râse Cesonius, „nu se cade ca un bărbat să muște din primul măr care-i iese în cale. Mai întâi de toate, însă, prietene, trebuie să fii conștient de faptul că nu muierile pictate în culori țipătoare sunt acelea care-ți produc cele mai înalte plăceri ale simțurilor, nu, propriul nostru sex este acela care ni-l apropie pe Cupidon, fiul lui Venus. În fiecare femeie se ascunde o Danaidă, gata să-și ucidă bărbatul chiar în noaptea nunții. Aceste rafinate fiice ale Venus pe care le

zărești aici nu sunt dintre acelea care trag pumnalul, deși nu puțin din ele poartă cât o jucărie din asta de argint sub cingătoare – și te înjunghie cu tot disprețul după ce ți-ai făcut datoria. Numai să plătești o femeie, că are să-ți zâmbească plină de milă, pe când un bărbat pe care-l plătești îți va rămâne prieten pe viață."

În vreme ce Cesonius vorbea, Vitellius se uita la oameni care vindeau și cumpărau. Erau acolo cel puțin la fel de mulți tineri și băieței precum femeile care se ofereau spre vânzare. Bărbații de stat sau negustorii bogați veneau flancați de câte doi, uneori chiar și de câte patru sclavi. Cu strigătul: „Faceți loc pentru marele Pansa", ei croiau drum prin mulțimea de oameni pentru stăpânul lor. Un altul s-a oprit pe podul de piatră, i-a cântărit pe Cesonius și pe Vitellius cu priviri pline de dispreț, s-a întors cu spatele și a spus, întors către unul din sclavi: „Vreau să mă ușurez!" Cel căruia îi vorbise s-a înclinat scurt, a ridicat tunica stăpânului său, i-a extras aceluia cu grijă mădularul, ținându-l în aerul cald al serii de primăvară. Un jet boltit amplu începu să curgă în Tibru. În afară de Vitellius, abia dacă a mai luat cineva act de această acțiune.

Sclavii conduceau carele cu roți înalte prin mulțime. Cele mai multe aveau o singură osie și erau trase de catâri, un baldachin ținea loc de acoperiș, perdelele înlocuiau pereții laterali. Atunci când perdelele erau trase în lături, puteai să recunoști preț de câteva clipe corpul gol al unei femei care li se oferea trecătorilor cu mișcări lascive.

„Astea sunt cele mai scumpe prostituate din Roma", a spus Cesonius, care urmărea privirile curioase ale lui Vitellius. „Fiecare dintre ele consideră că e sub demnitatea ei chiar și numai să pună piciorul pe pavajul prăfuit

al Viei Flaminia, pe astea nu le întâlnești în nici unul dintre lupanarele ieftine de lângă Circus Maximus, fiecare dintre ele are câteva case cu mai multe apartamente în cartierele selecte, construite astfel încât intrarea și ieșirea să dea în străzi diferite."

În timp ce vorbea, Cesonius făcea plecăciuni în toate direcțiile, arunca bezele pe partea cealaltă a străzii iar din când în când rostea câte un „Ave!" plin de venerație. Pe un tinerel cu bucle negre care turna dintr-un burduf din piele de capră vin roșu de Falerno, l-a sărutat pe obraz. Pare să fie într-adevăr un bărbat cunoscut, gândi Vitellius, când o umbră acoperi dintr-o dată razele soarelui care asfințea. Vitellius își ridică privireea.

Pe divinitatea lui Pan, care face cu putință asemenea seri bucolice, deasupra capului său trona, într-o lectică, o femeie cu bucle blonde – o apariție fermecătoare, ca și când tocmai ar fi descins dintr-o elegie a lui Ovidius. Opt sclavi îmbrăcați în roșu purtau pe umerii lor, pe bare aurite, delicatul mijloc de transport. Frumoasa ședea pe o mare pernă din mătase albastră, care era împodobită cu borduri aurii. Ea purta o tunică fără mâneci, de culoarea ametistului, din al cărei decolteu se revărsau sânii abundenți și goi, mai mari și mai ațâțători decât văzuse Vitellius vreodată la vreo statuie grecească a Afroditei. Sfârcurile frumoasei străluceau, aurite, și în vârfurile lor licărea câte un diamant. Ca și când ar fi vrut să-și pună și mai mult în valoarea splendoarea supranaturală, sprijinită pe antebrațul drept, ea se apleca afară din lectică, surâzând, astfel încât minunatele daruri ale lui Venus atârnau chiar în fața lui, licărind asemenea unor struguri copți. Vitellius simțea cum sângele îi clocotea sub tâmple.

„Slavă ție, Cesonius!", exclamă frumoasa peste capul lui. „Salutări și sărutări, frumoasă Lycisca!", îi răspunse Cesonius, „puterea și frumusețea sânilor tăi va face din nou să se clatine Pax Romana!" Lycisca râse: „Cu condiția ca nici unul dintre comandanții dușmanilor să nu fie atât de bine crescut ca tine. Și, arătând cu o mișcare a capului spre Vitellius, ea spuse: „Pe cei mai frumoși dintre prietenii tăi se pare că i-ai ținut ascunși de mine până acum..."

„Fie ca Mercurius să mă pedepsească dacă mint", a întrerupt-o Cesonius, „abia dacă au trecut mai mult de câteva clipe de când l-am văzut pe tânărul ăsta. El se numește Vitellius, numără abia șaptesprezece primăveri și vine din Bononia. A venit la Roma ca să repare cazane."

„Un tânăr atât de frumos ca tine caută de lucru? Eu bănuiesc mai degrabă că nevoia de distracție te mână la Roma. Orașul e plin de călători veniți din toate provinciile. Floraliile, serbările zeiței Flora, și-au purtat faima până în cele mai îndepărtate unghere ale imperiului. Dar, după cum mi se pare mie, frumosule bononian, nu cursele de iepuri și de capre te-au făcut să bați atâta amar de drum, cât dansatoarele din teatru, care-și leapădă veșmintele cu atâta artă."

Vitellius roși. Nu, nu, cu siguranță nu, ar fi vrut el să spună; dar nu reuși să scoată nici un sunet. Apariția acestei femei îl vrăjise. Ca în transă o auzi pe Lycisca spunând: „Ia te uită, Cesonius, un tinerel sfios, cel dintâi pe care mi-e dat să-l întâlnesc în viața mea. Ia spune-mi, măcar este bărbat? Sau face parte din breasla ta?"

„Numai zeii știu asta", răspunse Cesonius ridicând din umeri, „cel mai bine ar fi să-l întrebi chiar pe el."

Atunci, Lycisca își întinse brațul spre Vitellius. Cu degetele răsfirate, ea își trecu mâna prin părul aspru și

creț al lui Vitellius. Vitellius își ridică privirea. Femeia aceasta, care abia dacă era cu zece ani mai mare decât el, trezea în sufletul lui sentimente pe care el nu le mai cunsocuse până atunci. „Îmi placi, frumosule bononian", a spus ea, în timp ce mâna ei se juca prin părul lui, iar atunci când Vitellius îndrăzni să zâmbească timid: „Vino cu mine!"

Ca la un ordin, unul dintre sclavi apăru lângă Vitellius și alcătui cu mâinile un fel de treaptă, făcându-i semn să urce în lectică. Vitellius îl privi pe Cesonius, acela dădu din cap încurajator, apucă legătura străinului și o aruncă în lectică. Vitellius o urmă cu un singur salt și deja se trezi șezând față-n față cu Lycisca. Aceea făcu o mișcare cu mâna în direcția orașului și lectica se puse în mișcare fără nici un zgomot. „Salve, frumoasă Lycisca", strigă Cesonius în urma ei, „fie ca Flora să-ți presare drumul cu flori."

O vreme, femia din lectică îl privi pe cel de vizavi de ea fără nici un cuvânt. În sfârșit, ea-l întrebă: „Ești cetățean roman?"

„Negreșit", se grăbi Vitellius să răspundă, și adăugă plin de venerație: „Am fost înregistrat la recensământul de anul trecut, stăpână."

„Spune-mi Lycisca", îi spuse frumoasa femeie.

„Desigur, stăpână", spuse Vitellius. Lycisca râse: „Care va să zică, ești pentru prima oară la Roma?"

„Da,", răspunse Vitellius, „da, Lyicisca."

Nu numai că Vitellius se afla pentru prima oară la Roma, dar era și prima oară în viața lui când părăsise Bononia, era și prima oară când se afla singur printre străini, când trebuia să se descurce de unul singur. Era prima oară când ședea într-o lectică, și nu-i era deloc

ușor să șadă în mijlocul de transport care se balansa. Era pentru prima oară când Vitellius se vede stând față-n față cu o femeie cum nu mai întâlnise până atunci. Frumoasă precum Afrodita cea născută din spuma mării, ea îi oferea farmecele ei, lui, cazangiului Vitellius, care nu se culcase încă niciodată cu o femeie.

Ca și când ea i-ar fi ghicit gândurile, Lycisca îi puse mâna pe antebraț și îi spuse: „Prespun că situația ți-e străină. Sunt ferm convinsă că nu ai mai însoțit niciodată o femeie la ea în cubicullum, că nu ai mai văzut niciodată o femeie lepădându-și tunica, dezbrăcându-se de capetium și de struphium."

„Pe toți zeii, nu", o întrerupse Vitellius.

„Nu trebuie să-ți fie teamă", spuse Lycisca, liniștindu-l, „e lucrul cel mai natural din lume."

„Da, stăpână", spuse Vitellius și se grăbi să adauge: „Lycisca."

„Dacă vrei, frumosule bononian, astăzi am să fac din tine bărbat."

Pe Vitellius, fraza îl lovi precum vârtejul bătăilor de tobă al unui herald care se pregătește să anunțe în piața publică cucerirea unor noi provincii. În vreme ce fixa cu privirea sânii albi ca laptele din fața lui, prin minte îi treceau imagini fantastice, dintre acelea care, în anii din urmă, îi răpiseră somnul.

Lycisca împinse în lături perdeaua lecticii și privi, visătoare, asfințitul. Grădini și parcuri pline de splendoare treceau prin dreptul lor, grote artificiale acoperite de iederă, bolți de trandafiri care acopereau drumuri tăcute, flancate de pini și chiparoși întunecați, de măslini argintii și de leandri. Încet, Lycisca recită câteva versuri ale lui Horațiu:

„Curând de tot se duce, amice, tinerețea,
puterea, senectutea îți surpă frumusețea.
Cu păr cărunt și riduri te așteaptă noapte lungă
Plăcerile iubirii pe veci ea le alungă."

Clădirea somptuoasă aflată pe partea dreaptă stârni curiozitatea lui Vitellius, o uriașă construcție circulară, poate o sută de metri în diametru, înconjurată de chiparoși ascuțiți; în vârful clădirii trona o siluetă strălucitoare de aur. „Mausoleul divinului Augustus", îi explică Lycisca. Vitellius era impresionat iar Lycisca spuse în continuare: „Aici, chiar vizavi de intrare, e îngropată urna divinului. Dar tot aici sunt depuși și Caius și Lucius, nepoții lui Augustus, precum și Livia, soția lui, Octavia, sora lui, vitejii Drusus și Germanicus, împărații Tiberius și Caligula" și, după o pauză de reflecție, ea adăugă: „Și tot aici va fi păstrată cândva și cenușa lui Claudius."

„Fie ca zeii să-l aibă în paza lor", spuse Vitellius.

„Ești cumva un susținător al imperatorului?", se interesă Lycisca.

„El este împăratul", spuse Vitellius.

„Are cincizeci și opt de ani și-i curg balele ca la un moș."

„În Bononia", începu Vitellius prudent, „se povestește că împăratul nu mai este stăpân peste simțurile lui și că de fapt conducerea imperiului stă în mâinile lui Narcissus, Callistus și Pallas, pe care i-a eliberat, dar se spune că, mai întâi de toate, el se află sub papucii soției lui, Messalina..."

„Ce anume se povestește despre Messalina?", vru să știe Lycisca.

„Se spune că e pe cât de frumoasă, pe atât de temută. Se spune că ea ar fi cea mai iubită și totodată cea mai temută femeie din Roma."

Vitellius băgă de seamă că ochii Lyciscăi începură să strălucească. Tânăr și naiv, ca orice băiat de șaptesprezece ani din provincie, simțind interesul de care se bucura din partea Lyciscăi, el continuă să pălăvrăgească: „Se spune că ea consumă mai mulți bărbați decât au pierit în campaniile din Britania și Mauritania." Ea râse. „Iar cei șapte mii de angajați ai serviciului de pompieri din Roma stau în spatele ei ca un singur om, cu comandantul lor Calpurnianus cu tot."

„Povestește mai departe", spuse Lycisca, „spune-mi ce altceva se mai vorbește în Bononia despre Messalina."

„Păi, mai mult nu mi-a ajuns nici mie până acum la urechi. Eu am auzit numai ce-și povesteau femeile când veneau la atelier cu oale și cu cratițe. A, ia stai – se mai vorbește și despre dușmănia de moarte dintre Messalina și Agrippina. Se povestește că Agrippina și-a pus ochii pe împăratul Claudius, că vrea să devină nevasta lui și s-o dea la o parte pe Messalina. E adevărat că ea este nepoata lui, dar amândouă sunt ultimele vlăstare din spița iulic-claudină, și Agrippina are un fiu..."

„Taci!", l-a întrerupt Lycisca. „Plebea vorbește mult, fără să știe cum stau lucrurile cu adevărat."

Circulația, pe străzi, devenea acum din ce în ce mai densă, dar în curând întunericul avea să-i pună capăt. Portalurile din dreptul parcurilor publice și private erau împodobite cu cu flori și ramuri, cu prilejul Floraliilor. Covoare de flori cu scene din mitologie adunau ciorchini de oameni cărora le prilejuiau admirație sau atitudini critice. Lângă orologiul lui Augustus, un ansamblu uriaș,

ca proporții, ridicat în jurul unui ceas de apă, ardeau deja făcliile. Pentru ca, până și în timpul nopții, fiecare roman să știe cât era ceasul. Pe partea stângă se aflau termele lui Agrippa, ginerele divinului Augustus, care pusese să se construiască pentru această baie o conductă de apă lungă de douăzeci și doi de kilometri. Aceste gigantice apeducte îl călăuziseră pe Vitellius pe ultimele mile ale drumului lui spre Roma.

„Faceți loc pentru lectica divinei Augusta!", îl auzi Vitellius strigând pe unul dintre sclavi. Vitellius își fixă privirea pe Lycisca. „Uneori, sclavii își permit fel de fel de glume, în orice caz, în felul acesta înaintăm mai repede!" Lycisca coborâse perdelele albastre de mătase ca să se ferească, pe ea și pe oaspetele ei, de privirile curioșilor; dar o crăpătură îngustă în mijloc lăsa loc privirii spre agitația marelui orașul care trecea prin dreptul lor. Lângă Forum Iulium, sunetul harfelor și al cimbalelor se amesteca vesel cu pălăvrăgeala din ce în ce mai asurzitoare a maselor. Pe partea cealaltă, Basilica Emilia, cea mai veche hală comercială și sală de judecată din Roma, dădea pe dinafară de oameni și de legături cu bagaje. Vizitatori veniți cu prilejul Floraliilor își găseau aici un acoperiș gratuit deasupra capului. Marmura de culoare roșu-închis înmagazina foarte bine căldura acumulată în timpul zilei. Lui Vitellius îi săriră în ochi în special sutele de statui albe, cu care fuseseră onorați bărbații care adusese servicii deosebite statului.

Numai cu mare efort reușiră purtătorii lecticii să-și croiască drumul spre Forum Romanum, acolo unde, printre tigăi care fumegau și făclii care aruncau scântei pulsa acea viață care-i adusese orașului Roma în toată lumea porecla de Babilon. Cu mai mult de o sută de ani

în urmă, divinul Cezar pusese să se lupte aici trei sute douăzeci de perechi de gladiatori. Și trecuseră mai mult de nouzeci de ani de când, după celebra lui solie „Veni, vidi, vici", Cezar ospătase aici timp de mai multe zile douăzeci de mii de oameni care stăteau în gazdă la Roma. De atunci veneau aici, zi de zi, acei „forenses", vagabonzi și pierde-vară, palavragii și oameni fără căpătâi, cămătari și cerșetori, curve și jucători, pentru a se amesteca printre senatorii demni de stimă și oratorii bine plătiți, printre bancheri, avocați, samsari și vestale.

Pe când treceau pe lângă Basilica Iulia, acolo unde unde, uneori, se adunau o sută optzeci de judecători ca să conducă marile procese ale Romei și sclavii reușeau numai cu greu să-și croiască drum prin mulțime, un braț de afară apăru dintr-o dată pe sub perdea, pipăind corpul Lysiscăi și căutând, cu degete groase, un detaliu relevant. Lyisisca nu se împotrivi deloc, mai mult, lucrul acesta părea chiar să-i facă plăcere. Atunci când mâna necunoscută ajunse să pipăie sânii, de afară răsună o voce răgușită: „Lysisca!", și perdeaua fu smulsă în lături.

„Sulpicius Rufus!", exclamă Lysisica, vizibil bucuroasă, „am știut eu că asta nu putea să fie decât o mână de gladiator."

Atunci când Sulpicius îl zări pe tânărulVitellius, pe fața lui se întinse un rânjet larg. El lumină cu făclia interiorul lecticii. Fără a da nici cel mai mic semn că ar fi fost încurcată, Lysisca spuse: „Acesta este Vitellius. Vine din Bononia. L-am cules de pe Podul Mulvic."

„Te salut, frumosule tânăr", spuse Sulpicius cu o mișcare amplă a brațului, și, întorcându-se spre Lysisca, el continuă: „Întreaga lume se revarsă astăzi spre Roma, halele și forurile plesnesc de oameni. Fericit e cel care a

mai găsit un acoperiș deasupra capului. Cei mai mulți vor fi nevoiți să înnopteze sub cerul liber."

„O parte din vină îți aparține și ție", răspunse Lysisca, „luptele tale de gladiatori atrag mase de oameni din ce în ce mai mari", și, întorcându-se către Vitellius, ea preciză: „Credinciosul meu prieten Sulpicius Rufus este conducătorul celei mai mari școli de gladiatori din Roma, retiarii lui sunt faimoși în întregul imperiu. Nimeni nu știe să lupte cu plasa și tridentul mai iscusit decât ei."

Sulpicius Rufus se trase câțiva pași înapoi și lumină cu făclia un zid, pe care era pictat cu vopsea roșie un anunț. Lysisca citi încet: „Cincizeci de gladiatori ai lui Sulpicius Rufus, conducătorul Școlii de gladiatori a lui Claudius Nero Germanicus, și înlocuitori lor vor lupta în prima zi a Floraliilor cu tot atâția oameni ai lui Cn. Alleius Nigidus Maius. Trăiască Sulpicius Rufius!"

Lysisca bătu din palme: „Vom fi cu toții prezenți pentru a-i încuraja cu strigătele noastre pe cei destinați morții."

Rufus se apropie din nou de lectică: „Nu vrei să vii și tu la Cena libera? Într-acolo merg și eu acum. Poți să-l iei și pe tânăr cu tine. Ar fi o onoare pentru noi toți."

Lysisca ezita. Cena libera avea loc în seara dinaintea marilor lupte de gladiatori. În vederea morții apropiate, dar și în eventualitatea unei mari victorii, care ar fi urmat să le aducă bogăție sau liberattea, după săptămâni de post și privațiuni, gladiatorii celebrau o sărăbătoare a mâncării, băututii și iubirii, la care avea acces și publicul. Acest eveniment era din ce în ce mai îndrăgit, în primul rând din cauză că nu mai era nimic nimic deosebit să vezi un gladiator murind. Dar să-l vezi îmbătându-se sau

iubind, în disperarea lui, o femeie, ăsta era un stimulent ieșit din comun. La așa ceva, nici Lyisisca nu ar fi zis nu. „Ei bine", spuse ea și-i întinse mâna lui Vitellius, „venim și noi."

Școala imeprială de gladiatori se afla la poalele Aventinului. Rufus mergea împreună cu cei doi sclavi ai lui înaintea lecticii Lysisicăi. Sclavii își croiau drumul prin mulțime cu făcliile lor. Mulți îl recunoșteau pe Sulpicius Rufus și-l băteau pe umăr din mers. „Fie ca Marte și Fortuna să fie alături de tine!" – „Învață-i minte pe molaticii ăia de pompeieni!" – Sau: „Vrem să vedem sânge!" Șeful gladiatorilor le mulțumea, ridicându-le mâinile răsucite spre el deasupra capului. Era un bărbat popular la Roma, chiar dacă faima lui semăna mai degrabă cu aceea a unui actor sau patron de bordel, pe care autoritățile citadine îl înconjurau cu o dragoste interzisă.

În fața școlii de gladiatori, o construcție lungă, cu două etaje, care avea doar câteva feretsre mici ce dădeau spre stradă, se înghesuiau câteva sute de oameni. Mai cu seamă femei și fete, fardate în culori stridente și îmbrăcate în veșminte provocatoare, strgând nume de gladiatori pentru a reuși să obțină acces. Doi sclavi cu pielea neagră și rași în cap, fiecare dintre ei cam la fel de mare precum colosul din Memnon, respingeau cu chipuri imobile insistența femeilor romane dezamăgite.

Scuturată de hohote de plâns, o femeie de aproximativ patruzeci de ani, care cu siguranță că-și purtase deja bărbatul la groapă, țipa cu glas ascuțit și brațele ridicate: „Ia-mă, Pugnax, cât timp te mai afli încă printre cei vii!" O alta scâncea, în vreme ce fardul i se scurgea pe obraz în jos: „Cycnus, Cycnus, iubitul tuturor femeilor, împlântă-

ți tridentul în trupul dușamnului, înainte ca altul să te străpungă pe tine!" Și o a treia – să fi avut poate douăzeci de ani, cu cârlionții pieptănați într-un fel de turnuleț, suspina cu mâinile în dreptul feței: „O, Murranus, tu, leacul păpușelelor nocturne. Niciodată n-am să-mi mai găsesc somnul."

În mulțimea însetată de senzații tari puteai vedea numeroși vagabonzi și pierde-vară, care-și făceau apariția pretutindeni unde se putea bea și petrece pe gratis. Înainte de toate, însă, se aflau acolo femei, care voiau să-și mai vadă pentru ultima oară idolii, cărora voiau să li se dăruiască. Lupta pe viață și pe moarte, organizată în fața ochilor mulțimii de mii de ori, avea mai cu seamă asupra femeilor un ciudat efect de stimulare sexuală. Să fi împărțit culcușul nocturn cu un retiar sau cu un trac încununat de glorie era visul de-o viață al aproape fiecărei femei romane și al aproape fiecărui roman. Un comando al școlii de gladiatori însărcinat cu curățenia trebuia să curețe o dată pe săptămână mâzgălelile obscene pe care le pictaseră femeile în călduri pe pereții exteriori ai cazărmii.

„Faceți loc, bețivi și curve, în lături", strigă Sulpicius Rufus atunci când au ajuns la portalul înconjurat de coloane. În fața făcliilor ținute de sclavi, mulțimea se dădu în lături. Lectica fu lăsată jos. Lyisisca dădu la o parte perdelele. O rumoare se făcu auzită în rândurile mulțimii care aștepta. Vitellius privi curios în jur. „Vino", spuse Lysisca și-l apucă pe tânăr de braț.

În sala de la intrare, care era luminată de sărbătoare și împodobită cu flori roșii, sclavii școlii îi stropeau pe cei ce intrau cu apă amestecată cu șofran. În prag, sclavi alexandrini, dintre cei care serveau la masă, le turnau oaspeților apă curată pe mâini. Vitellius imita întocmai

ceea ce făcea Lyisisca înaintea lui, el își întinse mâinile, își scutură apa de pe ele și și le șterse în buclele de pe capul unui mic sclav alexandrin cu pielea înunecată care venise în fugă.

Curtea cu coloane, care slujea de obicei ca teren de exerciții și arenă de antrenament, era trasnformată într-un triclinium uriaș sub cerul liber. Mese lungi, acoperite cu fețe de masă albe, erau aranjate în formă de potcoavă. Vitellius fixa cu privirea vrăjită grupul de bărbați în marea majoritate bărboși, musculoși – erau cu siguranță mult peste o sută – și un fior îl cuprinse la gândul că mâine pe la ora asta cei mai mulți dintre ei nu vor mai fi în viață, vor fi murit înjunghiați, hăcuiți, zdrobiți de lovituri. Vitellius simți un nod în gât și înghiți în sec.

„Hei, voi, mâncători de orz", urlă Rufus spre ei, „ia uitați-vă-ncoace, v-o aduc pe cea mai frumoasă femeie din Roma."

Treptat, se făcu liniște. Cu toții se holbau la Lysisca, iar aceasta savura vizibil genul ăsta de venerație. Deodată, unul începu să lovească în masă cu cupa lui, un al doilea îl urmă, pe urmă mai mulți, și deodată sute de cupe se auziră răpăind pe lemnul meselor. Vinul sărea din ele peste mese, tăvile cu fructe și ulcioarele cu flori roșii se răsturnară, farfuriile se sparseră. Apoi, treptat, ovațiile se stinseră. Rufus îi conduse pe Lyisisca și Vitellius până la o banchetă aflată cu fața spre mese, cu mâna dreaptă, făcu un semn și o orchestră începu să cânte. Sclavi îmbrăcați în roșu începură să sufle în tabiae, niște instrumente care scoteau un sunet asemănător cu oboiul, acompaniate ritmic de systre, al căror sunet semăna cu acela al xilofonului. În rtimul muzicii apărură din întunericul de după coloane femei romane grațioase,

care se simțeau onorate că li se permitea să îndulcească ultimele ore din viața unui gladiator.

Lycisca stătea culcată pe sofa, încadrată de Suplicius Rufus la dreapta și Vitellius la stânga. „Ca de obicei", constată Rufus vizibil plictisit, „cei mai mulți dintre ei nu au mai văzut o femeie de la Idele lui Martie. Lucrul ăsta o să se simtă." Unele dintre femei, cuprinse de venerație, le sărutau mâinile celor destinați morții, altele le cuprindeau picioarele cu brațele, pline de umilință. Cei destinați morții aveau reacții diferite: Unul tocmai se pregătea să-i smulgă admiratoarei sale tunica subțire de pe trup, în vreme ce o mușca de gât, alții pipăiau, înnebuniți de plăcere, formele care li ofereau, numai câțiva dintre ei reacționau mai degrabă absenți sau își țineau admiratoarele la distanță, respingându-le sau îmbrâncindu-le. Unul a lovit, brutal, o superbă romană în plină figură, un fir roșu de sânge i se scurgea acesteia din nas. Unii își luau iubitele în spinare, ca pe niște saci cu cereale, și le duceau pe scara îngustă de lemn în sus, pe veranda din care o mulțime de uși duceau în cămăruțele strâmte, în care locuiau câte doi gladiatori. Lucru acesta era permis în mod oficial și era însoțit de către gloata din curtea interioară cu aplauze și strigăte înflăcărate.

Lui Vitellius, gemetele de plăcere ale bărbaților, strigătele și oftaturile femeilor i se păreau respingătoare. Lycisca se amuza. Rufus observă, laconic: „Așteptați numai până când Bacchus și-a făcut efectul și până când se va aduce mâncarea. De săptămâni întregi, ăștia n-au mai băgat în ei decât terci de orz; dar uitați-vă la ei ce mușchi au!"

Abia acum obseră Vitellius că, în întunericul protector de dincolo de coloane se țineau alte sute de oameni,

însetați de senzații, care urmăreau, curioși, acest ospăț. Ei șușoteau și se îmbulzeau și arătau cu degetul spre cei destinați morții, printre care ei își recunoșteau de multe ori favoriții. Alții, la rândul lor, nu produceau decât compasiune. Pentru aceștia era limpede încă de astăzi care avea să fie, în caz de înfrângere, decizia publicului: degetul mare în jos, moarte. De câteva zile bune, ghișeele de pariuri din preajma lui Circus Maximus primeau pariuri pe viețile fiecăruia dintre luptători. Favoritul era Scylax, cu o cotă de 1 : 20 pentru supraviețuire, el obținuse deja 29 de victorii, omorâse 25 de adversari, trei dintre ei fuseseră salvați de îndurarea împăratului, un altul de cea a publicului. Bărbații romani pariau pe el, femeile romane îl admirau.

Un semnal strident de trompetă. Dar acesta nu anunța o luptă între doi gladiatori, ci începutul ospățului. Tânărului din Bononia îi ieșiră ochii din orbite: sclavi egipteni aduceau înăuntru o tavă mai mare decât o masă, în mijlocul ei stătea îngenunchiată o femeie îmbrăcată în chip de păun cu coada desfăcută. Tava fu lăsată jos, frumosul păun își desfăcu aripile și, de sub penajul cu scilpiri albăstrii, ieșiră la iveală platouri de argint, pline cu cele mai apetisante delicatețuri din provinciile romane: ficat de pește-papagal, creier de păun și fazan, garnisit cu măsline negre, alunari prăjiți, stropiți cu miere fierbinte, și icre roșii, de la peștii pe care Neptun îi lăsase să crească în apele dintre imperiul parților și coloanele lui Hercule. Toate astea nu erau însă decât aperitivele ospățului.

Vitellius gustă mai degrabă din curiozitate decât mânat de poftă. Oare când mai avusese el vreodată ocazia, în toată viața lui, să participe la un astfel de ospăț? Rufus goni un sclav care trebuia să fie cât se poate de atent ca o

farfurie tocmai golită să fie de îndată schimbată cu una plină și, întocându-se spre Vitellius și spre Lycisca, spuse: „Luați-o încet, ăsta nu este decât primul fel din șapte."

„O cena libera cu adevărat demnă de renumele ei!", observă Vitellius, dar băgă de seamă îndată că spusele lui păreau deplasate.

Gladiatorii se dedau ospățului în fel și chip, în funcție de caracterul fiecăruia. Unii îndesau în mare grabă delicatesele în gurile lor bărboase, mai repede decât erau în stare organele lor de masticație să le prelucreze, ei se înnecau și râgâiau, fără să știe măcar ce anume băgau în ei. Alții gustau din rafinatele mâncăruri cu vârful degetelor, gândul la evenimentele care-i așteptau le tăia orice poftă, de aceea încercau să-și înece așteptările pline de spaimă în cantități uriașe de vin.

Orchestra încerca să stimuleze atmosfera cu melodii din ce în ce mai ritmate și mai stridente. Între timp a fost servit și al doilea fel de mâncare, un mistreț uriaș, brun-auriu, fript la foc de cărbuni de lemn. Acesta avea înfipt în spinare, ca decor, un trident precum acela folosit de luptătorii cu plasa. Veni și bucătarul, care s-a apropiat de el și a smuls tridentul afară, astfel încât aerul fierbinte a țâșnit din friptură, apoi apucă o sabie, o ridică deasupra capului, luându-și elan asemenea unui călău și, cu o singură lovitură, despică mistrețul în două. Acesta aburea și sfârâia, și dintr-una dintre jumătăți se revărsară sângereți și lebărvurști, mere granat coapte și prune renglote fierte. La mese, bărbații chiuiau. Pe unii, însă, priveliștea îi ducea cu gândul la ceea ce îi aștepta în ziua următoare și începură să vomite, din unii, voma țâșnea într-un arc mare peste masă, alții tușeau și vomau în poala însoțitoarelor lor. Dar situațiile de felul acesta erau prevăzute. Sclavii se apro-

piară în fugă cu lighene și le întinseră gladiatorilor șervete muiate în apă cu mentă. Ceilalți continuară să-și savureze mâncarea fără nici o jenă.

Vizavi de Vitellius ședea un urs de bărbat, încremenit de parcă ar fi fost preschimbat într-o coloană de sare. El privea în gol, cu ochii lipsiți de orice expresie. Lacrimile i se rostogoleau pe obraji în jos. Unul dintre sclavii care serveau la masă aduse felul următor, pasăre: el îi puse în față o farfurie cu copane de găină și sturz cu smochine în gălbenuș de ou. Dar bărbatul mătură mâncarea de pe masă fără ca măcar să-i arunce o privire, în vreme ce lacrimile îi curgeau pe obraji. Cei din jurul lui începură să râdă în hohote.

În timp ce Lycisca și Rufus erau adânciți într-o discuție, Vitellius se ridică și se duse la gladiatorul care plângea. „Te temi pentru viața ta?", întrebă Vitellius. Bărbatul nu avu nici o reacție. „Dar ești mai puternic decât toți ceilalți", începu Vitellius din nou. „Ce motive ai să te temi?" Încet, nesfârșit de încet, bărbatul întoarse capul spre Vitellius și-l privi pe acesta cu ochi umezi, respirând greu. „Puterea singură nu-i de ajuns", începu el ezitant, „e vorba în primul rând de viteză și de noroc, astea-l ajută pe retiar să obțină victoria."

„De ce te îndoiești de mâna conducătoare a Fortunei?"

„De ce?", repetă gladiatorul și arătă spre mulțimea care se îmbuiba și răgea. „Iată de ce. Fiecare dintre ăștia de aici speră să supraviețuiască. În cel mai bun caz scapă cu viață jumătate dintre ei. Celorlalți o să li se împlânte tridentul în beregată sau sabia scurtă în mațe, după care aterizează în spolarium, unde corpurile lor hăcuite sunt tratate cu fierul încins, ca să se meargă la sigur, să se știe că nu mai nici un pic de viață în ei."

La aceste cuvinte, Vitellius tresări fără să vrea, ca și când ar fi simțit el însuși fierul încins pe propria-i carne; dar își recăpătă îndată stăpânirea de sine și-l încurajă pe galdiator: „Dacă crezi în norocul tău, ai să învingi! Câte victorii ai obținut până acum?"

Bărbatul privea în gol, fără o vorbă. Apoi repetă plin de amărăciune: „Victorii! Victorii! Sunt nou în breaslă. O *singură* luptă! Doborât *o dată*. Grațiat *o dată*. De fapt, ar trebui să fiu mort, înțelegi?"

„Înțeleg", spuse Vitellius, abătut.

Încet-încet, tânărul începu să câștige încrederea bărbatului: „Eu sunt de baștină din Galileea. Strămoșii mei sunt evrei. M-au adus la Roma în timpul domniei lui Tiberius. Negustorul Hortensius m-a luat ca sclav. Timp de două decenii am cărat butoaie, baloturi, lăzi – și întotdeauna stăpânul meu a fost mulțumit. El mi-a dat voie să mă căsătoresc cu o scalvă din semninția mea. Ea a murit la nașterea fiicei mele. Dar Hortensius era bătrân, el a fost nevoit să renunțe la Taberna lui și, fiindcă avea nevoie de bani ca să-și asigure bătrânețile, și-a vândut întreg inventarul, cu scalvi cu tot. Nu a păstrat-o decât pe Rebecca, pe fiica mea."

„Și tu i-ai fost vândut lui Sulpicius Rufus?", a întrebat Vitellius.

„Așa este", răspunse bărbatul, „așa este! Rufus a fost de părere că un bărbat ca mine, care are puterea unui urs, ar trebui să devină un bun gladiator. El mi-a spus că n-aș avea nimic de pierdut, cel mult mi-aș putea câștiga libertatea. Ei, și prima luptă aproape că am plătit-o cu viața."

Amândoi tăceau, abătuți. După un timp, gladiatorul întrebă: „Tu ești roman?"

Vitellius răspunse: „Nu, eu mă trag din Bononia, dar am dreptul de cetățenie romană."

„Știi să citești și să scrii?", a vrut să știe bărbatul.

„Pe toți zeii, nu!, râse Vitellius, „știu doar să repar cazane, am fost crescut de niște părinți adoptivi, cine era să mă-nvețe să citesc și să scriu!"

„Bine și-așa", spuse galdiatorul, „dar ai minte în cap și știi cum s-o folosești. Te rog să-mi faci și mie o favoare. Dacă s-ar întâmpla ca mâine să mă lovească tridentul vreunuia dintre tovarășii mei și să mă prăpădesc, du-te te rog până la Hortensius pe strada negustorilor de mirodenii din districtul patru și întreabă de Rebecca. Ai grijă cum îi dai vestea morții mele. Spune-i că o iubesc și dincolo de moarte și că ea a fost mândria vieții mele. Și mai spune-i – chiar dacă nu-i adevărat –, că am murit fără frică." La aceste cuvinte, lacrimile începură să-i curgă din nou pe obraji.

„N-ai să mori", încercă Vitellius să-l încurajeze pe gladiator. „Ai să dobândești o victorie strălucită, iar Rufus are să-ți dăruiască libertatea!"

Gladiatorul își șterse cu antebrațul lacrimile de pe obraji. „Fie ca zeii să te orcotească! – De fapt, pe tine cum te cheamă? – Numele meu este Verritus."

„Vitellius", spuse băiatul, și cei doi își strânseră antebrațul.

„Vino la mine, frumosule bononian", exclamă Lycisca pe care Rufus o lăsase singură între timp, „vino să ne uităm la dansatoarele siriene. Umpleți cupele!" Șapte fete înfășurate în voaluri își legănau șoldurile pe ritmul unei melodii tânguitoare, un spectacol care nu reușea să-l atâte nici măcar pe tânărul provincial. „Finis!", urlă un gladiator beat, „Gata!" – Dintr-o dată, cu

toții începură să urle „Finis, Finis, Finis!" În timpul acesta, loveau cu cupele în lemnul meselor.

Pentru Lycisca, asta avu efectul unui semnal. Dintr-un salt, ea se urcă pe masă, trase de superbele ei bucle ei blonde, care se dovediră a fi o perucă, de sub care ieși la iveală părul ei lung și negru. Răpăitul cupelor lovite de mese de către bărbați destinați morții deveni mai puternic și mai rapid. Lycisca se legăna în ritm. Cu o scurtă mișcare a mâinii, ea își smulse veșmântul de pe trup. Gladiatorii începură să scoată urlete de entuziasm, ciocăneau mai tare și mai tare cu cupele lor și urlau în același ritm un cuvânt de neînțeles. Lycisca, goală, frumoasă și provocatoare, se unduia cu mișcări lascive în fața ochilor pofticioși ai celor destinați morții. Acum, lui Vitellius i se părea că începe să înțeleagă urletul ritmat al gladiatorilor: „Mes-sa-lina. Mes-sa-lina. Mes-sa-lina."

„Pe toți zeii", îl străbătu un gând pe Vitellius, „Messalina, nevasta împăratului!" Incapabil să mai articuleze vreun gând limepede, el se holba la această zeiță care dansa, vedea cum părul ei lung se juca pe sânii ei ca niște talazuri, degetele ei lungi și albe odihneau pe părul ei pubian, și el auzi din nou vocea ei care-i spunea, râzând, în lectică: „Dacă vrei, frumosule bononian, astăzi am să fac din tine bărbat."

Messalina! În clipa asta, el sări în sus, îi împinse în lături pe cei din jur și se repezi prin portalul școlii de gladiatori afară și dispăru undeva în mulțimea gălăgioasă.

Capitolul II

Pe când căuta Strada negustorilor de mirodenii, Vitellius ajunse, după lungi cercetări și multe întrebări în Subura, un cartier din cale afară de populat și de rău famat, care nu se distingea decât printr-un singur element de strălucire: Aici se născuse, cu aproape 150 de ani în urmă, divinul Cezar. Strada negustorilor de mirodenii de găsea la Est de strada principală Clivus Suburanus, era foarte îngustă și nici măcar cărucioarele trase de măgari nu aveau loc să treacă pe acolo, din cauză că nenumărații negustori mărunți își etalau mărfurile atât pe trotoare, cât și pe străduța îngustă. Pe lângă mirodenii și ierburi, aici puteai să cumperi însă și linte și alune, struguri și prune, pâine și alte produse de panificație, unelte de tot felul și obiecte de uz casnic. Toate astea se desfășurau într-o gălăgie de nedescris. Aici, la Roma, concurența era incomparabil mai mare decât în Bononia, și Vitellius observă cu neîncredere cum unii dintre negustori își trăgeau clienții de mânecă, ducându-i în intrările boltite.

„Frumosule", se apropie de Vitellius o femeie cu niște lațe pe cap, „la mine în thermopolium, pentru un as

primești de băut, pentru doi ași primești de mâncare, pentru trei mă primești pe mine și pentru patru, și un minunat vin de Falerno". Vitellius respinse oferta cu o mișcare supărată a mâinii, cu toate că începea să simtă foamea. De la ospățul nemaipomenit din seara precedentă, el nu mai mâncase nimic. După o noapte petrecută printre mii de pelerini și turiști în Forum Iulium, cu legătura sub cap folosită drept pernă, fără doar și poate că ar fi fost ispitit să mănânce o dată într-un thermopolium. Acest fel de local cu gustări rapide trecea le Roma drept cea mai nouă realizare, erai servit în picioare, nu culcat pe-o parte, după obiceiul roman, după cum se spunea, până și ofertele frivole ale patroanei se rezolvau în picoare. Dar Vitellius trebuia să aibă grijă de fiecare as, el avea exact 60 de sesterți în legătura lui, ceea ce corespundea sumei de 150 de ași de bronz. În condițiile astea, nu avea nici un as disponibil pentru thermopolium.

Vitellius a întrebat de Hortensiusm negustorul de odinioară, și a a primit informația: drept înainte, vizavi de Hospitium, hanul. Caupo-ul de la han l-a întâmpinat pe Vitellius cu amabilitate, pentru că el credea că tânărul cu legătura de bagaje căuta adăpost la el; însă, atunci când a aflat că străinul îl căuta pe Hortensius, i-a făcut semn cu un gest disprețuitor spre casa de pe partea cealaltă, o clădire îngustă, cu două etaje, care la parter abia dacă avea loc suficient pentru o ușă și o fereastră. Între ele se putea recunoaște tăblița pe care erau înscrise prețurile negustorului:

I modius de orz	III Sesterți
I măsură de vin de Falerno	I Sesterț
I pâine	II Ași

I bucată de brânză	I As
Curmale	I As
Ceapă	I As

Ușa era deschisă, ca pretutindeni în anotimpul acesta. În întunericul încăperii cu tavan jos, Vitellius a distins un bărbat bătrân cu barbă albă. „Vă salut", spuse Vitellius, „dumneavoastră trebuie negreșit să fiți Hortensius, negustorul" și, pentru că nu primi nici un răspuns, el continuă: „Vin din cauza lui Veritus, sclavul dumneavoastră." Bătrânul îi făcu un semn de lehamite: „Da, știm că a murit. Rezultatele luptelor sunt scrise pretutindeni. Eu nu am nici o vină."

„Nu ar fi trebuit să-l vindeți!", obiectă Vitellius.

„Băi puștiulică", începu Hortensius să bombăne, „am primit 3000 de sesterți pentru el iar fiicei lui, Rebecca, i-am promis libertatea după ce eu n-am să mai fiu. Verritus a fost de acord cu asta. Din banii ăștia trebuie să trăiesc câte zile oi mai avea." După un timp, el adăugă: „Tu cine ești de fapt? Ce vrei de la mine?"

„Mă numesc Vitellius și vin din Bononia. Printr-o coincidență, aseară am ajuns să iau parte la Cena libera și l-am cunoscut pe Verritus. El m-a rugat ca, în cazul în care are să moară, s-o caut pe fiica lui și să-i aduc vestea."

Bătrânul îl măsură pe străin cu neîncredere, după care se duse la o ușă care dădea într-o încăpere dosnică, și mai întunecată, și strigă: „Rebecca!"

În clipa următoare, în ușă își făcu apariția o fată delicată, cu bucle negre. Probabil că avea aceeași vârstă ca și Vitellius. Ochii ei erau abătuți. Nu avea lacrimi în ei, dar se vedea că plânsese. Lui Vitellius i s-a pus un nod în gât.

„Rebecca", începu el, „ai auzit deja de moartea tatălui tău în arenă. Fortuna a făcut în așa fel, încât aseară, în ajunul Floraliilor, să câștig încrederea tatălui tău, cu toate că nu ne mai întâlniserăm niciodată înainte. Am stat laolaltă cu el la Cena libera, și mi-a povestit despre tine."

Rebecca se uită la Vitellius. Privirea fetei aproape că îi întuneca mințile. Era la fel de frumoasă precum îndoliata muză Melpomena, și el începu să se bâlbâie. „Tatăl tău", bâigui el, „m-a rugat să-ți spun că are să te iubească și de dincolo de moarte și că tu ai fost mândria vieții lui. M-a mai rugat să-ți spun că a murit fără teamă."

Timp de câteva clipe, cei trei au stat față-n față în încăperea întunecată fără să scoată o vorbă. Vitellius se străduia să-și stăpânească lacrimile. Rebecca privea în gol cu ochii lipsiți de orice expresie. „Îți mulțumesc, străine, mi-aș fi dorit să ne fi întâlnit în împrejurări mai vesele, dar, de vreme ce zeii au hotărât ca lucrurile să se întâmple astfel, povestește-mi despre ultimele ceasuri petrecute de tatăl meu."

Bătrânul o întrerupse: „Constelația sumbră a lui Saturn s-a aflat deasupra lui. Moartea lui a fost predestinată, ce rost mai are acum toată lamentația asta. Întoarce-te la munca ta, Rebecca."

Rebecca îl privea pe Vitellius ca și când i-ar fi cerut ajutorul. Acesta se uită la figura severă a bătrânului, apoi, întorcându-se spre fată, spuse: „Putem să ne întâlnim după ce ți-ai terminat treburile zilei", și, către bătrân, „sunt sigur că nu aveți nimic împotrivă." Rebecca interpretă tăcerea bătrânului ca aprobare. „Vă mulțumesc", spuse ea plină de umilință, „atunci o să ne întâlnim după amiază la Forum Boarium, în fața statuii Pudicitiaei. Salve." Rosti aceste cuvinte și dispăru. Vitellius își luă rămas bun de la bătrân.

Pe drumul spre Forum Boarium, Vitellius se întâlni cu unul dintre numeroșii profeți-cerșetori care, cu o colivie cu porumbei în mână, se ofereau să le ghicească trecătorilor viitorul. De cele mai multe ori, ei îi abordau pe oameni cu o subtilitate îndelung exersată și care și-a arătat adeseori roadele, mai întâi se interesau de drum, întrebau dacă respectivul nu era cumva o rudă a lui cutare și cutare – „Nu se poate, dar ce asemănare izbitoare" – sau se apropiau de victimele lor cu cuvintele: „Chiar astăzi o să vă întâlniți cu Fortuna, doar că nu știu încă în ce loc."

Vitellius s-a lăsat repede convins. Destinul lui, care acum era mai incert decât fusese vreodată în toată viața lui, îi stârnea curiozitatea. Relația romanilor cu ai lor haruspices era una scindată. Cicero a întrebat o dată dacă pe cei ce ghicesc viitorul și pe ghicitorii în măruntaie nu îi pufnește râsul, atunci când se întâlnesc. Împăratul Tiberius a emis chiar și un decret, conform căruia haruspices nu puteau fi consultați decât în prezența unui martor. Claudius, dimpotrivă, era un adept credincios al interpretării viitorului și, între timp, în întreaga Romă nu mai exista nici măcar un singur funcționar de rang mai înalt care să nu poată apela la propriul său haruspex, atunci când era pus în situația de a lua o decizie politică. Și până și comandanți romani de oști se lăsau conduși, în deciziile lor, de ghicitorii în măruntaie.

Vitellius plăti un sesterț. Haruspex-ul își vârî mâna în colivie, scoase un porumbel căruia îi tăie capul cu un cuțit bine ascuțit. Sângele țâșni, haruspex-ul ținu un timp pasărea decapitată scuturată de spasme până i se scurse tot sângele. Cu gesturi sigure, el jumuli penele de pe burta porumbelului, o despică și, cu degetele pline de

sânge, scoase la iveală măruntaiele, numite exta. Apoi, el se așeză pe o treaptă la marginea străzii, în vreme ce Vitellius urmărea cu o privire plină de scârbă, dar și de încordare, mâinile mânjite de sânge ale ghicitorului.

Haruspex-ul își ridică privirea, ezită o vreme și-l privi pe tânăr cu ochii întredeschiși: „Văd sânge, mult sânge, asta văd." Vitellius fu scuturat de un fior. „Dar nu este sângele tău, este sângele altora – chiar dacă, în viitorul apropiat, o să treci la un fir de păr de moarte. Dar are să te salveze mâna unei femei, și ai să numeri aproape o jumătate de sută de primăveri."

„Nu-s tocmai rele veștile", se bucură Vitellius, „și, ce altceva mai vezi, bătrâne?"

Ghicitorul ținea între degetul mare și arătător un ghemotoc mititel, roșu-maroniu. „Ăsta-i ficatul", îi explică el tânărul care privea cu scârbă. „Este plin și are două crestături pe partea inferioară. Asta înseamnă: trebuie să te aștepți la o viață plină, bogată în trăiri și prevăzută din plin cu bunuri pământești. Cele două crestături arată că e vorba de două femei, care-ți vor determina drumul în viață."

„Un oracol bun, fără doar și poate", spuse Vitellius strălucind de bucurie.

„Cu siguranță", răspunse haruspex-ul, „de mult nu am mai fost în măsură să-i dau cuiva vești atât de bune."

Vitellius îi mulțumi prezicătorului, apoi porni în direcția Forum Boarium. În zilele de sărbătoare, Forum Boarium, amplasat pe malul stâng al Tibrului, piață de produse agricole și vite, era locul de întâlnire pentru cei din păturile de jos, pentru plebe și pentru sclavi. Rareori se întâmpla ca vreun bancher, vreun avocat sau vreun senator să se rătăcească pe aici. Și, altfel decât în timpul

dezmățatelor Saturnalii, când, vreme de șapte zile și șapte nopți, erau suspendate toate deosebirile de rang dintre patricieni, plebei și sclavi, Floraliile, sărbătoarea florilor și a izvoarelor, erau celebrate, ce-i drept, desfrânat și extatic, dar respectându-se cu strictețe deosebirile de rang și avere. Existau peste 100 de astfel de 'Feriae' de-a lungul unui an. De Floralii, pretutindeni aveau loc ospețe udate din abundență, care de cele mai multe ori se terminau cu scene orgiastice, de sex în masă, și care nu ofensau pe nimeni.

Vitellius se plimba agale prin Velabrum, un cartier comercial care, în zilele săptămânii, slujea comerțului cu carne, pește, produse de panificație, vin și ulei și, trecând pe lângă locul în care Cloaca maxima se vărsa în Tibru, ajunse în sfârșit la Forum Boarium. Târgul de vite, cu țarcurile lui uriașe, era ticsit de oameni care, chiar prin îmbrăcămintea lor grosolană, se dovedeau a fi mai puțin avuți. În timp ce căuta statuia reprezentând-o pe Pudicitia, Vitellius dădu peste un edificiu reprezentativ despre care află, întrebându-i pe cei din jur, că era serviciul pentru aprovizionarea cu cereale a orașului, ridicat chiar alături de Templul lui Ceres, zeița protectoare a cerealelor. Statuia Pudicitiaei se afla la o sută de pași de locul acela.

Vitellius o văzu pe fată încă de departe. Acum, în lumina cu străluciri aurii a soarelui după-amiezii, ea îi apăru și mai frumoasă, și mai atrăgătoare decât în camera întunecoasă a bătrânului negustor. „Te salut, Rebecca", spuse Vitellius, „Ave", spuse și fata, plină de sfială. Iar bononianul adăugă: „Spune-mi Vitellius. Sun prietenul tău."

Abia acum, când stătea în fața ei, Vitellius băgă de seamă cât de mic și de fragil era acest copil. Era aproape

de necrezut că era în stare să îndeplinească munci de sclav. „O, cât de trist este prilejul pentru care ne întâlnim", spuse Vitellius. Rebecca fixa cu privirea pavajul din fața ei. Ea purta o tunică dintr-un material aspru, maron, care abia dacă-i acoperea pulpele iar picioarele ei delicate erau încălțate în niște sandale ușoare din piele, ale căror crelușe subțiri erau înfășurate pe gambe. „Nu trebuie să i-o iei în nume de rău stăpânului meu, că a fost atât de ursuz", începu Rebecca, timid. „Nu este un stăpân rău. Are o inimă bună, chiar dacă, uneori, dă impresia că e făcută din piatră."

„De ce-a trebuit să-l vândă pe tatăl tău la gladiatori? Cu siguranță că nu s-a dus de bună voie."

„A făcut-o de dragul meu. În schimb, stăpânul meu mi-a promis libertatea prin testament. În clipa când el moare, eu primesc statutul de sclavă eliberată. Pot să mă căsătoresc, iar copiii mei vor fi liberi."

„Dar toate astea au fost plătite destul de scump", consideră Vitellius.

„Cine ar fi crezut că nu avea să reușească în cariera de gladiator. Era mai puternic decât orice alt bărbat de la noi din regio."

„Dar avea peste patruzeci de ani, se apropia de vârsta la care nici măcar ca soldat nu mai ești mobilizat."

Rebecca tăcea. După un timp, spuse: „Pentru mine a făcut-o. El a plătit libertatea *mea* cu viața *lui*."

„Libertatea", repetă Vitellius, „ce însemnătate mai are ea dacă ești sărac. Uită-te la mine. Eu sunt un cetățean roman născut liber. Mi se permite să port togă, lucru care îi este interzis unui sclav, numai că eu nu port togă din cauză că nu pot să-mi permit s-o cumpăr. Cincisprezece sesterți, asta a fost toată plata pe care am primit-o

pentru o lună de muncă. Din banii ăștia am fost nevoit să mă întrețin. Un sclav nu trebuie să-și bată capul cu asta; căci stăpânul este obligat să aibă grijă de el."

„În schimb, tu poți să dispui de tine, tu ai putut să-ți părăsești locurile natale și să mergi la Roma, să-ncerci să-ți găsești o existență nouă, pe când noi, cei care nu suntem liberi, trebuie să facem doar ceea ce le place stăpânilor. Dacă lui îi place să ne bată, atunci trebuie să-i oferim acele părți ale corpului unde-i place să ne bată, iar dacă lui îi place să ne vadă ad metalla, în minele din munți, noi nu ne putem împotrivi. Cu excepția celor câteva sărbători ale sclavilor, viața noastră constă din muncă și umilințe, din umilințe și muncă. Spre deosebire de voi, noi trăim pentru viitor, speranțele noastre se pierd în nori, și mulți chiar își fac toate pregătirile pentru o viață după moarte."

„Cine zace în rahat, nu are decât să se uite la nori", spuse Vitellius.

„Ai fost alături de el când a murit?", întrebă Rebecca dintr-o dată. Vitellius scutură din cap. „Dar cu siguranță că știi mai multe decât îmi povestești. Vreau să aflu întregul adevăr." Rebecca îl privea cu ochi rugători. „Te rog", spuse Rebecca, „să știi că sunt în stare să suport adevărul."

„Te-am mințit când ți-am spus că tatălui tău nu-i era frică. La Cena libera, el era complet răvășit și plângea", spuse Vitellius. „Tocmai de aceea, încă de dimineață am pornit-o spre Circus, dar n-am mai reușit să intru. Oameni de la intrare nu m-au mai lăsat să intru, fiindcă băncile erau deja ticsite de lume. Cred că romanii se duc încă de la miezul nopții la Circus. Dar voiam neapărat să mă conving cu ochii mei, fiindcă simțeam că nu avea să iasă bine. Pe urmă m-

am dus spre unul din ciorchinii ăia de oameni care se formează pe sub arcade, în jurul birourilor de pariuri. Pe la ora prânzului, agentul de pariuri a strigat: „Lupta numărul 16 – retiarul Pugnax împotriva retiarului Verritus – învingător Pugnax – Verritus ucis." La început am fost ca și paralizat. Pe urmă am vrut să mă reped cu pumnii asupra mulțimii care chiua de bucurie, să urlu la ei și să le spun că, spre distracția maselor, tocmai fusese omorât un om care iubise viața la fel de mult ca ei, dar între timp tocmai se anunța un nou rezultat. Lângă Porta libitinensis, poarta prin care sunt scoși din arenă gladiatorii uciși, i-am văzut apoi cadavrul, răni în ambele pulpe, un ochi umflat și plin de sânge închegat iar în burtă o rană adâncă, deschisă larg."

„Încetează!", strigă atunci Rebecca, se întoarse cu spatele, își acoperi ochii cu anterbațul și se rezemă, plângând cu sughițuri, de soclul statuii. Spasme de durere îi zgâlțâiau trupul micuț. Vitellius se duse la ea și începu s-o mângâie pe păr. „Iartă-mă!, spuse el, „dar am crezut că dorești să afli întregul adevăr."

„Adevărul e groaznic", bâigui Rebecca, „mult prea groaznic."

Vitellius își așeză mâna pe umărul Rebeccăi. „Aș vrea să te ajut să-ți suporți soarta asta grea", a spus el. „Știu bine că nu pot să-l înlocuiesc pe tatăl tău, dar aș vrea să-ți fiu prieten – dacă vrei și tu..."

Convorbirea lor fu întreruptă brusc. Un grup format din patru bărbați îmbrăcați ca gladiatorii își croia drum prin mulțime urlând cât îi ținea gura de tare și îmbrâncind în lături fără nici un fel de rețineri bărbații și femeile care le stăteau în drum.

Unul dintre ei zbieră spre mulțime: „A văzut careva un tânăr din Bononia, e căutat un bononian pe nume Vitellius!"

Vitellius s-a speriat. Ce trebuia să însemne asta? Nici Rebeccăi nu-i mirosea a bine. Ea l-a apucat pe băiat de mână. Se uitară unul altul. Timp de o clipă, amândoi s-au gândit probabil la același lucru: s-o șteargă. Apoi, însă, își dădură seama amândoi că, în felul acesta, nu ar fi făcut decât să devină suspecți.

„Un anume Vitellius din Bononia este căutat!" Cei patru veneau din ce în ce mai aproape, oamenii se dădeau în lături, acum, ei veneau drept spre Vitellius. Acesta rămase pe loc, ca și când ar fi prins rădăcini, i se uită gladiatorului drept în ochi și spuse într-un târziu: „Eu sunt Vitellius din Bononia."

„Vitellius din Bononia?", îl întrebă acum gladiatorul și, fără să mai aștepte răspunsul, se întoarse spre ceilalți: „Hei, băieți, aici, l-am găsit!"

Ceilalți trei veniră în fugă, unul s-a apropiat de Vitellius, i-a răsucit brațul drept la spate și i-a strigat: „Dă-i drumul!"

„Ce vreți de la mine?" Vitellius încercă să se apere. „Nu știu să fi comis nici un delict." El aruncă spre Rebecca o privire de parcă ar fi căutat ajutor, apoi fu împins înainte și fata dispăru din raza lui vizuală. Gladiatorii îi strigau: „Înainte, înainte!"

„Nu încape nici o îndoială", spuse Messalina, „împăratul e iubit de popor mai mult decât oricând. Construirea noilor conducte de apă dinspre colinele Simbruine, legea împotriva ticăloșiei cămătarilor, inventarea noilor litere cu care să scriem, toate astea i-au adus lui Claudius foarte multă simpatie. Situația noastră devine din ce în ce mai dificilă."

Bărbații care o înconjurau pe Messalina, cu toții amanți ai ei, dădură din cap aprobator. Ei stăteau în jurul

patului de argint al împărătesei, în care era loc pentru șase persoane, și o mâncau din priviri pe femeie. În același timp, fiecare dintre ei făcea eforturi vizibile să pară cât mai relaxat, de parcă ar fi fost lucrul cel mai firesc din lume ca împărăteasa, această muiere emanând în continuu plăcere și poftă, să stea tolănită pe jumătate goală în fața lor, pigulind cu o neajutorare jucată de colțurile unui mic voal. Rostul voalului ar fi fost acela de a-i acoperi goliciunile trandafirii, în realitate, însă, se vedea că Messalinei îi făcea o deosebită plăcere să tragă când de partea de sus a voalului, când de aceea de jos, pentru a-și acoperi, pe rând, ba sânii uriași, ba părul negru de pe pubis, nereușind, de fiecare dată, decât să-și dezvelească partea de sus sau partea de jos a trupului.

Titius Proculus, comandantul gărzilor ei și sfetnic de încredere, reușea să se controleze cel mai bine. „De la divinul Augustus încoace", spuse el puțin cam teatral, „nici un cezar nu a murit de moarte naturală. Fiecăruia i-a venit câte o sabie în ajutor. Și Claudius își va afla sfârșitul înainte de vreme."

„Fără îndoială", fu de părere și Juncus Vergilianus, un membru al Senatului roman, „numai că, în momentul morții lor, și Tiberius și Caligula erau urîți de popor."

„Dar Claudius?", spuse Sulpicius Rufus, conducătorul școlii de gladiatori, „Claudius nu s-a bucurat de dragostea poporului la începutul domniei sale, însă, după succesele lu militare în Britania și după ce a dat dovadă de atâta receptivitate față de nevoile maselor, cea mai mare parte dintre romani sunt de partea lui, iar acela care ar vrea să îl înlăture prin violență ar avea de înfruntat opinia publică."

„Dar nici nu putem să așteptăm ca împăratul să plece din lume atunci când va fi vrerea zeilor, deja mi se pare

că a trecut un car de vreme, ca și când, pentru el, timpul ar curge în sens opus", veni răspunsul lui Decrius Calpurnianus, șeful pompierilor din Roma.

„Nici nu-i de mirare", râse Messalina, „doar călătorește de câteva ori pe an la Sinuessa, la fosta casă de la țară a lui Cicero. Vinul și băile calde par să-i facă bine."

„Totuși, pe drumul spre Sinuessa ar fi posibil ca împăratului să i se întâmple ceva", fu de părere Sanfeius Trogus, membru în garda de corp a împăratului.

„Da, dar dacă atentatul eșuează, tu vei fi primul asupra căruia va cădea sabia călăului", obiectă Proculus, „mie mi se pare că un atentat departe de capitală are de înfruntat riscuri uriașe. Pericolul de a fi descoperit înainte de atentat e mai mare, iar posibilitatea de a dispărea imediat după atentat e mai mică decât aici, la Roma, unde oricare dintre noi cunoaște fiecare ungher."

„La țară nu s-a reușit nici măcar înlăturarea micuțului Ahenobarbus", spuse Messalina, îndreptând una dintre pernele de mătase roșie. „Fiul Agrippinei trăiește în continuare. Încă mai poate să ne dispute dreptul de urmași la tron, mie și lui Britannicus." Spuse asta cu ochii ei negri scânteind de mânie.

„Aduce-ți-vă aminte totuși", se aprinse Proculus, „cât de greu ne-a fost să ajungem de la Antium la Roma fără să fim recunoscuți. Dacă am fi fost văzuți, alibiurile noastre atât de scump cumpărate s-ar fi dovedit total inutile."

„Dacă nu e cu putință la țară, atunci trebuie să se întâmple la Roma", spuse atunci Messalina. Și, când nici unul dintre amanții ei nu răspunse, ea se lăsă curpinsă de furie. „Lașilor ce sunteți!" Ochii ei se micșorară de mânie. „Sunteți niște lași molatici, demni de tot disprețul. Vreți să fiți prietenii mei", șuieră ea cu dispreț, „dar nu sunteți

decât sclavii propriilor voastre plăceri. Ochii voștri mustesc de pofta de a mă pipăi, de a-mi simți gura și de a duce la îndeplinire jocul voluptuos al lui Venus, dar nici unul dintre voi nu este dispus să-și asume nici cel mai mic risc, cu atât mai puțin să-și pună viața-n pericol."

„Augusta!", încercă Vergilianus s-o liniștească pe furibunda Messalina.

„Da' de unde, Augusta", șuieră ea, „eu nici măcar nu sunt Augusta, sunt doar soția împăratului Claudius, din întâmplare, a treia. I-am dăruit împăratului un urmaș la tron și o fiică, dar tot nu sunt împărătească. Iar acum, părăsită de prieteni, sunt în situația de a mă teme că Agrippina, nepoata împăratului, are să-mi dispute rangul."

Messalina se ridicase din patul ei de argint, aflat chiar în mijlocul spațiosului tablinum și, îmbrăcată numai în micuțul ei voal, tuna și fulgera prin palat. „Claudius trebuie să moară – Agrippina trebuie să moară – Ahenobarbus trebuie să moară!"

Villa Messalinei, situată în districtul al doilea al Romei, în selectul Coelomontium, era de proporții uriașe. Ea o închiriase ca să-și poată satisface nestingherită nevoile ei de nimfomană, în afară de asta, ea voia să stea cât mai departe cu putință de Claudius care avea între timp 58 de ani și dăduse deja semne cât se poate de clare de ostilitate. Înainte de toate, însă, ea se ferea de Callistus și Palla, sclavii eliberați care conduceau, împreună cu Narcissus, treburile guvernării. Numai Narcissus se număra printre amanții Messalinei. În numai câțiva ani, fostul sclav reușise să ajungă unul dintre cei mai bogați cetățeni romani. Averea lui era estimată la 400 de miloane de sesterți.

Ajunsă din nou în tablinum, Messalina se aruncă în pat, începu să lovească cu pumnii în perne și să strige,

cu fața adâncită în puful lor moale: „Nici unul dintre voi nu mă va mai avea, nici unul dintre voi nu mă va atinge, înainte ca împăratul Claudius să fi murit!"

„Messalina!" Sulpicius Rufus îngenunchie în fața patului mult iubitei, încercând să-i sărute picioarele. Dar Messalina strigă: „Pieriți din ochii mei, câini în călduri ce sunteți. Duce-ți-vă acasă la nevestele voastre umflate de somn și plicticoase, cereți-le doi ași pentru lupanar, nu vreu să vă mai văd aici câtă vreme Claudius este încă în viață!"

Cei cinci se retraseră fără un cuvânt. Messalina se ridică din pat, bătu de două ori din palme și se duse prin curtea cu coaloane până în salonul de primire situat pe partea cealaltă, lângă vestibul și dormitor. Acest cubiculum, decorat în albastru și verde, avea pereții împodobiți cu mozaicuri delicate, care reprezentau un peisaj de pe Nil, între lotuși cu coada lungă și plante de papirus. Cu o singură fereastră înaltă, care dădea spre est, încăperea era mică în comparație cu celelalte camere, și nici patul de aici nu era peste măsură de mare; dar încăperea și mobilierul nu foloseau decât pentru dormit. Relațiile cu amanții ei, Messalina le cultiva în patul ei monumental și scump, care era amplasat în salonul de primire.

Îndată după ce Messalina a bătut din palme, și-au făcut apariția o cameristă și o coafeză. „Lycisca dorește să iasă în oraș", spuse Messalina. Asta însemna că Messalina, consoarta împăratului, dorea să fie deghizată în curva Lycisca. Câteodată, asta se întâmpla de mai multe ori pe săptămână, și unii dintre turnătorii împăratului încasau bacșișuri considerabile atunci când erau în măsură să le comunice doritorilor adresa bordelului în care tocmai își dădea curs poftelor. Și anume, la tariful regulat de doi ași.

Messalina ședea, goală, pe un taburet din mătase verde pal, iar camerista îi lega un șorț îngust în jurul șoldurilor, talia și sânii i le-a strâns într-un capetium roșu, un fel de corset, cea de-a doua sclavă îi colora fața, gâtul și brațele cu cretă și alb de plumb. Obrajii, sânii și buzele cu drojdie de vin roșu, ochii și genele cu cenușă de cărbune de lemn. Sclavele încă nu-și duseseră treaba la bun sfârșit atunci când, din atrium, se făcură auzite strigăte și înjurături. Atriensis-ul, un sclav care făcea de serviciu în antecameră, dădu buzna înăuntru și dădu de știre că patru gladiatori aduseseră un bărbat tânăr care abia de se mai putea ține pe picioare.

„Aduceți-l încoace!", porunci Messalina.

Gladiatorii, avându-l pe Vitellius în mijlocul lor, dădură raportul: „Am dus la îndeplinire ordinul dumneavoastră, după cum ne-ați poruncit. Iată-l aici pe tânărul din Bononia!" Ca pe o pradă l-au împins pe băiat în fața Messalinei. Vitellius arăta cât se poate de rău. Părul îi atârna, în devălmășie, pe față. Fruntea îi era scăldată-n sudoare. Arcada deasupra ochiului drept părea spartă și era plină de sânge. Iar veșmântul lui simplu trăda urme de luptă. La început, el se lăsase târât fără să împotrivească pe străzile orașului. Însă, atunci când au intrat într-o aglomerație care se formase în jurul a doi sclavi care se certau, strânsoarea unuia dintre gladiatori, care se apropiase, curios, de cei doi certăreți, a slăbit. Vitellius, care tot nu aflase ce anume i se imputa, s-a smuls, a îmbrâncit oamenii-n lături și-a luat-o la goană pe o străduță îngustă. Dar nu a aupcat să ajungă departre. Unul dintre gladiatori l-a ajuns și l-a prins de un umăr, al doilea i-a tras un pumn în ochi, al treilea l-a lovit, înjurând, cu piciorul. După care l-au ridicat de la pământ și l-au târât mai departe.

Messalina îl primi cu un surâs afectat: „Ei, frumosul meu bononian, vezi și tu ce se-ntâmplă dacă fugi fără permisiunea mea."

„Nu știam că dumneavoastră sunteți Messalina.", bâigui Vitellius, tulburat.

„Și, atunci când ai aflat, ai dat bir cu fugiții. Chiar atât de insuportabilă îți este prezența mea?"

„Stăpână", spuse Vitellius, „eu nu sunt decât un cârpaci de cazane din Bononia, niciodată în viață nu am întâlnit nici măcar un senator sau un consul, nu trebuie să vă mire faptul că întâlnirea cu soția înmpăratului mi-a întunecat judecata!" Spunând aceste cuvinte, Vitellius se înclină.

„Cu ce anume schimbă rangul faptul că sunt femeie. Eu chiar *sunt* femeie, Vitellius!" Ea îi luă mâna și și-o puse pe piept. Privi în sus spre el, ca și când ar fi căutat compasiune. „Îți cer iertare, dacă necioplții ăștia te-au tratat mai brutal decât se cuvenea. Ei au avut misiunea de a te aduce aici cât mai repede cu putință." Întorcându-se către gladiatori, ea spuse: „Dacă i-ați pricinuit dureri inutile, pun să vă rupă oasele." Apoi îl întrebă pe Vitellius cu o amabilitate jucată: „Te-au rănit cumva?"

„A fost suportabil", se grăbi să răspundă Vitellius.

Messalina îi lăsă pe gladiatori să plece și apucă un bici care se afla lângă o oglindă de argint pe măsuța de machiaj. Vitellius fu cuprins de frică. Împărăteasa se ridică, își luă elan și lovi cu biciul o țeavă de grosimea unui braț, de culoarea bronzului, care atârna de un lanț perpendicular din tavan. Cu iuțeala fulgerului, biciul se înfășură în jurul șevii și produse un sunet pătrunzător și lung, ca un urlet. Ăsta era semnalul care aduna toți servitorii. În câteva secunde, o jumătate de duzină de

sclave se postară, fără un sunet, în fața Messalinei: două băiețițe, două ornatrices – care se ocupau de frizuri, de peruci și de machiaj – două sclave a veste – care răspundeau de îmbrăcăminte și de încălțăminte.

„Vitellius este oaspetele nostru", spuse Messalina, „îmbăiați-l, ungeți-l și conduceți-l în tablinum."

Încă înainte ca Vitellius să fi putut răspunde, fetele l-au luat de mână și l-au condus afară din cameră. Trecând prin curtea interioară cu coloane, ele l-au condus până în partea cealaltă, la balneum.

În ansamblul ei, baia se compunea din trei încăperi. Prima, și cea mai spațioasă dintre ele, frigidarium-ul, era pătrată. Deasupra bazinului care cobora din podeaua de marmură se deschidea o boltă strălucitoare de culoarea turcoazului și o bancă albă de marmoră se întindea de-a lungul pereților prin întreaga încăpere. Această sală de înot îi slujea împărătesei pur și simplu pentru relaxare. Pentru curățirea și îngrijirea trupului exista, în partea stângă a acestei săli, o încăpere ce folosea drept vestiar și sală de masaj și în continuarea lor venea sala de baie propriu-zisă, numită caldarium. Cada de baie, construită dintr-un singur bloc de alabastru, aproape transparent, se afla într-o nișă semirotundă, care lăsa, prin niște fante practicate anume, să pătrundă lumina zilei. Galben, auriu și albastru erau culorile cu care era decorată sala de baie. Pe pereți, mozaicurile povesteau nașterea zeiței Afrodita, ieșind din spuma mării.

Sclavele s-au dezbrăcat de veșmintele lor, l-au împins pe Vitellius, cu delicatețe, în vestiar și l-au obligat să se întindă pe canapeaua acoperită cu un cearșaf alb. În timp ce ele îi scoteau încălțările și-l dezbrăcau, el contempla pictura intens colorată de pe tavan, reprezentând scena

în care păstorul Aktaeon le-a surprins pe Diana și pe nimfele ei în timp ce se îmbăiau, fiind transformat de zeița furioasă într-un cerb.

Pe când Vitellius pătrundea, gol-goluț, în sala de baie, o căldură plăcută se ridica din podeaua de cărămidă roșie, care ascundea instalația de încălzire. Dintr-o țeavă de aur, care se termina în formă de gât de lebădă, apa fierbinte se revărsa, aburind, în cadă. O sclavă așeză o scăriță delicată în dreptul bazinului, și Vitellius intră în apă. Încetul cu încetul, el începu să savureze ceremonialul complicat executat de sclavele goale, chiar dacă încă nu prea-și dădea seama ce anume i se întâmpla.

Niciodată în viață, Vitellius nu se mai îmbăiase într-o cadă. Și așa se face că, atunci când sclavele îi întinseră piatra ponce ca să-și curețe călcâiele și pulbere de corn pentru curățarea dinților, el nu avu habar ce trebuia să facă cu ele. Râzând, fetele îi demonstrară cum trebuia să se folosească de acele articole de toaletă. La sfârșitul acestei veritabile orgii a spălatului, în cursul căreia i-au fost turnate în cap nenumărate căldări cu apă, el a trebuit să meargă din nou în camera în care se afla vestiarul. Aici, părul îi fu uscat cu prosoape fierbinți, corpul lui fu uns cu esențe aromate și îmbrăcat cu veșminte albe și încălțat cu sandale noi. Pe urmă, șase sclave l-au condus, trecând prin curtea cu coloane, acum învăluită în întuneric, până la intrarea în sala de primire, a cărei intrare era acoperită de o draperie grea din mătase roșie. Una dintre fete împinse draperia în lături, Vitellius intră, și draperia se închise la loc în urma lui.

„Vino mai aproape, frumosule bononian", îi spuse Messalina, care era întinsă în patul ei uriaș, aflat în mijlocul încăperii luminate de flăcăruile lămpițelor cu

ulei, „vino mai aproape și nu cumva să încerci din nou să fugi. Oamenii mei de la uși sunt informați și nu te vor lăsa să părăsești casa."

De altfel, nici Vitellius nu se mai gândea câtuși de puțin la fugă. El își dăduse bine seama că era zadarnic. Și, oricum, șocul care-l determinase să fugă îi trecuse. Vitellius își spuse că Fortuna era aceea care pusese la cale întâlnirea lui cu consoarta împăratului. El, cârpaciul de cazane din provincie, în fața patului Messalinei! Numai gândul la acest lucru amenința să-i întunece rațiunea.

Messalina purta corsetul cel roșu în care-l întâmpinase, și nimic altceva. Rezemată de un munte de perne roșii, ea își unduia corpul sub ochii tânărului și torcea precum o pisică. Părul ei negru era răsucit în șuvițe de grosimea unui deget, care se distanțau de capul ei luând formă de stea. Messalina iubea coafurile savante. Prostituatele de lux și unele femei bogate din păturile superioare încercau să copieze aceste arhitecturi capilare, de vreme ce acestea erau considerate ca fiind din cale afară de îndrăznețe, rău famate și moderne.

„Scoate-mi încălțările!", spuse Messalina, pentru a-l atrage mai aproape de pat pe băiatul care continua să stea în dreptul baldachinului. Ea îi întinse piciorul stâng. Vitellius veni până la marginea patului. Ca să dezelege curelușele aurii, nu-i rămânea nimic altceva de făcut decât să urce cu genunchii în patul uriaș. Sper că ești conștient de favoarea pe care ți-o fac", spuse Messalina, în vreme ce Vitellius era ocupat cu curelușele de la încălțările ei, „un tiz de-al tău – care este, ce-i drept, cu câteva decenii mai bătrân decât tine – mi-a oferit toate proprietățile lui, numai ca să-i permit să-mi scoată încălțările. Proprietățile i le-am refuzat, dar i-am dăruit

o sanda". Ea râse tare. „Acum, o poartă ca pe o amuletă vârâtă între togă și tunică, și din când o mai și sărută."

Vitellius zâmbi. „Nu mă crezi?", întrebă Messalina, „Să știi că-i adevărat. E vorba de ex-consulul și guvernatorul Syriei, Lucius Vitellius. Din cauză că i-am refuzat favoarea pe care mi-a cerut-o, s-a aruncat la pieptul unei sclave eliberate. Pentru asta aș avea toată înțelegerea, dar faptul că el îi bea saliva amestecată cu miere – pretinde că împotriva unui catar la trahee – asta mi se pare dezgustător. Dar, mă rog, asta e Roma."

Vitellius își întorsese capul, oripilat. Messalina îl prinse pe tânăr de încheietura mâinii și îi îndesă mâna între pulpele ei strânse. „Nu trebuie să-ți fie scârbă, la Roma sunt și foarte multe lucruri frumoase." În timpul acesta, ea se ridică în capul oaselor și, cu mâna stângă, îi trase capul spre sânii ei. „...foarte multe lucruri frumoase", spuse ea din nou. Deși era pe punctul de a leșina, Vitellius se străduia să trăiască situația cât putea el de conștient. Cel mai tare i-ar fi plăcut să se ciupească de ureche, ca să fie sigur că toate astea i se întâmplau în stare de trezie și nu în vis. El simțea, cu buzele, sânii care fremătau, voia să deschidă gura și să-i mângâie cu limba, dar nu îndrăznea, așa că se lăsa condus, lipsit de voință, de mișcările tandre ale acestei femei – căci, în momentele astea, ea era numai și numai femeie.

El nu se împotrivi încercărilor ei precaute de a-i scoate tunica peste cap. Dimpotrivă, el însuși simțea nevoia să scape de hainele de pe el; după care se trezi, întins lângă Messalina, gol. „Vreau să te am", spuse ea, și unghiile ei se înfipseră, dureros, în pulpa lui, „de îndată ce te-am văzut am vrut să te am. De ce ai fugit de mine"?

„Stăpână", spuse Vitellius încet, „eu sunt un cârpaci de cazane din provincie, nu am dormit încă niciodată cu o femeie, și dintr-o dată, era chiar consoarta împăratului, aceea care mi se oferea, era prea mult pentru mine."

Messalina surâse: „Te înțeleg, fapta ta e scuzată. Numai că – ce era să faci tu în acest Babilon? Ai cumva prieteni la care ai fi putut să stai, ai bani la tine?"

„Nu", răspunse Vitellius, „nu am pe nimeni la Roma. În tot bagajul meu am 60 de sesterți, adică – un sesterț l-am prăpădit pe un haruspex."

„Și, ce anume ți-a prezis ghicitorul în măruntaie?"

„Pentru început, mâna unei femei are să mă salveze de la moarte. Încolo, voi avea o viață foarte plină."

„Și tu crezi în pălăvrăgeala profeților-cerșetori?"

„Nici mai mult, nici mai puțin decât în matrapazlâcurile întunecate ale Fortunei."

„Îmi place felul în care vorbești", spuse Messalina, „Roma este plină de temple și statui ale Fortunei, dar ea nu-și găsește crezare decât la oamenii săraci, care speră ca, prin rugăciunilor lor, s-o convingă să le îmbunătățească situația. Celor cărora le merge bine nu le pasă de ea. Norocul este doar pentru oamenii săraci."

Vitellius râse: „Păi, eu sunt copil de oameni săraci, prin urmare va trebui să mă străduiesc să-i câștig favorurile."

Messalina sări din pat și aduse pe o măsuță din apropiere un corn al abundenței care era decorat cu mere și cu struguri. Ea vărsă fructele pe masă, sări din nou în pat, își smulse corsetul de pe trup iar acum îngenunchie, goală și excitantă, în fața lui Vitellius. În timp ce-și așeză cornul abundenței sub brațul stâng, ea spuse pe un ton teatral: „Eu sunt Fortuna, zeița norocului, a întâmplării și a bunei reușite. Vitellius din Bononia, ce anume îți dorești tu ca să fii fericit în viață?"

Vitellius, care, la început, urmărise scena mut de uimire, izbucni acum în râs și intră în joc. „Frumoasă Fortuna, eu sunt un om sărac. Ceea ce-mi lipsește ca să fiu fericit este o slujbă care să-mi aducă atât cât am nevoie ca să-mi asigur existența."

„Prea bine, atunci", spuse Messalina și-și vârî mâna în cornul abundenței, „am o ocupație potrivită pentru tine – și acum vorbesc serios: am vorbit deja cu Sulpicius Rufus. El este gata să te primească în școala lui de galdiatori și să te pregătească. Tu ești un om liber, nu ești sclav, și primești un salariu lunar de zece sesterți. Prima ta victorie îți aduce o sută de sesterți, a doua, două sute..."

Vitellius se ridică în fund. Pe toți zeii, asta era soluția tuturor problemelor lui: o viață nouă, o meserie nouă, un nou viitor. Ar fi vrut să se arunce de gâtul Messalinei, dar, în același moment, îl văzu înaintea ochilor pe Verritus, tulburat și plângând, văzu disperarea orgiastică a celorlalți gladiatori în timpul acelei Cena libera, și poarta de la Circus prin care erau târâte afară cadavrele luptătorilor. Îi vedea pe sclavii care-l trăgeau afară pe Verritus, mort, târându-l de picioarele hăcuite, gaura care i se căsca în burtă și rănile pline de sânge închegat de pe gât. „NU", strigă Vitellius și se aruncă disperat în perne, eu vreau să trăiesc, să trăiesc, să trăiesc!"

Messalina îi luă fața între mâinile ei și o trase foarte aproape de a ei. „Tu *trebuie* să trăiești, Vitellius, eu vreau asta. Nu trebuie să-ți fie frică de această sarcină. Tu ești tânăr. Ești puternic. Și ești îndemânatic. Ai să lupți și ai să învingi. Fiindcă așa vreau eu. Sulpicius Rufus este cel mai bun antrenor de gladiatori din întregul imperiu. El a înființat școlile de la Pompei și Capua. Oamenii lui au obținut peste zece mii de victorii..."

„Dar zece mii de victorii, asta înseamnă și zece mii de adversari uciși", îi răspunse Vitellius.

„Sigur că", încercă Messaalina să-l liniștească, „întotdeauna vor exista și oamenii slabi, dar tu ești puternic, iar eu vreau ca tu să ajungi un erou, înțelegi?"

Vitellius începu să înțeleagă cât se poate de limpede că hotărârea fusese luată și cariera lui de gladiator era inevitabilă. Messalina voia asta. Ce anume putea el să facă? Să fugă? Hăitașii Messalinei aveau să-l găsească. Să se ascundă? Aveau să răscolească fiecare colțișor și să dea de el. Nu exista nici o ieșire. Cu toate astea, el își adună tot curajul și întrebă, prudent: „Și dacă refuz"?

Messalina, care era în continuare goală, își aruncă în grabă un voal peste umeri, ca și când ar fi vrut să-i retragă acestui tânăr nerecunoscător favoarea de a-i admira trupul. Ea miji din ochi și spuse foarte încet, dar cu multă hotărâre: „Vitellius, eu vreau să te văd luptând în Circus și vreau să te văd cum învingi. Vreau să fac din tine un idol, un gladiator de care vorbește întreaga lume." Vocea ei deveni mai puternică. „Nu vreau ca și tu să intri în gloata celor de două ori câte o sută de mii de oameni fără muncă, și care stau în fiecare săptămână la coadă pentru rația lor de cereale, care-și croiesc drum prin viață ca hoți și pungași, cu singura speranță ca într-o bună zi, să tragă lozul cel mare la jocuri, care le promite o sumă de bani, un lot de pământ și o casă."

În timp ce vorbea, împărăteasa umbla, furioasă, în sus și-n jos prin tablinum. Voalul care-i alinta trupul licărea, roșiatic, în lumina lămpilor cu ulei. „Mi-ai mai refuzat o dată o dorință", spuse ea furioasă, „crezi că poți să-ți permiți să o faci și a doua oară?"

Și, înainte ca Vitellius să fi apucat să-i răspundă, ea se răsuci pe călcâie și dispăru în spatele draperiilor. „Ne

revedem în Circus!", îi mai auzi el vocea, „prezintă-te mâine la Sulpicius Rufus." Apoi se așternu liniștea. Nu se mai auzea decât sfârâitul discret al lămpilor cu lei care aruncau sclipiri roșietice. Vitellius se uită în jur, se văzu stând, gol, în patul voluptăților Messalinei. Grăbit, se întinse după hainele lui.

Capitolul III

Cu ajutorul unui băț, Sulpicius Rufus desenă un pătrat în nisip, câte zece pași pe fiecare latură. Vitellius luă poziție într-un colț, Pugnax în celălalt. Apoi, antrenorul gladiatorilor făcu un semn cu bățul. Cei doi adversari se pândeau. Cu toate că locuiau împreună în aceeași celulă, ei se urau. Cu toate că stăteau înghesuiți în opt metri pătrați, abia dacă schimbau o vorbă zile întregi și, atunci când o făceau, era doar strictul necesar. De cele mai multe, era vorba numai de înjurături.

Trecuseră trei luni de când Vitellius pășise pentru prima oară în Roma. Și aproape tot atâta timp de când era antrenat în cazarma gladiatorilor de pe Via Labicana, pe care ajunsese s-o cunoască încă din prima seară. Acum, însă, acest ludus magnos, cum numeau romanii cazarma, arăta cu totul altfel. Acolo unde, atunci, se aflaseră mesele mari ticsite cu delicatese, și unde femeile pofticioase li se ofereau gladiatorilor, acum se ridica un praf galben spre cer, amestecându-se cu mirosul ascuțit al transpirației luptătorilor plesnind de putere. În locul strigătelor de plăcere, acum răsunau strigăte brutale de încurajare ce traversau ovalul curții interioare transfor-

mate în arenă. În locul vinului roșu de Falerno, acum, luptătorii aveau la dispoziție doar câte o mână de apă rece cu care se stropeau dintr-o căldare de lemn.

„Mai multă mișcare", îi strigă antrenorul lui Vitellius, „balansează-ți plasa mai repede, rotește-o, cu atât mai repede are să-l prindă pe adversar într-un moment de neatenție." Vitellius și Pugnax se antrenau în clasica disciplină de luptă a retiarilor, în stânga cu o plasă țesută grosolan, în dreapta, cu un trident ascuțit. Cu toate că, în fiecare disciplină, antrenamentele se desfășurau cu arme ascuțite, era totuși strict interzis să-ți rănești grav adversarul. Pentru asta, gladiatorii și, mai cu seamă, antrenorii lor erau mult prea scumpi. Dar rareori se întâmpla ca înfrângerea la finalul unui antrenament să aibă loc fără sânge. Fiindcă, pentru a-și putea demosntra victoria, fiecare învingător îl cresta puțin pe învinsul lui. Acesta era și motivul pentru care Vitellius, care purta un șorț în jrul coapselor, avea două zgârieturi de un roșu închis pe umărul drept. Umărul și brațul drept erau cele mai periclitate, pentru că brațul drept era cel ce ținea arma și astfel erau întotdeauna cele mai expuse pentru adversar. În timpul antrenamentului, brațele și picioarele erau protejate de apărători de piele, restul corpului fiind lipsit de orice protecție.

Vitellius își aruncă fulgerător corpul într-o parte, în clipa în care plasa lui Pugnax veni șuierând spre el în zbor. Dar tocmai asta era șansa *lui*: căci, o încercare greșită de a arunca plasa asupra adversarului îi solicita acestuia câteva secunde bune pentru a o readuce sub control. Fie că aceasta cădea la pământ, fie că se răsucea în jurul celui ce-o aruncase, dacă avea prea mult elan. În cazul cel mai nefericit, putea chiar să-l doboare, ceea ce, într-o luptă serioasă, însemna moartea.

„Debilis!", fornăi Pugnax furios, „debilule" – niciodată nu-l numea altfel – și se redresă excelent după încercarea greșită. Vitellius știa din proprie experiență că o încercare greșită cu plasa însemna energie pierdută, înainte de toate, însă, te făcea nesigur, îți măcina încrederea în tine, te obliga la defensivă. Așa se întâmpla și acum. Aplecat, ținând tridentul oblic în sus, el se învârtea ca o felină în jurul adversarului. Acesta nu mai era tinerelul timid, care venise la Roma copleșit de o uimire naivă. Vitellius scrâșnea din dinți, ochii lui erau mijiți, o fantă îngustă, el se mișca, pândind, ca un animal sălbatic în jurul adversarului său. Rufus, antrenorul lui, îl urmărea cu satisfacție. Numai de dragul Messalinei îl primise el pe Vitellius în Familia, alcătuită din sclavi arătoși, din criminali grațiați și dintr-un număr mic de cetățeni romani intrați de bună voie. Printre aceștia se număra și Vitellius.

Acela care-și alegea, din propria lui voință, cariera de gladiator, știa bine ce face. Prin asta, el își pierdea drepturile de cetățean, la intrarea lui în școală, cu jurământ, el se declara de acord să fie ars cu fierul, încătușat, biciuit sau omorât cu sabia. Cel care își asuma toate astea fără nici o constrângere, o făcea cu curajul disperării. Dar Vitellius era protejat. Fiecare știa asta. De aceea era urât de ceilalți. Ca să se impună, el trebuia să se străduiască mai mult decât toți ceilalți, și din cauza asta, Rufus îi prevedea un viitor strălucit.

Sulpicius Rufus dispusese ca tânărul să aibă parte de o pregătire pentru toate disciplinele de luptă, și nu din vreo obligație față de Messalina, ci din propria-i convingere. Numai o mână de oameni beneficiau de acest antrenament curpinzător în toate disciplinele – cei mai talentați

dintre ei. Printre aceștia se numărau Pugnax și Vitellius. Pugnax, un tip cu bucle negre și fruntea joasă, mic și îndesat, dar puternic ca un urs, întrunea cele mai importante premise pentru un gladiator: putere și viteză. Comisese un dublu asasinat, își omorâse nevasta și copilul într-un acces de furie. În cursul unui proces care făcuse mare vâlvă, împăratul îl grațaise din cauză că avea nevoie de forțe proaspete pentru școala lui de gladiatori pe care tocmai și-o înființase. Un criminal în arenă, asta însemna un elemnt de excitație suplimentar. Nu exista nici o îndoială, publicul îi dorea moartea cu fiecare luptă și era dezamăgit de fiecare dată. Pugnax învingea întotdeauna.

Acum, el avea treizeci de ani, obținuse vreo douăzeci de victorii în arenă și avea, în contul lui din bancă, câteva zeci de mii de sesterți, cu o dobândă de doisprezece la sută. Extrasul de cont, o plăcuță de argint pe care era înscris anul consular, numele lui, suma și numele funcționarului bancar care-l emisese, el o purta la gît prinsă de un lănțișor. El ar fi putut să se oprească de mult și să se retragă undeva în provincie, acolo unde viața lui de până atunci nu era știută de nimeni, dar banii erau încă prea importanți pentru el. Înainte de orice, el își dorea însă un singur lucru: să-l trimită în Hades pe tinerelul ăsta care se bucura de favorurile Messalinei. La cea dintâi luptă a lui în arenă, el avea să-i arunce plasa deasupra capului, să-i împlânte tridentul în trup și să scpae o dată pentru totdeauna de frumușelul ăsta.

Pugnax își rotea plasa deasupra capului. El nu oferea nici cea mai mică suprafață pentru un atac. Și iată că, deodată, el trase plasa abrupt în jos și o izbi, cu un plesnet, de nisipul arenei. Vitellius se sperie. Momentul acesta

scurt îi fu de ajuns: Pugnax își azvârli plasa în coapsele adversarului. Vitellius se prăbuși la pământ. În clipa următoare, Pugnax stătea peste el și-și împântă tridentul la două degete de gâtul lui Vitellius în pământ. Pugnax scuipă în nisip cu un gest de dispreț, pe care îl făcea după fiecare luptă.

„Te-ai gândit mult prea mult la atac!", exclamă Suplicius Rufus, care urmărise duelul cu interes. „Șansa ta împotriva lui Pugnax nu este atacul, trebuie să-ți cauți victoria în apărare. Din cinci atacuri, unul se sfârșește cu o înfrângere – până și la cel mai puternic adversar. Asta este singura ta șansă. Tu nu ești tipul care să atace. Pentru asta, nu ai încă destulă putere. Ridică-te! Ridică-te, am spus!"

Vitellius se adună de jos cu efort. Pe corpul lui se lipise nisip de culoarea ocrului. Fața lui era murdară, dar nu-și bătea capul cu asta. Știa ce urmează. „Strada păpușilor dansatoare!", comandă Rufus cu o mișcare laterală a capului. Era o lege nescrisă, ca acela care pierdea o luptă de antrenament să fie nevoit să treacă prin temuta „stradă a păpușilor dansatoare". Această ulicioară lată de doi metri, lungă de douăzeci de metri și mărginită de ziduri de înălțimea unui stat de om era prevăzută cu zece păpuși de mărimea unui om cioplite din lemn masiv de stejar. Ceea ce era periculos, la păpușile astea, erau brațele lor amplasate orizontal, de care erau fixate cuțite și săbii sau de care atârnau bile grele de fier. Printr-un mecanism din roți dințate, care se termina, de cealaltă parte a unui dintre ziduri, cu o manivelă, păpușile erau făcute să se învârtească. Singura șansă de a trece, fără să te rănești, prin această „stradă a păpușilor vii", era să treci prin mecanismele de tortură care se învârteau în acel moment, în care poziția brațelor lor era paralelă cu strada; aceasta,

însă, trebuia să se petreacă într-o fracțiune de secundă. În felul acesta, urma să se mărească viteza de reacție a gladiatorilor după o înfrângere.

Rufus lovi cu bățul într-un gong. Sunetul făcea să se întrerupă, dintr-o dată, toate celelalte activități. Toți cei aflați în marea arenă rotundă știau ce anume însemna sunetul acesta. Iarăși trebuia să treacă cineva prin „strada păpușilor dansatoare". Iar acești douăzeci de metri de drum erau teroarea întregii echipe. Capete și fețe sparte, coaste și brațe rupte, membre tăiate – aceasta era starea în care, adeseori, gladiatori era târâți afară de pe această stradă. Acela pe care brațul, de grosimea unui trunchi de copac, al unei păpuși îl izbise făcându-l să-și piardă cunoștința putea să se socotească norocos.

„Tracii la manivele!", strigă Sulpicius Rufus. Zece gladiatori care se natrenau cu scuturi și săbii curbate își aruncară armele în nisip și se repeziră la manivelele aflate în exteriorul străzii. Ei așteptau comanda. Rufus se duse la unul din capetele străzii, acolo unde se afla un ceas de apă fixat de un stâlp. Două minute, acesta era timpul pe care-l avea la dispoziție fiecare gladiator. În acest timp, el trebuia să fi trecut de toate păpușile dansatoare. Dacă, la sfârșitul acestui interval de timp, el se mai afla încă pe stradă, mecanismul îngrozitor era oprit și el trebuia să pornească încă o dată, de la capăt. Rufus scoase dopul din vasul de măsurat timpul. „Dă-i drumul!", strigă el.

Huruind și scârțâind și tânguindu-se, greoaiele instrumente de tortură se puseră în mișcare. Vitellius se folosise de momentul de început, mai greoi, și se strecurase fără efort pe lângă prima păpușă, cea cu săbii, de a doua trecuse cu un salt puternic, pe urmă însă se oprise din alergare. Din viteza cu care se învârtea fiecare dintre mecanismele

de tortură se putea deduce cât era de îndrăgit gladiatorul respectiv. Cu câte se învârtea mai repede, cu atât erau mai mari resentimentele față de acel luptător, cu atât mai mică era șansa lui să ajungă teafăr la capătul uliței. La Vitellius, ele se învârteau cu o iuțeală amețitoare.

Nimeni din Familia nu-l iubea, cu toate că, în alte locuri, tânărul se bucura de toată simpatia. Nu numai protecția ce venea de la Messalina îi era imputată, ci și faptul că el era unul dintre puținii gladiatori care erau antrenați în toate disciplinele, inclusiv lupta cu pumnii, producea invidie.

Vitellius se ghemui. El își retrase capul după ritmul de rotire, aprecie cu precizie timpul care îi rămânea între o jumătate de rotație, își împinse umărul stâng înainte, un salt, o smucitură și trecuse deja de cel de-al treilea obstacol, dar din spate încasase o lovitură în partea superioară a brațului drept. O durere îl traversă, asemenea unui fir incandescent, până în vârful degetului mic. Ești prea încet, își spuse Vitellius, te lupți ca să scapi cu viață ești mult prea încet. Mai repede! Acum – încă un salt. De la cea de-a cincea păpușă nu simți decât curentul de aer. Acum, cea de-a cincea. Bile grele atârnau de brațele ei. Asta făcea ca ea să se rotească mai încet, dar depășirea ei nu era câtuși de puțin mai simplă. El putea să încerce să se strecoare pe lângă ea exact în momentul în care brațele ei erau paralele cu strada. Dificultatea consta în faptul că el trebuia să ia în calcul și balansul bilelor atât de grele. O lovitură cu o asemenea bilă îi rupea unui gladiator toate coastele. De aceea, el se hotărî pentru cea de-a doua posibilitate, fixă una dintre bile, o apucă cu amândouă mâinile și se lăsă tras astfel până trecu de obstacol. Mai departe. Timpul era din ce în ce mai scurt.

Cea de-a șasea păpușă nu ridica nici o dificultate deosebită, e drept că ea se învârtea mai repede decât toate celelalte, dar era mai ușoară, de aceea, intensitatea loviturilor ei era mai mică. Vitellius nu avu nici o ezitare, el sări, ghemuit, pe sub unul din brațe, căzu în interval sigur la următoarea, un al doilea salt, a șaptea, și, din alergare, și următaorea. De undeva el auzi strigăte, el nu știa dacă erau strigăte de groază sau de admirație. Încă două păpuși, una dotată cu cuțite, cealaltă cu patru brațe. Vitellius se concentră. Dar de ce oare rotațiile deveneau din ce în ce mai lente? Păpușa cu cuțitele aproape că se opri. Vreo defecțiune tehnică? Fără să stea prea mult pe gânduri, el o depăși dintr-un salt; dar, încă din momentul în care se pregătea să sară, el băgase de seamă că aparenta defecțiune era de fapt o capcană parșivă. Vitellius văzu cuțitul cel lung venind spre el, mai avu vreme să încerce să se tragă într-o parte – păpușa se dovedi mai rapidă. Ca și când ar fi vrut să se facă mai subțire, el își aruncă, în timpul saltului, brațele în sus, simți cum pielea îi era sfâșiată deasupra coastelor. Transpirația îi ardea rana, el nu-i aruncă nici o privire, văzu, dincolo de ultima păpușă, rânjetul larg de pe fața antrenorului său, sări în crucea alcătuită de brațele ultimei păpuși și catapultat în afară, se împiedică și se prăbuși, vlăguit, la pământ.

Când deschise ochii, el îl văzu pe Rufus aplecat deasupra sa. Acesta îi apăsa un prosop pe piept. „Ești rapid", spuse el cu admirație, „ai parcurs-o în jumătate din timp. Și pentru chestia asta nu trebuie să-ți faci griji", el retrase prosopul, „are să se vindece la loc."

Vitellius își privi pieptul. El se sperie: o crestătură îl traversa dintr-o parte în cealaltă. Sulpicius Rufus îi presă din nou prosopul pe rană. „Nu te numeri printre cei mai

puternici", începu el din nou, „dar nimeni nu este atât de rapid ca tine. Există doar pericolul să-ți supraestimezi abilitatea. Te miști cel mai ușor dintre toți."

„Îmi dau toată silința", spuse Vitellius. Vorbea cu mare greutate.

„Tot ce se poate", răspunse Rufus și, deoarece prosopul se umpluse deja de sânge, îi așeză unul nou peste rană. „Dar, în meseria noastră, iuțeala, singură, e periculoasă. De o importanță la fel de mare este și înțelepciunea. Un adversar care-ți cunoaște slăbciunea poate cu mare ușurință să te ademenească într-o capcană. Trebuie întotdeauna să te gândești că un gladiator nu face decât *o singură* greșeală în viață."

Vitellius izbuti să producă un zâmbet, apoi încercă să se ridice. Când își ridică prosoapele de pe rană, sângele începu să curgă șiroaie peste burtă în jos, el începu să se clatine, pământul începu să i se miște sub ochi, găuri negre i se căscau sub priviri, amenințând să-l înghită, el își dădea silința să-și controleze ținuta. „Pugnax", auzi el vocea maestrului său, „du-l pe Vitellius la el în celulă." La scurt timp după asta, el simți mâinile brutale ale tovarășului său de celulă apucându-l de încheieturi. Acela îl ridică, luându-l pe umăr asemenea unui sac și porni să urce cu rănitul scara ce ducea spre culoarul pe care se găseau celulele. Vitellius mai fu în stare să vadă cum Pugnax deschise, lovind-o cu piciorul, ușa celulei și cum îl aruncă pe podeaua pavată; apoi, el își pierdu cunoștința.

Acela care ar fi putut să-i vadă pe cei cinci bărbați bine hrăniți șezând, în pielea goală, pe treptele Apodyetoriunus-ului, ar fi putut să creadă că era vorba de niște voyeuri care voiau să le vadă pe femei dezbră-

cându-se. Și nu puține erau femeile aflate în marele vestiar al Termelor lui Agrippa, și era un secret cunoscut de toată lumea, că multe femei romane veneau aici numai pentru asta, savurând vizibil faptul că își lepădau veșmintele sub ochii lacomi ai bărbaților.

„Ia uitați-vă la aia de acolo, de lângă acvariul cu peștișori aurii!" Decrius Calpurnianus îi făcu semn cu cotul vecinului său Titius Proculus. „Nu cumva e chiar nevasta unuia dintre membrii gărzii pretoriene de la voi?"

„Nu cred", răspunse Trogus, „în orice caz, eu n-am văzut-o niciodată dar, judecând după felul rafinat în care se dezbracă, eu aș considera că e vorba mai degrabă de una dintre numeroasele Asellae, care vine aici să-și caute prada."

„Păcat", spuse Calpurnianus, „cele mai excitante femei vor întotdeauna să fie plătite; și cînd te gândești că plăcerea este, totuși, și de partea lor!"

Asellae, așa erau numite 'damele' care practicau cel mai vechi meșteșug din lume. E adevărat că, în mod oficial, accesul în terme le era interzis dar, de la Agrippa încoace, ginerele divinului Augustus, care introdusese dreptul la baie gratuită, nu mai existau nici casieri, nici controlori. Și cine ar fi îndrăznit să afirme cu certitudine că, în cazul cutăreia sau cutăreia dintre doamne, nu era vorba de fapt de o doamnă, de vreme ce totuși multe dintre femeile romane demne de respect ca stare socială și provenienţă nu se comportau câtuși de puțin altfel decât prostituatele din lupanare.

„Precis că-i prostituată", spuse Proculus, „pot să pun pariu. Uită-te numai cum își leagănă șoldurile." Acum, și atenția senatorului Vergilianus fu atrasă într-acolo: „O splendoare de femeie, într-adevăr, aș fi în stare să-mi dau și purpura pentru ea."

„Cine oare ar fi capabil să-și sacrifice demnitatea purpurei pentru o femeie", se aprinse Proculus, cel mai tânăr dintre ei. „Horațiu a a avut dreptate, atunci când a spus: „Vai, al iubirii chin de mătrăgună, de zeci de ori îl afli într-o lună."

„Nu-mi vorbi tu mie de Horațiu!", obiectă senatorul cel gol. „Dintre toți marii noștri poeți, el este de departe cel mai mare!", se indignă Proculus.

„Se prea poate", îi răspunse Vergilianus, „a scris foarte mult și a acționat foarte puțin în conformitatea cu ceea ce a scris. El era de părere că ar fi dulce și plină de onoare moartea pentru patrie. Mi s-a părut demn de toată lauda, că a spus asta. Însă, atunci când a intrat pentru prima și ultima oară într-o bătălie, el și-a aruncat scutul și a dezertat. Ceea ce mi se pare mult mai puțin demn de laudă!"

„Este poet!"

„Un făcător de dictoane, asta e! Și tot așa e și Seneca. Împăratul l-a trimis pe bună dreptate-n exil. Nu se poate să predici o viață simplă în vreme ce nu ai un alt scop în viață decât acela de a-ți înmulți averea."

„Seneca era de părere că numai filosofului ar trebui să i se permită să fie bogat, căci numai el este în situația de a-și folosi averea într-un mod rațional."

„Ce tâmpenie!", râse Vergilianus și toți cinci priviră după frumoasa care dispărea, dezbrăcată, în spatele coloanelor spre Tepidarium.

Sulpicius Rufus care, până acum, manifestase mai puțin interes pentru discuțiile lor decât pentru femeile care se dezbrăcau, își drese glasul tușind ușor; apoi spuse fără nici un chef: „Dacă ne-am adunat aici ca să vorbim despre niște poeți oarecare, înseamnă că nu mă aflu unde trebuie."

„La fel și eu", spuse și Calpurnianus, comandantul de pompieri. „În afară de asta, nici una dintre femeile care s-au dezbrăcat aici nu merită nici măcar să-i întindă Messalinei un pahar cu apă."

„Cine dintre noi a văzut-o ultimul pe Messalina?", întrebă Proculus. Nici unul nu răspunse. Într-un târziu, Proculus puse capăt tăcerii: „Până și pe mine, care sunt gardianul ei de onoare și sfetnicul cel mai apropiat, mă evită. Nu vorbește cu mine decât strictul necesar și nu spune nimic care să depășească poziția mea oficială!"

„Nici în Ludus Magnus nu se mai arată", observă Rufus, „cu toate că mi l-a încredințat pe favoritul ei, pe acest Vitellius. Dar noi știm cu toții foarte bine că Messalina poată fi la fel de dură ca marmura de Luni."

„Și poate nu tocmai fără temei", constată Vergilianus cu puțină tristețe în glas, „e o jumătate de deceniu de când împarte patul cu noi toți, ne lasă să fim părtași la cele mai înalte plăceri amoroase, ne obține avantaje în viața publică și nu cere, drept unic contraserviciu, decât să-l înlăturăm pe împărat. Dar fiecare dintre noi cinci îl împinge pe celălalt în față, din cauză că fiecare dintre noi se teme să-și asume riscul, sau măcar și numai o parte..."

Sulpicius Rufus îl înterupse: „Dacă procedăm mai departe ca și până acum, o să ne trezim că bătrânul Claudius ne moare în propriul său pat. Și atunci favoarea Messalinei va fi pierdută o dată pentru totdeauna."

„Acum îl are pe Caius Silius drept amant", spuse Titius Proculus. „Oare Silius ăsta nu mai e căsătorit cu Iunia?", întrebă Vergilianus.

„Da, da", răspunse Proculus, „această Iunia este o femeie frumoasă ca o cadră și se trage dintr-o familie foarte aleasă. Dar cel pe care Messalina a apucat să-l

prindă în mreje, acela o uită și pe cea mai frumoasă dintre femei – fie ea și zeiță."

„Messalina însăși e o zeiță!" Cuvintele comandantului de pompieri Calpurnianus păreau pline de un respect religios. „Rufus poate să conteze pe peste o sută de gladiatori pe care i-a inițiat el însuși în toate disciplinele războiului, Proculus, ca gardian onorific, are acces oricând la odăile împărătești de pe Palatin, ca Senator, Vergilianus se întâlnește adeseori cu împăratul, Trogus e garda lui corp, el este singurl care poartă arme în prezența lui Claudius, iar eu dispun de peste șapte mii de bărbați din detașamentele de stingerea incendiilor. Pe Jupiter și pe tovarășul lui de luptă, Marte, au existat atâtea conjurații încununate de succes care se sprijineau pe mult mai puțini oameni."

Ceilalți aprobară din cap. Nici unul dintre ei nu-l observase pe sclavul care răspundea de arome și care pulveriza dintr-un cazan de cupru esențe plăcut mirositoare, și asta, chiar în colțul în care ședeau cei cinci, și, în plus – așa cum se părea – cu o temeincie ieșită din comun.

„Otrava iese din discuție", spuse Trogus în șoaptă și le făcu celorlalți semn să-și apropie capetele: „E adevărat că omul care gustă din mâncarea împăratului e prietenul meu, și cred că poate fi și cumpărat, numai că atunci bănuiala s-ar îndrepta imediat spre Messalina. Numai femeile omoară recurgând la otravă. Metoda asta ar trebui s-o eliminăm."

Sulpicius Rufus se arătă de acord. „Messalina însăși a renunțat de mult la un astfel de plan. Deoarece ea are pretutindeni adepți, ar fi fost simplu să pună să-l otrăvească, dar ea a refuzat din același motiv pe care l-a

pomenit Trogus. Dar cum stau lucrurile cu pretorienii? Oare am putea conta pe sprijinul lor?"

Trogus izbucni în râs: „Știi bine că pretorienii sprijină pe oricine îi plătește bine. Ei i-au jurat credință lui Claudius, cu toate că acesta avea dificultăți de deplasare și de vorbire. Ei l-au tolerat ca împărat, cu toate că, la început, el se ascundea în spatele unei draperii de frica lor. Eu cred că ar fi acceptat și un cal drept împărat, dacă acesta le-ar fi plătit, asemenea lui Claudius, câte 15.000 de sesterți."

„Messalina a acceptat să pună la bătaie aceeași sumă ca și Claudius", spuse Rufus.

„Atunci, nu există, din partea pretorienilor, nici un obstacol în calea schimbării puterii", constată Trogus.

Rufus duse arătătorul la buze: „Deoarece împăratul Claudius șchioapătă cu piciorul stâng, lucrul cel mai la îndemână ar fi să sufere un accident, să se prăbușească de la o balustradă, să cadă peste balustrada lojii imperiale în Circus sau de la un balcon al palatului său de pe Palatin."

„Mi se pare o idee bună", spuse senatorul Vergilianus. „Numai că acțiunea trebuie plănuită cu foarte multă atenție. Căci, în cazul în care Claudius supraviețuiește atentatului, o să plătim cu capul. Dacă însă reușește, am de gând s-o sprijin pe Messalina în Senat. În așa fel încât ea să primească titlul de Augusta și, până la majoratul fiului ei, Britannicus, să conducă Imperiul Roman ca împărătească. Nici un senator nu are să verse măcar o lacrimă după împărat. Între ei și noi a existat dintotdeauna o prăpastie adâncă."

„Și favoriții lui?", obiectă Proculus. „Cum avem de gând să procedăm cu Narcissus, Pallas, Callistus și Polybios, cei care sprijină domnia lui?"

„Ar fi o greșeală să-i omorâm în haită", fu de părere Rufus. „Schimbarea puterii capătă aparențe de legalitate, dacă li se face un proces. Oare nu s-a folosit fiecare dintre ei de postul lui numai și numai în folos personal? Tatăl lui Narcissus încă mai căra saci în port, la Ostia. Iar el, sclavul eliberat, conduce treburile guvernării în numele împăratului. Slujba lui, obținută prin intrigi, l-a transformat într-unul dintre cei mai bogați romani. Care dintre voi se poate lăuda cu o avere de 400 de milioane de sesterți, ca el?" – Ceilalți tăceau. „Pentru mine este în afara oricărei îndoieli", continuă Rufus, „că Narcissus și ceilalți golani vor fi condamnați pentru infracțiunile lor de către poporul roman." Proculus arătă spre un bărbat care tocmai intrase în sala vestiarului însoțit de patru sclavi. „Narcissus e pretutindeni. Ar fi mai bine dacă nu ne-ar vedea împreună. Poate ne vedem mai târziu la baia de aburi."

Cei cinci bărbați despuiați se despărțiră fără să sară în ochi.

Narcissus îi puse pe sclavi să-l dezbrace. Aceștia îi atârnară veșmintele, la fel ca și celorlalți vizitatori, într-una din nenumăratele nișe din peretele Apodyterionului. În principiu, se intra în terme în pielea goală, atât bărbații cât și femeile, chiar dacă reglementarea asta referitoare la baia mixtă, introdusă abia cu câțiva ani în urmă, era considerată încă de mulți ca fiind de un gust îndoielnic. Tocmai din acest motiv, în provincii bărbații și femeile făceau baie la ore diferite.

Balnea, vina, Venus – astea erau cele trei bucurii clasice ale romanului, iar astea însemnau: plăcerile băii, vinul și femeile. Iar plăcere îi făcea de fiecare dată să-și petreacă timpul în terme, fiindcă acestea reprezentau un

amestec de instituție de igienă, bazin de înot, saună, salon de masaj, teren de sport și centru de distracție.

În această însorită dimineață de vară, în termele lui Agrippa se oferea ceva deosebit, și asta nu numai în saloanele de baie de abur. Narcissus, însoțit în permanență de cei patru sclavi ai lui, de asemenea în pielea goală și care-i croiau stăpânului drum prin mulțime cu coatele și cu brânciuri, absorbea cu savoare în sine freamătul de plăcere al mulțimii care-l înconjura, goală. Fiindcă popularitatea termelor își avea originea într-o măsură considerabilă și în faptul că atât săracii cât și bogații puteau savura aceleași plăceri, numai că un sfetnic gol al împăratului se deosebea de un șomer gol într-o măsură considerabilă: Narcissus pășea prietenos prin mulțime, răspundea la saluturi și-i dădea indicații unuia dintre sclavi să-i înmâneze unuia sau altuia câte o monedă de aur dintre acelea pe care sclavul le purta într-un săculeț legat de un fel de centură pe care o purta în jurul mijlocului.

În frigidarium, bazinul descoperit cu apă rece, el văzu un bărbat în vârstă, care-și freca spinarea de un colț. Narcissus îi aruncă o monedă de aur și râse: „Ia-o, bătrâne, și plătește un sclav să te frece pe spinare!" Narcissus nu știa să înoate. De aceea, sclavii întinseră un cearșaf în apă. El se întinse deasupra și sclavii îl traseră, astfel, prin bazin. El își mijea ochii în soare și le privea cu bucurie pe tinerele fete care se jucau prin bazin, aruncându-și una alteia un fel de mingiuțe colorate. În gangul cu coloane care mărginea bazinul, politicienii și filosofii erau adânciți în discuții, avocații puneau la punct termene, negustorii purtau convorbiri de afaceri. „Du-te și uită-te ce se întâmplă în Palaistra", îi strigă Narcissus

unuia dintre servitori. Când acesta se întoarse, el spuse: „Lollia se luptă cu o egipteancă!"

Narcissus ieși din apă, îi lăsă pe sclavi să-l șteargă, atenți, și o porni în grabă în sala de lupte din corpul principal al clădirii. Încă de departe îi răsunară în urechi strigătele de încurajare ale spectatorilor. Lollia era o femeie romană dotată cu toate avantajele oferite de natură, căsătorită cu un mare negustor, care făcuse o mare avere prin importul de fructe și legume exotice. Cu toate că luptele, în ring, între femei, nu erau deloc ieșite din comun la Roma, stilul exotic de viață al acestora le oferea romanilor tot mereu subiecte de discuție. Egipteanca, cu cel puțin zece ani mai tânără decât Lollia, cu pielea întunecată și statură de copil, avea de partea ei simpatia publicului. Amândouă erau unse cu ulei și luceau ca niște bucăți de slănină de porc. Cele mai multe dintre prizele pe care le încercau alunecau pe trupurile netede.

„Cincizeci de sesterți pentru învingătoare!", strigă Narcissus la intrarea în încăpere. Strigăte de admirație răsunară din publicul care, după aceea, îi deschise lui Narcissus o cale până la saltea. Suma pusă la bătaie îi făcu cu siguranță o impresie mai puternică egiptencei decât Lolliei; lupta începu să devină mai aprinsă. Lollia o trase pe egipteancă la podea, publicul începu să urle, cele două femei se rostogoleau pe saltea, mari pete de ulei le marcau urmele. Ori de câte ori egipteanca cea zveltă încerca, de pe picioarele ei lungi, o cravașă, din mulțime urca un strigăt puternic; dar trei încercări se terminară fără succes.

Egipteanca reuși să se elibereze din strânsoare, se ridică, așteptându-și adversara cu picoarele îndepărtate. Lollia se apropie cu brațele desfăcute, se pregăti de salt

ca să-și doboare adversara, dar egipteanca fu mai rapidă și-și trase dintr-o săritură picioarele la o parte. Lollia ateriză pe spate, adversara ei îi puse genunchiul pe piept, ridicându-și ambele brațe în aer. Narcissus strigă: „Felicitările mele!", puse sclavul să-i înmâneze cei cincizeci de sesterți și se ridică.

În drum spre unctuarium, sale de uns și de masaj, unul dintre sclavi îi șoptea lui Narcissus în permanență în ureche numele celor prezenți. Nomenclaturistul știa exact pe care dintre cei cu care se întâlneau trebuia stăpânul său să-l salute și pe care nu. În terme, lucrul acesta nu era simplu deloc, lipsiți de însemnele demnităților, toți despuiații semănau între ei.

„Sulpicius Rufus", spuse sclavul, „îl cunoașteți!"

„O, scumpul meu Rufus, te salut!" Fața lui Narcissus luă expresia de accentuată prietenie. „Te relaxezi după imaginea gladiatorilor tăi?"

„Fericită e mama care te-a adus pe lume, onorabile Narcissus." Rufus făcu o plecăciune. „Nisipul cel uscat al arenei este acela care mă mână încoace. Să mă clătesc de el este în aceeași măsură scop și plăcere."

„Jocurile romane bat la ușă. Împăratul așteaptă perechi palpitante în arenă."

„Le va avea negreșit. Familia mea e foarte bine antrenată."

„Eu mă îndrept spre salonul de masaj", spuse Narcissus, „vrei să-mi ții companie?"

Rufus fu de acord.

Sala de masaj, cu podeaua și pereții din marmură verde, sticlea de curățenie. Mesele de masaj erau făcute din gresie galbenă, gresia era mai caldă decât marmura. Aici nu vedeai decât oameni mai răsăriți. În fond, fiecare tratament costa câte un sesterț, preț care includea uleiurile

eterice și amestecurile scumpe de ierburi: Narcissus și Rufus zăceau întinși pe spate pe două bănci de masaj alăturate. Doi africani le frământau temeinic mușchii umerilor. Narcissus scotea sunete de plăcere. „Cunoști ultima ghicitoare, Rufus? Atunci, fii atent: Care dintre noi se îngrașă și slăbește, fără să se îmbuibe și fărăsă postească?"

„Chiar că nu știu."

„Trebuie să gândești. E cât se poate de simplu."

„Nu reușesc să-mi dau seama."

„De mădular e vorba, mai ales când vezi o femeie ca asta!" El arătă spre o femeie romană bine înzestrată, care se lăsa masată între picioare pe masa alăturată și scotea un geamăt ușor.

Narcissus îi făcu semn nomeclatorului său să se apropie, îi făcu semn cu degetul spre femeia dezbrăcată. Acela se aplecă la urechea stăpânului. „O cheamă Typhaena și e văduvă de o jumătate de an, de atunci își petrece timpul mai cu seamă prin băi."

„Pe Pollux", rânji Narcissus, „cu asta chiar că mi-ar plăcea să fac o baie."

Rufus râse.

„Liniște!", spuse Narcissus. „Nu cumva s-a auzit un cântat de cocoș?"

Acum se auzea cât se poate de limpede. Narcissus se ridică în capul oaselor, luă o carafă cu ulei de corp și-i deșertă conținutul pe podeaua netedă, ca să-i înduplece pe zei. „Fie că arde pe undeva, fie că acest aducător de ghinion prevestește vreo altă nenorocire. În curând, unul dintre noi are să-și dea ultima suflare."

Și ceilalți oameni prezenți în salonul de masaj păreau afectați. Un cântat de cocoși la ceasul prânzului?

Narcissus îi porunci unuia dintre sclavi: „Du-te și pune mâna pe orătania aia și adu-o încoace și taie-i capul. Ăsta să fi fost ultimul lui semnal de nenorocire."

În vreme ce masseurii își reluară treaba, Narcissus începu din nou să vorbească: „Și, ce anume vom vedea de data asta la Jocurile Romane? Pitici cu cuțite ascuțite, femei care vor lupta, numai cu un șorț în jurul șoldurilor, împotriva unor tauri sălbatici?"

„Știi bine că astea cad în răspunderea edilului. Eu nu fac decât să pun la dispoziție gladiatorii. Cu femei goale nu pot să contribui. Astea vin din alte școli."

„...Se spune că ai sub aripa ta un tânăr luptător în toate disciplinele, așa se povestește la Curte..."

Care va să zică, aici voia să ajungă Narcissus. „Da, un libert din Bononia. E bun, iute din cale afară și prilej de speranțe foarte mari; dar încă nu am să-l arunc în luptă la Jocurile Romane. Este încă prea nou, îi lipsește experiența, nu a mai luptat niciodată cu public."

În acest moment veni și sclavul cu cocoșul mort și puse orătania decapitată pe podea în fața lui Narcissus. „El *va lupta*", spuse Narcissus, se ridică, îl împinse pe masseur la o parte și se pregăti de plecare. „El *va lupta*", mai spuse el o dată, „este dorința împăratului. Și anume, împotriva lui Pugnax."

În baia cu aburi, prietenii lui Rufus așteptau deja. „I-am căzut de-a dreptul în gheare", se scuză el. „El vrea să-mi sacrific cel mai tânăr dintre gladiatori. Împăratul dorește să-l vadă în arenă. Cu siguranță că vrea să-i dea o palmă Messalinei în felul acesta."

„Și dacă te împotrivești dorinței lui?", întrebă Proculus.

„Eu sunt angajatul împăratului. El este cel care finanțează școala mea. Dacă aș face asta, mi-aș pierde slujba."

„Și tânărul nu are chiar nici o șansă?"

„Nu împotriva unui luptător rutinat precum Pugnax. Dar tocmai împotriva acestuia va trebui să lupte."

Vergilianus, cu fruntea brobonită de sudoare, spuse: „Nu prea mă interesează gladiatorul tău. Dar situația asta nu face decât să demonstreze cu claritate că trepădușii ăștia umflați trebuie să dispară. Și asta nu e cu putință decât dacă-l înlăturăm pe împărat. Dați mâinile!"

Învăluiți în nori șuierători de aburi, cei cinci își puseră mâinile una peste alta și jurară să fie strâns uniți în această acțiune a lor. Dar, deoarece nici unul dintre ei nu era încă pregătit să ducă la îndeplinire atentatul, ei au hotărât să angajeze un ucigaș plătit. Rufus, care prin chiar profesia lui se învârtea în cercurile indivizilor asociali, promise să găsească unul. Trogus, care se ocupa de garda de corp a împăratului, primi însărcinarea să stabilească locul potrivit și momentul cel mai bun pentru atentat. În același timp, Proculus urma s-o pună pe Messalina la curent cu planurile lor.

„Până când fapta nu a fost dusă la îndeplinire", spuse Vergilianus, „nu mai avem voie să fim văzuți împreună în public. Taquitius, cel mai credincios dintre sclavii mei, va fi curierul care să mențină legătura dintre noi. El va fi singurul care va transmite veștile..."

Jocurile Romane, organizate în cinstea lui Jupiter, aveau o tradiție lungă de patru sute de ani. Dar nu atât venerarea celui mai important dintre zeii lor le producea romanilor starea aceea de maximă auforie la începutul lui septembrie, cât, mai cu seamă, cele șaispreze zile de sărbătoare, cu rații gratuite de carne și cereale, reprezentații de teatru, lupte de animale și lupte de gladiatori

– toate astea, gratis –, serbări care, vreme de două săptămâni, transformau orașul acesta cu milioane de locuitori într-un singur mare centru de distracții. Până și pentru cei mai săraci dintre săraci, până și pentru sclavi și pentru humiliores, înceta absolut orice muncă. Nu mai exista decât un singur lucru: distracție, distracție, distracție.

Pentru gladiatorii din Ludus magnus, această distracție era cât se poate de serioasă; căci pentru cel puțin fiecare al doilea dintre ei, ea însemna moartea. Vitellius știa de trei zile că îl aștepta prima lui ieșire în arenă. Îi era frică, era cuprins de panică, frica era cea care îi răpea somnul, frica îl sugruma, frica îl făcea să vomite tot ce mânca.

În vreme ce în arena cazărmii avea loc Cena libera, iar urletele disperate ale gladiatorilor beți și strigătele isterice de plăcere ale femeilor romane bete de euforie pătrrundeau până sus, la el, Vitellius zăcea cu mâinile încrucișate sub cap în bezna celulei lui și privea în gol. El nu știa cine avea să fie adversarul lui. Numai puține dintre perechi erau stabilite dinainte, celelalte se alcătuiau chiar înaintea luptei, printr-o tragere la sorți care hotăra cine lupta împotriva cui. Dar chiar și gladiatorii ai căror adversari fuseseră stabiliți dinainte nu aflau asta decât înainte să intre în arenă, fiindcă era prea mare pericolul ca doi luptători care știau că aveau să-și fie adversari să sară unul asupra celuilalt din cauza încordării nervoase în ultimele ore dinaintea luptei.

Cine ar fi putut să fie adversarul lui? Vitellius îi trecu în revistă pe toți aceia cu care se luptase în timpul antrenamentelor. Cu ochii minții, el vedea mișcările lor caracteristice, atitudinile lor în clipa dinaintea saltului, le auzea respirația accelerată, mișcarea nervoasă a

picioarelor. El își vedea succesele și insuccesele și începu să le numere pe degete. Victoriile și înfrângerile din timpul antrenamentelor erau cam egale la număr. Cam toat așa era cu șansele lui de supraviețuire în lupta propriu-zisă.

Frământările lui fură întrerupte în momentul în care cineva deschise ușa celulei cu piciorul. Vitellius recunoscu sliueta și capul ras al ușierului.

„O femei vrea să-ți vorbească, spuse el cu un zâmbet satisfăcut și-și zăngăni cele două monezi pe care le ținea în mână.

„Spune-mi numele ei", răspunse Vitellius.

„Îți închipui cumva că le cunosc pe toate curvele din oraș?"

„Dar cum arată?"

„Nici asta nu știu. Era înfășurată în voaluri și mi-a dat doi sesterți. Și mai primesc doi sesterți de la tine dacă te las să ieși și dacă-ți spun unde poți s-o-ntâlnești.

Vitellius își vârî mâna sub sacul lui de paie, scoase o punguță de piele și-i aruncă sclavului două monede.

„Fii atent", spuse acesta, „acum am să mă duc înapoi la ușa mea. Așteaptă un moment; pe urmă, vii după mine. Am să te las să ieși. Ea te așteaptă în spatele templului lui Neptun."

Mesele acoperite cu resturi de mâncare, cupe de vin răsturnate, deșănțarea oamenilor care dansau, râgâiau, chiuiau, îi produseră lui Vitellius o mare scârbă. Și doar era și el unul dintre ei, făcea parte din familia lor, le împărtășea destinul. Atunci, de ce îi eviți și-i disprețuiești, gândi el? Doar asta e și viața ta.

Vitellius își croi drum prin mulțimea care chiuia lovind cu coatele, îmbrâncind, împingând și, până la urmă, trecu pe lângă portar și dispăru în întuneric.

Templul lui Neptun nu era prea departe. Agrippa pusese să fie construit în amintirea victoriilor lui pe mare. Vitellius nu știa cine îl aștepta în spatele acestui templu, dar bănuia. Ultima bucată din drum o parcursese în pas alergător iar acum el se strecura, prudent, în spatele clădirii. Când se opri, o umbră își făcu apariția din spatele coloanelor.

„Cine ești?", întrebă Vitellius.

„Rebecca", auzi el o voce moale.

Rebecca! Bănuise el. Rebecca! Așadar, ea nu îl uitase. El se duse spre ea, o cuprinse în brațe și o sărută: „Rebecca, ce bucurie! Numai că – ce anume ne aduce laolaltă la această oră târzie?"

„Vitellius", începu fata, „multă vreme nu am mai auzit nimic despre tine. Te-am căutat, am întrebat de tine, dar dispăruseși. Începusem deja să cred că te-ai întors în Bononia, din cauză că n-ai găsit de lucru."

„Nu", spuse Vitellius, „lucrurile s-au petrecut cu totul altfel."

„Știu", spuse Rebecca.

„De unde știi?"

„Numele tău stă scris la orice colț de stradă. În programul jocurilor din Circus maximus, taote perechile de gladiatori care luptă mâine."

„Pe toți zeii! Care va să zică, așa ai aflat de mine."

„Crede-mă, Vitellius, a fost lovitură, mai dureroasă decât nuiaua stăpânului meu Hortensius."

„Care va să zică, bătrânul te bate?"

„Acum nu mă mai bate. A murit."

„A murit? – Atunci înseamnă că ești liberă, Rebecca!"

„Da, sunt liberă, o sclavă eliberată, și pot să fac ce vreau eu. Nevasta lui Hortensius mă păstrează ca femeie în casă. Acum sunt destul de bine plătită."

„Mă bucur pentru tine!”

„Vitellius băgă de seamă ca fata avea lacrimi în ochi: „Rebecca!” El o scutură de umeri: „Ce-i cu tine?”

„Vitellius”, începu fata cu vocea sugrumată de plâns, „nu trebuie să lupți, auzi, nu trebuie!”

„Nu vorbi așa, Rebecca, am depus un jurământ și sunt dator să o fac!”

„Încalcă-ți jurământul, dar slavează-ți viața! A fost de ajuns că tatăl meu a trebuit să moară. Iar acum să te pierd și pe tine?”

„N-ai să mă pierzi, Rebecca. Am să lupt și am să învinș. Am să învinș pentru tine!”

„Vorbești la fel ca tatăl meu înainte de ultima lui luptă.”

„Rebecca, eu sunt tânăr!”

„Da, tu ești tânăr și lipsit de experiență, iar Pugnax a obținut douăzeci de victorii.”

„Pugnax?”

„Da, Pugnax.”

„Tu crezi că am să lupt cu Pugnax?”

„Doar stă scris pretutindeni: Pugnax, douăzei de victorii, împotriva lui Vitellius din Bononia, debutant.”

„Fie ca Marte și Jupiter să se îndure de mine”, bâigui Vitellius. Pugnax, nimeni altul decât Pugnax! Niciodată nu-l învinsese încă pe Pugnax la antrenament. Experiența lui, viclenia lui îl doborâseră de fiecare dată pe Vitellius. Pugnax era condamnarea lui la moarte! Oare cine alcătuise această pereche? – O vreme, Vitellius rămase tăcut. Dintr-o dată îi trecu prin cap: Messalina! El o bruscase pe împărăteasă, se arătase nerecunoscător. Acesta era acum răspunsul ei.

„Bineînțeles”, începu Rebecca, „oamenii își dau cu presupusul care ar putea fi motivul acestei împerecheri

neobișnuite. Unii spun că debutantul ar fi din cale afară de talentat și că-l învinge și pe Pugnax, alții susțin că știu că trebuie să execuți o pedeapsă. – De ce te-ai dus la gladiatori?"

„Ce era să fac? N-am avut de ales."

Plângând, Rebecca se aruncă în brațele băiatului. „Nu trebuia să faci asta! Nu ți-a fost de ajuns exemplul tatălui meu. Numai că el nu a luat tridentul în mână din propria lui voință. El a făcut-o pentru mine. Tu însă te-ai prezentat de bună voie. Ăsta este un păcat împotriva vieții."

„Nu, Rebecca, nu m-am prezentat de bună voie. Nu mă întreba de ce, dar am fost nevoit s-o fac."

„Vorbești în șarade..."

„Nu pot să ți-o spun acum. Poate, dacă voi fi câștigat lupta".

Rebecca abia se mai putea ține pe picioare la pieptul lui Vitellius. „Nu ai să câștigi lupta, crede-mă. Trebuie să fugi, altminteri, mâine ai să zaci în spolarium, în Circus maximus, unul dintre nenumăratele cadavre de gladiatori."

„Să fug, cum de poți să te gândești la asta! M-ar căuta pretutindeni. Aș fi un fugitivus, orice om care m-ar recunoaște ar avea voie să mă omoare. Oare asta ar fi o viață mai bună?"

„Am pregătit totul, mi-am pus la bătaie toate economiile și am cumpărat dincolo, pe celălalt mal al Tibrului, în cartierul evreiesc, niște oameni care să te ascundă la ei, fără să pună întrebări. Du-te în districtul paisprezece, întreabă de Kaatha, și ai să primești ajutor."

Rebecca îl sărută pe Vitellius pe gură. „Mult noroc", îi mai spuse ea, apoi dispăru în întuneric.

„Rebecca!", o chemă Vitellius în șoaptă, „Rebecca!" Zadarnic. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. Pugnax, blestematul ăsta de Pugnax! Să fugă? – Încotro s-o apuce?

– Acasă, în Bononia? – Cu neputință, ar fi primul loc în care l-ar căuta. – În Transtiberium, la evrei? – Asta ar merge o vreme, pe urmă însă i-ar da de urmă și acolo.

Vitellius începu să alerge, alerga prin oraș fără nici o țintă, ca și când ei ar fi fost deja pe urmele lui. Dar el nu făcea decât să fugă de sine, de decizia pe care trebuia să o ia. Întreaga lui viață scurtă, tânără, îi trecu pe dinaintea ochilor: neajutorarea și sărăcia lui, copil fiind, prietenii din Bononia, cu care se jucase, atelierul întunecat în care repara cazane, salariul de mizerie, hotărârea lui de a pleca la Roma, viața plină de clocot, plină de tentații a acestui oraș, întâlnirea cu Messalina, el, cârpaciul de cazane, cu soția împăratului în lectică, iar la umră, gol în patul Messalinei, antrenamentele lui la școala de gladiatori, rănile, lupta pentru supraviețuire.

Iar acum venea Rebecca, această fată grațioasă și delicată, fragilă precum o statuetă din teracotă, ochii ei întunecați, grijile pe care și le făcea pentu el. Toate economiile și le cheltuise ca să găsească o ascunzătaore pentru el. De ce făcuse ea toate astea? Rebecca îl iubea! Dar planurile ei nu erau realiste. În calitate de tiro, de recrut, el își luase angajamentul în fața unui tribun al poporului și recunoscuse, astfel, dreptul stăpânului său, împăratul, de a decide asupra vieții sau a morții lui. El *trebuia* să lupte.

Curajul disperării îi călăuzi pașii spre zona în care se afla școala de gladiatori. Era mult trecut de miezul nopții, când el deschise, grijuliu, ușa celulei sale. Vitellius ciuli urechea în întuneric. Din interior răsuna un sforăit grețos. Vitellius îl cunoștea din cele peste o sută de nopți alături de tovarășul lui de celulă. Era Pugnax. Acesta dormea. Gândul că unul dintre ei nu va supraviețui zilei ce avea să vină îi păru insuportabil. El închise ușa în urma sa.

Capitolul IV

Carele cu roți înalte treceau huruind pe Via Trium phalis în jos spre Circus maximus. Strada, dreaptă ca o linie, destinată în rest paradelor militare ale comandanților și împărații victorioși în luptă, ar fi meritat mai bine numele de stradă a morții. Căci acum, într-un lung cortegiu, carele gladiatorilor se îndreptau spre arenă. În fiecare dintre ele stăteau câte patru luptători. Fiecare car era tras tras de câte un catâr, mânat de un sclav. În loc de strigăte de încurajare și jubilație, gladiatorii erau însoțiți de strigăte umilitoare și de înjurături, numai puțini dintre ei erau încurajați. Înghesuiți unul într-altul, cei care nu mai reușiseră să intre în Circus maximus încercau să arunce măcar de pe marginea străzii o privire asupra celor destinați morții.

Vitellius stătea în același car cu Pugnax, Felix și Valnes. În timp ce Pugnax, cel pe care romanii îl cunoșteau din numeroase lupte, răspundea strigătelor de încurajare, Valens vomita în continuu. Mulțimea dornică de spectacol îl mustra cu râsete disprețuitoare. Deoarece Vitellius își regăsise liniștea, el dădea impresia că este mai relaxat decât în ziua precedentă, numai ochii lui

străbăteau neîncetat mulțimea de pe marginea străzii. Privirea lui o căuta pe Rebecca.

Tocmai treceu pe sub proaspăt construitul apeduct al împăratului Claudius, când se auzi un zgomot înfundat, ca un trosnet. Carul se opri cu o smucitură. Abia acum își dădu Vitellius seama ce anume se întâmplase: în disperarea lui, Valens își vârâse capul între spițele uneia dintre roți. Roata îi frânsese gâtul.

Împreună, ceilalți trei traseră corpul sinucigașului dintre spițe. Vitellius avea senzația că un clește uriaș îi strângea coșul pieptului, zadarnic încercă să respire adânc, că nu reușea, era ca și când plămânii lui ar fi fost prea mici. Vitellius îl văzu pe Pugnax dintr-o parte și-și dădu seama că zâmbetul acestuia nu era decât o mască. Privirea lui se pierdea, fixă, în depărtare, ea nu mai vedea pe nimeni dintre cei ce jubilau pe margine.

Când carele se apropiară de Circus, galdiatorii fură întâmpinați de urletul isteric a de două ori câte o sută de mii de oameni. Masele aflate în marea arenă tocmai se bucurau de una dintre luptele de animale care precedau luptele de gladiatori. Cincizeci de lei fuseseră asmuțiți asupra a zece tauri sălbatici. De fiecare dată când unul dintre lei era luat în coarne de către unul din tauri, când sângele țâșnea iar animalul scotea urletul de moarte, spectatorii începeau să chiuie, să aplaude și să tropăie din picioare. „Mai mult sânge", strigau ei, „mai mult sânge. Să se înroșească tot nisipul arenei!" De două ori câte o sută de mii de gâtlejuri strigau asta într-un frisonant cor de mase.

Vitellius simți sudoarea rece pe ceafă. Printr-o mare aglomerație de care și lectici, carele gladiatorilor își făcură loc spre intrarea laterală, care le era rezervată

participanților la jocuri. Sub marele portal al sălii de așteptare de sub tribune stătea un funcționar imperial cu o tablă de ceară sub ochi.

„Numele?", întreba el fără nici o intonație.

„Vitellius." Funcționarul căută numele pe tablă, îl bifă, prezența lui Vitellius era confirmată. Mai rămânea însă un nume. „Valens!" Într-un târziu, Pugnax spuse: „Pe drum, Valens și-a vârât capul în roata carului. E mort."

„Mort." Registratorul luă asta la cunoștință fără nici o reacție și scrise în dreptul numelui: suic. – sinucidere.

Unii dintre gladiatori se plimbau în sus și-n jos asemenea unor animale sălbatice-n cușcă, loveau cu pumnii în pereții contruiți din blocuri uriașe de piatră, își rezemau capetele de piatra cea rece sau își mișcau brațele sălbatc prin aer. Își ungeau corpurile atletice cu ulei, mai mult decât ar fi fost necesar. Nici unul dintre ei nu-i vedea pe ceilalți, fiecare nu făcea decât să se gândească la lupta care-l așteaptă. Armele odihneau încă, sub pază severă, într-o încăpere laterală. Ele aveau să fie înmânate abia înainte de intrarea în arenă.

Acum avea loc tragerea la sorți prin care erau stabiliți adversarii celor care nu era incluși în perechi dinainte stabilite. În două coșuri se aflau tăblițe de lut sparte, într-unul dintre coșuri se afla jumătatea stângă, în celălat, jumătatea dreaptă aferentă. Dacă cele două se potriveau, posesorii lor deveneau adversari.

Prin portalul despărțit de arenă printr-o draperie roșie, în spatele căruia se ascundeau porți de lemn de înălțimea unui stat de om, pătrundeau răgetul animalelor și urletul mulțimii. Sulpicius Rufus bătu din palme: „Alinierea pentru intrare!"

Gladiatorii se aliniară în ordinea intrării lor. Sclavii le întindeau veșminte de culoarea purpurei, ale căror margini erau tivite cu fir aur. Fiecăruia dintre luptători îi era repartizat un purtător de arme. Vitellius îl salută pe al său cu o mișcare a capului. Acesta purta trident, plasă și pumnal. Din arenă se auzi un semnal strident și ascuțit de trompetă, tobele bubuiau, tubele le însoțeau cu un sunet înfundat. Ca și când ar fi fost acționate de o mână nevăzută, porțile grele de lemn se deschiseră, draperia roșie fu smulsă într-o parte, urletul mulțimii crescu, transformându-se în uragan. Pământul se zguduia de manifestările de extaz ale mulțimii. Sulpicius Rufus, în frunte, făcu un semn. În pas de marș, cortegiul gladiatorilor se puse în mișcare.

La ieșirea din întunericul dinăuntru, luptătorii fură loviți de lumina soarelui ca de un fulger. Lui Vitellius îi era greu să se orienteze. Rândurile de spectatori se înălțau spre cer ca un turn. Niciodată până atunci nu mai văzuse un număr atât de mare de oameni. El se simți minuscul. El mărșăluia ca în transă în spatele omului din fața sa. Apropierea adversarului său, Pugnax, avea un efect neplăcut, aproape dureros; el nu-l vedea, îl simțea numai. Nisipul în care fuseseră împrăștiate aschii de malahit și pulbere de miniu reflecta îngrozitor de intens arșița soarelui.

Un semnal de trombon. Cortegiul se opri. Publicul amuți. Rufus își aruncă brațul drept înainte pentru salut. La comanda lui, gladiatorii strigară: „Ave, Cezar, morituri te salutant!"

Vitellius își ridică ochii spre loja căptușită cu stofă roșie a împăratului. Acolo sus stătea el ghemuit, zâmbind, pe scaunul lui aurit și – sângele îi îngheță în vene – alături de el, Messalina, femeia al cărei dormitor îl cunoștea, în

al cărei pat se întinsese și el. În clipa aceasta, însă, ea era soția împăratului. Îmbrăcată cu demnitate, cu părul ridicat într-un turn savant, ea privea fără nici o mișcare drept înainte, fără să le arunce nici măcar o privire gladiatorilor care salutau. Oare nu voia să-l vadă?

După acest salut oficial, publicul începu din nou să urle. Vitellius îndrăzni să se uite în jur. Romanii, chiuiau, aplaudau, își aruncau pernele de pe scaune în aer. Altfel decât în teatru, aici, bărbații și femeile ședeau amestecați. Pe rândurile din circus se vedeau multe lectici, de la care sclavii îndepărtaseră barele. Cetățenii prosperi își făcuseră apariția cu o curte întreagă de sclavi, care le făceau vânt cu evantaie mari de pene și îi serveau cu băuturi aduse de acasă. Cu cât spectatorii ședeau mai jos, mai aproape de arenă, cu atât era mai înalt rangul lor. Despărțite de locurile propriu-zise, destinate spectatorilor de rând, se aflau locurile din lojile senatorilor, ale consulilor, ale funcționarilor din magistratură, ale preoților și ale vestalelor. Aceștia își aveau, cu toții, locurile chiar lângă șanțul cu apă care împrejmuia întreaga arenă, pentru a-i proteja de animalele sălbatice.

Un nou semnal se făcu auzit. Gladiatorilor le fură înmânate arme neascuțite, ei se puseră în posturile de luptă și începură lupte demonstrative în ritmul muzicii. În felul acesta. Ei urmau să le prezinte spectatorilor fiecare disciplină în parte, dar și trucuri și figuri speciale, pași, prize, manevre de apărare. Vitellius exersa cu Pugnax, ei se atingeau cu armele lor boante, dar nici unul nu-l privea pe celălalt în ochi.

Spectatorii își pierdură răbdarea. „Omorâți-vă!", răsuna din ce mai insistent strigătul din tribune. „Omorâți-vă!" – „Tăiați-vă!" – „Hăcuiți-vă!"

Vitellius și Pugnax își încheiară mecanic lecția exersată de mii de ori. „Am să-l ucid. Am să-l ucid", mormăia Vitellius pentru sine în ritmul defilării armelor. „Am să-l ucid, altfel are să mă ucidă el pe mine. Am să-l ucid."

Sunete stridente și scurte de trompetă anunțară încheierea luptelor demonstrative. Gladiatorii își lăsară să cadă armele de exercițiu și alergară înapoi, în răcoroasele încăperi boltite de sub tribune. O întreagă armată de sclavi dădu buzna în arenă. Unii se grăbeau să strângă de pe jos armele de exercițiu, alții îndreptau la loc nisipul arenei, alții presărau pulbere galbenă de miniu. Instructorul se așeză pe un scaun mai înalt în mijlocul stadionului. El era cel care urma să dea comenzile, iar dacă doi gladiatori începeau lupta mult prea prudent, el urma să-i îndemne să se lupte mai aprig. Totodată, el îi dirija și pe biciuitorii care-și ocupau acum pozițiile de jur împrejurul arenei.

„Puneți biciul pe ei!", începură să urle tribunele. „Biciuiți-i!" Dar purtătorii de bice nu ascultau decât de instructor. Abia atunci când strigătele prin care-i îndemna pe gladiatori la luptă nu aveau efect, aceștia din urmă erau biciuți.

În ritmul sunetelor de trompetă intrară, alergând, în arenă, doi paegniarii, flancați de doi soldați în uniforme strălucitoare. Căștile lor aurii cu penaj roșu și curelele de piele strălucitoate ale vestimentației lor fastuoase contrastau izbitor cu goliciunea gladiatorilor, acoperiți doar în jurul șoldurilor cu un mic veșmânt de culoarea ocrului. În mâna stângă, paegniarii țineau câte o bâtă, în dreapta un bici. Să-ți ucizi adversarul cu astea era de cele mai multe ori o acțiune lungă și îngrozitoare.

Ajunși în dreptul lojii împăratului, gladiatorii și soldații se opriră și se înclinară; apoi, câte un soldat și

un gladiator făcură câte zece pași în direcții opuse. Luptătorii se răsuciră pe călcâie, soldații se retraseră, din loja împărătească fu aruncată o bucată de mătase albă în arenă – semn că jocurile puteau să înceapă.

Zbierând asurzitor, spectatorii se ridicară de pe locurile lor, ei își agitau brațele prin aer, amenințau cu pumnii, tropăiau din picioare, capetele lor se mișcau haotic, femeile leșinau, unii dintre spectatori fură doborâți, câțiva călcați în picioare, astfele că primii morți au fost înregistrați în tribune.

La început, cei doi luptători se învârteau în cerc. Fiecare îl pândea pe celălalt, rotindu-și în permanență biciul pe deasupra capului. La genul acesta de luptă, miza nu era să-i produci durere adversarului lovindu-l cu biciul, ci să-l faci într-o fracțiune de secundă incapabil de luptă. Dacă biciul de piele se înfășura în jurul gâtului sau în jurul picioarelor adversarului, acela era pierdut. Celălalt putea să-și doboare adversarul, să-l tragă la el și să-l omoare cu bâta. Publicul începu să-ți piardă răbdarea. „Luptați!", strigă instructorul de pe scaunul său înalt.

În același moment, biciul plesni pe gâtul luptătorului mai bătrân. Acela își lăsă biciul să-i cadă din mână, se clătină și fu doborât. Celălalt își luă elan cu bâta lui și, în urletele mulțimii, își izbi adversarul în cap.

Vitellius nu văzu scena aceasta. El stătea, gata de luptă, alături de Pugnax în spatele draperiilor roșii. Cu toate că larma maselor crescu până la un volum insuportabil – mulți dintre gladiatori își astupau, disperați, urechile cu mâinile –, băiatul părea atât de liniștit, încât ai fi crezut că el cunoștea deja deznodământul luptei. Zbieretele mulțimii erau la mare distanță, da, pentru el, ele nici nu existau. Pentru el nu exista pe lume decât un

singur om: acest Pugnax. Pe el trebuia să-l învingă; dacă voia să trăiască mai departe, el trebuia să-l omoare. Și el voia să trăiască!

În aceste minute, în care aștepta să intre în arenă, el își propuse să se folosească de orice ocazie pe care ar fi avut-o ca să scape de această meserie îngrozitoare, în cazul în care scăpa cu viață din lupta care-l aștepta. Voia să fie mai degrabă sărac, un cârpaci de cazane la țară, dar voia să trăiască, să trăiască, să trăiască!

Un brânci în urmă îl aduse pe Vitellius înapoi în realitate. Cu un fier încins în mână, un sclav purtând pe chip masca lui Mercur, cel ce însoțește sufletele, se grăbi spre arenă. El ieși de după draperii cu fierul ridicat. De îndată, aplauzele mulțimii se transformară într-un chiot înspăimântător. Sclavul se duse lână gladiatorul doborât, îi apăsă fierul încins pe abdomen – nici o reacție. Un fum puturos urcă în aer. Acum, el le făcu un semn altor doi sclavi, care veniră și târâră cadavrul cu niște cârlige spre poarta zeiței morții.

Dintr-o dată se făcuse liniște; dar, atunci când răsună semnalul de trompetă și Pugnax și Vitellius își făcură apariția în fața uriașei draperii roșii, aplauzele nu mai voiau să contenească: „Hai Pugnax!", dar și „Vitellius!", „Vitellius!" răsună din tribune. Bononianul înregistră, cu satisfacție, că publicul nu era numai de partea luptătorului de succes. Un zâmbet fugar îi trecu peste față în vreme ce, cu capul sus, făcea un pas după altul spre loja împăratului.

Era greu să stabilești care dintre cei doi luptători făcea o impresie mai bună asupra publicului, tânărul, suplu, înalt, dar cu mișcările încă dezordonate ale unui băiat de șaptesprezece ani, sau statura plesnind de putere,

musculoasă, cu cârlionți negri și emanând natura de luptător a adversarului său, care se străduia să pară relaxat și să dea de înțeles că, pentru el, era un fleac să rezolve și această luptă.

Cei doi soldați care îi flancau se opriră. Vitellius își îndreptă privirea spre loja împărătească. Împăratul trona, inert, în scaunul lui și abia dacă se învrednici să le arunce o privire gladiatorilor care urmau să se lupte acum pe viață și pe moarte. Apoi, însă, Vitellius descoperi ceva care-l făcu să-l treacă fiorii. Locul de lângă împărat, pe care șezuse mai înainte Messalina, era gol.

Prin capul lui începură să treacă o seamă de întrebări: oare de ce dispăruse ea dintr-o dată, când era cât se poate de limpede că ea era aceea care-și dorise această luptă? Oare nu voia să asiste la moartea lui? – Vitellius nu era în stare să-și explice absența ei. În clipa aceea răsună vocea pătrunzătoare a instructorului care dădu ordinul ca lupta să înceapă.

Cei doi retiari începură să-și rotească plasele pe deasupra capului, Vitellius, ceva mai repede decât Pugnax. Publicul cunoscător înregistră lucrul acesta cu interes. Gladiatorul care-și rotea plasa mai rapid putea să reacționeze mai repede, cel mai lent era, în schimb, mai rezistent. Acest ultim element putea să aibă o importanță decisivă într-o luptă dintre doi adversari de aceeași valoare.

Arena devenise considerabil mai tăcută. Încordarea creștea: „Luptați!", auzi Vitellius de la mare depărtare vocea instructorului; dar el continua să-și rotească plasa, ca și când nici nu l-ar fi auzit. Acum, important era să-și păstreze calmul. O aruncare pematură, care nu-i garanta succesul, putea să însemne sfârșitul prematur. Să aștepte. Să se rețină. Să pândească.

Îndată avea să vină ordinul ca gladiatorii să fie biciuiți. Să reziste, își făcu Vitellius curaj. Încet, aproape pe neobservate, Pugnax veni mai aproape. Vitellius se duse, prudent, punând un picior înaintea celuilalt, către stânga. Enervat, Pugnax se retrase cu un pas. Tânărul înregistră semnul de nesiguranță al adversarului său, mai făcu imediat un pas spre el, pe urmă se opri însă, amintindu-și de sfatul antrenorului său, anume, să-și caute victoria în apărare atât câte etse nevoie, până i se iveşte o șansă.

Deodată – un pocnet. Plasele gladiatorilor se atinseseră în zbor. Amândoi făcură câte un pas înapoi, coninuându-și mișcarea de rotire a plaselor. Pugnax făcu un salt înainte, își împinse brațul drept cu tridentul spre adversar. Vitellius văzu venind vârfurile ascuțite îndreptate spre gâtul lui; făcu, așa cum exersase de atâtea ori la antrenament, un pas lateral în față și lăsa lovitura adversarului să nimerească în gol. Dar, în vreme ce, de obicei, Vitellius folosea scurta pauză pentru repliere, ca să se pregătească pentru un nou atac al adversarului, de data aceasta, abia dacă Pugnax trecuse cu tridentul pe lângă trupul lui, el ripostă, înfigându-și tridentul în umărul stâng al gladiatorului. Acela urlă de durere, se întoarse. Vitellius văzu că arma lui provocase o rană adâncă. Sângele curgea pe pieptul lui Pugnax. În tribune, larmă uriașă: „Habet! L-a lovit!"

Mișcările de rotire a plasei trebuie că-i provocau lui Pugnax dureri mari. „Are să caute să tranșeze lupta rapid", își spuse Vitellius, „altfel nu mai rezistă mult. Timpul lucrează în favoarea mea. Am să înving. Am pierdut de atâtea ori împotriva lui, dar astăzi am să-l omor!"

Se părea că mișcările de rotire ale lui Pugnax deveneau mai lente; pe neobservate, el veni mai aproape.

Vitellius îl evită din nou spre stânga. De data aceasta, însă, Pugnax era pregătit. În același ritm, în care Vitellius punea piciorul drept înaintea picorului stâng, și-l puse și Pugnax pe stângul înaintea dreptului.

„Omoară-l, Vitellius!", răsună din rândurile de sus ale tribunelor. „Aruncă-ți tridentul în el!" La început ezitant, apoi, din ce în ce mai tare, se alcătui un cor care striga: „Vitellius! Vitellius!"

„Ei strigă numele tău, nu pe acela al lui Pugnax", îi fulgeră lui prin cap. „Ești pe cale să învingi. Poți să-l învingi pe Pugnax. E din ce în ce mai lent. Trebuie că are dureri îngrozitoare. Cât timp are să mai reziste? Curaj, trebuie să ai curaj. N-ai omorât niciodată un om până acum. Dar astăzi, astăzi trebuie s-o faci. Dacă nu o faci tu, te omoară el pe tine. Doar vrei să începi o viață nouă. Ea începe astăzi. Oare cât o să mai reziste? Să atac? Nu. Să rezist. Să mă rotesc. Sânge, a pierdut deja mult sânge. De ce nu se înmoaie? Să atac totuși? Nu. Să aștept. Să-l pândesc. Să mă rotesc. Să-l evit. Acum uite – cedează. Uite că plasa începe să-i coboare. Pe Jupiter, el lasă plasa să-i coboare. Acum. Trebuie s-o faci. Fă-o. Aruncă-i plasa pe cap! Înfige-ți tridentul în el! Fă-o! De ce nu o faci o dată? E la capătul puterilor. Nu mai poate. Fă-o o dată..."

Vitellius își luă elan cu tridentul. Plasa continua să i se rotească deasupra capului. Pentru o fracțiune de secundă, cei doi se priviră în ochi, o clipă scurtă, care li se păru gladiatorilor incredibil de lungă. Vitellius simțea că Pugnax gândește acum: „Ai câștigat. Lovește. Omoară-mă. Aici sunt. De ce mai eziți?" Iar Pugnax crezu că citește în ochii adversarului său: „Vezi, până unde te-am adus. De fiecare dată am pierdut împotriva ta, dar astăzi, astăzi când lupta a fost pe viață și pe moarte, astăzi am învins.

Dar mi-e frică să-mi înfig tridentul în gâtul tău. Te urăsc, te disprețuiesc, dar nu am curaj să te omor."

Vitellius își trimise plasa într-un arc amplu asupra adversarului său. Dar acela se lăsă fulgerător pe vine, își aruncă plasa în picioarele tânărului, o smulse înapoi, Vitellius se clătină, lăsă în cădere să-i scape tridentul și se prăbuși cu un zgomot surd pe spate. Șocul îl paraliză timp de o clipă, lăsându-l fără reacție. Într-o clipă, Pugnax era deasupra lui, îi înfipse un picior în stomac și-și ridică tridentul ca să-l lovească. Un strigăt la unison veni dinspre public...

„Îndoit de durere, Vitellius zăcea cu gura larg deschisă pe nisipul arenei, așteptând clipa izbăvitoare în care Pugnax avea să lovească. „Mort, ești mort!", îi bubuia lui în tâmple, „dar oare ești deja mort? Ce mai așteaptă ăsta?" Vitellius își deschise pleoapele tremurătoare, recunoscu tridentul ridicat: „Acum, acum are să lovească. De ce nu lovește? Fă-o o dată!" Lui Vitellius i-ar fi plăcut să i-o strige, să i-o urle adversarului în față, dar șocul morții îl făcea incapabil de orice reacție. Vitellius se uita în sus cu privirea fixă și-și aștepta moartea îngrozitoare, moartea jalnică.

În tribune, publicul făcea o larmă asurzitoare. „Omoară-l!" – „De ce nu-și înfige tridentul în el?" Strigăte înflăcărate se amestecau cu aplauzele. „Un scandal!", strigau alții. Abia după un timp, haosul se potoli. Aceia care nu-și dăduseră seama ce anume se întâmplase, fură făcuți atenți de vecinii lor de tribună. Ei arătau cu degetul spre loja împărătească. Acolo, lipită de balustradă, stătea Messalina cu cu brațul întins înainte. Mâna ei era strânsă în pumn. Degetul mare arăta în sus. Nemișcată și impunătoare, împărăteasa avea aspectul unei statui grecești.

Felul în care-și ținea ea mâna însemna: învinsul este grațiat, lui i se dăruiește viața.

Manifestările de indignare de la început fură înghițite de un strigăt de bucurie din ce în ce mai puternic. Oameni care nu se mai văzuseră niciodată își căzură în brațe, dansau cu degetul mare ridicat în tribune, se felicitau unii pe alții. Numai cei care pariaseră înjurau, căci o luptă încheiată cu grațierea nu mai era luată în considerare iar banii erau pierduți.

A durat destul de mult până când Vitellius și-a dat seama ce anume se întâmplase. Pe urmă, însă, după ce Pugnax își luă piciorul de pe burta lui, privirile îi căzuă pe loja imperială. Messalina stătea în continuare cu degetul mare ridicat. „Oare de ce face asta? De ce, pe toți zeii Romei, face ea asta?" Nu era capabil de nici un gând limpede, el încerca, cu efort, să se adune de pe jos, se clătina, se ținea cu mâinile de burtă de durere. Lângă el, Pugnax își apăsa mâna pe rana din umăr. Amândoi aveau privirile îndreptate spre loja imperială. Messalina își coborî brațul, se răsuci pe călcâie și dispăru de la tribună. Semnalul de tube anunță sfârșitul luptei. Un sclav îi înmână lui Pugnax o ramură de smochin, ca semn al victoriei. Luptătorii se întoarseră și o porniră înapoi, spre portalul prin care intraseră în arenă.

Pugnax privea drept înainte. „Data viitoare", șuieră el, „te trimit în împărăția lui Pluton. Poți să fii sigur de asta."

Controlorul din încăperea boltită se duse la tăbliță și scrise în dreptul lui Pugnax un V., adică vicit – a învins. În dreptul lui Vitellius, el scrise un M., adică missus – a fost grațiat.

Capitolul V

Heralzi, acompaniați de bubuitul tobelor, anunțau pretutindeni în oraș ultimul edict al împăratului: „Eu, Tiberius Claudius Cezar Augustus Germanicus, amintesc poporului Romei ca, în vederea unei recolte de vin ce se așteaptă a fi deosebit de bogată, să-și cetluiască bine toate butoaiele goale. În afară de asta, feriți-vă de mușcăturile viperelor care, în această vară, sunt deosebit de numeroase. Mușcăturile de viperă se tratează cel mai bine cu zeama arborelui de taxus."

Oamenii, care ascultau discursul heralzilor în piețele publicele, râdeau. Edictele, care, sub Augustus, erau de o largă deschidere politică deveniseră, sub Claudius, atât de populare și de inofensive, încât abia dacă mai era cineva care să le ia în serios.

În piața din fața Palatului de stat al împărătesei, un bărbat tânăr se urcă pe o ieșitură a zidului și începu să-l maimuțăreacsă pe heraldul imperial: „Eu, Tiberius Claudius Cezar Augsutus Germanicus, îi amintesc poporului meu că, un nas care curge, se rezolvă cel mai bine dacă îl ștergi cu mâneca!" Romanii începură să chiuie și să bată din palme.

„Pe toți zeii, e scandalos cum plebea se distrează pe socoteala împăratului." Calpurnianus, care venea pe stradă însoțit de Sulpicius Rufus, scutură din cap. „Dar oare e de mirare?", spuse Rufus, care era îmbrăcat festiv. „Pe vremea lui Caligula nu existau astfel de farse!"

„Astăzi", spuse comandantul pompierilor, „este cu mult mai periculos să te distrezi pe seama vreunuia dintre sclavii ăștia eliberați din anturajul împăratului, decât pe seama împăratului însuși. Narcissus are spioni pretutindeni...."

Antrenorul gladiatorilor făcu un gest cu mâna a lehamite. „Poate că problema se va rezolva de la sine. Căci Messalina urmărește ea ceva, dacă îl ia pe acest Silius de bărbat. E adevărat că se spune că ar fi frumos ca Apollo, mulți afirmă chiar că ar fi cel mai frumos dintre toți romanii, numai că Messalina poate să aibă orice bărbat dorește ea, fără să fie nevoită să se și căsătorească cu el, mai ales că nici căsătoria ei cu Claudius nu e încă desfăcută. Eu unul sunt sigur că ea urmărește un scop foarte precis."

„Doar nu crezi acum că acest Caius Silius vrea să ajungă împărat?"

Rufus clătină din cap: „Eu nu pot să-mi închipui că o femeie ca Messalina se îndrăgostește în mod serios de un bărbat, că-și uită postura de consoartă a împăratului și că se leagă prin căsnicie de un consul desemnat."

„De altfel, unde se află împăratul acum?"

„Se spune că s-ar afla la Ostia, ca să inaugureze portul nou construit."

„Rufus, Rufus, eu unul am un presentiment ciudat în legătură cu asta. S-ar părea că cineva ne-a luat-o înainte?"

„Și, chiar dacă ar fi așa", răspunse Rufus, „măcar ne aflăm de partea cea bună."

„Și dacă totuși complotul eșuează?"

Rufus ridică din umeri; apoi râse. „Câți oaspeți sunt așteptați?"

S-ar părea că Messalina nu și-a invitat decât amanții. Și acesta ar putea fi și motivul pentru care noi doi avem acum același drum." Calpurnianus și Rufus izbucniră în hohote.

Sclavii care stăteau la ușa de la intrarea în palatul Messalinei făcură o plecăciune adâncă și-l salutară pe fiecare oaspete pe numele său. Era septembrie. Ca la o sărbătoare a vinului, pe pereții din atrium erau atârnați ciorchini de struguri mari, albaștri, între frunze mari de viță, iar sclavii îi întâmpinau de oaspeți cu boluri pentru spălatul mâinilor și le întindeau flacoane ca să se parfumeze. Aglomerația era mare. Bărbații se cunoșteau unii pe alții, se salutau prietenos, spunându-și: „Așa, așa, care să zică și ăsta!"

„Tu ce părere ai", îi șopti comandantul pompierilor, Calpurnianus, lui Rufus, „tu câți oaspeți crezi că au fost invitați aici?"

„Vrei să spui, câți amanți!"

Calpurnianus aprobă din cap, zâmbind.

„O sută, poate două sute", fu de părere Rufus, în timp ce intrau în tablinum, încăperea în care, de regulă, Messalina obișnuia să-și primească vizitatorii în pat. Oaspeții se înghesuiau să intre, nu se vedeau decât bărbați. Printre aceștia, și senatorul și tovarășul lor de complot Vergilianus.

„Ce înghesuială-i aici, mai rău ca la teatru", spuse el, ironic, „abia dacă te poți mișca."

„Dacă te gândești că fiecare dintre cei prezenți s-a bucurat deja de favorurile Messalinei...", reflectă Calpurnianus.

„Ați apucat să aruncați o privire în curtea cu coloane?", întrebă Vergilianus. Ceilalți doi scuturară din cap. „Ar trebui s-o faceți!" – Cei trei se înghesuiră prin sala de primire spre curtea cu coloane.

„Pe Amor și Psyche", nu putu să se abțină Calpurnianus iar Rufus rămase cu gura căscată de uimire. În curtea cu coloane a palatului ședeau, stăteau îmtinși sau în picioare și se înghesuiau încă mult mai mulți amanți ai împărătăsei. Până și pe un om uns cu toate alifiile, precum Sulpicius Rufus, priveliștea îl făcu să-și exprime uimirea: „...De necrezut...". Pe latura mai îngustă a curții cu coloane, acolo unde era amplasată exedra un fel de nișă în zid, o orchestră începu să producă sunete senzuale. Toate privirile se îndreptară spre intrarea laterală în vestibul, prin care își făcură apariția șase sclavi africani. Ei purtau, pe brațele lor ridicate, o femeie cu pielea albă și complet dezbrăcată - pe Messalina. În același timp, venind din direcția opusă, își făcu apariția, de asemenea complet dezbrăcat, pășind spre Messalina, Caius Silius. În părul ei, ale cărui bucle tubulare alcătuiau un turn înalt, Messalina avea, împletite, fire de aur, care coborau acum precum tentaculele unei caracatițe. Silius purta pe cap o cunună de iederă.

Cei doi se întâlniră în spațiul dintre coloane, înecat în plante și flori. Acest viridarium, plin de fel de fel de plante exotice, mirosea amețitor. Sclavii o așezară pe împărăteasa dezbrăcată pe iarbă, printre crini albi și flori galbene de hibiscus egiptean. Silius veni lângă ea, Messalina își desfăcu picioarele și cei doi începură să se iubească sub ochii tuturor.

În același timp, de după coloanele peristilului își făcură apariția femei în veșminte ațâțătoare sau fără nici

o haină pe ele, și se ofereau, pe sine și serviciile lor, bărbaților care se holbau. Unii le refuzară, mulțumindule, alții dimpotrivă nu se lăsară prea mult rugați iar uniiși chemară îndată câte două femei o dată dedându-se uneu duble plăceri. Câțiva sclavi tineri, care serveau vinul, nu reușiră decât cu greu să scape de ofertele făcute fără nici o perdea.

Unii dintre senatorii, negustorii și funcționarii de stat nu se lăsară împiedicați de ofertele ispititoarelor asellae să facă politică sau afaceri pe deasupra trupurilor și gemetelor confraților lor.

„Orice s-ar zice", spuse Vergilianus către colegul său, „e o femeie pur și simplu ieșită din comun. Până și la nunta ei, ea ne lasă să luăm parte la plăcerea ei."

Cel căruia i se adresase, și care tocmai începuse să se ocupe de sânii ca de porțelan ai unei delicate gazele, spuse, fără să se-și ridice ochii: „Eu unul cred că, în curând, vom avea un împărat mai tânăr și mai frumos decât Claudius."

„Doar zeii știu asta", răspunse Vergilianus și începu să se uite în jur, să vadă dacă nu cumva trăgea cineva cu urechea la discuția lor. Și, cu o voce chinuită, el întrebă: „Cam la cât estimezi tu numărul adepților împăratului în Senat?"

Celălalt senator se sperie. „Înțeleg că tu știi mai multe, Vergilianus?". Și, văzând că acela nu răspunse, continuă: „Cred că sunt mai puțin de o sută, care continuă să-i fie credincioși. La Roma, ca și în întregul imperiu, se face tot mai tare auzită dorința de un braț mai puternic. Dar hai să nu mai vorbim de moșnegi urâți, hai mai bine să ne ocupăm de femei tinere și frumoase...". Cu o cupă de vin în mâna stângă și un sclav tânăr la dreapta lui, Cesonius căuta să-și croiască drum printre și peste

trupurile care se vânzoleau pe podea. „O, Roma și Venus", exclama el în continuu, „cum de permiteți ca niște bărbați demni de toată stima să se destrăbăleze în halul ăsta." Și, întorcându-se către sclav: „Promite-mi că n-ai să faci niciodată astfel de lucruri dezgustătoare cu femei!" Pe urmă îl sărută pe umărul gol: „Păsărică mică și dulce ce ești!"

Un bărbat, Valens pe numele lui, își croi drum prin vânzoleala voluptuoasă, se urcă, în peristil, pe un soclu de marmură, bătu din palme și strigă: „Prieteni, dinspre Ostia se apropie o furtună cumplită!"

Cei mai mulți erau atât de acaparați de plăcerile lor, că nici nu-i auziră avertismentul. Iar aceia care-l auziră nu reușiră să-l înțeleagă. Furtuna de care vorbea el se apropia în persoana împăratului și a sfetnicilor lui. O cohortă de pretorieni alcătuia avangarda. Asta nu promitea nimic bun.

Valens își dădu seama de inutilitatea unui demers decent ca al lui; el se dădu jos de pe soclul său de marmură și se duse în grabă la orchestra care producea sunete din ce în ce mai stridente. La un semn al lui, aceasta se opri dintr-o dată. Cu mâinile ținute la gură în formă de pâlnie, el strigă cât putu de tare: „Prieteni, împăratul se apropie cu o cohortă alcătuită din gărzile lui de corp!"

Se așternu un moment de tăcere. Pe urmă, atunci când majoritatea oaspeților înțeleseră gravitatea celor comunicate, liniștea se preschimbă într-un haos de nedescris. Cu mișcări dezordonate, participanții la orgia nunții începură să-și caute hainele, în timp ce alții, pe jumătate îmbrăcați, se străduiau să ajungă la ieșire. Fetele începură să se retragă cu aceeași discreție cu care-și făcuseră apariția. Silius își strigă sclavul care-i slujea drept came-

rist și-i ceru să-i aducă hainele. Messalina ședea goală și speriată de moarte în iarbă.

Printre cei prezenți, părerile în legătură cu ceea ce ar fi fost de făcut într-o situație ca asta era împărțite. Unii își luau tălpășița în mare grabă. Ceilalți nu vedeau nici un motiv de fugă. Printre aceștia se număra și Sulpicius Rufus. „Pentru ce să fugim", i se adresă el lui Calpurnianus, „numai pentru că am împărțit patul cu împărăteasa?"

„Ai dreptate", îi răspunse acesta încercând să-și facă curaj, „în cazul ăsta ar trebui să fugă și sfetnicii împăratului, și în primul rând Narcissus!"

În realitate, situația era destul de serioasă. Spionii și informatorii împăratului auziseră de mai multe comploate. Claudius, care nu era tocmai omul deciziilor rapide, stătuse multă vreme pe gânduri dar, până la urmă, cedase în fața insistențelor sfetnicilor săi atunci când aflase de nunta soției sale. În ultimele zile, Narcissus, șeful lui de cabinet și cel mai apropiat dintre sfetnicii săi, încercase să-l facă să înțeleagă că zilele lui erau numărate, dar nu s-ar fi hotărât chiar acum să ia măsuri împotriva Messalinei.

Ca și când tocmai s-ar fi trezit dintr-un vis, Messalina porni în fugă spre soțul ei. În carul lui fastuos, înconjurat de sfetnicii săi, acesta făcea spume la gură ca de fiecare dată când era emoționat. Claudius se temea de confruntarea cu Messalina. „Câtă ticăloșie!" – „Ce faptă rușinoasă!", îi șopteau sfetnicii lui la ureche în timpul călătoriei. „Trebuie neapărat să te răzbuni!" – „Cât de departe mai trebuie ea să meargă cu nerușinarea ei?"

Claudius căuta argumente în favoarea soției sale. La urma urmelor, ea era mama copiilor săi Octavia și Britannicus. Oare ce putea el să facă. Narcissus scoase un pergament făcut sul de sub togă; acolo erau

consemnate, cu un scris mărunt, toate faptele de adulter ale Messalinei. În clipa aceea, la marginea străzii apăru Messalina, care încă își mai purta coafura ei de nuntă. cu fire de aur împletite în păr.

Ea își ridică brațele spre împărat a implorare; dar acesta nu-și învrednicii consoarta nici măcar cu o privire și-și continuă drumul drept spre palatul său de pe Palatin. Între timp, gărzile de corp ale împăratului înconjurară palatul Messalinei și-i ridicară pe toți cei prezenți.

„Sulpicius Rufus e arestat!" Un sol dădu buzna pe poarta școlii de gladiatori. Luptătorii își întrerupseră antrenamentul de dimineață și-l înconjurară pe sclav. „Se spune că, împreună cu Messalina, el a conceput un complot împotriva împăratului. Din acesta fac parte, de asemenea, Calpurnianus, comandantul pompierilor, senatorul Vergilianus, șeful onorific al gărzii de corp a Messalinei, Proculus, și un anume Trogus, membru al gărzii de corp a împăratului."

„Cu toții, bărbați demni de toată stima", mârâi Pugnax și scuipă în nisip. Acesta își ținea mâna pe umărul înfășurat într-un bandaj alb. Apoi, el se apropie de Vitellius, îl apucă de antebraț atât dureros de strâns, și-l întrebă cu un rânjet insinuant: „Nu cumva ești și tu unul dintre ei?"

Vitellius simți toți ochii ațintiți asupra sa: „E foarte limpede", spuse Pugnax privindu-i pe cei din jur, „și el face parte din banda de complotiști. Oare de ce credeți voi că l-a grațiat Messalina? Din cauză că a luptat cu atât curaj? – Nu. El face parte din grupul de conspiratori. Și se prea poate ca, împreună cu Rufus, să fi pregătit treaba lor dezgustătoare chiar aici, în Ludus."

Vitellius sări în sus. „Nu sunt conspirator", strigă el. „Eu vin din Bononia și nu știu decât de la distanță cum stau treburile la Roma."

„Mincinosule", îl întrerupse Pugnax, „ia spune tu, cine te-a adus în Ludus? Oare n-ai venit însoțit de Rufus și de Messalina?"

„Da, asta așa e", spuse Vitellius, „dar eu i-am întâlnit absolut întâmplător..."

„Întâmplător! Întâmplător!" Ceilalți începură să râdă, iar Pugnax continuă pe un ton ironic: „Se povestește chiar că ai fi fost primit de împărătească, și toată lumea știe ce-nseamnă asta!"

Lui Vitellius i se urcă sângele la cap. El simțea un nod în gât. Înghiți în sec. Cum ar fi trebuit să se apere? Să le fi povestit, cum l-a gonit ea cuprinsă de mânie. Oricum nu l-ar fi crezut nimeni. Așa că preferă să tacă.

Pugnax însă continuă să-l provoace: „Credeai probabil că faima nemuritoare se obține în pat, cel mai bine, cu nevasta împăratului." Ceilalți râseră batjocoritor. „Aici", strigă Pugnax, „numai aici, în nisipul arenei faci primul pas spre nemurirea ta, și niciunde altundeva. Sau poate că te consideri deja un gladiator nemuritor? Ești un visător, un actoraș, în cel mai bun caz capabil să primească un rol de muiere la teatru. De abia aștept următoarea luptă în Circus, am să-ți plătesc eu atunci rana asta. Încă înainte să mai poată cineva să ridice degetul cel mare în semn de grațiere, ai să-ți faci intrarea în imperiul lui Pluto."

Vitellius simți ostilitatea în privirile tuturor acelora care-l înconjurau. El alergă în celula lui și se întinse pe prici. Acum îi era frică de ceea ce-l aștepta.

Lacrimi fierbinți îi curgeau pe obraji. În fața ochilor îi apăru Rebecca, această făptură delicată, plină de

căldură. În urechi îi răsunară ultimele ei cuvinte. „Mult noroc!" Oare de ce nu o ascultase el? De ce nu se mulțumise el să fugă și să se ascundă în carteirul evreiesc? Chiar dacă până la urmă l-ar fi descoperit – mai mult decât să-l omoare, nu puteau să-i facă. Oare nu era mai mare șansa să supraviețuiască, dacă ar fi fugit?

În timp ce-i treceau prin cap taote aceste gânduri, în mintea lui prindea contur hotărârea de a fugi. Ostilitatea deschisă a celorlalți gladiatori dar, înainte de toate, încercarea lor de a-l implica în conspirația Messalinei îl întăriră în hotărârea de a se ascunde în cartierul evreiesc de pe celălalt mal al Tibrului. Bărbatul de care trebuia să întrebe acolo se numea Kaatha, da, ăsta era numele lui.

Vitellius își îndesă sub tunică punga de piele în care erau toți banii lui. La adăpostul înserării, el se strecură la portalul la care făcea de gardă paznicul ras în cap. „Psst! Bătrâne! Hei!" Cheliosul se întoarse spre el. „Marș la loc în celula ta. Sau te pomenești că vrei să-ți iei din nou tălpășița?"

„Taci, bătrâne", șuieră Vitellius. „Ai de la mine zece sesterți dacă mă lași să trec!"

Cheliosul îl trase după una dintre coloane. „Ce înseamnă zece sesterți, dacă în schimbul lor trebuie să-mi pierd căpățâna..."

Vitellius își băgă mâna sub tunică, își scoase punga de piele și i-o puse bătrânului în mână. „Uite, asta e toată averea mea!"

Paznicul își trecu moenedele de aur în mâna stângă și făcu ochii mari. Cu o mișcare a mâinii îi făcu semn spre portal și până la urmă spuse: „Dispari. Zeii să te aibă în pază!"

Orașul era plin de pretorieni. Gărzile de corp ocupaseră toate punctele importante. Claudius se temea de o tentativă de lovituă de stat. Din această cauză, Vitellius făcu un ocol pe la Circus maximus și traversă Tibrul în apropiere de Forum Boarium.

Cel de-al paisprezecelea district Transtiberim era locuit în principal de oameni mărunți, un cartier al plebei, în parte, un cartier al mizeriei. În cadrul lui exista și un cartier evreiesc cu zece mii de locuitori, având propriul său sfat al bătrânilor, condus de un Gerusiarh. Sinagoga era centrul religios.

Fiecare dintre împărați îi privea pe evrei cu grad diferit de suspiciune. Ca oameni care se închinau unui singur Dumnezeu și care aveau propriile lor rituri și obiceiuri, atât de diferite, ei trăiau separați de romani. În plus, integrarea lor era îngreunată de limbă. Numai puțini dintre ei vorbeau latina, limba de zi cu zi a evreilor era greaca, ebraica o vorbeau doar cei mai bătrâni. Pentru împărat, ei erau de ani de zile un junghi în coaste, din cauză că nu credeau în caracterul lui divin și, prin asta, stârneau în permanență neliniște. Cezar și Augustus le făcuseră multe concesii, care țineau cont de obiceiurile lor de acasă. Li se respecta Sabatul și, în această zi, ei nu puteau să compară nici măcar în fața tribunalului. Dar cel mai mult îi provoca pe romani faptul că evreii puteau să vină și cu o zi mai târziu să-și ridice rațiile de cereale, atunci când împărțirea acestora se întâmpla să cadă într-o zi de Sabat. În astfel de zi, ei scăpau de cozile la care se stătea pentru rații.

La adăpostul întunericului, Vitellius ajunse nevătămat în cartierul evreiesc. În ciuda orei târzii, străzile clocoteau de viață. Oamenii se înghesuiau în dreptul uriașelor in-

sulae. Cazărmile închiriate erau, cu toate, supraaglomerate, condițiile de igienă, dezastruoase.

„Unde pot să-l găsesc pe Kaatha?", îl întrebă Vitellius pe unul din nenunărații bărbați de pe stradă. Dar acela se mulțumi să-l privească pe străin din cap până-n picioare, să scuipe plin de dispreț în colbul străzii și să-i întoarcă spatele. Abia a treia încercare a lui Vitellius fu încununată de succes.

„Dar ce treabă ai cu Kaatha?", îi întoarse întrebarea cel căruia i se adresase.

„O fată pe nume Rebecca, tatăl ei a fost gladiator, a aranjat să primesc adăpost la Kaatha."

„Vino cu mine", îi spuse evreul.

Ei o cotiră într-o stradă laterală și ajunseră la o casă mică, cu o fațadă foarte îngustă. Printr-o intrare fără ușă se revărsa în afară duhoarea de seu de berbec fript. Un amestec zglobiu de glasuri trăda faptul că înăuntru avea loc o petrecere.

„Kaatha!", strigă omul spre cei din casă și, după o clipă, în ușă își făcu apariția un bărbat de vârstă mijlocie, cu ochi mici și veseli. „Eu sunt Kaatha", spuse el, „ce vrei de la mine?"

Tânărul se simțea încurcat. „Eu mă numesc Vitellius. Rebecca mi-a dat numele tău. Ea mi-a spus că aș putea găsi adăpost la voi, cel puțin pentru început."

„Așa, așa", zise Kaatha, „care va să zică, tu ești gladiatorul Vitellius." Și, spunând asta, îl măsură pe străin din cap până-n picioare. „Târziu ai venit, foarte târziu. Nici unul dintre noi nu mai conta pe venirea ta. Cel mai puțin dintre toți, Rebecca."

„Știu", spuse Vitellius, „de altfel, nici nu voiam să fug; dar, între timp, s-au schimbat multe lucruri. Rebecca nu voia să lupt. Ei bine, *am luptat*."

Kaatha îl privi întrebător pe Vitellius. „Păi și de ce mai vrei să te ascunzi acum?"

„Împărăteasa m-a grațiat, după ce am fost învins în prima mea luptă. Acum sunt învinuit că aș fi amestecat în conspirația Messalinei."

„Pentru asta, vor trebui să aducă martori..."

„În oraș sunt arestați sute de oameni. Nu pot să spun dacă pe drept sau pe nedrept. De când m-a grațiat Messalina, am mulți dușmani. Și nu sunt puțini oameni care, pentru câțiva sesterți, să ae arate dispuși să depună mărturie falsă."

Surâzând, Kaatha se întoarse și strigă: „Rebecca! Vino să vezi cine-a venit!" – și, dintr-o dată, ea apăru în intrarea abia luminată: mai frumoasă ca oricând, cu ochii ei negri și strălucitori. La vederea lui, ea tresări vizibil. „Vitellius?", șotpi ea, nevenindu-i să creadă, făcu un pas înapoi și se ascunse după umărul lui Kaatha.

„Rebecca!", spuse Vitellius, tandru, ar fi vrut să se ducă spre ea și s-o ia în brațe; dar Kaatha stătea între ei. „Nu am vrut să mă fofilez de la luptă", se bâlbâi Vitellius, „am luptat și am pierdut – exact așa cum ai prevăzut tu; dar am fost grațiat."

„Am plâns mult după tine", răspunse Rebecca, „fiindcă pregătisem totul pentru tine. Dar acum e prea târziu." Scuturată de un hohot de plâns, fata își ascunse fața în palme. Pe urmă îl mai privi o dată pe Vitellius. Lacrimile licăreau în ochii ei întunecați. Ea se răsuci pe călcâie și fugi înapoi în casă.

Kaatha începu cu multă precauție: „Eu știu cât de mult te-a iubit ea..."

„M-*a iubit*?", îl întrerupse Vitellius, „dar ce s-a-n-tâmplat?"

„Rebecca mi-a povestit de tine. Eu trebuia să te ajut să te-ascunzi, până când toată povestea ar fi fost dată uitării. Pe urmă însă am auzit de lupta ta, de înfrângerea ta și de grațierea ta de către Messalina, și atunci am știut de ce nu veniseși."

„Mi-a fost frică să duc o existență pe ascuns, să trăiesc în fiecare zi în nesiguranță, cu teama de a fi găsit. Și – speram să înving, și chiar am fost foarte aproape să-nving!"

„Da", spuse Kaatha, „dar până la urmă ai pierdut totuși și ai fost grațiat de împărătească. La Roma, orice copil știe ce înseamnă atunci când Messalina grațiază un gladiator."

Vitellius și coborî privirea și nu spuse nimic.

Kaatha continuă: „După ce auzit de asta, Rebecca a venit la mine topită de plâns. Ea mi-a spus cât de mult te iubise, că ar fi făcut totul pentru tine dar că, împotriva Messalinei, ea nu avea absolut nici o șansă. Eu am consolat-o și..." Kaatha ezita. Vitellius își ridică privirea. „Ei bine", spuse el, „eu l-am cunoscut pe tatăl Rebeccăi și, deoarece ea e singură în orașul ăsta mare, m-am gândit că ar trebui să mă ocup de ea. Tocmai celebrăm logodna noastră."

Vitellius rămăsese pironit locului. Nu era în stare să scoată nici un cuvânt. Timp de o clipă, el se gândi dacă nu trebuia să dea buzna în casă, s-o ia pe sus pe Rebecca și să fugă cu ea, pe urmă, însă, își dădu seama că lucrul ăsta era cu totul lipist de sens. Poate că ea nu-l mai iubea deloc? Sigur că ea se simțea în siguranță la Kaatha. El, dimpotriva, ar fi fost un om pus sub urmărire, un fugitivus. Îi venea să plângă; dar șocul îl făcu să-și rețină lacrimile. Timp de cîteva secunde, cei doi bărbați, care deveniseră rivali, se priviră în ochi. Nici unul din ei nu

spuse o vorbă. Până la urmă, Vitellius se întoarse și, fără o vorbă, plecă în direcția din care venise.

Nunta Messalinei și arestarea complotiștilor transformase întreaga Romă într-un haos. Nimeni nu mai avea încredere în nimeni. Circulau cele mai sălbatice zvonuri. Cel mai hazardat dintre ele suna cam așa: Claudius însuși ar fi semnat contractul marital dintre Messalina și iubitul ei, Silius, pentru a le abate complotiștilor atenția de la propria lui persoană. Toată această stare de nesiguranță și confuzie nu putea fi înlăturată decât printr-un proces.

Din cauza numărului foarte mare al pârâților și din cauza interesului și mai mare al romanilor, procesul de înaltă trădare avu loc în Basilica Iulia. Era dimineață devreme, la scurt timp după răsăritul soarelui, când grupuri mari de romani începură să se reverse pe Via Sacra, spre cele șapte trepte ce duceau spre sala de marmură în care avea loc procesul. Treizeci și șase de coloane împărțeau sala într-o navă principală și două laterale, acestea din urmă rezervate exclusiv publicului, care cuprindea nu puțini laudiceni, „oameni care se hrănesc numai din lauda lor", așadar profesioniști ai aplauzelor.

Președinția era asigurată de pretor urbanus, un domn impunător, mai în vârstă, îmbrăcat în toga praetexte cu tivul de purpură, flancat de doi lictores și, pe partea dreaptă și pe partea stângă, de senatori. Anunțat de sunete de trompetă, își făcu intrarea împăratul. Însoțit de un număr impresionant de gărzi de corp, Claudius luă loc în spatele pretorului. În procesele de înaltă trădare, împăratul rostea sentința, fără să se implice însă el însuși în mersul procesului. Întrebările erau rostite de pretor, lui îi revenea conducerea procesului.

Murmurul din public se preschimbă în urlete sălbatice atunci când pârâții, înlănțuiți unii de alții și păziți de centurioni, fură aduși în sală. „Curaj, curaj!", strigară unii. „Sabia să vă lovească"!, strigară alții.

Pretorul citi actul de acuzare. „Acuzați de înaltă trădare împotriva împăratului sunt Caius Silius, Titius Proculus, Mnester, Vetius Valens, Pomponius Urbicus, Sanfeius Trogus, Decrius Calpurnianus, Sulpicius Rufus, Juncus Vergilianus, Traulus Montanus, Suillius Caesonius, Plantius Lateranus și Caius Vitellius."

A urmat o succesiune de martori care parcă nu voia să se mai termine. Pentru condamnarea unui acuzat, erau suficiente două mărturii depuse sub jurământ. Dacă acuzatul nu reușea să demonstreze contrariul sau dacă nu avea la rândul lui martori care s-o facă, tribunalului nu-i rămânea altceva de făcut decât să-l condamne. Mulți dintre acuzați au recunoscut și, la început, nici măcar nu au încercat să se apere. Alții se luptau cu disperare pentru viața lor. Caius Silius recunoscu faptul că intenționase să-l răstoarne pe împărat cu ajutorul Messalinei și rugă chiar ca execuția sa să aibă loc cât mai repede. Traulus Montanus, un bărbat tânăr și frumos, se apără, spunând că nu a petrecut decât o singură noapte cu Messalina, dar și asta numai din cauză că fusese adus la ea cu forța. O cameristă de-a Messalinei îi susținu mărturia. Asta i-a și salvat viața.

Mai puțin succes cu apărarea sa a avut actorul Mnester. El și-a scos veșmântul de pe trup și a arătat cicatricele care-i acoperau trunchiul. Agitat, el a exclamat: „Messalina a folsoit biciul ca să mă oblige să facem dragoste, cu complotiștii nu am absolut nimic de-a face!" La început, Clausius fu mișcat, mai târziu, însă, el fu determinat să se

răzgândească, atunci când consilierii lui i-au explicat că utilizarea biciului nu este decât un fel de joc erotic mai aparte. Dimpotrivă, homosexualul Cesonius își găsi ascultare la judecători apărându-se cu afirmația că el participase, ce-i drept, la toate orgiile împărătesei, dar că nimeni nu-l luase în serios. El nu trebuise, în calitate de homosexual, decât să-i servească pe alți homosexuali.

Ultimul veni la rând Vitellius. „De ce ai fugit din Ludus magnus?", l-a întrebat pretorul.

Vitellius căută, disperat, un răspuns. Oriîncotro se uita, din toate părțile era fixat cu expresii dușmănoase. El înghiți în sec și, înainte să fi apucat să spună ceva, el auzi vocea tăioasă a pretorului: „Tu taci, Vitellius, așadar, ai toate motivele să refuzi să ne răspunzi. Numai că nu are să-ți fie de nici un folos".

„Eu nu am nimic de-a face cu conspirația", spuse Vitellius, „chiar dacă aparențele sunt împotriva mea. Eu sunt un om simplu din Bononia..."

„Asta înseamnă că ești unul dintre scandalagii aceia care se ridică împotriva împăratului pretutindeni prin provincii, unul dintre aceia care, deși humiliores prin naștere, își arogă drepturi de honestiores, unii dintre indivizii ăia care consideră că toți oamenii ar fi egali."

„Nu", răspunse Vitellius, „eu m-am supus întotdeauna legilor, așa cum este datoria mea de cetățean roman, și nici nu am intrat vreodată în conflict cu legea. Și am să știu să mă apăr de acuzații. Pentru că am conștiința curată."

„Atunci explică-ne motivul pentru care ai fugit!"

„Aceasta este într-adevăr singura infracțiune de care m-am făcut vinovat. Am fugit pur și simplu din cauza faptului că gladiatorii îmi arătau atâta ostilitate, încât trebuia să mă aștept la această acuzație."

„Și de ce ai fugit tocmai la evreii din Transtiberium și nu într-altă parte? Fiecare om din Roma știe ce seminție demnă de dispreț sălășluiește de cealaltă parte a Tibrului. Ei se separă de noi, din cauză că nu cred în zeii noștri și pentru că îl disprețuiesc pe împărat, în același timp, însă, ei vor să se bucure de toate avantajele pe care le oferă pax romana. Iar tu ești în aceeași barcă cu ei. Asta este înaltă trădare!"

Înaltă trădare! Vitellius privi în jur ca și când ar fi căutat ajutor, dar nu văzu decât dispreț și indiferență. Judecătorii vorbeau între ei, câțiva dintre spectatori jucau un joc – era ca și când verdictul lui ar fi fost stabilit de mult, ca și când totul nu ar fi altceva decât un exercițiu obligatoriu.

Dar Vitellius nu renunță. „Recunosc că am vrut să-mi găsesc un ascunziș la evrei, până când toată povestea va fi fost dată uitării. Alte motive nu am avut."

„Și cum de s-a ajuns la această legătură care nu-ți face onoare?"

Vitellius ezită. Oare să dea de gol numele Rebeccăi? Asta ar fi contribuit cu siguranță la dezvinovățirea lui, numai că nu poate să o tragă și pe fată după el.

„Tăcerea ta e cel mai bun răspuns", răsună vocea pretorului, „dar răbdarea noastră a ajuns la sfârșit. Cu siguranță că n-o să vrei să ne explici nici legătura ta cu Messalina. Fiindcă este cât se poate de puțin obișnuit ca un tinerel din provincie să vină la Roma și să aterizeze în patul împărătesei. Lucrul acesta nu se explică decât prin faptul că și tu ai făcut parte din conspirația din jurul lui Rufus, Vergilianus și a celorlalți. Centurion, martorii!"

Vitellius îi cunoștea prea bine pe martori: unul era Pugnax, cealaltă era una dintre cameristele Messalinei.

„Terlia", îi spuse pretorul cameristei, „îl cunoști pe bărbaul acesta?"

„Da", răspunse sclava, „l-am văzut la stăpâna mea. Era însoțit de gladiatori. Și Rufus și ceilalți se aflau în casă. Mai târziu am auzit, cum se distra în pat cu împărăteasa." În public s-a auzit un murmur.

„Am fost adus cu forța la Messalina!", strigă Vitellius. „M-au adus pe sus și m-au bătut..."

„Prin urmare, tu afirmi că Messalina punea să fie prinși bărbați ca tine. Asta nu poate să fie decât rolul imaginației unui tinerel din provincie."

„Este adevărul!"

„Adevărul? Toată apărarea ta nu este decât o înșiruire de lucruri care se bat cap în cap, de minciuni și de invenții. Pentru mine unul nu încape nici o îndoială că ai cultivat relații strânse cu Messalina, și afirm că aceste contacte nu au fost cu putință decât din cauză că și tu te-ai numărat printre conspiratori."

„Nu sunt conspirator!" Vocea lui Vitellius era din ce în ce mai disperată.

„Pugnax", strigă pretorul, „tu ce ai de spus în legătură cu asta?"

Pugnax veni în față, se înclină și începu să vorbească cu cuvinte bine pregătite dinainte: „Messalina l-a introdus pe Vitellius în Ludus maximus. Ea a apărut împreună cu el la o Cena libera. La scurt timp după asta, el a venit la cazarmă pentru pregătire. Noi toți am băgat de seamă zi de zi că el era protejat de Messalina. Rufus se ocupa de el cu mai multă grijă decât de toți ceilalți, totodată, el se bucura de cea mai bună pregătire. Cu toate că, la antrenamente, nu a câștigat nici măcar o singură luptă împotriva mea, el a avut voie să lupte în Circus maximus

împotriva mea, ca retiar. Până atunci, eu câștigasem douăzeci de lupte, bineînțeles că l-am învins și pe Vitellius. Dar, în clipa în care mă pregăteam să-i aplic lovitura decisivă, Messalina s-a postat cu degetul mare ridicat la balustrada tribunei imperiale și l-a grațiat. Nicidecum din cauză că luptase cu multă vitejie, nu, el făcea partea din acea clică a a conspiartorilor al căror țel infam era acela de a-l înlătura pe împărat!"

În public se auziră strigăte precum: „Dați-i sabia!" și „Și-a meritat moartea!" – Vitellius fu cuprins de o frică îngrozitoare. Mutrele indiferente ale judecătorilor începură să se rotească sub ochii lui. El își căută un punct de sprijin, dar nici măcar pe ce să se așeze nu avea. O febră rece începu să-i scuture corpul. Frica de moarte, care nu-i era străină gladiatorului din el, atinse în momentul acesta noi dimensiuni. În lupta pe viață și pe moarte mai exista întotdeauna o șansă. Aici, însă, un verdict de vinovăție însemna în mod implacabil moartea. Viața lui era terminată. Măcar dacă ar fi murit în arenă, măcar dacă l-ar fi găurit tridentul lui Pugnax – acum, toate astea ar fi de mult în urmă. Zdrențe de gânduri îi treceau prin creier, îl chinuiau, îl făceau să i se înmoaie genunchii, gânduri legate de Rebecca, pe care o pierduse numai și numai din vina lui, dureri care-i fuseseră provocate la antrenament, pe „strada păpușilor dansatoare", înfrângerea lui din arenă și așteptarea febrilă a morții. Pe Jupiter și pe toți zeii, ajutați-mă, ajutați-mă să mi se facă dreptate! Dar rugăciunea lui suna mai degrabă ca un blestem al disperării.

Ca de la o mare depărtare, auzi vocea tăioasă a pretorului care anunța sentința. Vitellius nu înțelese decât câteva fragmente de cuvinte, dar ele îi erau de ajuns ca

să-l facă să înțeleagă ce anume îl aștepta: „...e vinovat de înaltă trădare împotriva majestății sale împăratul... pedeapsa cu moartea... sentința va fi executată cu sabia." Apoi i se făcu negru înaintea ochilor.

Îmbrăcată într-un veșmânt lung, alb, și purtând pe cap o vitta, o bandă de lână răsucită, Vibidia, cea mai bătrână dintre vestale, cobora pe Strada Sfântă, spre Forum. Proteasă a Focului sacru, ea era însoțită de doi lictori, care-i purtau, pășind în fața ei pătrunși de demnitate, legătura de nuiele. La Templul divinului Cezar, preoteasa o luă la stânga, începu să urce, cu pas greoi, cele șapte trepte ce duceau la clădirea lungă a vestalelor, și dispăru în spatele unei porți de bronz cu licăriri verzui, în fața căreia lictorii rămaseră în poziție de drepți.

În interiorul încăperii, Vibidia era așteptată de celelalte cinci vestale pline de îngrijorare. „Ce s-a întâmplat cu Messalina?", s-au năpustit ele asupra noii venite.

Vibidia făcu o mișcare cu mâna, ca pentru a le opri în loc: „Mesalina e moartă."

Tullia, la cei șaisprezece ani ai ei, cea mai tânără dintre vestale, își ascunse fața în palme și strigă: „Sfântă Vesta, o, voi sacri zei ai Romei, de ce ați chemat-o așa de repede la voi pe mama noastră!"

Câtă vreme se aflaseră sub incidența Proedriei, înaltul patronaj al fostei împărătese, cele șase preotese ale Vestei se bucuraseră de o stimă ieșită din comun. Ele erau păzitoarele focului sacru care ardea în micuțul templu, rotund ca un cerc, construit în Forum, cel mai frumos edificiu închinat zeilor din toată Roma. Acest foc, care-și datora strălucirea și lumina zeiței Vesta, nu avea voie să se stingă niciodată. Cât timp el continua să ardă, nu

exista nici un pericol pentru statul roman. O vestală rămânea în funcție timp de treizeci de ani. În acest răstimp, ea trebuia să trăiască în castitate; dacă își încălca jurământul, era îngropată de vie. Tocmai de aceea, în afara Marelui Preot, nici o altă făptură bărbătească nu avea acces la casa vestalelor, situată în spatele micuțului templu circular.

Cu un semn, Vibidia opri întrebările ce stăteau pe buzele surorilor ei. „Înfășurați-vă capul în suffibulum", le porunci ea pe un ton aspru, „și haideți să ne rugăm pentru Messalina." Vestalele o ascultară, își luară voalurile tivite cu purpură, le puseră peste părul lor tuns scurt și se aruncară la pământ în fața unei statui de marmură ce se afla pe marginea unui bazin cu apă. Ele începură să murmure melopeea, de atâtea ori exersată, a rugăciunilor. Apoi, după ce s-au ridicat, ele au tăbărât din nou pe Vibidia: „Stăpâna noastră", a început bătrâna, ezitant, „a fost bântuită de furii. Cu șerpi în plete, cu făclii și cu bice, acestea au împins-o pe Messalina la nebunie, astfel încât a ajuns să nu-și mai dea seama ce face. Ea s-a folosit de absența divinului Claudiu pentru a se căsători cu un alt bărbat, care era capul unei conspirații îndreptate împotriva împăratului. În timpul ceremoniei matrimoniale, care se desfășura în palatul ei de stat, Claudiu a pus să fie arestați conducătorii conspirației. Ei au fost condmnați la moarte și vor fi executați mâine. Împreună cu mama ei, Messalina se ascunsese în grădinile lui Lukullus; fiindcă și ea se aștepta să fie condamnată la moarte. Un grup de comando al morții, alcătuit de Narcissus, a luat-o înaintea condamnării și a înjunghiat-o pe stăpâna noastră."

„O, de n-ar mai fi născut-o niciodată Domitia Lepida!", se văicăriră vestalele. „Ce prodigiu îngrozitor

pentru stăpâna noastră!" – „O, zeiță a Focului sacru al căminului, pe care Aeneas a salvat-o din flăcările Troiei, nu ne părăsi acum!"

Vibidia încercă să le liniștească pe celelalte călugărițe.

„Cu toate că am pierdut-o pe stăpână noastră, în viața noastră nu se schimbă nimic. Fiți sigure de asta. Proedria va fi preluată de o altă femeie de același rang." Spusele ei avură darul să le liniștească pe vestale.

„Ai văzut-o cumva pe Messalina murind?", întrebă Tullia, timid.

„Nu", răspunse Vibidia, nu am fost de față la moartea ei, dar am fost martora ultimelor ei ceasuri. Ea zăcea în iarbă, în fața mamei ei, și plângea cu lacrimi amare. Îi era frică de moarte; fiindcă ea iubea viața. Eu am intervenit la împărat în favoarea Messalinei. A fost prima dată când am făcut uz de dreptul vestalelor, de a-l ruga pe împărat să o asculte, dar degeaba l-am implorat s-o cruțe pe Messalina. Urechea lui nu era deschisă decât la spusele consilierilor lui. Când m-am dus să-i transmit această veste, ea mi-a vorbit despre un bărbat tânăr, care a fost condamnat nevinovat ca făcând parte dintre conspiratori. Numele lui este Vitellius. Messalina a spus că, dacă tot nu putem să facem nimic pentru ea, atunci măcar să intervenim pentru acest Vitellius. El urmează să fie executat mâine, în zorii zilei."

Tullianum-ul, încăperea cea mai de jos din închisoarea de sub Capitoliu, era un loc al groazei. Acolo îl duseseră pe Vitellius după ce se rostise sentința. El fusese aruncat acolo printr-o gaură îngustă din tavan, singurul acces la încăperea aceea întunecoasă și sufocantă. Acum, el aștepta să fie executat. O duhoare pătrunzătoare urca,

dintr-un fel de puț practicat în peretele lateral. Acesta dădea de-a dreptul în Cloaca maxima, marele canal de scurgere, și era folosit pentru ca delincvenții executați cu fierul de strangulare să fie aruncați direct în canal.

Dar numai sclavii și alte categorii de oameni ne-liberi erau executați prin strangulare ori crucificați. În calitate de cetățean roman, Vitellius, la fel ca și ceilalți condamnați, avea dreptul la o moarte onorabilă, prin sabie – o consolare slabă pentru un condamnat la moarte.

Vitellius ajunsese la capătul puterilor. După procesul încheiat cu un verdict greșit, el vomitase la intervale apropae regulate un fel de zeamă verde. Cu membrele țepene, aștepta ivirea zorilor.

Nici unul dintre conspiratorii care se aflau cu el aici, în Tullianum, nu-și afla somnul. În fiecare zi, așa suna sentința, pe Câmpiile lui Marte urmau să fie decapitați câte doi dintre conspiratori. Aceste execuții, programate de-a lungul mai multor zile, aveau un caracter exemplar. Împăratul voia ca, pentru a descuraja astfel de tentative, pedepsirea conspiratorilor să rămână cât mai mult timp cu putință în memoria romanilor. Vitellius și Rufus fuseseră programați primii.

„Rufus", îi șopti Vittelius în întuneric antrenorului său, „mor de frică înainte chiar ca sabia călăului să se fi ridicat."

„Nu uita că ești gladiator, ai învățat să privești moartea în față, tu *nu ai voie* să te temi!"

„Ție nu ți-a frică de moarte?"

„Nu", răspunse Rufus, „nu vreau să spun că mă bucur c-am să mor, dar nu îmi este frică. Încă de când aveam vârsta ta, m-a confruntat de atâtea ori cu moartea, încât m-am obișnuit cu ea. În afară de asta – ce să mai fac aici. Am băgat în mine, am turnat în mine, am avut muieri

câte am fost în stare să suport, acum gata, s-a terminat, o dată și o dată tot trebuie să se termine."

Lui Vitellius îi era foarte greu să-și oprească conținutul stoamcului să se reverse, el își apăsă mâna pe gură. „Tu măcar *ai trăit*", spuse el, „dar pentru mine, viața nici măcar nu a început..."

„Îmi pare rău pentru tine", spuse Rufus, „dar nu trebuia să te atingi de Messalina. Pentru Narcissus, fiecare adept al Messalinei este un dușman al împăratului. Numai că a uitat că și el a trecut cândva prin patul împărătesei."

„Dar a fost un verdict greșit! Tu știi cât se poate de bine că eu nu am participat la conspirație. Moartea mea i-o datorez lui Pugnax..."

„Moartea ta i-o datorezi Messalinei. Relația ta cu împărăteasa era ca un spin în ochiul lui Narcissus. El a fost acela care a cerut ca tu să te lupți cu Pugnax, el voia ca tu să fii ucis sub ochii Messalinei."

„O, dacă aș putea să mă mai întâlnesc o dată cu Pugnax în arenă", spunea Vitellius, febril, „atunci l-aș învinge, crede-mă, l-aș omorî. La cea dintâi apariție a mea în arenă mi-a fost frică să-l omor, acum, însă, nu aș mai avea decât o singură dorință, anume să-l omor."

Prin gaura din tavan se auziră pași. O rază slabă de lumină se străcură din tavan. „Rufus, Vitellius!", strigă un glas, iar ecoul îl reverbera înspăimântător din pereții umezi. Din tavan fu coborâtă o frânghie.

„Pe Castor și Pollux", spuse Rufus, „e vremea!"

Ceilalți candidați la moarte aflați în Tullianum se ridicară cu greu, le căzură celor doi în brațe, plângând și vorbind de-a valma lucruri lipsite de sens în această clipă neîndurătoare. Numai Vergilianus găsi cuvintele potrivite: „Fie ca zeii să se îndure de voi!"

Rufus și Vitellius fură trași cu frânghia în sus. Un centurion le puse lanțuri, un tribun le mai citi o dată sentința, după care în fața delincvenților își făcură apariția doi lictori cu snopurile lor de nuiele, li se alăturară și patru sclavi cu făclii. În primii zori ai zilei, cortegiul acesta fantomatic-festiv își începu drumul prin dreptul Forumului lui Augustus, spre nord, în direcția Câmpului lui Marte. Lui Vitellius îi veni amețeala la gândul că, pe drumul ăsta, cu o jumătate de an în urmă, venise el în oraș; pe atunci, el fusese purtat într-o lectică, și Messalina era așezată în fața lui.

El simți cum picioarele îi deveneau din ce în ce mai grele. Cu mult efort, reușea să pună un picior în fața celuilalt. Teama că, cu fiecare pas pe care-l făcea, se apropia de moarte, îi paraliza picioarele. El nu mai putea să-și miște nici un picior. Atunci când unul dintre centurioni a încercat să-l împingă înainte, s-a prăbușit pe pavaj.

„Sus!", îi strigă tribunul, „sus!", și încercă să-l pună din nou pe picioare, „călăul nu stă după tine, focul care o să-și ardă cadavrul s-a ridicat deja spre cer!" Vitellius încercă să se ridice, dar abia se află din nou în picioare că se prăbuși din nou.

Tribunul ordonă ca echipa care-i escorta să se împartă în două, primii să-și continue drumul cu Rufus la Câmpul lui Marte, el însuși avea să se ocupe de Vitellius. El își trimise sclavul până la o fântână apropiată. Sclavul aduse apă în palmele făcute căuș și i-o aruncă lui Vitellius pe față. Treptat, el începu să-și revină din leșin. Exclamațiile de uimire fură primul lucru pe care-l auzi Vitellius când fu din nou conștient. Cât își înălță capul și deschise ochii, el văzu deasupra sa silueta, îmbrăcată în alb, a unei tinere fete. Din starea de agitație a celor prezenți, el trase

concluzia că trebuie să se fi petrecut ceva ieșit din comun. „Amata! Amata!", începură să strige bărbații, și: „Ce noroc pe Vitellius!"

Fata zâmbea și-i întinse mâna lui Vitellius. Ca și când s-ar fi trezit dintr-un vis urât, el se ridică și primi felicitările tribunului, care-i desfăcu lanțurile. „Vesta", spuse fata pe un ton solemn, „zeița focului sacru îți dăruiește viața prin mine!" Lictorul își coborî snopul de nuiele. Descumpănit din cale afară, tribunul scutura din cap și repeta într-una: „Vitellius, fiul zeilor!" Atunci, el înțelese că una dintre vestale îi barase drumul spre locul execuției și-l grațiase după legea cea sacră.

„O dată cu această grațiere, ai dreptul să-ți exprimi o dorință iar aceasta îți va fi îndeplinită."

A trecut ceva timp până când conștiința lui Vitellius a reușit să se împace cu această întâmplare nemaipomenită. Iar ceea i se spusese acum suna mult prea fantastic. Cu numai un moment în urmă, el ar fi răspuns acestei oferte cu un strigăt: „Vreau să trăiesc!" Iar acum, nu numai că i se dăruise viața, dar putea să-și exprime chiar și o dorință.

În timp ce zorii se retrăgeau, făcând loc luminii zilei, Vitellius sorbea, lacom, aerul răcoros al dimineții și avea sentimentul că sângele lui, care se oprise în loc, începea din nou să pulseze în el. El se gândea, încordat, ce anume ar fi trebuit să-și dorească. Dar, confruntat atât de brusc cu o realitate cu totul și cu totul nouă, nu reușea să găsească răpsunsul corect. Chinurile din ultimele ore îl epuizaseră peste măsură. Dar pe urmă simți cum urca în el ura împotriva omului căruia îi datora toate aceste chinuri. Preoteasa zeiței Vesta încă mai aștepta un răspuns.

Obligat să ia o hotărâre, Vitellius spuse: „Aș vrea să mai lupt o dată, ca gladiator, iar adversarul meu să fie Pugnax!"

Capitolul VI

Porțile grele de bronz ale Curiei se deschiseră abia în clipa când primele raze ale soarelui transformau Forumul într-o scenă strălucitoare. Senatul roman nu obișnuia să delibereze înainte de răsăritul soarelui și după asfințit. Înveșmântați în toge tivite cu purpură, senatorii se revărsau din toate direcțiile, pășeau, plini de demnitate, pe treptele care urcau spre clădirea înaltă și îngustă, la intrarea căreia ușierii îi salutau, pe fiecare în parte, pe numele lui.

Interiorul curiei strălucea de marmură albă. Pe ambele laturi ale podelei cu mozaic ornamental se ridicau câte trei rânduri de bănci de marmură. Ele ofereau loc pentru șase sute de membri. În partea frontală se afla podiumul unde se găseau locurile celor mai înalți funcționari din magistratură, jilțurile celor doi consuli și tronul împăratului. În spatele lui, într-o nișă, stătea o statuie aurită a zeiței biruinței, Victoria. La intrare, fiecare senator azvârlea câte un bulgăraș de tămâie într-o tigaie cu cărbuni încinși. Fumul aromat intra, o dată cu ei, în încăpere.

Ședința fu deschisă de consulul Caius Pompeius. „Patres conscripti", își începu el cuvântarea, v-am convo-

cat astăzi aici din cauză că Senatul se află în pericol. Încă o dată, elemente conspiratoare au încercat să acapereze putere; dar, datorită vigilenței și înțelepciunii consilierilor împăratului nostru, acțiunea lor a fost înăbușită în fașă."

Dinspre băncile senatorilor se auziră câteva aplauze ezitante. Senatorul Ollius se ridică și strigă, agitat: „Este o rușine pentru Senatul și poporul roman, otrava conspirației nu a pătruns numai în rândurile noastre, nici camera conjugală a împăratului nostru nu a fost cruțată..."

„Dar toți conspiratorii și-au ispășit fapta plătind-o cu viața!", obiectă unul dintre consuli.

Ollius răspunse: „Poate că moartea Messalinei a pus capăt trădării mârșave, dar în Forum, în clădirile publice, pretutindeni există statui care amintesc de consoarta împăratului Claudius."

„Să fie înlăturate!", se auzi un îndemn din rândurile senatorilor. „Jos cu ele! Faceți var din marmura din care au fost ridicate statuile Messalinei!"

„Tocmai de aceea", începu din nou Ollius, „solicit ca Messalina să fie declarată dușman al statului și ca asupra ei să fie pronunțată sentința de Damnatio Memoriae."

Solicitarea fu întâmpinată cu aplauze și strigăte de aprobare. Ea prevedea ca tot ceea ce ar putea aminti de femeia urâtă acum de taotă lumea, toate inscripțiile cu numele ei, imaginile și statuile să fie îndepărtate sau distruse. Sentința de damnatio interzicea chiar și păstrarea de portrete aflate în proprietate persoanlă între cei patru pereți ai casei.

După ce această solicitare a fost aprobată în unanimitate, a luat cuvântul consulul Quintus Veranius: era în cel mai înalt interes al statului, ca împăratul să-și

găsească o nouă soție. Claudius ar fi dat de înțeles că avea să respecte o decizie a Senatului roman în acest sens. Având în vedere cele trei căsnicii nefericite ale imperatorului, lucrul acesta era cât se poate de neobișnuit, totuși, lăudabil și înțelept. „De aceea, onorabili Patres conscripti, eu vă pun acum următoarea întrebare: Care, dintre toate femeile Romei, se distinge prin origine aristocratică, fertilitatea și curățenia moravurilor în asemenea măsură, încât să-i fie atribuită, drept consoartă, lui Tiberius Claudius Nero Germanicus?"

Drept răspuns, din sală se ridică o larmă de nedescris. Fiecare senator striga un alt nume. Cel mai tare dintre toți striga Ollius: „Luați-o pe Claudia Ollia! Ea e cea mai fertilă și cea mai frumoasă! Luați-o pe Claudia Ollia!"

„Cum, tu rostești numele propriei tale soții?", se interesă un vecin al lui Ollius.

„Firește", răspunse acesta. „De mult vreau să mă despart de ea, de vreme ce, de șapte ani, mă fericește în fiecare vară cu câte un copil. Și când te gândești că nu are decât douăzeci și cinci de ani! E cuminte și credincioasă, ar fi o bună împărătească."

Până la urmă, se discută în grupuri mai mici până când, într-un târziu, nu mai rămaseră decât trei candidate: Aelia Paetina, Lollia Paulina și Iulia Agrippina. Cu Aelia, Claudius mai fusese căsătorit o dată, în cea de-a doua lui căsnicie, de altfel, avea și o fiică cu ea. Lollia trăise experiențe deosebite. Caligula i-o răpise mirelui ei, se însurase cu ea și o respinsese pe urmă, interzicându-i să se mai culce vreodată cu un bărbat. Agrippina trecuse deja prin două căsătorii. Numai că ea era nepoata lui Claudius, așadar, rudă de sânge. Toate trei erau frumoase.

Consulul Quintus Veranius încercă să facă liniște în adunare. După aceea, întrebă: „Dorește cineva să ia cuvântul?"

Cel care ridică mâna fu Narcissus. Ca fost sclav, consilierul împăratului nu făcea parte din senat, cu toate astea, el avea dreptul să ia cuvântul în fața acestuia ca oricare alt cetățean, dacă senatul era de acord. Narcissus pledă în favoarea Aeliei: „Senatori, voi, cei mai onorabili dintre toți romanii, drept recunoaștere a meritelor mele în neutralizarea rușinoasei conspirații împotriva împăratului nostru, voi mi-ați oferit ordinul Chesturii. Pentru lucrul acesta, vă datorez cele mai profunde mulțumiri!" Din rândurile senatorilor se auzi un freamăt, în timpe ce unii tușeau aluziv; căci toată lumea aflase deja că arogantul Narcissus considerase această distincție ca fiind neînsemnată față de meritele lui. „Acum, însă", continuă el, „ascultați și sfatul meu în ceea ce privește alegerea unei noi soții pentru împărat. Oare nu a avut Claudius o căsnicie fericită, înainte ca această trădătoare, al cărei nume evit să-l mai rostesc, să fi intrat în viața lui? Oare Claudius nu a fost un soț fericit în timpul căsniciei lui cu Aelia Paetina? Fericirea aceasta l-ar fi însoțit până astăzi iar dezbaterea aceasta nu ar mai fi avut obiect, dacă această curvă nu și-ar fi atras în modul cel mai infam cu putință favorurile împăratului. Nu atracția, și cu atât mai puțin dragostea a fost aceea care a făcut-o să aducă pe lume doi copii, ci setea de putere. Iar dacă mă uit la celelelalte două candidate, atunci mă întreb dacă nu cumva acestea nu sunt atrase, și ele, de influență și putere, când de fapt e vorba de o chestiune în care inima ar trebui să joace rolul principal!"

Strigăte de protest și râsete disprețuitoare îi întrupseră discursul. „Aelia", încercă din nou Narcissus să se

facă auzit, „Aelia este mai presus de orice bănuială. Și astăzi, inima ei îi aparține împăratului. Fiica lor comună, Antonia, îmi pare o garanție a faptului că Aelia va ști să le fie o mamă bună și celor doi copii ai acestei curve. De aceea, domnilor senatori, eu unul vă rog să votați pentru Aelia Paetina. Ea este aceea care trebuie să devină consoarta împăratului!"

Aplauzele fură mai degrabă măsurate. După ce Narcissus s-a așezat la loc, s-a ridicat Callistus, cel de-al doilea consilier al împăratului. Pledoaria lui era în favoarea Lolliei, mai cu seamă că el se îndoia de faptul că împăratul Claudius ar mai fi interesat să-și reia relațiile cu Aelia. La urma urmelor, trecuse atât timp de când se despărțiseră, și la urma urmelor, el, împăratul, acceptase divorțul. Ar fi periculos dacă o femeie precum Aelia, care se trăgea din spița atât de respectată a Tuberonilor, ar deveni soția împăratului; căci ar fi prea multe interesele ei pentru propria familie. Lollia Paulina, dimpotrivă, era fiica fostului consul Marcus Lollius, interesele de familie erau departe de ea, ea însăși nu avea copii, așadar nu era cazul să apară manifestări de gelozie, ea ar putea să le fie o bună mamă vitregă tuturor celor trei copii ai lui Claudius. Callistus nu uită să pomenească și de farmecul fascinant al Lolliei, care-l încântase deja pe Caligula.

Cuvântarea în favoarea acestei candidate avu deja un impact mai mare asupra senatului. Acum însă se ridică și cel de-al treilea consilier al împăratului. Pallas începu să pledeze pentru cea de-a treia candidată.

„Dacă voi vorbi în favoarea Agrippinei, această femeie de mare noblețe și de viță aleasă, atunci n-am s-o fac numai din cauză că tatăl ei a fost legendarul Germanicus; noi toți, senatori și romani de rând, avem

multe de îndreptat în ceea ce o privește pe această femeie. Destinată morții de către Caligula, această femeie a trăit ani de zile într-un exil nedrept. Și oare nu este un semn prevestitor al zeilor, faptul că ea a supraviețuit în toți acești ani? Agrippina este de o fertilitate demonstrată și, în pofida tuturor loviturilor destinului, de o tinerețe înfloritoare. Moralitatea ei este dincolo de orice îndoială, de vreme ce se număra printre adversarele cele mai hotărâte ale Messalinei. Fiul ei din prima căsnicie, Ahenobarbus, este un nepot al marelui Germanicus și în venele lui curge sânge iulian și claudian. Oare e cazul ca această femeie să intre într-un alt neam, care, datorită ei, va putea apoi să se laude cu înaintași mai celebri decât familia împăratului?"

„Obstacolul care stă în calea acestei legături", obiectă consulul Caius Pompeius, „este chiar legea romană. Împăratul și Agrippina sunt rude de sânge."

Pallas răspunse cu un zâmbet subțire: „Oare de ce să nu legalizăm noi ceea ce, de la Caligula încoace, a devenit oricum obicei, și anume ca împărații să se însoare cu femei din propria familie?"

„În privința asta, Agrippina are într-adevăr foarte multă experiență!", strigă Ollius, făcând aluzie la relația pe care a avut-o cu fratele ei, Caligula.

Pallas continuă să vorbească, de parcă nu ar fi auzit intervenția: „E drept că la noi, la romani, căsniciile cu fiice ale fraților sunt neobișnuite, în alte țări, ele sunt însă un adevărat obicei. Și chiar în ultima vreme, legislația noastră s-a modificat fundamental. Astăzi sunt permise lucruri care ieri mai erau încă interzise, în schimb sunt pedepsite lucruri care, taților noștri, nu le atrăgeau nici o pedeapsă. De ce să nu aibă voie Claudius să se

însoare cu Agrippina, mai cu seamă că el nu face nici un secret din faptul că înclinația lui pentru ea o depășește cu mult pe aceea a unchiului."

Cuvântarea lui Pallas îi convinse pe senatori. După o discuție scurtă, ei luară decizia să-i recomande împăratului căcătoria cu nepoata lui, Agrippina. Când porțile Curiei fură deschise și senatorii începură să se reverse afară, vestea se răspândi în Forum cu iuțeala unui incendiu. Pallas pregătise totul. Oamenii se adunau în grupuri și alcătuiau coruri care strigau: „Agrippina pentru împărat! Agrippina pentru împărat!". Astfel ei trecură pe străzile care duceau spre palat, unde se adunase o mare mulțime de oameni care-și manifesta dorința strigând: „Agrippina pentru împărat!"

Pe Via Ostiensis, șirurile de care, catâri și cărăuși de marfă păreau să nu se mai sfârșească. Încărcați cu avutul lor, de cele mai multe ori sărăcăcios, evreii se străduiau să ajungă în port, acolo unde era deja pregătită o flotă de două sute de corăbii comerciale. Un decret al împăratului îi exilase pe toți evreii din Roma. În decret se spunea că ei erau o permanentă sursă de răzmeriță și că se împotriveau majestății sale împăratului. După ce aduceau la Roma cereale din Egipt și Africa de nord, la întoarcere, corăbierii îi luau la bord pe evrei – un exod nemilos.

Copiii și oamenii tineri plângeau. Ei se născuseră la Roma, aici se simțiseră acasă și nu voiau să plece într-o țară străină. Familii întregi fuseseră destrămate, mulți evrei își pierduseră urma, fugiseră din urbe, își cumpăraseră documente de cetățenie falsificate. Jumătate din evreii din Roma reușiseră, poate, să se sustragă ordinului de expulzare într-un fel sau altul. Dar alte mii dintre ei

nu aveau ce face. Ei își purtau legăturile în spinare și cântau cântece sfâșietoare de jale, care trezeau un sentiment de compasiune până și în sufletele atât de aspre ale romanilor aflați pe marginea străzii. Ostia era un oraș-port, cu mai multe fețe. În jurul portului propriu-zis care, de când venise la putere Claudius, era un singur șantier, se îngrămădeau casele micuțe ale pescarilor și vaporenilor, prăvălii, bordeluri și depozite de marfă. În centrul orașului fuseseră construite prepodenrent acele insulae cu patru etaje. În districtele de la margine locuiau, dimpotrivă, oamenii de afaceri bogați și romanii bine situați, și anume, în vile generoase, asemenea celor dintr-o luxoasă stațiune marină.

Lângă digul portului, chestorii din Ostia organizaseră puncte de înregistrare. Fiecare evreu care se îmbarca pe o corabie trebuia să se înregistreze. Coada alcătuită din oameni care plângeau sau priveau resemnați în gol ajungea de la dig până la vărsarea Tibrului. Frica de viitor li se putea citi pe față.

Vitellius se agita de-a lungul șirului lung de oameni. „Cunoșate cineva o fată pe nume Rebecca?", întreba el tot mereu. Unii scuturau din cap, alții răspundeau că știau pe cinvea cu numele Rebecca, dar de fiecare dată constata că nu era vorba de aceea pe care o căuta el. Merse mai departe, privirea lui cercetă nenumărate chipuri, din care i se întorceau priviri pline de durere și suferință. Rebecca nu era de găsit.

Poate că și ea se ascunsese, poate că reușise să fugă de soldații împăratului. La capătul cozii, Vitellius văzu corăbii fără număr, care ancoraseră aici, veliere burtoase, cenușii de la praful de cereale, vase primitive, fără nici un fel de amenăjări pentru transportul de oameni. Până

la o sută de evrei erau mânați în înghesuiți pe câte o astfel de corabie, unde încercau să-și găsească un locșor în care să-și poată depune legăturile, să se așeze sau chiar să se întindă.

„Nu ești tu tinerelul care, nu de mult, m-a întrebat de Kaatha?" Vitellius se întoarse și-l recunoscu pe bărbatul căruia i se adresase atunci, în Transtiberim. „Da, eu sunt acela", spuse Vitellius, „e și el aici?" – Străinul tăcea; Vitellius aștepta un răspuns. „Ai văzut-o cumva pe Rebecca?", întrebă el din nou.

„Pe Rebecca? – Da", spuse omul. „Dar," – el se uită în jur să vadă dacă nu trăgea careva cu urechea – „Kaatha a reușit să rămână."

„Și o lasă pe Rebecca să plece singură?"

Evreul ridică din umeri.

„Și Rebecca unde e? Am căutat-o pretutindeni."

„Acolo", îi răspunse bărbatul. „Trebuie să fie într-una din primele corăbii."

Vitellius îi mulțumi și porni în fugă spre direcția pe care i-o indicase străinul. Grăbiți, ochii lui străbătură vălmășagul de oameni și de bagaje de la bordul vaselor. Și iat-o – înghesuită într-o corabie – iat-o șezând pe Rebecca, cu capul sprijinit în palme și privirea îndreptată spre uscat.

„Rebecca!", strigă el și începu să-și agite ambele brațe. „Rebecca!", zbieră el cât putu de tare. Comenzile echipajului, care tocmai se pregătea să ridice pânzele, acoperiră strigătele lui Vitellius. Atunci, el își smulse tunica de pe trup și se aruncă în mare.

Pe corabia care tocmai ridica ancora cineva îl zări pe bărbatul care înota în mare. Acela îi făcu un semn Rebeccăi și îi atrase atenția supra lui. Acum îl recunoscuse și ea.

Disperată, ea îi împinse în lături pe oameni și ajunse până la peretele bordului. „Vitellius! Vitellius!" Rebecca întinse brațele spre el, neajutorată. Ochii ei plângeau, gura ei încerca să schițeze un zâmbet ezitant, în timp ce capul ei se mișca dintr-o parte într-alta. Expresia de pe chipul ei marcat de durere părea să formuleze o singură întrebare: de ce?

Vântul se repezea cu zgomot în pânze și împinse corabia dinspre dig înspre larg. Epuizat, Vitellius înotă înapoi la mal și privi în urma corăbiilor care ridicau ancora una după alta îndreptându-se spre orizontul nesfârșit. El știa că acolo, în larg, undeva în orizontul acesta dispărea fericirea vieții lui.

Cel mai mare șantier din tot Imperiul roman se afla la est de Roma, în apropierea orașului Alba Fucens, unde 30.000 de sclavi munceau de aproape unsprezece ani zi și noapte. Obiectivul giganticului proiect era asanarea lacului Fucino, în care nivelul lacului oscila într-una. Cezar însuși plănuise deja asanarea lui, acțiune ce promitea o suprafață de pășune mare de 150 de kilometri pătrați.

Ambițioasa inițiativă ajunsese să se transforme într-un proiect de prestigiu din cauză că Narcissus, conducătorul lucrărilor de planificare, încerca să supraliciteze în disputa cu rivalul său, Pallas, celălalt consilier al împăratului. Pallas era, fără doar și poate, cel mai influent bărbat din Roma după împărat, și asta, de când o popusese în Senat pe Agrippina drept soție a împăratului și de când Claudius se căsătorise cu Agrippina. Între timp, era un secret public faptul că această căsnicie nu era tocmai fericită. Agrippina acapara tot mai multă putere de partea sa. Și, deoarece avusese o relație cu

Pallas, acesta din urmă era un fel de împărat din umbră. Romanii se temeau de influența lui.

Narcissus îi recomandase împăratului proiectul acesta de miliarde cu motivația că, dacă el l-ar prelua, s-ar găsi destui romani bogați care să asaneze lacul și care să ia apoi terenul fertil, astfel câștigat, în proprietatea lor. Pentru a se deversa apele lacului, trebuia săpat un canal lung de cinci kilometri și jumătate care se vărsa într-un fluviu. În acest scop, trebuia străpuns un munte imens și văi întregi urmau să fie regularizate. Această muncă era executată, în ture de câte opt ore a câte zece mii de oameni, de către sclavi, prizonieri de război sau condamnați pentru delicte grave de pe întreg cuprinsul imperiului, cărora li se lăsase libertatea să aleagă între pedeapsa cu moartea și munca forțată pe lacul Fucino.

Din această cauză, de unsprezece ani, uriașul șantier de pe lacul Fucino era scena unui mare număr de bătăi și omoruri. Femeile evitau zona, făcând un ocol mare. O bucată de carne, câteva fructe, o monedă mică erau adeseori prilejul unor adevărate bătălii între găști. Acești paria ai societății romane erau cazați în corturi și hrana lor era asigurată de imense bucătării de campanie. În timpul orelor de muncă, ei luau pământul cu palmele goale și-l aruncau în coșuri de nuiele, cărându-l apoi în pas alergător în locurile prevăzute pentru asta. În această imensă aglomerare de bărbați existau numeroase amoruri și intrigi. Cine nu murea de foame și de epuizare, se alegea cu capul crăpat în cine știe ceartă sau încăierare. În afară de viață, bărbații aceștia nu prea aveau nimic de pierdut – iar această viață a lor, numai demnă de trăit nu era.

Când canalul fusese terminat, Narcissus organiză, pentru împărat, înainte ca ultimul baraj de pământ să fi

fost înlăturat și ca apa să înceapă să curgă din lac, o serbare de proporții incredibile. Claudius a dorit ca navele de război să ofere o veritabilă bătălie navală. În scopul acesta, ambarcațiunile trebuiau transportate pe uscat kilometri întregi pentru a fi apoi puse pe apă la fața locului. Ele aveau nevoie de 19.000 de oameni în total, pentru a avea echipaje complete. Pentru recrutarea acestora, Claudius a deschis porțile închisorilor, dar i-a angajat și pe cei mai puternici dintre muncitorii de la canal. Pentru ca unul sau altul dintre marinari, ori chiar echipaje întregi, să nu-ș părăsească vasele și să fugă, Narcissus a amplasat de-a lungul malurilor lacului bărci mari în poziție de luptă. În ele, a postat mii de soldați care să zădărnicească orice tentativă de evadare cu sulița.

În afara vaselor cu amatori au mai fost aduse și echipaje veritabile, au fost implicate manipule și escadre ale pretorienilor, ale căror vehicole erau dotate cu catapulte fiind, astfel, superioare tuturor celorlalte. Narcissus alesese și gladiatori din Circus magnus, pentru a-i pune să lupte om la om pe punțile corăbiilor. Punctul culminant al luptelor de gladiatori trebuia să fie o nouă confruntare între Pugnax și Vitellius.

Grațierea lui Vitellius de către Messalina, condamnarea lui și, ulterior, salvarea lui de către intervenția vestalei Tullia generase, la romanii atât de iubitori de bârfe, cel mai viu interes. Faptul că el nu îi ceruse vestalei aur și bani, ci o nouă luptă împotriva temutului gladiator Pugnax, le provocase romanilor un uriaș entuziasm. Fie și numai pentru faptul că nimeni nu credea că el l-ar fi putut învinge pe Pugnax, simpatia tutror era de partea lui.

Cu câteva zile înaintea marelui spectacol, romanii și locuitorii din regiune sosiseră deja și se instalaseră pe

colinele din preajmă în corturi sau umbrare, printre negustorii gălăgioși. Deoarece situația aprovizionării, în capitală, era iarăși critică, romanii răsfățați procurau alimente de la populația rurală, oferind, la schimb, articole de îmbrăcăminte, podoabe și fel de fel de articole de uz casnic. Multe dintre vapoarele cu care evreii fuseseră scoși din țară nu ajunseseră la locurile de destinație; nimeni nu știa prea bine din ce cauză – dacă din cauza unor furtuni ori pentru că echipajele ar fi fost copleșite de pasagerii fără voie. În orice caz, flota romană care transporta cereale nu mai dispunea decât de o treime din capacitatea obișnuită. Cerealele și pâinea erau, în consecință, insuficiente. Pentru a evita tulburările sociale, Claudius folosi o rețetă de atâtea ori verificată: el puse să se organizeze o mare serbare.

Colinele populate de oameni din preajma lacului Fucino îi confereau peisajului aspectul unui imens amfiteatru. Vânzătoii de cereale ofereau, în ulcioare de lut, limonadă cu oțet, negustorii de orătănii din Campagna frigeau pui, fumul gras urca dinspre focurile negustorilor de pește, iar prostituatele de la Circus maximus își mutaseră pentru o vreme reședința și-și ofereau serviciile pe pajiștea înverzită. Soțiile furioase se păruiau pe la spatele bărbaților lor. Tufișurile de pe malul lacului erau insuficiente, de aceea, încurajați de îndemnuri vulgare, oamenii își făceau treaba sub ochii tuturor.

Sunetele fanfarei anunțau sosirea împăratului. Înconjurat de treizeci de pretorieni cu scuturi roșii, care loveau de-a valma în mulțime, atunci când poporul nu se trăgea înapoi, el păși spre tribuna împodobită festiv de pe malul lacului. Claudius purta o mantie somptuoasă de comandant de oști, tivită cu aur, dar capul lui chel și mersul

șchiopătat nu puteau să te facă să nu-i ghicești vârsta. Cu totul altfel stăteau lucrurile cu femeia care îl însoțea: Agrippina.

Într-un veșmânt transparent, țesut cu fir de aur, cu capul cu pieptănătură severă lăsat puțin pe spate, ea nu-i lăsa publicului care aplauda politicos nici cel mai mic dubiu în ceea ce privește răpsunsul la întrebarea care dintre ei doi deținea cu adevărat puterea. Agrippina le zâmbea maselor, cu toate că abia dacă era cineva care să-i întoarcă zâmbetul.

Tribuna de onoare cuprindea aproape o mie de spectatori, senatori, înalți funcționari și preoți, care își aveau locurile lor de onoare și în Circus maximus. Nimănui nu-i scăpă faptul că nu împăratul dădu semnul de începere a jocurilor, ci Agrippina. Într-o larmă asurzitoare de tobe, țimbale și trâmbițe, cincizeci de nave echipate cu cârlige de abordaj porniră unele spre altele. Cei care mânau sclavii îi biciuau pe vâslașii care ședeau în câte două și trei rânduri suprapuse. Curelele de piele mânjite cu sânge lăsau urme de nevindecat pe spinările sclavilor înlănțuiți, crestându-le pielea adânc. Ordinele tăioase răsunau pe deasupra lacului. Cu cât se deplasau mai repede navele, cu atât mai excitat striga publicul, cu atât mai tare striga șeful vâslașilor: „Citius, citius – mai repede, mai repede!"

Trosnind, pintenul de abordaj al unei trireme se înfipse în burta primei nave. Apa începu să intre, trăgându-o prova în jos. Din cauză că pintenul de fier se înfipsese adânc, și celălalt vas fu împins în jos. Acum, și alte nave se izbeau una de alta, câteva se răsturnară. Sclavii urlau: înlănțuiți de băncile lor, ei se scufundau în adâncuri. Într-o porțiune a lacului se prinseseră unul într-altul cel puțin douăzeci de vase. Cu vâslele, cu bâte și cu săbii scurte, echipajele

se luptau între ele, încercau să se împingă unul pe altul în apă sau să le reteze brațele scalvilor de la vâsle pe una din părți, ca să facă nava imposibil de manevrat. Urletele lor de durere nu răzbăteau până la mal; publicul zbiera de încântare și acoperea larma acțiunilor de luptă. De undeva fu aruncată o făclie aprinsă sub puntea unei ambarcațiuni. În câteva secunde, vapoarele erau deja în flăcări. Fumegând și sfârâind, primul dintre ele se așeză pe o parte și dispăru, bolborosind, sub suprafața apei, care începu să se coloreze în brun și roșu. Cadavre cu brațele și picioarele desfăcute pluteau pe lac, printre brațe retezate, bâte și scuturi. Membri ai echipajelor, care încercau să se salveze înotând până la malul apropiat, erau împiedicați de paznici să iasă din apă. Cu picioarele, aceștia le împingeau capetele sub apă, în vreme ce alții înfigeau sulițele în ei până când aceia nu mai dădeau nici un semn de viață.

În timp ce pe apă era în plină desfășurare bătălia navală, sub tribună, acolo unde se aflau sălile de așteptare și vestiarele gladiatorilor, se întâlneau doi bărbați care nu se mai văzuseră de luni de zile: Vitellius și Pugnax.

Pugnax își abandonase cariera din Circus maximus, evident, din cauza dezamăgirii cauzate de faptul că, după executarea lui Sulpicius Rufus, nu fusese numit urmașul acestuia. El își câștigase rapisul, bastonul libertății, de douăzeci și unu de ori, prin douăzeci și una de victorii, așadar avea dreptul să renunțe oricând. Gurile rele împrăștiaseră zvonul că, pentru declarațiile făcute de el la procesul împotriva conspiratorilor, ar fi primit o sută de mii de sesterți de la cineva din anturajul împăratului. Dar dorința lui Vitellius îl atinsese pe Pugnax în onoarea lui. Dacă ar fi refuzat această luptă, el și-ar fi pierdut renumele și ar fi trecut drept laș. Nu avea cum să refuze.

După grațierea lui nesperată, Vitellius se întorsese la școala de gladiatori. Lentulus, noul conducător, a știut cum să aplaneze, cu tact, tensiunile dintre tânărul gladiator devenit, dintr-o dată, atât de popular, și echipa gladiatorilor cu state vechi de serviciu. Vitellius se dedicase cu mai multă duritate ca oricând disciplinelor de luptă, el se apărase bărbătește împotriva urșilor din Alpi și a râșilor din Tracia. Chiar și în lupta cu pumnii ieșise în evidență și ajunsese să-și antreneze mușchii asemenea unui sclav celt.

Acum, Pugnax păși în calea lui Vitellius, scoase un cocoș cu capul retezat, dar care mai palpita, și i-l aruncă lui Vitellius la picioare. „Fie ca acest animal al ghinionului să-ți aducă ghinion", șuieră el printre buzele strânse. Vitellius făcu un pas înapoi. El se uita, fără să înțeleagă, la cocoșul care murea. Când îl privi pe Pugnax, în ochii săi licărea o ură rece. El nu spuse nici un cuvânt. Deodată, însă, își scuipă adversarul în față. Dintr-un salt, Pugnax se aruncă asupra lui. „Jigodie ce ești!", strigă el, am să-ți rup toate oasele. Dar băiatul reuși să scape cu iscusită din strânsoarea turbatului.

Sclavii care-i așteptau ca să-i ungă îi despărțiră din încăierare și-i duseră pe cei doi în colțuri opuse, ca să-i pregătească pentru luptă.

„E turbat de furie", îi spuse lui Vitellius secundantul său, „ai mare grijă!"

Vitellius răspunse liniștit: „Furia lui e aliatul meu cel mai de preț; fiindcă, în arenă, nu burta e cea care învinge, ci capul!" Sclavul îl bătu pe umăr plin de admirație. „Ai să învingi, Vitellius. Dreptatea are să învingă." – „Da", spuse Vitellius, „nu-mi pare rău că l-am provocat la luptă."

Tribunele se zgâlțâiau sub agitația publicului, structura de susținere amenința să se părăbușească în orice moment. Sclavii care țineau armele și scuturile aruncau priviri speriate în sus, spre grinzi.

Vitellius lupta ca trac, Pugnax ca samnit, disciplina preferată a împăratului Claudius. Armele și echipamentele cu totul diferite presupuneau și tehnici de luptă care nu aveau nimic în comun.

Samniții luptau cu o sabie scurtă și dreaptă și cu armuri grele, tracii, dimpotrivă, cu sabie curbă și cu un coif cu apărătoare pe față. Pe brațul drept, ei purtau un bandaj și la tibiile ambleor picioare aveau apărători din piele, în vreme ce, la samniți, numai piciorul stâng avea tibieră. În timp ce samniții se ascundeau după un scut lung și greu din piele, tracii foloseau doar un scut mic și rotund. Unei mai bune protecții, pe care o oferea cel dintâi, cel de-al doilea îi opunea o mai mare mobilitate.

A durat mult și a fost nevoie de o mare experiență, până când echipamentele gladiatorilor au fost fixate pe ei. Pugnax și Vitellius se supuneau procedurii, în vreme ce fiecare îl fixa pe celălalt din colțul lui. Privirile pline de ură ale celor doi păreau să spună același lucru: „Eu am să te ucid. Eu – pe tine."

Cei doi gladiatori fură conduși afară. Sclavii le purtau armele. Când Vitellius ieși din încăperea întuncată de sub tribună în lumina puternică a soarelui, i se oferi o priveliște înspăimântătoare. Apa cea verde a lacului Fucino se colorase în roșu. Părți ale epavelor, făcute țăndări și carbonizate, pluteau pe suprafața apei, printre cadavre cu veșmintele umflate. Încă mai existau naufragiați care încercau să ajungă la mal; dar nici măcar unul nu a reușit să treacă de barajul paznicilor. De fiecare

dată când unul dintre acești nefericiți ajungea la barajul din bărci, paznicii îl călcau pe mâini și, fără nici un pic de milă, îi dădeau, cu lancea, lovitura mortală. Pe mal, spectatorii urlau de bucurie.

Vitellius și Pugnax urcară, însoțiți de purtătorii de arme, la bordul a două vapoare care îi așteptau de-a stânga și de-a dreapta tribunei. Câte șaisprezece vâslași, comandanți de un maistru care mânuia biciul, le-au conferit ambarcațiunilor o viteză mare și cea mai bună manevrabilitate. Fără pinte de abordaj și fără nici un fel de blindaj, vasele le serveau gladiatorilor numai ca platformă de luptă, ca arenă mișcătoare.

Acum, luptătorii își luară o postură marțială. Vitellius își primi sabia curbată, lui Pugnax îi fu înmânată sabia scurtă. Ca la un ordin, cei doi își întinseră armele spre cer și strigară în sus, spre tribune: „Ave, Cezar, muritorii te salută!" Se vedea cum împăratul își ridică brațul, plin de mândrie, și salută într-o parte și într-alta. Femeia care ședea lângă el privea, indiferentă, spre cer. În vreme ce ambarcațiunile celor doi, cu figurile lor de galion, înarmate până în dinți pe punte, se îndepărtau într-un arc amplu pe lac, la tribună se încinse o discuție aprinsă, care dintre cei doi oponenți avea șansele cele mai mari. La tarabele caselor de pariuri, șansele erau apreciate la 2:1 pentru Pugnax; căci Pugnax continua să treacă drept invinvibil. Nu la fel stăteau lucrurile în rândurile oaspeților de onoare.

„El nu mai este un tiro", se aprinse soția unui senator, „a trecut de stadiul de recrut. Orzul i-a umflat mușchii, dar talia îi este la fel de subțire ca aceea a unui actor care joacă rolul Elenei."

Pe soțul ei, vorbele acestea nu părură deloc să-l bucure. „Păcat de anii lui frumoși, care se vor pierde!",

repeta el într-una. „Păcat de anii lui frumoși care se vor piede!"

Asta avu darul să o înfurie pe femeie: „Cu sângele fierbinte al lui Pugnax o să poți să-l vindeci pe frate-tău de epilepsie", strigă ea nervoasă. Sângele cald al gladiatorilor uciși avea mare căutare, era considerat un panaceu universal.

„Iuțeala lui va fi cea care va decide lupta", cosidera consulul Quintus Veranius, care vorbea cu însoțitorul din stânga lui, „Pugnax a ales armele neadecvate pentru această luptă."

„În ultima vreme nu s-a mai antrenat", obiectă însoțitorul lui. „Eu cred că a ales armele potrivite. Vitellius, care este mai rapid, nu o să aibă ce să-i facă, fiindcă Pugnax pare el mai greoi, dar nu-i oferă nici o suprafață de atac. Și, fiind mult mai experimentat, el va aștepta prilejul și-i va administra lovitura mortală."

Consulul era de altă părere, subliniind-o cu un gest al mâinii: „Puștiul își cunoaște adversarul. Este inteligent și are mai multă putere decât avea la prima lui luptă. Vitellius are să caute să decidă lupta rapid. La urma urmelor, el știe că timpul lucrează în favoarea lui Pugnax!"

„Păcat de anii lui frumoși care se vor pierde!", constată senatorul pentru a nu se știe câta oară.

La vederea tânărului Vitellius, o romană deosebit de elegantă, căreia doi sclavi cu pielea închisă la culoare îi făceau vânt cu două evantaie mari din pene de struț, fu cuprinsă de entuziasm, își aruncă în sus perna de pe scaun și exclamă: „Ah, cât o s-o invidiez pe Venus Anadyomene, dacă puștiul o să se scufunde la ea, în apă!"

Un răpăit de tobe vesti începutul luptei, reducând tribunele la o tăcere încordată. Acum, cele două nave

ale gladiatorilor stăteau față în față, la o distanță de douzeci de metri. Doi sclavi le înmânară luptătorilor scuturile. Toată lumea aștepta cu încordare semnalul trâmbițelor. Pugnax privea concentrat scândurile punții. Vitellius aruncă o privire spre țărm. Spectatorii de pe coline se ridicaseră. Împăratul zăcea, moale, în jilțul lui și-și întinse picioarele în față, în spatele lui putea fi recunoscut Narcissus iar Pallas ședea lângă Agrippina.

În față, în primul rând, ședeau preoții, iar în mijlocul lor, vestalele. Lui Vitellius i se păru a o recunoaște pe Tullia, cea care îi salvase viața. Nu încăpea nici o îndoială, chiar dacă toate arătau la fel, voalurile albe peste părul tuns scurt, trebuia să fie Tullia. El o recunoscu după poziția caracteristică, ușor înclinată într-o parte, a capului.

Vitellius nu simțea nici un pic de frică.

Atunci răsună semnalul de trâmbițe. Vâslele ambarcațiunilor se ridicară cu grijă, coborâră în apă, ieșiră din nou la suprafață. Cele două nave se apropiau, încet, una de alta. Pugnax se ascunsese în spatele scutului lung, astfel încât abia dacă putea fi recunoscut. Vitellius își ținea scutul rotund lipit de partea stângă a trupului, balansându-i ușor sabia curbată în mână. Cu picioarele larg desfăcute, el luneca în direcția din care venea adversarul lui. În vreme ce Pugnax stătea la pândă, încemenit în spatele scutului său, Vitellius își rotea sabia curbată în cercuri din ce în ce mai largi. Nu exista nici un dubiu în legătură cu cel care avea să dețină inițiativa în această luptă.

Să fi fost oare împrejurimile neobișnuite, conștiința de sine sporită sau, pur și simplu, nevoia sălbatică de răzbunare, care-i răpise lui Vitellius orice urmă de frică? De câte ori nu se gândise el deja la moarte? De două ori

o văzuse chiar venind spre el: dar acum? – Nu. El știa că avea să învingă și să-i împlânte odiosului denunțător sabia între coaste, fără să-i mai dea cuiva posibilitatea să-l grațieze. Doar că trebuie să fie iute, iute ca fulgerul, el trebuie să fie atât de iute, încât Pugnax, în armura lui greoaie, să nu aibă timp să recaționeze. Dar oarecum putea să ajungă la el, de vreme ce scutul lui nu-i lăsa nici o zonă pentru atac. Pugnax era vulnerabil numai din spate.

Vitellius îi făcu un semn cu bărbia maestrului său să facă o manevră bruscă prin stânga. Dintr-o dată, vâslele biciuiră apa. Ca un cal în galop, prova se ridică din apă, apoi coborî din nou. Vitellius încerca să-și balanseze sabia lui curbă în același ritm. Cursul celor două nave era calculat atât de strâns, încât, dacă ele nu s-ar fi atins la provă, atunci aveau să se atingă fără îndoială la mijloc. Acum, nu mai erau nici măcar doi metri ca să le despartă. Vitellius văzu foarte bine cum Pugnax își corecta poziția cu pași minusculi, astfel încât să nu ofere nici o cea mai mică zonă descoperită. Brațul drept cu care rotea sabia ajungea deja la înălțimea capului. Atunci, în momentul în care cei doi gladiatori stăteau față în față la aceeași înălțime, se petrecu ceva cu totul și cu totul neașteptat, un lucru pe care nu contase absolut nimeni. Un strigăt de groază răsună, la unison, de pe mal. Vitellius își aruncă scutul în apă. Pugnax nu se așteptase la una ca asta; încă înainte ca el să poată reacționa la acest gest nebunesc, Vitellius se folosi de elanul sabiei lui îndoite și ateriză dintr-un singur salt pe puntea vasului inamic. Mișcarea de balans produsă de el îl obligă pe Pugnax să-și îndepărteze picioarele ca să-și mențină echilibrul. Dar abia dacă pulpa gladiatorului apucă să iasă de după adăpostul

scutului, că sabia îndoită a celuilalt șuieră deja prin aer, retezându-i dintr-o lovitură piciorul. Pugnax scoase un urlet, scutul îi căzu în față, Vitellius sări într-o parte, dar sabia lui era din nou sus, de unde îl lovi pe Pugnax, îndoit, aflat în cădere, în ceafă, între omoplați. Un zgomot înfundat, ca și când un topor bont ar fi spart un bloc de cărbune. Sabia rămase înfiptă. Pentru o clipă, Vitellius se opri; apoi, cu piciorul, îl împinse pe muribund în apă.

Treptat, aplauzele mulțimii cuprinse de delir ajunseră la Vitellius ca de la o mare depărtare. Speriat, el se holba la cadavrul care plutea în apa în care el îl aruncase, iar sentimentul de satisfacție se amesteca acum cu unul de vinovăție. Lui Vitellius îi era scârbă de sine însuși. Nu mai avea aer. Dar, cu cât vasul se apropia de țărm, cu atât ovațiile publicului deveneau mai puternice, mai demente. Buchete de flori fură aruncate în apă, de la tribuna de onoare fluturau, delicat, eșarfe colorate. Și, încet-încet, în mintea lui își făcu loc conștiința faptului că acest spectacol, această jubilație emfatică îi era dedicată lui, cârpaciul de cazane Caius Vitellius din Bononia.

Cu mult efort, aproape neajutorat, el încercă să-și ia expresia triumfală a învingătorului, să salute publicul. El o făcu și constată, cu uimire, cum fiecare dintre mișcările sale genera o reacție produsă de mii de glasuri. Cu cât mai sus își înălța el brațele, cu atât mai puternic jubilau tribunele. Cu cât mai ferme erau mișcările lui de brațe, cu atât mai strident chiuiau femeile. Începu să resimtă o senzație plăcută la jocul acesta dintre mase și idolul lor.

Vasul a fost tras la mal în dreptul tribunei și Vitellius a fost luat în primire de doi sclavi. Narcissus coborî scara acoperită de un covor roșu și-i aruncă lui Vitellius bățul

libertății și o pungă cu bani, ca răsplată pentru învingător. Vitellius îi mulțumi cu o mișcare scurtă a capului. Oaspeții de onoare aflați în tribună îl aplaudau în picioare; consuli, senatori și preoți, oamenii cei mai de vază din Roma îl aplaudau pe el, Vitellius. El inhală aplauzele lor așa cum ar fi tras în plămâni aerul răcoros al înserării după o zi fierbinte. Apoi, privirea lui o descoperi pe Tullia. Ea stătea la numai câțiva pași de el, frumoasă ca o statuie, la fel de delicată ca Rebecca. Ea surâdea. Atunci când Vitellius o privi pe frumoasa preoteasă, ea își coborî privirea, cuviincios. Da, el văzu cât se poate de limpede roșeața care îi cuprinsese obrazul. Vitellius își adună tot curajul, păși în fața vestalei și se înclină. Tullia mulțumi cu o înclinare a capului. Mulți dintre cei aflați în tribune știau ce semnificație avea gestul acesta.

Consulul Quintus Veranius îl trase de mânecă pe însoțitorul aflat în dreapta: „Trebui să știi, Plinius, că gladiatorul fusese condamnat la moarte. Pe drumul spre locul execuției, el s-a întâlnit cu vestala, care în felul acesta i-a dăruit viața."

„Dar care era delictul pe care tânărul trebuia să-l plătească cu viața?"

„Se spune că ar fi fost implicat în complotul pus la cale de Messalina. Dar lucrul acesta este destul de neclar. E foarte posibil ca aceste acuzații să se fi bazat pe o rivalitate personală între el și Pugnax..."

„Acel Pugnax?", întrebă Plinius scuturând din cap și arătând spre lac.

„Da", răspunse Quintus Veranius, „ziua de astăzi a adus sfârșitul unei dușmănii de moarte."

„De necrezut", spuse Plinius, „în nici una dintre numeroasele mele campanii militare prin ținutul germanilor nu

am întâlnit un asemenea destin omenesc. Acesta este, într-adevăr, un destin care se cuvine a fi transmis posterității. Trebuie să fac cunoștință cu gladiatorul acesta."

Consulul râse tare: „Pot deja să-mi dau seama că romanii au pierdut un ofițer excelent și au câștigat în schimb un scriitor în ascensiune. Dar ia spune-mi, Caius Plinius Secundus, nu ești totuși prea tânăr ca să te retragi într-o ocupație pentru vârstnici?"

„Cine vorbește aici despre o ocupație pentru vârstnici? Războiul nu este părintele tuturor lucrurilor, spiritul este acela, care dă naștere la toate, până și războiului. Oare este cazul ca literatura să fie lăsată în seama vârstnicilor? Tocmai îmi răsăsem pentru prima oară barba, atunci când, aflat în ținutul triburilor germanice, mi-am scris cea dintâi operă, era vorba despre tehnica de luptă a cavaleriei noastre. O operă care s-a bucurat de recunoaștere; să fie ea mai rea numai din cauză că am scris-o la vârsta de douăzeci și trei de ani?"

„Cu siguranță nu", spuse consulul.

„Niciodată nu este prea devreme pentru ca un sciitor să-și înceapă meșteșugul", începu Plinius din nou să vorbească, „pentru o operă atât de importantă precum științele naturii probabil că o întreagă viață este prea scurtă."

Quintus Veranius arătă spre lacul pe ale cărui ape luptele gladiatorilor continuau. Vasele având la bord echipaje complete, dar incapabile de a le manevra, erau bombardate cu catapultele până se scufundau. Anvergura acestei serbări depășea tot ceea ce se făcuse până atunci. Atunci când, târziu după amiază, distrugerea, măcelul și hăcuiala încetaseră în sfârșit, pe spectatori îi mai aștepta un spectacol cu totul și cu totul aparte.

Două mii de sclavi înarmați cu lopeți și cu coșuri s-au apropiat în grabă, pentru a străpunge și ultimul dig de pământ, aflat în apropierea tribunei. Atunci, apele lacului aveau să se reverse în canal; și, în cazul în care calculele erau corecte, lacul avea să se golească până la ultima picătură de apă.

La început, un pârâiaș îngust își croi un drum sinuos prin spărtură, dar apa fu înghițită de pământ înainte să atingă fundul canalului. Treptat, pârâiașul crescu, transformându-se într-un mic râu, săpându-și un drum tot mai adânc prin pământ și surpând ce mai rămăsese din malul care separase lacul de canal. În numai câteva clipe, râul se transformă într-un torent năvalnic, o spumă murdar-maronie care se revărsa cu zgomot în canal. Spectatorii începură să aplaude cu entuziasm, pentru că unii dintre sclavi, care subapreciseră viteza apei fură smulși și aruncați în valuri o dată cu malul care se surpase.

Între timp, lățimea șuvoiului o egalase pe aceea a canalului; dar apa continua să ia cu ea din ce în ce mai mult pământ din mal, nisip și pământ continuau să se surpe în torent. În tribune, spectatorii începură să fie cuprinși de neliniște, căci nu mai erau decât câțiva metri care îi despărțeau de masa clocotitoare de apă. În vreme ce spectatorii din rândurile de sus continuau să aplaude, preoții aflați în primul rând începură să-și părăsească locurile. Chiar atunci, o bucată de pământ de mărimea unei case fu smulsă de apă, iar lemnul tribunei de onoare începu să scârțâie și să trosnească. Spectatorii încremeniră.

„Fugiți!" De undeva se auzi, pentru a doua oară, strigătul „Fugiți!" Acesta a fost semnalul care a declanșat o panică în masă. Narcissus îl trase cu el pe împăratul aflat în loja lui, fiind urmat de Pallas, care o ținea pe Agrippina,

cuprinsă de tremurat. Lovind în stânga și-n dreapta, sclavii îi croiau drum perechii imperiale printre oamenii care fugeau. Ieșirea din stânga era blocată de ape, motiv pentru care toți oaspeții de onoare stăteau înghesuiți la ieșirea din dreapta. Scârțâitul tribunelor de lemn fu urmat de un trosnet puternic, bârnele începeau să se rupă, stâlpii la fel, scândurile tremurau sub picioare. Acela care, în această harababură fără seamăn, se împiedica sau aluneca, era pierdut. Picioarele călcau pe femeile căzute la pământ. Țipetele și frica de moarte îi făcu să-și piardă cumpătul până și pe aceia care, la început, reușiseră să se stăpânească. Pentru a se apropia chiar și numai cu un singur pas de ieșire, ei îl loveau cu pumnul în cap pe cel aflat în fața lor, îl izbeau cu genunchii, pentru ca acela să se prăbușească, pentru ca apoi să treacă peste el mai departe.

Atunci când își dăduse seama de panica declanșată în tribune, Vitellius forțase una dintre intrările care duceau spre băncile spectatorilor. O căuta pe Tullia; dar, cu toate că, în veșmântul ei alb, vestala trebuia să sară în ochi, el nu reușea s-o recunoască de sus. O fată aflată chiar în față, lângă balustradă, se afla cu siguranță într-o situație periculoasă. Unde era însă Tullia?

Din numai câțiva pași repezi, Vitellius ajunse la loja imperială, acum părăsită. În mijloc, podeaua se spărsese deja. Prudent, Vitellius se strecură până spre mijloc, de unde i se oferea cea mai bună perspectivă în jos. Podeaua era îngrijorător de fragilă. Jos, lângă balustrada care acum era deja suspendată deasupra apei, Vitellius recunoscu patru voaluri albe.

Nu stătu prea mult pe gânduri. Cu o săritură îndrăzneață, se aruncă din loja imperială în mijlocul oamenilor care urlau și loveau în jurul lor. O durere ascuțită îi

străbătu coșul pieptului, el simți cum, sub el, câțiva oameni se prăbușiră; dar, orbit, având numai țelul înaintea ochilor, el se repezi cu capul și cu pumnii în tot ceea ce îi bara drumul, până când ajunse să o apuce pe Tullia cu brațul drept. Ea era înghesuită în balustradă, la un pas de a leșina. Vitellius o trase de veșmânt, o smulse pe fată la sine și o ridică pe un umăr.

Cu brațul stâng o ținea strâns pe Tullia, cu dreptul, el își croia drum printre oamenii cuprinși de panică. Lucrul acesta era cu atât mai dificil, cu cât spectatorii din tribune se înghesuiau spre ieșirea din dreapta, în vreme ce Vitellius căuta să ajungă la intrarea aflată mai sus, în direcția opusă. Treaptă cu treaptă, el se bătu, cu fata pe umeri, să-și deschidă drum în sus. Acum abia băgă el de seamă că brațele fetei atârnau inerte. „Tullia!", strigă el, „Tullia!" Vestala nu răspunse. „O, voi zei ai Romei", se ruga Vitellius, luptând din greu pentru fiecare pas, „Jupiter Capitolinus, Vesta și Roma, n-o lăsați pe slujitoarea voastră să pățească ceva. Faceți o minune și lăsați-o să trăiască. Așa cum mi s-a întâmplat mie o minune și am supraviețuit! Voi sacri zei ai Romei!"

Rugându-se, Vitellius se eliberase din masa de oameni. Ultimii pași până la lucarnă i-a făcu la iuțeală. Cu multă grijă, el o lăsă pe Tullia jos; apoi începu să tragă de lucarnă. Dar închizătoarea pe care, cu puțin timp înainte, o desfăcuse cu mâna, era înțepenită. Rama trosnea. Oricât trăgea și împingea el de tare, ea rămânea închisă. Vitellius încercă să-și vâre degetele în spațiul dintre închizătoare și ramă – zadarnic însă. Până la urmă, el îi smulse Tulliei fibula de aur pe care aceasta o purta pe veșmânt, pe piept, o introduse în crăpătură și reuși astfel să forțeze lucarna. Pe urmă, se strecură afară, luă fata pe ambele brațe și o trase în interiorul tribunei.

Încăperea sumbră era pustie. În mod evident, mulți dintre gladiatori profitaseră de panica generală și fugiseră. Scârțâitul și trosnetul stâlpilor și grinzilor deveneau din ce în ce mai amenințătoare. Vitellius aruncă o privire îngrijorată spre grinzi, în timp ce o întinse pe Tullia pe o bancă. Abia acum văzu că preoteasa era goală. După ce el îi smulsese fibula, veșmântul ei alb se desfăcuse, permițând privirii să admire în voie trupul alb, de vis, al acestei fete, doi sâni tari și plini, care nu păreau a fi zărit vreodată vreo rază de soare, un buric rotund și adânc și părul întunecat de pe pubis. Era o imagine a feminității nepătate și a frumuseții fără cusur.

Trupul acesta sacru nu fusese niciodată, până atunci, mângâiat de mâna unui bărbat. Vitellius simți o dorință de nestăpânit de a alinjta formele nobile, pure, ale acestui trup. Cu o mână tremurândă, el trecu peste peste gâtul și sânii fetei, își lăsă apoi mâna să coboare între picioarele fetei, ceea ce îi dădu o senzație de parcă ar fi trecut cu mâna peste mătase răcoroasă.

Vitellius se sperie. Mâna Tulliei cuprinsese deodată încheietura mâinii lui. El vru să-și retragă mâna; dar fata i-o ținea strâns. „Tullia", spuse Vitellius, uimit. Vestala își deschise buzele, dar nu spuse nici un cuvânt. Nu făcea decât să-l privească și să tacă.

„Tullia", repetă gladiatorul, „iartă-mă. M-am pierdut cu firea. Iartă-mă!"

„Nu ai pentru ce să-ți ceri iertare", șopti Tullia și trase capul tânărului bărbat spre ea în jos. „Un sentiment cu care nu m-am mai întâlnit niciodată în viață mă face să uit de toate, numește-l iubire, numește-l pasiune. Nu pot să fac nimic împotriva lui, sentimentul e mai puternic."

„Dar ești legată printr-un jurământ", îi răspunse Vitellius.

„Nu *eu* am făcut jurământul", îl întrerupse Tullia, „părinții mei au fost aceea care m-au făcut vestală, de dragul renumelui familiei și al gloriei..."

„Tăcere", spuse Vitellius, „mi se pare că am auzit pași." El privi, cu teamă, în încăperea sumbră. Tullia îl trase mai aproape de ea. Gladiatorul îi simți corpul cum palpită. Ea își trecu, delicat, brațele pe după gâtul lui, Vitellius începu să cedeze și să alunece, prudent, pe trupul acesta alb ca marmura. În același timp, genunchiul Tulliei își făcu loc între coapsele lui și începu să se frece de mădularul lui, care, treptat, amenința să explodeze. Fură pe dată uitate împrejurările ireale, primejdioase, trosnetul grinzilor rămase neauzit. Cei doi nu se mai auzeau decât pe sine, fiecare auzea numai respirația grea a celuilalt, ei își închiseseră ochii și acum încercau, mai întâi ezitant, apoi cu mișcări tot mai sălbatice, să se excite unul pe celălalt.

Tribuna ar fi putut să se prăbușească; în momentul în care Vitellius pătrunse în fata asta delicată, totul îi era indiferent. Tullia scoase un țipăt mic, apoi, corpul ei se cabră puternic, Vitellius îl apăsă cu forță la loc. Astfel luă naștere un ritm încărcat de tensiune, care-i catapultă pe Vitellius și pe tânăra preoteasă pe un alt plan al conștiinței.

Când cei doi se treziră, cu greutate, ca dintr-un vis profund, în fața lor se ridica apariția masivă a unui centurion care rânjea. El își ținea coiful sub braț, legănându-și picioarul drept. „Oare nu este aceasta chiar Tullia", întrebă el sarcastic, „cea mai tânără dintre vestale?"

Fata și gladiatorul se priviră unul pe altul. Vitellius își recăpătă cel dintâi controlul. „De unde o cunoști?"

„Fiecare roman le cunoaște pe cele șase vestale – mai bine chiar decât pe consuli, care se schimbă de la un an la altul.

Cu mișcări nervoase, Tullia încerca să-și apuce veșmântul. Vitellius se ridică. „Cel mai bine ar fi să faci stânga-mprejur și să dispari și să uiți tot ce-ai văzut!"

„Știu și eu dacă se poate uita vreodată una ca asta: o vestală, care se dăruiește unui gladiator. Știți amândoi că, pentru una ca asta, pe vestală o așteaptă pedeapsa cu moartea."

„Taci", strigă Vitellius. „Nu ai văzut nimic. Nici un om n-o să depună mărturie în favoarea ta."

„Ha-ha-ha", râse centurionul, „tot ce trebuie să fac e să ies și să aduc încoace câțiva spectatori..."

Vitellius sări în sus, își înfipse mâinile în beregata celuilalt și strânse până capul aceluia prinse o culoare roșu-închis. În ultimul moment, centurionul reuși să-și tragă sabia. El i-o propti lui Vitellius în abdomen. „Nu!" Strigătul puternic al Tulliei umplu încăperea. Vitellius se trase doi pași înapoi. „Doar n-o să mă trimiți în Hades atât de ușor", rânji centurionul și-și propti vârful sabiei în gâtul lui Vitellius. „Aș putea să te ucid în clipa asta. Dar ce rost ar avea s-o fac? Cât valorează pentru tine viața ta și a vestalei?"

Vitellius, care nu era înarmat, îi aruncă centurionului punga de piele, premiul învingătorului. „Ai acolo premiul pe care mi l-am câștigat astăzi, 500 de sesterți. Pentru banii ăștia ar trebui să muncești un an de zile. Sper să-ți ajungă!"

„Pentru început", spuse centurionul, uscat, și-și băgă sabia la loc.

„Încă o dată aceeași sumă pentru Malius, centurionul!", șuieră el, în timp ce mergea de-a-ndăratele spre ieșire, cu sabia întinsă înainte. „Îți dau trei zile. Mă găsești în cazarma de pe strada spre Ostia. Dacă s-ar întâmpla să nu faci rost de bani până atunci, poți să rezervi deja

un loc în lojă la înmormântarea preotesei vestale Tullia. Doar știi și tu că vestalele sunt îngropate de vii?"

După ce șantajistul a dispărut, Vitellius și Tullia și-au căzut unul altuia în brațe. Tullia plângea, dar și gladiatorul avea lacrimi în ochi.

„Vino", spuse el, „să plecăm de aici înainte să se prăbușească tribuna peste noi!" Și își puse mâna pe după umerii ei delicați.

Capitolul VII

La intrarea vilei, Vitellius fu întâmpinat de doi portari care l-au condus pe aleea cu chiparoși până la corpul principal al casei. Pe ambele laturi ale drumului străjuiau statui lucitoare de marmură albă, alcătuind un contrast luminos cu trunchiurile străvechi, cu coaja groasă, cenușie, ale copacilor. Încă de departe se auzea clipocitul apei din Nympheum, bazinul înconjurat de coloane, căptușit cu mozaic albastru precum cerul și care se lua la întrecere cu soarele în jocul zglobiu al razelor reflectate de unde. Așa trăia, așadar, Pheroras, bancherul și armatorul putred de bogat, în suburbia Tibur, situată la est de Roma. Pe vîrful unei coline, deasupra văii fluviului Arne, se ridică templul în stil corintic al zeiței Vesta, înconjurat de verdeață. Iar sunetul strident al cicadelor preschimba amurgul zilei într-o odă a admirației față de toate frumusețile naturii și artei, pe care Pheroras la strânsese aici.

Vitellius nu reușea să-și stăpânească uimirea. Ori încotro își îndrepta privirea, era surprins de o nouă minune. Bâtlani și păsări flamingo, cu aripile tunse, se iveau printre bazine licărind, purpurii, și printre coloane pline de demnitate. În uriașe căzi din alabastru, purtate de animale

fabuloase, înotau nuferi albi, cu petalele deschise, și peștișori aurii și roșii. Granit de culoarea piersicii îmbrăca pereții casei din care-i venea în întâmpinare Pheroras.

„Sun bucuros că ai dat curs invitației mele." El l-a cuprins pe după umeri ca pe un vechi prieten. „Sunt sigur că, în aceste zile, mulți romani încearcă să te aibă printre ei."

„Te salut, nobile Pheroras, și primește mulțumirile mele. Niciodată în viață nu am mai văzut o casă de țară atât de frumoasă, ea trădează gustul cel mai ales. Sunt absolut copleșit, și văd că nu vă pricepeți numai la meșteșugul demn de dispreț al lui Mammon, ci și la artele frumoase. Vă rog să primiți toată admirația mea."

Pheroras, cu o chelie mărginită de păr negru și cu o barbă bogată, râse: „Mulți oameni consideră că manevrarea banilor tulbură privirea pentru artele frumoase. Dar adevărul e tocmai contrariul. Banii sunt aceia care fac cu putință independența artei. Dacă nu ar fi existat Mecena care să-i sprijine pe Horatius, Vergilius și Propertius, nu ar mai exista nici opere precum *Sermones*, *Eneida* sau *Cynthia*. Și până și un artist ca Fidias a avut nevoie de un Pericles. Dar urmează-mă, vino în casă. Soția mea și Tertulla, fiica mea, vor să te cunoască."

Printr-un porticus au ajuns în atriumul cu marmură albă. Încăperea aranjată cu o simplitate voită lăsa privirea să urce spre tavan, acolo unde nimfe și fauni se hârjoneau într-un peisaj arcadian. Verdele și albastrul erau culorile dominante ale acestei picturi. În față, atriumul se deschidea spre un viridarium de proporțiile unei grădini botanice. Ochiul era răsfățat de culorile saturate ale plantelor exotice; cântecul unor păsări pestrițe, nemaivăzute, îți alinta urechile. Astfel, își spuse Vitellius, trebuie că trăiesc să zeii.

Sub frunzele late ale palmierilor, în viridarium, soția și fiica lui Pheroras îl așteptau pe ilustrul lor oaspete, înconjurate de o armată de sclavi, mai numeroasă chiar decât aceea cu care se mândrise Messalina.

„Oaspetele și prietenul nostru Vitellius", îl prezentă Pheroras pe tânărul gladiator, „vi la-ți dorit și, iată-l, a venit!" Mariamne, soția bancherului, era o frumusețe de vârstă mijlocie, îngrijită și plină de noblețe și având iradierea unei hetaire grecești. Tertulla, fiica, nu putea fi cu mult mai mare decât Vitellius însuși și nu era nicidecum urâtă, dar suferea vizibil din cauza frumuseții mamei, expuse cu atâta conștiință de sine.

„Ca să spun adevărul curat", spuse Pheroras, în timp ce Vitellius făcea complimente amabile, „ele au fost acelea care au vrut cu tot dinadinsul să te cunoască și care mi-au împuiat urechile zi și noapte. Nutresc speranța că nu regreți că ai dat curs invitației mele."

„Sunt încântat", răspunse Vitellius, „numai că mă tem că nu mă voi ridica la înălțimea așteptărilor voastre. Eu nu sunt decât un gladiator tânăr, un începător în adevăratul înțeles al cuvântului, ce anume v-ar putea interesa la mine!"

„Modestia ta îți face cinste; totuși, tu ești tema zilei la Roma!" Pheroras îi întinse lui Vitellius o cupă de sticlă cu vin. „Oamenii povestesc că, de fapt, condamnarea ta la moarte a fost o eroare juridică. Și că nu ai făcut câtuși de puțin parte din conspirația împotriva lui Claudius. Că Pugnax te-ar fi denunțat, din cauză că el..."

Tertulla inetrveni, întrerupându-l pe tatăl ei: „Alții afirmă că te-ar fi văzut cum ai dispărut în casa Messalinei."

„Într-un oraș plin de pierde-vară, nu-i de mirare că zvonurile vin unul după altul", spuse Vitellius. „Mulți-

mea trăiește din bârfe. Trăncăneala e modul cel mai plăcut de petrecere a timpului. Totuși, ca să mă explic: amândouă afirmațiile sunt corecte. Am fost invitat în casa Messalinei. Mai mult, am fost dus acolo cu forța. Cu toate astea, nu m-am numărat printre conspiratori, eu unul nu am știut nimic despre complot. Jur pe mâna mea dreaptă!"

„De ce ai fost dus în casa Messalinei?", întrebă Mariamna cu un surâs care trăda faptul că ea cunoștea răspunsul.

Vitellius nu spuse nimic. Cu o mișcare a mâinii, Pheroras le făcu semn să se îndepărteze celor doi fatui care așteptau în planul îndepărtat. Acești comici aveau scopul de a umple, cu comicăriile lor, pauzele de gândire sau de conversație – o apariție la modă, pe care o cultivau oamenii bogați. Căci romanii erau capabili să îndure orice: foame, sânge, rușine, numai un lucru nu: tăcerea.

Pheroras puse capăt scurtei tăceri. „Este cunoscut faptul că Messalina obișnuia să-i copleșească cu favoruri pe bărbații arătoși. Un argument care nu e deloc în defavoarea oaspetelui nostru!"

La o bătaie din palme a stăpânului casei, sclavii începură să așeze în fața gazdelor și a lui Vitellius măsuțe pe care serveau mici gustări pe platouri de aur. Erau delicatesuri de care Vitellius nici măcar nu auzise vreodată. Câțiva pregustatores, sclavi care trebuiau să guste primii din mâncăruri, făcură o tură și luară din fiecare fel câte o îmbucătură, abia după aceea începură să mănânce stăpânii.

„Dar ea", întrrebă Mariamna din nou, „era ea într-adevăr atât de atrăgătoare precum se povestește pretutindeni?" Supând asta, ea își băga în gură mici îmbucături cu degetele

ei ascuțite. Vitellius îi urmărea, fascinat, mișcările acelea delicate. Pentru prima oară în viața lui, el simțea că mâncatul putea fi un lucru cu adevărat senzual. Felul în care gura acestei femei cuprindea micii dumicați, lăsându-i să dispară înăuntru cu o ușoară strângere a buzelor ei țuguiate aproape că-l făcea să-ți piardă mințile. El trebui să se gândească la Tullia, ale cărei mișcări, cu totul diferite, cuminți, îi treziseră sentimente asemănătoare. „Da, da", spuse el repede, pentru a se scuza pentru momentul de absență, „Messalina a fost cu siguranță o femeie ieșită din comun."

Pheroras băgă de seamă cât de neplăcută era această temă pentru oaspetele lui; de aceea, el încercă să ducă discuția spre o altă temă. „Se spune că vii din provincie, că ești născut liber și cu toate astea ți-ai ales drept profesie lupta pe viață și pe moarte."

„Nu am avut de ales", răspunse Vitellius. „Meseria de cârpaci de cazane, pe care am învățat-o eu, nu are căutare la Roma. Așa se face că m-am bucurat atunci când mi s-a oferit un loc în Ludus maximus și posibilitatea de a fi antrenat în toate disciplinele."

„Poți să te lupți și cu animale sălbatice?", întrebă Tertulla excitată.

„Am învățat asta. De lei nu mi-e frică deloc."

„Și care dintre lupte e disciplina ta preferată?"

„În măsura în care se poate vorbi de o disciplină preferată atunci când e vorba de o luptă pe viață și pe moarte, atunci aș spune că cel mai mult îmi place să lupt ca retiar, cu plasa și cu tridentul."

„Și asta", obiectă Mariamna, „cu toate că, din câte știu eu, ai pierdut prima ta luptă în această disciplină."

„Și totuși. Căci lupta, în doi, cu plasa și cu tridentul, presupune îndemânare. Este mai puțin violentă decât alte

discipline. Cel care pierde este înjunghiat. Nu se ajunge la măcel, ca-n alte discipline."

„Când ai următoarea luptă?", întrebă Mariamna.

„Nu știu încă", răspunse Vitellius.

În momentul acesta interveni și Pheroras în discuție. „Dar ai primit rapis-ul, însemnul libertății, prin urmare ai toată libertatea de decizie. Și cu toate astea te-ai hotîrât să lupți în continuare?"

„Din asta trăiesc, meseria mea e să-mi pun pileea la bătaie. Pe toți zeii, asta e situația."

Pheroras rămase o clipă pe gânduri, apoi spuse: „E drept că nu sunt lanista, cu toate astea, însă, m-ar atrage gândul să te sprijin să devii cel mai mare gladiator al Romei. Ai toate atuurile, l-ai înfrânt pe Pugnax, ești tânăr, inteligent iar romanii te cunosc deja. Ce părere ai de asta?"

Vitellius ridică din umeri. La o asemenea ofertă nu se așteptase. Motivul pentru care dăduse curs invitației fusese de fapt cu totul altul: el avea nevoie de bani, de foarte mulți bani, și anume imediat – în cazul în care nu voia s-o dea pe preoteasa zeiței Vesta unei morți sigure. Pheroras era cel mai cunoscut dintre romanii care dădeau bani cu împrumut, și nimeni nu știa cu precizie toate afacerile în care își investea banii.

„Am nevoie de bani", spuse Vitellius fără nici o trecere. Pheroras, Mariamna și Tertulla îl priviră pe oaspete cu uimire. „Da, mă găsesc într-o situație critică." Și, după o pauză: „Ca să fiu sincer, acesta este motivul pentru care am venit aici..."

Comicii încercară să depășească penibilul momentului de tăcere generală printr-o mică improvizație. Fără să aștepte poanta, Pheroras îi întrerupse și se apropie de Vitellius. „De câți bani ai nevoie?"

„De cinci sute de sesterți. Până mâine."

„Cinci sute de sesterți." Pheroras izbucni în râs. „Cinci sute de sesterți." Râdea din ce în ce mai tare, până când îi dădură lacrimile și simți că nu mai are aer. Toată lumea râdea – Mariamna, Tertulla, sclavii, chiar și Vitellius. De fapt, el nu știa câtuși de puțin de ce, dar râsul lui Pheroras era molipsitor și nici el nu se putea stăpâni.

„Vine la mine unul", chicoti Pheroras, bătându-se pe coapse de încântare, „vine unul care are toate șansele să ajungă cel mai mare gladiator din Roma și cerșește cinci sute de sesterți. Cinci sute!" După ce s-a mai liniștit puțin, Pheroras se așeză lângă Vitellius, îi puse o mână pe umăr și spuse: „Fiul meu, iartă-mă pentru râsul ăsta prostesc însă, atunci când cineva vine la Pheroras să-i solicite un împrumut, atunci eu nu mă gândesc mai întâi dacă el are toate garanțiile pentru un credit de o sută de mii de sesterți, ci dacă cei zece mii de sesterți dobândă fac să renteze parcurgerea întregului hățiș administrativ. Brutus, asasinul lipsit de scrupule al lui Cezar, lua patruzei la sută, din asta se poate trăi, dar, conform legii celor douăsprezece tabule, nu sunt permiși decât opt la sută, iar cartea a doua a lui Moise interzice chiar cu totul luarea de dobândă."

„Ești evreu?"

„De născut, m-am născut la Ein Gedi, la Marea Moartă, am fost crescut în credința iudaică, dar astăzi sunt cetățean roman. Și poți să mă crezi, am cumpărat foarte scump acest drept de cetățenie. Și câțiva dintre bărbații cei mai onorabili din Roma au fost făcuți fericiți cu banii ăștia."

Vitellius aprobă din cap cu înțelegere.

Mariamna, care nu-l scăpa din ochi pe gladiator, spuse până la urmă: „Nu-l mai sâcâi pe oaspetele noastru cu afacerile tale. El are nevoie de cinci sute de sesterți, o

să i-i faci cadou. Pentru noi este o bucurie să te ajutăm să ieși dintr-o situație dificilă."

Lui Vitellius i-ar fi plăcut să-i cadă în brațe acestei femei; totuși, el se stăpâni și așteptă răspunsul lui Pheroras.

Acesta părea să mai cumpănească, apoi spuse: „Eu am să-i fac o altă propunere lui Vitellius. Să încheiem un pact. Gladiatorul Vitellius intră în serviciul meu. Eu îi mijlocesc și-i aranjez luptele și primesc jumătate din toate premiile pentru victorii. Pentru asta, tu primești de la mine o mie de sesterți pe lună. Pe lângă asta, îți pun la dispoziție una dintre casele mele din oraș laolaltă cu patru slujitori."

Toți ochii erau ațintiți asupra lui Vitellius. Acesta nu înțelegea ce anume i se întâmpla și, la început, era tentat să creadă că era vorba de o glumă. Pe urmă, însă, privi figurile serioase ale gazdelor lui care așteptau un răspuns. Nu încăpea nici un fel de îndoială, oferta lui Pheroras era serioasă. O mie de sesterți pe lună și o casă proprie!

„Tu nu-ți asumi nici un risc", spuse Pheroras, „riscurile sunt în întregime de partea mea. Dacă s-ar întâmpla să mori în lupta următoare, atunci ai fost o investiție greșită..."

„Te rog foarte mult", îl întrerupse Mariamna, „nu mai vorbi așa!"

Pheroras se grăbi să-și liniștească soția: „Eu unul sunt pentru relații clare. Toată povestea e o afacere. Dacă Vitellius va lupta în continuare cu același curaj temerar, atunci, el are să câștige o avere. Iar eu vreau să am partea mea la asta. La urma urmelor, investițiile mele trebuie să-și arate roadele. E adevărat că tu nu depinzi de ajutorul meu, totuși, fără ajutorul meu, succesul tău va fi mai puțin rentabil. Gândește-te numai la Pugnax, timp de ani de zile, el a obținut o victorie după alta, dar locuia ca

un câine în cazarma gladiatorilor. Pugnax nu a știut să-și transforme succesele în bunăstare."

„Sunt de acord", se grăbi Vitellius să răspundă, ca și când iar fi fost teamă că Pheroras ar fi putut să se răzgândească. Mariamna și Tertulla săriră în sus, îl îmbrățișară pe tânărul gladiator, Pheroras veni lângă ele și-l prinse pe oaspete de antebraț: „Pentru reușită. Succesul *tău* are să fie și succesul *meu*."

Manlius, centurionul, se strecura ca un lup flămând printre acrcadele aflate dedesubtul tribunelor din Circus maximus. Un număr nesfârșit de mici prăvălii, cârciumioare unde consumatorii stăteau în picioare și bordeluri ce își așteptau clientela; era un loc cât se poate de ieftin. Pentru numai un setserț puteai obține orice, o femeie, o cupă de vin și un mic dar pentru soție. Prostituatele stăteau în fața ușilor și-și ridicau poalele de îndată ce se apropia vreun bărbat. „Ai chef de o mică distracție, Manlius?" – Domnul părea să fie cunsocut în zonă. Manlius refuză, mulțumind, și se alese cu o observație sarcastică: „Te pomenești că nu mai suntem destul de bune pentru tine, încrezutule? Sau au ai tras cumva lozul cel mare la jocurile din Circus?" – „Cine știe", râse Manlius și se îndreptă spre Esquilin, o zonă aristocratică, în care se aflau casele somptuoase ale oamenilor de afaceri romani.

În fumul alb, amețitor, Manlius recunoscu trupurile fardate în roz ale celor două fete care se iubeau pe podeaua ca oglinda. Părul lor lung și vălurit era vopsit în argintiu. Una dintre ele își trecea limba cu o plăcere vizibilă peste sfârcurile întărite ale celeilalte. Și, încă înainte să fi apucat să se așeze pe una dintre pernele

aflate de-a lungul peretelui, el fu preluat de două sclave și împins într-una dintre încăperile laterale, unde fu dezbrăcat, spălat și uns. În sfârșit, se apropie și o femeie cu părul negru, ondulat, care se distingea în primul rând prin faptul că era îmbrăcată într-un veșmânt lung și unduios. Ea îi puse lui Manlius o serie de întrebări. Ce tip de femeie prefera, blondă sau brunetă, subțire ca trestia sau plinuță, cu sâni de efeb sau cu sânii plini, goală sau pe jumătate îmbrăcată, dacă voia una sau două; ce fel de vin bea, roșu sau alb, dulce sau sec; ce culoare trebuia să aibă încăperea în care intenționa să se dedea plăcerilor iubirii.

Pe toți zeii, Manlius rămase aproape fără grai, el bâlbâi, neajutorat, câteva răspunsuri le repezeală și se lăsă apoi condus, pe o scară, la etajul de deasupra. Așa cum dorise el, pereții camerei erau decorați cu ornamente roșii. Valurile de stofă grea, care atârnau din tavan, alcătuiau un baldachin deasupra patului. Încastrată parțial în perete, se afla o cadă de baie din alabastru. Manlius se lăsă să cadă pe pat și închise ochii. Când îi deschise din nou, el zări sânii celor două fete mirosind a parfum delicat, atârnând deasupra lui ca niște piersici coapte, aurii.

„Pe mine mă cheamă Licinia", susură una, iar cealaltă șopti: „Pe mine mă cheamă Sancia. Care este numele tău?"

„Eu sunt Manlius, centurionul. Eu supraveghez împărțirea cerealelor în hambarul din Ostia."

„Un bărbat important, în aceste vremuri proaste", surâse Sancia, care se deosebea de Licinia prin părul ei lung și negru. Licinia avea capul plin de bucle îngrijite. Ea îi întinse oaspeteleui un pahar de vin roșu, pe care Manlius îl dădu grăbit peste cap. În vreme ce una umplea

la loc paharul, cealaltă era ocupată cu mădularul din ce în ce mai umflat al lui Manlius.

„Oo, ce mai muieri stricate sunteți și voi!", se văicări centurionul și întinse mâna după paharul cu vin.

„Noi nu vrem decât să te simți tu bine", spuse una zâmbind, iar Sancia întrebă, nevinovat: „Tu nu ai fost încă niciodată la noi, Manlius?"

„Nu", răspunse el, „pentru un centurion sunteți puțin prea scumpe!" Încet-încet, el începu să simtă efectul vinului neamestecat cu apă. „Amestecați-mi vinul cu apă", spuse el; dar Sancia se indignă: „Acum, tu te afli în Aureum, aici, vinul nu se bea niciodată amestecat cu apă!"

„Totuși, un bărbat care administrează atâtea cereale, poată să vină în fiecare zi în Aureum", râse Licinia.

„Cerealele nu-s ale mele, ele îi aparțin împăratului, doar știți și voi că împăratul pune să se li se distribuie gratuit oamenilor care nu au de lucru și, ca să nu vină nici unul de câteva ori la rând, eu sunt de față și îmi notez numele lor, înțelegeți? Oo, ce mai muieri stricate sunteți și voi!"

„Cât ești de tare, Manlius!", șopti Licinia, care se afla deasupra lui, cu spatele, iar Sancia, ale cărei piersici coapte atârnau desupra gurii lui, îi spuse: „Dacă vrei, putem să te vizităm și acasă. Asupra prețului o să ne înțelegem noi."

„Adevărat?" Manlius se ridică într-o rână. Fetele, încăperea, lămpile de pe pereți începură să se învârtească în fața ochilor lui. „Trebuie să știți că nu sunt chiar atât de sărac", spuse bărbatul amețit de băutură. „Din salariul meu ... de centurion, nu aș putea să-mi permit asemenea plăceri...; numai că" – el se întrerupse o clipă – „mai am și eu, ca omul... micile mele venituri suplimentare..."

„Aha, înțeleg. În niște vremuri grele ca astea, când pretutindeni domnește criza de cereale, tu ți-ai ales singura ocupație rentabilă." Sancia îi făcu cu ochiul.

Manlius negă vehement: „O, nu, aici ... greșiți. Jur pe toți... pe toți zzzeiii. Niciodată n-aș îndrăzni să iau din... din cerealele comunității." Vorbea cu vizibilă dificultate. „Asta se pedepsește cu moartea!"

„Fii liniștit!", spuse Licinia – mișcările bazinului ei deveneau din ce în ce mai violente – „nici măcar nu vrem să știm de unde ai făcut rost de bani."

Acum era în joc onoarea lui Manlius. „Vreau să... vreau să vă destăinui un secret", anunță el, poticnindu-se, și luă act, bucuros, de inetresul celor două fete. Licinia își schimbă poziția, astfel încât, acum, stădea deasupra lui Manlius astfel încât să-l poată privi în ochi. Sancia, care stătea în genunchi, cu picioarele desfăcute, la capul lui, veni și mai aproape de Manlius.

„Știu un secret..., știu un secret care valorează o avere", începu el.

„Oo, te pomenești că ai găsit comoara Didonei!"

„Prostii. A fost o coinci... o coincidență, care m-a făcut să fiu martor la o ...la o ...împerechere secretă..."

Fetele începură să râdă în hohote. „În cercurile noastre trebuie să plătești pentru așa ceva, dar nu știam că pot să și câștigi bani dacă asiști!"

„Să asiști, asta nu-ți aduce nimic!", se înfurie Manlius. Râsetele lor îl făcuseră să se simtă ofensat. „Tăcerea, în schimb...!"

Licinia și Sancia se uitau mirate una la alta.

„Când ființa care a participat la împerechere a depus un jurământ de castitate, atunci, aceasta e amenințată cu ... cu pedeapsa cu moartea, în cazul în care a făcut-o cu

un bărbat. Pedeapsa cu o moarte înspăimântătoare!", repetă Manlius, care simțea acum uimirea celor două, savurând-o vizibil.

„O preoteasă a zeiței Vesta!", spuse Sancia, speriată.

„Așa este", răspunse bărbatul plin de mândrie.

Un zvon era pe cale să pornească în lume.

În atrium, Vibidia, cea mai vârstnică dintre vestale, își aduna preotesele în jurul ei. Părea agitată. „Din Regia vine vestea că că una dintre vestale a încălcat jurământul de castitate. Sunt sigură că e iarăși vorba despre unul dintre nenumăratele zvonuri care circulă prin oraș. Romanii le înghit cu lăcomie, așa cum înghit o delicatesă la un ospăț. De această dată, totuși, zvonul a ajuns la urechea lui Pontifex pro magistro iar acesta ne cere să lămurim împrejurările care au putut duce la această nouă bârfă!"

Preotesele zeiței Vesta priveau, jenate, în pământ. Puternicul Pontifex pro magistro se ocupa de treburile curente ale lui Pontifex maximus, ale marelui preot și, astfel, în sarcina lui intra și supravegherea vestalelor. Fiindcă împăratul Claudius care, așa cum se obișnuia încă de la începutul epocii imperiale, deținea această demnitate, era prea puțin preocupat de serviciul vestalelor.

„Care dintre noi ar fi putut, în ultimele zile, să ofere, prin comportarea ei, prilej pentru astfel de speculații?", întrebă Vibidia. Nici una dintre preotese nu îndrăzni să o privească în ochi pe cea mai vârstnică vestală.

„Pe Vesta, mama noastră cea sacră", se plânse una dintre ele, „Pontifex maximus nu are decât să o arunce de pe stânca lui Tarpaeus pe fiecare dintre noi care n-ar fi făcut decât să arunce o privire pofticioasă vreunui

bărbat!" Alta începu și ea să se lamenteze: „Fie ca Pontifex maximus să pună să mă biciuiască, dacă m-am dedat chiar și numai în gând la vreo plăcere a simțurilor."

Vibidia se plimba nervoasă în sus și-n jos prin fața preoteselor. „Fiecare pas pe care-l facem în afara acestei case", spuse ea, „este însoțit de către doi lictori iar asta ne face în mod normal să fim mai presus de orice bănuială. Numai că în timpul catastrofei de le lacul Fucino nu am mai avut parte de supraveghere. Fiecare dintre noi a încercat să scape cu viață, la fel au făcut și lictorii noștri."

„Pe mine m-a adus acasă lictorul Pontius!", spuse una dintre vestale. „El poate să depună mărturie că nu a existat nici un prilej pentru vreo bănuială."

„O să verificăm asta", răspunse Vibidia și continuă: „Eu m-am întors împreună cu Lydia și Helia. Negustorul Marcellus ne-a adus în oraș cu carul lui. În trăsură ședea și soția lui, însoțită de sclavul ei. Chiar dacă eram cu toate agitate și fericite că am scăpat din catastrofă, nimeni nu poate să interpreteze asta drept comportare lipsită de cuviință."

Acum, toate privirile se îndreptară spre Valeria. Ea ajunsese deja o dată în gura lumii, atunci când un retor celebru o urmărise luni întregi, dându-i nenumărate dovezi de favoare. Bărbatul care, prin arta elocinței, ajunsese să fie unul dintre cei mai solicitați avocați ai apărării, încercase chiar să-l mituiască pe unul dintre lictori.

Valeria avea în jur de treizeci de ani și tocmai se afla la jumătatea perioadei ei de preoție. Din cauză că era, fără îndoială, cea mai frumoasă dintre vestale, celelalte o tratau cu îndoială și reținere; numai cu Tullia, cea mai tânără dintre ele, avea o relație de prietenie.

Lictorii mi-au raportat că tu ai fost ultima care care s-a întors de la lacul Fucino", spuse Vibidia după ce s-a întors spre Valeria.

Valeria răspuns: „Uitați-vă, încă se mai văd rănile pe brațele și pe picioarele mele. Am fost călcată în picioare și era cât pe aci să mor. Și nici nu am avut norocul să fiu adusă acasă de o trăsură. Am venit pe jos."

Celelalte priveau cu neîncredere rănile de pe corpul Valeriei. Vibedia făcu o față acră. „Aceea care se mișcă asemenea unei curve din lupanar, nu trebuie să se mire dacă bărbații chiar o tratează pe măsură...."

„Ce vină am eu, dacă Vesta m-a dăruit cu toate atributele unei femei", se apără Valeria. „Oare asta înseamnă că păzesc cu mai puțină strășnicie focul sacru?"

„Știi bine că, după legile sacre ale Vestei, nu are nici o importanță dacă te-ai dedat de bună voie la desfrâu sau dacă ai fost silită s-o faci. Așa că, dacă s-ar fi întâmplat cumva să uiți de tine, atunci ai face un serviciu prestigiului tău și al nostru, al tuturora, dacă te autodenunți."

„Nu mă știu vinovată cu nimic", strigă Valeria, „nici un bărabt nu m-a atins cu vreo intenție murdară, o jur pe Vesta, mama mea cea sacră!"

„Nu mai jura, Valeria; căci jurământul unei vestale este un delict la fel de grav ca și păcatul. Recunoaște! Recunoaște și scutește-ne pe toate de rușinea asta!"

Valeria strigă cu vocea înecată în lacrimi: „Niciodată, niciodată nu am să recunosc o faptă pe care nu am comis-o!"

„Atunci o să te lăsăm în seama biciului lui Pontifex", spuse Vibidia cu un glas lipsit de orice îndurare, „poate că loviturile tăioase de bici te vor obliga să spui tot ce s-a petrecut în noaptea aceea!"

„Nu!" Strigătul Tulliei răsună în întregul atrium. Ea sărise în sus, se agățase de brațul Valeriei și plângea în hohote, cu capul pe umărul ei: „Valeria e nevinovată. *Eu* sunt cea apăsată de vină."

„Tullia!" Un strigăt de uimire se ridică din fiecare gură. Vestalele o fixau, cu ochii plin de îndoială, pe cea mai tânără dintre ele. „Lăsați-o în pace pe Valeria", strigă ea, „îndreptați-vă mânia asupra mea. *Eu* sunt aceea care, în nebunia nefericitei catastrofe, am uitat de mine. Eu am fost aceea care m-am dăruit unui bărbat și am fost surprinsă asupra faptei. Nu putea să rămână un secret!"

Vibidia fu cea dintâi care își recăpătă cumpătul. „Tullia", spuse ea, „sper că ești conștientă de urmările acestei fapte!"

Tullia își ascunse fața în mâini. Ea aprobă din cap iar trupul suplu ale fetei de șaisprezece ani începu să se scuture de plâns.

„Cine a fost?", întrebă Vibidia pe un ton aspru; dar Tullia nu făcu decât să scuture din cap. „Cine a fost acela care te-a siluit?"

„Nu am fost siluită", spuse Tullia printre sughițuri, „eu m-am dăruit lui, eu am vrut s-o fac. Am vrut să simt și eu o dată iubirea trupească, să simt și eu un bărbat în mine...."

„O, sacră Vesta!" Preoteasa Aelia își înălță mâinile în rugăciune și privi spre tavan.

„Nu aș fi devenit niciodată o vestală lipsită de orice pată", continuă Tullia, „căci nu a fost dorința mea să devin o păzitoare a focului veșnic, a fost dorința părinților mei. Ei au au fost aceia care au vrut ca, datorită serviciului meu de treizeci de ani în templu, să câștige faimă și respect. Acum nu au decât să se împace cu moartea mea."

În timp ce Vibidia încă mai încerca să afle numele bărbatului care se făcuse vinovat de această nenorocire și în vreme ce vestalele se rugau cu mâinile înălțate spre cer, își făcu intrarea unul dintre lictori. Vibidia îl întrebă ce dorea.

„Am o solie pentru preoteasa vestală Tullia", spuse el pe un ton milităros. Toate privirea îl urmăreau cu încordare pe lictor.

„Raportează!", spuse Vibidia.

„Vitellius, gladiatorul, transmite că Tullia nu are de ce să-și mai facă griji, căci el a plătit suma solicitată."

„O, nu!", exclamă tânăra preoteasă; apoi, ea se prăbuși, fărăr un sunet, la pământ.

Cu brațele încrucișate la spate, Pheroras se plimba în sus și-n jos prin camera lui de lucru. Fabius, secretarul său, își nota pe un sul de papirus toate însărcinările primite de la stăpânul său.

Pheroras își îndreptă degetul spre Fabius și spuse: „Am nevoie de trei mii de oameni care să aplaude. Cel mai bine e să-i alegi dintre oamenii care se adună la hambarele de cereale. Poimâine se împart rațiile pentru cei care nu au de lucru, acolo găsești destui bărbați pregătiți să meargă în Circus maximus și să-l aplaude pe Vitellius. Câte zece sesterți de rprezentație; dar numai dacă aplauzele au fost convingătoare."

„Negreșit", spuse Fabius plin de zel și luându-și sârguincios notițe. Fabius stăpânea așa numitele *Notae Tironinae*, un fel comprimat de a scrie, pe care-l inventase Tiro, prietenul și secretarul lui Cicero. Într-o vreme, în care cei mai mulți nu stăpâneau nici măcar scrisul normal, un stenograf era un om absolut ieșit din comun

pe care numai oamenii foarte bogați sau importanți și-l puteau permite.

„Cel mai bine ar fi", continuă Pheroras, „să angajezi câte trei oameni care să le arate cum să aplude, pentru fiecare dintre cele trei moduri de a apaluda, unul pentru bombus, aprobarea prin zumzet, altul pentru testa, aplauzele cu palmele întinse, și unul pentru imbrex, aplauzele cu palmele bombate. Fiecare primește câte unsprezece mii de sesterți, zece mii ca salariu și o mie pentru organizația lui."

„Stăpâne", îl întrerupse Fabius, „nu sunt de ajuns oameni care să aplaude și să strige pur și simplu? Aceia nu au nevoie de nici o pregătire, ăia încep să jubileze ori de câte ori se rostește numele lui Vitellius și nu costă decât pe jumătate, eu așa cred."

Pheroras își privi secretarul și surâse: „Fabius", spuse el și și îi puse o mână pe umăr, „am irosit eu vreodată chiar și numai *un singur* sesterț?" Banii nu sunt apanajul oamenilor bogați, la bani se pricep numai cei strângători și zgârciți. Știu foarte bine ce fac angajând oameni bine pregătiți să aplaude. Fiecare roman preferă un alt mod de a aplauda. Așa se face că, atunci când oamenii se manifestă în modul pe care-l preferă el, acela simte că lumea i se adresează personal, și intră și el în joc, chiar dacă aplauzele s-ar putea să contravină convingerilor sale. Numai astfel poți să manipulezi aplauzele maselor. Roma trăiește din aplauzele maselor. S-a întâmplat nu o dată ca masele să fie acelea care l-au mânat pe unul la moarte sau l-au transformat pe latul într-un om bogat. Dacă reușești să influențezi masele, atunci poți să hotărăști asupra morții și ditrsugerii, asupra fericrii și bogăției."

Fabius dădu din cap că înțelesese.

„Fie ca gândurile voastre să se împlinească!", spuse el.

„Or să se împlinească, Fabius, or să se împlinească." Și, după un scurt moment de gândire, Pheroras adăugă: „Dar, pentru aplauze, nu vreau decât oameni care sunt spălați și proaspăt bărbieriți!"

„S-a notat!", spuse Fabius.

„Atunci, hai să ne ocupăm de solia către chestorul Flaminius."

În timp ce se plimba în sus și-n jos, Pheroras dicta: „Pheroras, bancher și cămătar, îl salută pe chestorul Flaminius. Știi bine că până acum nu am făcut decât să-i împrumut cu bani pe cei aflați la nevoie, să achiziționez case și terenuri, corăbii și alte mijloace de transport și să le folosesc pentru binele comunității. Dobânzile mele s-au situat întotdeauna în limitele legale, astfel încât încasările mele au fost mari și câștigurile mele, considerabile.

Provincia Achaia este aceea din care se trage vorba că totul curge și se află în continuă schimbare. La fel stau lucrurile și cu bancherul și cămătarul Pheroras. În ciuda celor cincizeci și cinci de ani ai săi, el nu se simte prea bătrân pentru a întreprinde încă o dată ceva nou. Iată de ce îți dau astăzi de știre că sunt mentorul gladiatorului Vitellius. Vitellius a intrat în serviciul meu, eu îi plătesc salariul și îi mijlocesc lupte noi. În ultima lui luptă, cea desfășurată pe lacul Fucino, el și-a câștigat libertatea și a devenit astfel stăpân peste propriile lui decizii.

Prin victoria asupra lui Pugnax, care nici măcar nu ar fi putut fi mai spectaculoasă, ca și prin grațierea lui anterioară, pe drumul spre locul de execuție, Vitellius a ajuns la o popularitate care, în ciuda tinereții sale, ne îngăduie să-l integrăm în șirul marilor nume ale arenei.

Iată de ce ți-l ofer acum pe Vitellius pentru lupta principală în cadrul Ludi Plebeii, ale Ludi Apollinares ori ale Ludi Megalenses. Protejatul meu nu va apărea însă decât pentru a concura cu un luptător de prim rang. Pentru această luptă, eu solicit 100.000 de sesterți iar, în caz de victorie, suma dublă.

Deoarece te-am observat destul de des în cursul exercitării funcției tale și știu să apreciez calitățile tale de organizator al jocurilor, sunt sigur că te va interesa propunerea mea și că o să iei legătura cu mine pentru stabilirea tuturor detaliilor. Salve!"

Post scriptum: „În ceea ce privește datoriile pe care le ai față de mine și care vor deveni scadente la începutul noului an, nu este cazul să-ți faci nici un fel de griji."

Fabius se ridică. „Am să trimit scrisoarea îndată!"

„Soarele s-a ridicat deja, stăpâne, treziți-vă!" Sclavul care păși până lângă patul lui Vitellius făcu o plecăciune plină de respect. Vitellius se frecă la ochi, amețit de somn, și ochii îi căzură pe tava plină de tot felul de fructe pe care i-o adusese servitorul. Ce spusese acela, stăpâne? Era prima oară în viața lui când cineva îi spusese „stăpâne". Somnul îi dispăru imediat.

„Cum te numești?", se interesă Vitellius.

„Mă numesc Pictor și răspund de nevoile dumneavoastră personale. Am învățat să slujesc în casa lui Pheroras și mi-am mulțumit întotdeauna stăpânul."

„Bine", spuse Vitellius și încercă să pară ceva mai stăpân, așa cum se cuvenea stării lui de homo novus, de om care tocmai se ajunsese, „atunci înseamnă că și eu am să fiu mulțumit de tine."

Pictor făcu o plecăciune prietenoasă. „În afară de mine, vă mai stau la dispoziție Minucius, Caenis și Glaphyra. Sunteți pregătit să-i primiți?"

Tăcerea lui Vitellius, Pictor o interpretă ca pe un semn de încuviințare. El bătu din palme și de îndată apărură și ceilalți sclavi care serveau în casă pentru a fi prezentați stăpânului. Pictor puse capăt prezentărilor cu o mișcare hotărâtă a mâinii și Vitellius dădu din cap în semn de mulțumire. Minucius se duse și aduse un lighean cu apă iar Pictor tamponă, cu un burete ud, fața și subsuorile tânărului său stăpân.

„De dimineață aveți în program antrenamentul în Ludusul lui Polyclitus, la prânz vă întâlniți cu Pheroras în casa lui din oraș iar restul zilei vi-l petreceți după bunul vostru plac."

Abia acum reuși Vitellius să se întoarcă în realitate. Pheroras îi angajase gladiatorului un profesor personal, pe Polyclitus, un gladiator celebru odinioară și care, după ce se alesese cu o paralizie a brațului stâng în urma unei lupte, își începuse activitatea de lanista. Dar Pheroras aprecia calitățile lui de antrenor mai presus decât abilitatea lui de a plasa gladiatori. „De dăruit nu ți se dăruiește nimic", spusese Pheroras, și-i stabilise protejatului său un program zilnic de trei ore de antrenament.

Casa în care locuia Vitellius se afla nu departe în spatele lui Circus maximus, lângă Via Appia, destul de aproape de locul în care Via Latina se curbează spre Est. Începnjurată de pini și chiparoși, într-o grădină în floare, ea producea impresia de nobilă idilă suburbană, nu tocmai un palat ca acelea din oraș, dar nici o casă oarecare de țară. Romanii nu nutreau o apreciere deosebită pentru astfel de case, ei erau entuziasmați fie de vile în zone

verzi, situate mult în afara orașului, fie de case luxoase pe care și le construiau în oraș, cât mai central cu putință. Case aflate la marginea orașului, precum aceasta, având la parter o mare cameră de primire, baie și mai multe încăperi mai mici pentru personal, iar la etaj două dormitoare, astfel de case erau îndrăgite îndeosebi de oameni proaspăt ajunși, sau de sclavi eliberați care, într-un fel sau altul, reușiseră să facă bani.

În acest domiciliu al lui, Vitellius se simțea ca un împărat. Nu-i venea deloc ușor să înțeleagă realitatea. Cu câteva săptămâni în urmă era pe cale să fie executat ca participant la conspirație. Dacă nu i-ar fi ieșit în cale Tullia, vestala, astăzi nu ar mai ști nimeni de el. Iar între timp schimbase celula întunecoasă din Ludus magnus pe o casă a lui, cu prorpriul său personal.

După terminarea toaletei matinale, Pictor dispăru dar reveni la scurt timp și-l anunță: „A sosit Mariamne, soția lui Pheroras. Vă așteaptă în atrium."

„Transmite-i salutul meu", spuse Vitellius, „sosesc îndată." Spunând asta, își aruncă la iuțeală tunica pe el și coborî.

„Un fericit salut matinal, Mariamne", spuse Vitellius, apropiindu-se de ea cu ochii strălucind de bucurie, „această zi va fi negreșit una fericită, atunci când te întâlnești cu Aurora dimineții, cea cu degetele trandafirii."

„Lasă-mă să-ți întorc salutul matinal", răspunse Mariamne. „Nu ești numai un mare luptător, eu cred că ai și talente de mare lingușitor!" Vitellius privi încurcat în pământ. „Pheroras mi-a spus să am grijă de omul nostru și să te întreb dacă mai ai vreo dorință."

Cu o figură serioasă, Vitellius se apropie de Mariamne, care se întinsese pe o canapea, îngenuchie

lână ea cu o mișcare pătimașă, îi prinse mâna și i-o sărută. „Vă sunt îndatorat până peste poate, ție și soțului tău!", spuse el și privi timid spre ea.

Mariamne își lăsă cu plăcere mâna într-a lui. „Nu trebuie să te mai gândești la asta", spuse ea, „Pheroras nu a dăruit niciodată nimic, nimănui, nici măcar mie. Pentru el, tot ce face e o afacere. Iar dacă astăzi se ocupă de tine, atunci el știe cu destulă siguranță că mâine va scoate de câteva ori mai mult pe seama ta. Așa este el făcut."

Tânărul o privi pe femeie neîncrezător. „Da", spuse Mariamne, „banii sunt profesia lui. Iar dacă banii nu ar exista, atunci i-ar inventa el, este un al doilea Cressus."

„Fiecare luptă", replică Vitellius, „este un risc pentru el, șansele sunt întotdeauna de cincizeci la cincizeci."

„Nu cred că Pheroras se apucă de o treabă, dacă șansele cunt de numai cincizeci la cincizeci. Sunt cât se poate de sigură că are să aibă grijă să ai parte de un antrenament și de adversari care să te facă să vezi lupta ca pe o rutină."

„Dar toate aceste ludi sunt stabilite de împărat și de către edil, și chiar și perechile de adversari sunt stabilite de ei ori prin trragere la sorți."

„Pheroras are o convingere fermă. Ea sună așa: orice om poate fi cumpărat. El merge până acolo încât afirmă că până și împăratul e coruptibil – ar trebui doar să i se ofere suma corespunzătoare. În orice caz, Pheroas are să fie primul om care cumpără un împărat. Sunt convinsă de asta. Și-a cumpărat dreptul de cetățenie romană, cu toate că toată lumea știe suntem originari din Iudeea. Iar dacă tu nu ai fi acceptat de bună voie invitația lui, atunci ar fi cumpărat întregul Ludus magnus, cu gladiatori cu tot." Mariamne râse.

„Pheroras spunea că *tu* ai fost aceea care ai vrut să mă vezi..."

„Da, așa este. Mai bine zis, fiica mea, Tertulla, mi-a povestit despre destinul tău și a afirmat că omul acesta ar trebui să fie foarte ieșit din comun și că ar trebui să-l cunoaștem. Eu am spus, de ce nu, și i-am comunicat lui Pheroras dorința noastră. În ziua umrătoare ți-ai făcut apariția la Tibur."

„...Din cauză că aveam nevoie de bani."

„Nu-i nici o rușine în asta. Dacă toți aceia care au datorii ar trebui să umble fără haine pe ei, atunci, la Roma nu ar mai exista decât oameni în pielea goală, numai sclavii ar mai umbla îmbrăcați. Până și divinul Cezar avea la un moment dat 72 de milioane de sesterți datorii."

„Numai că eu aveam nevoie de bani pentru un scop rușinos."

Mariamne îi aruncă tânărului o privire întrebătoare. Acela scutură din cap și privi disperat în pământ. Până la urmă, totul țâșni afară din el, și el îi povesti vizitatoarei despre salvarea plină de peripeții a preotesei zeiței Vesta, cum, furat de euforia victoriei, a ajuns să răspundă sentimentelor fetei de șaisprezece ani, dedându-se, împreună cu ea, actului iubirii, cum au fost surprinși de Manlius și cum acesta l-a șantajat în mod josnic.

O vreme, Mariamne nu spuse nimic, apoi se ridică și se duse la fereastra înaltă, care lăsa privirea să se scalde în grădina înmiresmată și întrebă: „De ce ai făcut asta?"

„Am uitat de mine", spuse Vitellius plin de regret, „nu ar fi trebuit să fac asta niciodată, a fost ca un fel de beție. Dar preoteasa îmi amintea atât de mult de o fată pe care am iubit-o foarte mult..."

„Ce s-a-ntâmplat cu fata aceasta?", îl întrerupse Mariamne.

„Era evreică. A fost expulzată. În orice caz, a fost una dintre acele nenumărate ființe nefericte care nu au reușit să-și găsească un ascunziș și nu au putut corupe autoritățile. Eu am ajuns la Ostia exact atunci când corabia în care se afla ea s-a desprins de țărm."

„Unde au dus-o?"

„Numai zeii știu asta. Erau vase care transportau cereale, cu astea au fost expulzați evreii. După cum se aude, mai mult de jumătate din flotă s-a scufundat. Probabil că s-a înecat, poate că, între timp, cadavrul ei a fost aruncat de mare pe cine știe țărm."

Mariamne s-a întors și l-a privit pe Vitellius în ochi. „O iubești foarte tare pe fata asta?"

„Cu siguranță. Mi-aș da și viața pentru ea."

„Și ești în stare să păstrezi tăcerea?"

„Să-mi taie limba dacă am să dezvălui vreun secret pe care mi-l încredințezi!"

„Bine", spuse Mariamne și începu să vorbească în șoaptă. „Trebuie să știi că flota romană care transporta cereale nu s-a scufundat. Neptun nu a fost niciodată atât de binevoitor față de Mercur cum a fost anul acesta. Vasele care nu s-au mai întors nu zac pe fundul mării, evreii au luat echipajele cu asalt și le-au deturnat, pe fiecare dintre ele în alt port. Negustorii evrei așteptau deja vasele, au avut grijă de fiecare pasager, în așa fel încât să-și poată continua drumul spre Palestina, apoi, corăbiile au fost refăcute și vopsite în alte culori. De o sută de ori."

Vitellius urmărise povestirea Mariamnei mut de uimire. „De unde știi toate astea?", întrebă el neîncrezător. Mariamne nu spuse nimic. „Înțeleg", spuse el, „Pheroras..."

„Da", răspunse vizitatoarea, „Pheroras i-a mituit pe supraveghetorii din port, astfel încât cei expulzați să-și poată lua arme la bord."

„Dar care a fost cauza?"

„Flota lui nu a fost solicitată. Vasele împăratului i-au luat cele mai bune comenzi. Acum nu mai e cazul."

„Pe Mercur, cel care face să prosepre negoțul popoarelor! Nici un om din Roma nu-i ajunge lui Pheroras nici la degetul mic."

Mariamne surâse chinuit, și Vitellius luă din nou act de senzualitatea ațâțătoare a buzelor ei frumoase. „E căsătorit cu banii lui, nu iubește nimic altceva decât banii. Dacă nu ar exista alte afaceri, mult mai profitabile, sunt sigură că m-ar fi vândut deja și pe mine."

Pe chipul atât de armonios al Mariamnei se citeau tristețea și resemnarea. Viața ei neîmplinită săpase deja cele dintâi riduri în jurul gurii ei senzuale. Câte de frumoasă trebuie să fi fost femeia asta în tinerețea ei, își spuse Vitellius. Să fi fost? Nu, ea *era* frumoasă. Părul des, savant pieptănat, negru, umerii înguști și rotunzi, sânii plini, care se revărsau pe sub veșmânt, dar talia ca de viespe și șoldurile rotunde și pline. Femeia asta era o frumusețe care nu trebuia decât să fie făcută să înflorească. Vitellius se simțise atras de ea de când o văzuse pentru prima oară. Altfel decât Rebecca, față de care el avusese mai întâi sentimentul că trebuia să o apere, femeia aceasta trezea în el sentimentul de siguranță. El se bucura de apropierea trupului ei, și un fel aparte de poftă puse stăpânire pe el.

„O, Vitellius", spuse Mariamne, în timp ce-l trăgea pe Vitellius la pieptul ei, „eu sunt invidiată de toate femeile din Roma pentru că am patru sute de sclavi care-și dau silința să-mi citească orice dorință în priviri, pentru

că pot, precum cocorii, să-mi petrec fiecare anotimp într-o altă provincie, unde avem proprietăți întinse, și pentru că în fiecare zi port alte podoabe și veșminte noi. Dar toate astea nu fac decât să ascundă faptul că trăiesc abandonată și lipsită de iubire. Plătesc o avere pentru un pic de tandrețe – dar asta nu mă face fericită."

Prin mătasea galbenă a veșmântului ei, Vitellius simțea mișcarea ațâțătoare a sânilor ei. Cu voința paralizată își lăsă gura să alunece pe mătasea rece iar în locul în care îi bănuia sfârcurile trecu cu limba udă peste rotunjimile tremurătoare. Mariamne trase aer adânc: „O, Vitellius!" Tânărul se abandonă fericit îmbrățișărilor ei tot mai pătimașe.

„Știu bine", șopti ea, „că aș putea foarte bine să-ți fiu mamă și că poți să ai femei mult mai tinere și mai frumoase decât mine, dar primește această dorință a mea, de femeie neîmplinită, și dăruiește-mi puțină tandrețe. Fii sigur că n-o să ieși în pierdere!"

Vitellius își așeză arătătorul de la mâna stângă pe buzele ei, ca și cum ar fi vrut s-o oblige să tacă. Căldura umedă a pielii ei, el o simți ca pe o scânteie pe buricul degetului său. „Ești o femeie frumoasă, ațâțătoare, tu nu ai nevoie să cerșești iubirea unui bărbat."

„Dar tocmai am făcut-o", răspunse Mariamne, „din asta poți să-ți dai seama cât de mare nevoie am de ea."

Sclavul Pictor își făcu apariția în atrium: „Tinere stăpân, e timpul, vă așteaptă antrenamentul!"

Mariamne îl strânse pe Vitellius în brațe scurt, dar intens. „Cu bine, gladiatorule, mâine am să vin din nou să am grijă de omul nostru. Iar din cauza șantajistului nu e cazul să-ți faci griji. Ai să-ți primești banii înapoi. O să-l reducem noi la tăcere!"

O dată ajunsă în grădină, înainte să se urce în lectică, ea îi mai făcu un semn cu mâna: „Cu bine, frumosul meu gladiator!"

Vitellius fu întrebat pentru a nu se ştie câta oară ce anume doreşte, şi pentru a nu se ştie câta oară el îşi exprimă dorinţa: „Unde pot fi văzute listele cu numele vaselor şi ale pasagerilor care au părăsit Roma atunci, când cu expulzarea evreilor?" Dar, cu toate că în Ostia exista o autoritate portuară supremă, despre care se pretindea că ar fi controlat mişcările fiecărei nave, nici unul dintre chestori nu ştia exact. Suprastructura administraţiei romane era perfectă. Nici o mişcare, pentru care să nu fi existat un funcţionar anume care avea un salariu anual de la cinci sute de sesterţi în sus. Dar expulzarea a zece mii de oameni se consumase în mod evident fără vreo implicare adminsitrativă – cu toate că toţi chestorii negau asta cu vehemenţă.

Într-un târziu, atunci când deja nu mai credea că are să găsească ceva, Vitellius, care îl luase cu sine pe Pictor, sclavul care ştia să scrie şi să citească, găsi documentele căutate, şi anume la un funcţionar responsabil de aprovizionarea cu cereale, sub denumirea „fără încărcătură".

„Pe Mercur, îmi aduc aminte", spuse chestorul, „evreii au fost duşi afară din ţară cu flota imperială pentru cereale – înainte ca vasele să se întoarcă fără încărcătură ... Dar jumătate din flotă s-a scufundat. Chiar şi acum, împăratul este nevoit să angajeze vase străine."

„Când s-a-ntâmplat asta", începu Vitellius, „fiecare dintre cei ce se îmbarcau pe una dintre corăbii a fost trecut pe lista aceasta."

„Așa este", răspunse chestorul, „nu ne-a scăpat nici măcar un singur evreu. Despre ce e vorba?"

„Caut o fată pe nume Rebecca și aș vrea să aflu numele vasului cu care a plecat."

Chestorul rânji cu nerușinare: „Care va să zică, o fată. Ai face bine să-ți îndrepți atenția cât mai repede spre alte lucruri; căci cauza ta e lipsită de sens. Doar ți-am spus deja că jumătate din flotă s-s scufundat. Iar destinația celorlalte vase n-a cunoscut-o nimeni – în orcie caz, nu avem nici un document referitor la ea."

„Mă mulțumesc cu numele corabiei", repetă Vitellius încăpățânat.

Chestorul mormăi, indispus: „Dacă nu ai fi Vitellius, gladiatorul, te-aș da afară. Dai peste cap toate aprovizionarea cu cereale a Romei."

El arată cu dreapta pe fereastră, afară: „Ia uită-te la flota asta alcătuită din vase roșii. Ele îi aparțin, toate, bogatului Pheroras. Împăratul trebuie să plătească, zilnic, câte cinci sute de sesterți pentru fiecare dintre ele. Poate că acum poți să-ți dai și tu seama cât de prețios este timpul meu."

„Nu vreau deloc să-ți răpesc din timpul acesta prețios", veni replica lui Vitellius. „Spune-mi numai unde putem găsi documentele, o s-o căutăm noi înșine pe Rebecca."

Când își dădu seama că nu avea cum să scape de gladiatorul ăsta încăpățânat, chestorul se ridică fără un cuvânt și-i conduse pe Vitellius și pe sclavul său, Pictor, într-o arhivă cu aer înecăcios. „Aici", spuse el, arătând spre un rând de role de papirus; după care dispăru.

Pictor începu să cerceteze, unul după altul, papirusurile prăfuite, fragile, urmărit cu încordare de Vitellius. În lista a zecea de la sfârșitul primului teanc,

el găsi ceea ce căuta: „Am dat aici peste o Rebecca, fiica gladiatorului Verritus."

„Ea e!", exclamă Vitellius. „Care este numele corăbiei?"

„Eudora", îi răspunse Pictor, și Vitellius își îmbrățișă sclavul.

Pe drumul de întoarcere de la Ostia la Roma, trecură pe lângă ei pretorieni călare, cohorte înarmate până-n dinți mărșăluiau în direția portului, la răspântii stăteau alți pretorieni, înarmați până-n dinți.

„Ce este cu agitația asta în roaș", întrebă Vitellius.

„Împăratul a murit", veni un răspuns.

Vitellius și Pictor se priviră speriați: „Fie ca zeii să se îndure de el!"

Mult mai mult decât moartea împăratului senil Claudius, pe care, în ultima vreme, oricum nu mai avuseseră prilejul să-l vadă la față, pe romani îi interesa scandalul iscat în jurul preotesei vestale Tullia. După ce aceasta se autodenunțase, Pontifex pro magistro rostise sentința: moarte prin îngroparea de vie, incesti causa – din cauză de dezmăț.

În Roma cea avidă de senzații, nimeni nu-și putea aduce aminte să fi asistat vreodată la o astfel de ceremonie. Ultima acuzație împotriva unei preotese a zeiței Vesta avusese loc cu mai mult de 125 de ani în urmă. La vremea aceea, o vestală se lăsase sedusă, în aparență, de către Catilina. Și, cu exact 168 de ani în urmă, Pontifex maximus condamnase la moarte trei vestale o dată. Acum, romanii așteptau cu nerăbdare îngrozitorul spectacol.

Înveșmântat într-o togă purpurie, însoțit de doi lictori, având în alai patru centurioni, Ponteifex ieși din casa

vestalelor. Centurionii purtau o targă acoperită cu un material alb, pe care zăcea, legată cu funii, Tullia. În conformitate cu regulile ceremoniei, Vibidia, având funcția de Vestalis maxima, așezase pe targă Vitta Tulliei, acoperământul pe care aceea îl purtase pe cap. Romanii, care ieșiseră cu zecile de mii pe treptele din preajmă, pe socluri, pe treptele templelor și ale halelor Forumului, își întindeau gâturile, curioși. Altfel decât se obișnuia în alte împrejurări publice, acum domnea o tăcere fantomatică – un amestec straniu de trsitețe și curiozitate. Oare avea să înceapă să se vaite fata legată cu funii de targă? Dar nici măcar aceia aflați aproape de tot nu percepeau nici cel mai mic sunet.

„Cu siguranță că e leșinată de frică", șopti o doamnă din protipendadă către sclava ei. Aceea aprobă din cap.

Pașii centurionilor răsunau fantomatic pe marmura alba și netedă ca oglinda din care erau făcute treptele templului zeiței Vesta. Aici aștepta un car fastuos, tras de cai, care le era pus la dispoziție celor șase vestale la ocazii oficiale și care putea fi folosit chiar și prin centrul orașului – un privilegiu ieșit din comun într-un oraș în care e interzisă circulația oricărui vehicol. Centurionii așezară targa între băncile aflate față în față ale carului; pe urmă, celelalte cinci preotese ale Vestei se așezară și carul se puse, huruind, în mișcare.

Părinții Tulliei pășeau, cu chipuri împietrite, în urma carului care se deplasă pe o porțiune din Via Sacra, pentru a coti apoi către Basilica Aemilia și a-și continua, trecând pe lângă Forum Julium, drumul spre nord. Țelul procesiunii ce se deplasa în tăcere și căreia i se alăturau din ce în ce mai mulți oameni era terenul lui Servius Tullius de lângă Porta Collina, unde se afla și tabăra pretorienilor.

Acolo, pe un teren deschis, fusese săpată o groapă adâncă și zidită o boltă din cuburi mari de piatră. Prin deschiderea din tavan ieșea capătul unei scări de lemn. În interior se afla un prici de lemn, o lampă cu ulei și pâine și apă pentru trei zile. Numai că, în cea de-a treia zi, preoteasa vestală avea să se fi sufocat de mult.

O dată ajunși la locul execuției, centurionii ridicară targa din car și o așezară lângă deschizătura mormântului. Se apropie și un călău; numai că, în ziua aceasta, mâna lui nu ținea nici o sabie. Cu o singură smucitură, el trase pânza albă care acoperea targa și un strigăt înmiit străbătu mulțimea. Goală, respirând greu, Tullia zăcea pe targa de lemn legată cu funii grosolane peste gât, burtă și picioare, cu ochii larg deschiși. Cerul se întunecă, anunțând o furtună. Călăul tăie legăturile cu un pumnal. În clipa aceea se apropie și Pontifex, își înălță brațele spre cer și, în timp ce primele fulgere sfâșiau aerul, rosti cu voce tare o rugăciune adresată zeiței Vesta. El o ruga pe zeiță să o ierte pe slujitoarea ei. Atunci când călăul și Pontifex o apucară pe Tullia de brațe și o conduseră la scara care cobora în adâncuri, mulți dintre spectatori fură mișcați până la lacrimi.

Neobservat de miile de privitori, un bărbat stătea pe drumul ce șerpuia pe zidul orașului și urmărea scena de la distanță. El nu vedea ochii fetei care privea neajutorată în jurul ei, ignorând, chiar și în clipele dinaintea morții, brațele întinse ale părinților și necăutând, cu ochii ei, decât chipul iubitului. Oare chiar credea ea cu adevărat că el avea să se afle lângă mormânt?

Vitellius se întoarse cu spatele și-și apăsă fruntea de cărămizile aspre ale zidului ce înconjura orașul. El nu era în stare și nu voia să vadă cum fata asta delicată se

agăța de treapta cea mai sus a scării oferindu-și fața primelor picături mari de plaoie care începuse să cadă cu zgomot, înainte să dispară încet, pas cu pas, în jos, în hăul care se căsca sub ea.

Biciuți de furtună, specttaorii se împrăștiară în numai câteva clipe. Grăbit, călăul trase scara afară, cei patru centurioni fixară placa grea de piatră peste deschizătura mormântului și se îndepărtară. Cu pumnul strâns, Vitellius lovi zidul până când sângele începu să-i curgă din degete. În vreme ce cohorte de nori grei și negri goneau pe deasupra orașului iar strălucirea verzuie a fulgerelor scăldau, preț de fracțiuni de secundă, sfârșitul zilei într-o lumină orbitoare, gladiatorul coborî de pe zid și păși, cu brațele larg desfăcute prin rafalele de ploaie al bubuitoarei ruperi de nori către locul în care Tullia dispăruse în pământ. Cu toată forța vocii lui împotrivindu-se tunetelor și răpăitului maselor de apă care se prăvăleau din cer, Vitellius strigă: „O, Jupiter, tu care ai trimis fulgere și tunete ca semn al împotrivirii tale. Trimte-mi un trăsnet în creștet, ca să pot ajunge în moarte înaintea acestei vestale. Jupiter! Ascultă-mă o dată!"

Vitellius alunecă pe pământul inundat. Noroiul cafeniu, murdar, i se lipise pe întreg corpul. El se ridică, alunecă din nou, se cățără în patru labe peste zidul de pământ ridicat de jur împrejurul mormântului. „Jupiter!", strigă el spre elementele dezlănțuite, „Jupiter! Privește-mă! Distruge-mă! Nu mai sunt demn să trăiesc! Nu mai vreau să trăiesc. Mă auzi, ...Jupiter!"

Ploaia curgea în pâraie peste ridicătura de pământ și alcătuiau un fel de vârtej deasupra locului care fusese acoperit cu placa de piatra. Vitellius se lăsă să lunece de partea cealaltă a ridicăturii de pământ și încercă disperat

să apuce marginea plăcii. Unghiile i se rupeau, buricele degetelor îl dureau – el nu găsea nici o margine de care să apuce.

„Tullia!", strigă el cu disperarea din urmă spre apa învârtejită, „Tullia, mă auzi. Sunt eu, Vitellius!"

Timp de o clipă se opri, fiindcă i se păru că aude glasul Tulliei. Pe urmă își dădu seama însă că lucrul acesta ar fi fost cu neputință, și începu din nou să pipăie marginea plăcii. Cu groază băgă de seamă că se formaseră deja alte trei vârtejuri prin care apa se revărsa în groapa de dedesubt. Atunci își dădu sema că nu mai era nimic de făcut.

„Tullia", hohoti el și-și șetrse cu dosul palmei noroiul de pe față, „Tullia, nu am vrut să se întâmple așa!"

Încremenit ca o statuie, el stătea ghemuit, cu mâinile încrucișate peste genunchi, pe ridicătura de pământ și privea la vârtejurile de apă murdară. Mai întâi se potoliră vârtejurile mici, apoi se orpiră și mișcările vârtejului mare. Acum, apa părea să stea în loc. Câteva bule de aer mai gâlgâiră, fantomatic, la suprafață. Ploaia se oprea, la suprafața maronie a apei pluteau bule de aer albe ca laptele. Vitellius își lăsă capul pe antebrațe, cu privirea fixată în noroiul alunecos și începu să plângă cum nu mai plânsese niciodată în viața lui.

Capitolul VIII

Printre tacâmurile și vesela din argint și carafele din sticlă, pe masă zăceau carapace de stridii, cochilii de melci, oase de pui și de vițel. Un cântăreț grec se plimba printre mese cu o kithara și lălăia un cântec compus chiar de el despre un cântăreț orb care iubea o statuie de marmură. După un ospăț care durase mai mult de trei ore, Pheroras făcu sem că se pot strânge mesele și peste douăzeci de sclavi se năpustiră în triclinium, luară pe sus mesele supraîncărcate și le duseră afară. Alți servitori le întindeau mesenilor lighenașe de argint cu apă caldă, parfumată, pentru spălatul mâinilor. În loc de prosoape, sclavii-copii își ofereau părul lor buclat. În sfârșit, tălpile mesenilor fură frecate cu esențe parfumate iar șireturile lungi ale sandalelor fură împodobite cu coronițe minuscule din mentă și lavandă.

Pheroras își luă cupa și închină pentru Vitellius: „Pentru următoarea ta luptă! Fie ca zeii să-ți fie prielnici!"

Vitellius își ridică și el cupa și le mulțumi, zâmbind, tuturor. Privirea lui zăbovi puțin mai mult asupra Mariamnei decât asupra celorlalți oaspeți. Ea băgă de seamă, dar ceilalți nu observară nimic.

„Are să fie o luptă grea", fu de părere Pheroras, „și nu numai din cauză că, până acum, cele mai multe lupte dintre un gladiator și un leu au fost pierdute de gladiatori, ci și pentru că lupta principală la inaugurarea unui nou amfiteatru intră în analele istoriei, motiv pentru care și adversarul tău luptă cu și mai multă ardoare decât oricând."

„O arenă grandioasă", spuse Vitellius plin de entuziasm, „deja ne-am mutat acolo antrenamentul zilnic. Asta îmi aduce un avantaj inestimabil, fiindcă pot deja să-mi exersez puterile pe nisipul acesta ciudat."

„Ce anume are deosebit nisipul ăsta?", vru să știe Mariamne.

„Ei bine, are granulele mult mai mari decât nisipul nostru de aici. Împăratul a pus să fie adus din deșerturile Egiptului, ca să-i confere o culoare roșu-galbenă, adăugându-i miniu. Din aceste cauze, pericolul de alunecare este mult mai mare. Este mai dificil să-ți păstrezi echilibrul, mai ales pentru un bestiarius, care trebuie să se lupte cu un leu foarte iute în mișcări."

„Un împărat cu adevărat neobișnuit, acest Nero. Claudius mi-a angajat corăbiile pentru ca romanii să poată primi ceva de mâncare, dar acum, situația este din nou atât de bună, încât împăratul pune să se aducă nisip de peste mări, pentru ca gladiatorii să se distingă cromatic mai bine pe acest teren!" Pheroras fu încă o dată scuturat de unul dintre celebrele lui accese de râs.

Tertulla întrebă, îngrijorată: „Și tu n-ai mai luptat niciodată ca bestiarius până acum?"

„Nu", răspunse Vitellius, „numai la antrenamente în Ludus magnus, dar niciodată încă în public."

„Și nu-ți este teamă? În fond, fiecare luptă poate să fie și cea din urmă."

„Asta așa e. Dar și pentru tine fiecare zi poate să fie și cea din urmă. În fiecare zi, la Roma se prăbușesc clădiri, îngropând sute de oameni sub ele, se scufundă corăbii, trăsnetul lovește păstori singuratici, destinul nostru, al tuturor, este determinat dinainte de zei. Atunci, de ce ar trebui să mă tem eu."

„De risc, tu îți asumi un risc mult mai mare."

„Nu cred asta. Atunci când îmi fac apariția în circus, o fac cu hotărârea fermă de a învinge. Încerc să-mi apăr viața și fac tot ce pot pentru asta. Dacă tu te duci la teatru, atunci te gândești: ei, ce ar putea să mi se întâmple, și nici măcar nu te întrebi dacă locul pe care stai este sigur. În cazul acesta, riscul *tău* e chiar mai mare decât al meu, gândește-te numai la catastrofa de la lacul Fucino."

„Nu a avut loc nici un proces", spuse Pheroras, „cu toate că orice om din Roma știa că vina îi aparținea lui Narcissus. Timp de ani de zile el a irosit banii din impozite și o uriașă forță de muncă pentru a-i ridica un monument lui Claudius; în realitate, însă, urma să fie propriul său monument. Ideea fundamentală de a seca lacul era bună în sine; dar au mai fost și alții care au încercat să o pună în aplicare. Planificarea a fost greșită, execuția neglijentă iar rezultatul îl cunoaștem cu toții: în partea superioară a canalului, masele de apă au smuls cu ele tribuna oaspeților de onoare și o parte de teren fertil, iar apa s-a acumulat în partea inferioară, fără să-și mai atingă ținta care era râul Liris – cârpăceală de la un capăt la altul. Ei, dar: De mortuis, nil nisi bene – haideți să nu vorbim rău despre un mort!"

„Se spune că a avut o moarte jalnică în Tullianum, că a murit de inaniție", spuse Mariamne.

„Narcissus nu a pariat pe cine trebuia", îi răspunse Pheroras, „cine s-ar fi gândit vreodată că Agrippina avea să ajungă să conducă imperiul. E adevărat că Nero este împărat, dar toate frâiele politicii trec prin mâinile Agrippinei. Princeps-ul e prea tânăr pentru sarcina lui, el se mai ține încă de poalele mamei – în orice caz, el are o relație strânsă cu mama lui."

„Cu propria lui mamă?", întrebă Vitellius uimit.

„Cu propria lui mamă", confirmă Pheroras. „Seneca și Burrus, cei care se ocupă de educația lui, sfetnicii și oamenii de încredere ai lui Nero, caută acum cu disperare o femeie care să semene cât mai mult cu mama lui, ca să-l momească pe o altă cale. Căci, cu Octavia, cu care este însurat de la vârsta de șaisprezece ani, nu are nici o legătură."

Mariamne surâse batjocoritor: „Pe toții zeii, cum de poate să fie atât de greu să găsești, între atâtea sute de mii de femei romane, una ca Agrippina?"

„Și totuși, asta e situația; căci Agrippina nu corespunde imaginii la modă a idelului de frumusețe al femeii romane, care încă de la o vârstă fragedă își leagă sânii ca să rămână mici și nedezvoltați. Agrippina, dimpotrivă, are forme materne și sânii precum ai unei prostituate din lupanar."

„Împăratul pare să iubească rotunjimile mai presus de orice", observă Vitellius, „Circus-ul lui de pe Câmpul lui Marte are rotunjimi și arcade chiar și în acele locuri, unde zidurile drepte ar fi îndeplinit același scop."

„Ar trebui să i-o trimit pe Mariamne", râse Pheroras, „cred că ea ar fi exact genul de femeie pe care micuțul nostru împărat ar ști s-o aprecieze."

Vitellius o observa cu plăcere pe Mariamne, care stătea întinsă vizavi de Vitellius și care lăsase observația

soțului ei să treacă pe lângă ea, fără nici cea mai mică reacție. Buzele ei roșii ca focul tocmai sugeau dintr-un strugure albastru și plin. Vitellius pipăia cu ochii corpul acesta ispititor, pe care-l cunoștea deja atât de bine, îi dădea tunica jos de pe umeri și își îngropa fața între sânii ca niște talazuri, cât putea să se simtă de bine.

Glasul lui Pheroras îl readuse imediat la realitate. „Mi s-a raportat că locuința ta este în permanență asediată de fete și de femei!"

Vitellius surâse încurcat, luă o înghițitură lungă din cupa sa și nu spuse nimic.

„Ele vor, cu toate, să-l vadă pe bărbatul pentru care a trebuit să moară preoteasa vestală Tullia", continuă Pheroras.

„Taci, Pheroras", îl întrerupse Mariamne, „știi bine cât de mult a suferit Vitellius din cauza asta. Chiar trebuie să-i deschizi din nou rănile vechi?"

„Nu am vrut să te fac să suferi, Vitellius, dar eu sunt om de afaceri. Drama cu preoteasa vestală, oricât ar fi de regretabilă, nu a făcut decât să-ți sporească valoarea de piață. Un gladiator pe a cărui victorie pariază bărbații este, fără nici o îndoială, un bun gladiator; dar și mai bun este acel gladiator care le apare noaptea femeilor în vis. Tocmai de aceea este necesar să ți-l mânuiește pe Priapus la fel de iscusit ca și sabia. Dacă vrei să devii un idol al maselor, atunci nu ai nevoie numai de victorii în arenă, ai nevoie și de biruințe în pat. Și ține minte un lucru: nu te îndrăgosti niciodată de o femeie cu care te culci, fiindcă acesta este începutul sfârșitului. Dragostea înseamnă dependență. Un gladiator trebuie să fie liber. Nevasta unui senator trebuie să aibă sentimentul că te-ar putea avea, în aceeași măsură în care trebuie să simtă asta și o biată sclavă eliberată.

Prin urmare, dă-le femeilor ceea ce vor să aibă, dă-le-o cum se cuvine și aruncă-le afară."

Mariamne sări ca arsă. „Cât poți să fii de respingător!", spuse ea furioasă și părăsi încăperea, urmată de fiica ei, Tertulla.

Pheroras arată cu degetul mare peste umăr: „Are o fiică în toată firea, dar are sufletul unei fetițe de zece ani. Pentru ea, Venus continuă să fie zeița iubirii curate, pentru mine, Venus e zeița comerțului cu sentimente. Toate lucrurile pe lumea asta sunt o afacere, iar iubirea este cea mai veche dintre ele. Sau ești de altă părere?"

Da, i-ar fi plăcut foarte mult lui Vitellius să spună, da, sunt de altă părere, eu am iubit o fată frumoasă ca o floare, a fost gonită ca un câine – numai fiindcă aparținea unei alte seminții. Dar Vitellius nu avea curajul să-l contrazică pe mentorul să; prin urmare, el spuse: „Nu, este întocmai cum spuneți, cu siguranță."

„Ceea ce-ți trebuie ție este o legătură cu o femeie frumoasă", continuă Pheroras, „o legătură care să le rupă gura romanilor."

Vitellius înghiți în sec. El îl privi pe Pheroras fără un cuvânt.

„După apariția ta în Circul lui Nero am să dau o serbare și am să invit cele mai frumoase femei din Roma. Posibilitatea de a se întâlni cu un bărbat care a ucis un leu le va arunca pe femei în extaz. Tu nu trebuie să faci nimic decât să zâmbești. Restul poți să-l lași în seama mea liniștit."

„Patres..." Consulul Caius Vipstanus încerca cu mari eforturi să se facă ascultat. „Patres conscripti!", începu el din nou, dar tumultul din curie acoperi vocea lui firavă.

De afară, din forum, pătrundeau strigătele agitate ale maselor, care se adunaseră acolo în pofida unei puternice furtuni de primăvară. Un singur nume răsuna, iar și iar, deasupra splendorii de marmură a esplanadei: „Agrippina."

„Patres conscripti!", repetă încă o dată consulul, bătu din palme și strigă spre Senat: „În legătură cu moartea Agrippinei, Princeps-ul ne trimite o scrisoare cu următorul conținut: «Nero Claudius Caesar Augustus către Senatul și poporul Romei. Eu, Nero Claudius Caesar Augustus, prin prezenta fac cunoscută moartea mamei mele Agrippina. În seara zilei de ieri, Agrippina și-a pus capăt vieții din proprie voință, după ce un atentat la viața mea, pus în scenă de ea, a eșuat. Agerinus, un sclav eliberat și om de încredere al Agrippinei, a fost surprins când pornea spre mine cu sabia ridicată. Agrippina sperase să devină co-regentă și să convingă cohortele de pretorieni să îi jure credință. Aceeași rușine i-o pregătea și Senatului și poporului roman. Dar această speranță a ei a fost zădărnicită și, din furie împotriva soldaților, a Senatului și a poporului, Agrippina a refuzat darurile și donațiile obișnuite și încerca să pună bărbați aleși în primejdie. Cât efort m-a costat să o împiedic să dea buzna în curie și să le dezvăluiască unor trimiși străini o serie de secrete. Aduceți-vă aminte de toate faptele rușinoase petrecute sub precursorul meu, Claudius, și acelea s-au petrecut tot din vina Agrippinei. Iată de ce eu, Nero Claudius Caesar Augustus, consider că moartea Agrippinei este o fericire pentru statul nostru»."

„Adevărat!", exclamară senatorii, „adevărat!"

„Rugi de mulțumire în toate templele, pentru faptul că această catastrofă a fost îndepărtată!"

„Ziua de naștere a Agrippinei să fie trecută printre zilele negre!"

„Sărbătoarea Minervei, ziua în care au fost descoperite intențiile Agrippinei, să fie celebrată an de an prin jocuri!"

Iar senatorul Ollius, cel care nu avea voie să lipsească de la nici o dezbatere, a solicitat ca, în curie, să fie ridicate o statuie de aur a Minervei și o statuie a lui Nero.

Cu toate că pretutindeni circulau zvonuri care mai de care mai scandaloase, cum că, în realitate, Agrippina s-ar fi scufundat cu corabia și s-ar fi înecat, și cu toate că alții vorbeau despre faptul că Nero și-ar fi asasinat mama, toate cererile au obținut aprobarea Senatului. În felul acesta, poziția împăratului a devenit mai solidă ca oricând, iar romanii puteau să se dedice din nou ocupației lor preferate, care erau jocurile.

Câmpul lui Marte, care se afla în afara orașului, era aidoma unui furnicar. Întreaga Romă era pe picioare, romanii atât de dependenți de distracții așteptau cu încordare ceea ce urma să le ofere tânărul împărat. Căci un împărat nu mai era judecat după faptele lui pe câmpul de luptă, ci după jocurile pe care le organiza în arenă.

Acest Circus, construit din ordinul lui Nero în numai un an de zile cu un număr neînchipuit de mare de sclavi și cu un efort uriaș, măsura 590 de metri în lungime, 100 de metri în lățime și putea cuprinde 100.000 de spectatori. Pe ambele laturi ale intrării principale, arcuite spre exterior, situate pe latura mai îngustă, se înalțau spre cer două turnuri zvelte. Deasupra intrării principale trona o cvadrigă înaltă, din aur curat, în care Nero însuși mâna cei patru cai. Iar nisipul galben al arenei alcătuia un contrast plin de rafinament cu galeriile din lemn întunecat,

aflate în continuarea primului rând de tribune din piatră. Un obelisc adus din Egipt, vechi de un mileniu și jumătate, care părea că ajunge până la cer, era principalul ornament al Spinei, clădirea mediană, lunguiață, a Circusului. El împărțea arena în două piste, astfel încât să se poată organiza curse de care, dar slujea și drept scenă înaltă, pentru spectacole mai deosebite.

De pe crenelurile cele mai înalte ale mărețului edificiu răsunară semnale de trâmbițe. La tribuna de onoare își făcu apariția împăratul. Poporul din interiorul și din afara arenei – erau sute de mii de oameni care nu mai găsiseră locuri – izbucni în strigăte extatice. Jocurile erau pe punctul de a începe.

Șase heralzi își făcură intrarea, mărșăluind în ritmul muzicii. Veșmintele lor largi și panașele temurătoare ale coifurilor licăreau, roșii ca focul, pe fondul galben al nisipului. Serioși, aproape solemni, aceștia purtau niște vase din aur în care se aflau bile albe. Spectatorii întindeau mâinile spre ei, ca și când ar fi vrut să apuce bilele. Atunci, heraldul din mijloc a apucat o missilia, una dintre bile, și a aruncat-o în sus, în tribune, după care și ceilalți heralzi începură să-și arunce bilele în mulțime. În câteva secunde, stadionul s-a transformat într-un cazan în fierbere. Fiecare voia să pună mâna pe o bilă, oamenii din tribune începură să se îmbrâncească, să se bată, să se calce-n picioare. Cel care apucase să prindă o missilia o ținea strâns în ambele mâini sau și-o băga în gură, pentru ca această să nu-i poată fi smulsă de un altul. Priviri pline de invidie se îndreptau spre norocoși; căci bilele conțineau câte un loz câștigător.

„Ce-ai câștigat?" – „Ei, te-ai îmbogățit acum?" – „Nu uita că ți-am fost prieten – chiar și în vremuri grele!" –

„Hai, deschide-ți lozul!" – „Vrem să ne bucurăm și noi de norocul tău!"

Cu mii de precauții, cel invidiat își scotea bila din gură apucând-o între degetul mare și arătător, extrăgea interiorul bilei micul sul de papirus și i-o arăta vecinului care știa să citească. Acela citea cu voce tare: „Gratulatio. A ta să fie casa de la țară din proprietățile imperiale, aflată în spatele grădinilor lui Lucullus, precum și recolta din viile care o înconjoară."

Norocosul își arunca brațele spre cer: „Ave, Nero Claudius Caesar Augustus, binefăcător generos!" – „Ave, Nero!", strigau și cei din jur. Scene asemănătoare se desfășurau în toate locurile din stadion în care fuseseră aruncate bile. După care urmau să înceapă spectacole îndrăznețe, care să-i facă să-și uite dezamăgirea pe toți aceia care aveau să părăsească Circusul la fel de săraci precum erau la venire.

Dintr-o dată, dintr-una din intrările de sub tribune își făcu apariția un elefant. O jubilație asurzitoare făcu tribunele să trepideze. Romanii iubeau elefanții. Ei bănuiau ce anume avea să se întâmple. Două funii de grosimea unui braț erau întinse dintr-o parte într-alta a tribunei. În Circus se așternu tăcerea. Sute de mii de perechi de ochi fixau, fascinate, elefantul. Cu un cârlig de fier, dresorul lovi picioarele imense ale animalului, care se lăsă până la urmă convins să se urce pe funii. Abia apucase imensul animal să se urce cu toate cele patru picioare pe funii, că dresorul sări pe el din spate. O exclamare de uimire trecu printre șirurile de privitori. Funiile făcură să trosnească locurile din care erau ancorate ori de câte ori elefantul punea, prudent, un picior înaintea celuilalt. Publicul stătea cu respirația tăiată.

Cu cât elefantul se apropia mai mult de mijlocul funiilor, cu atât mai tare se balansau acestea. Dar animalul își continua imperturbabil înaintarea lui atât de des exersată. Numai câțiva metri mai lipseau până când acesta avea să ajungă pe cealaltă parte. Abia acum, strigătele de entuziasm deveneau din ce în ce mai puternice. Încă patru, maximum cinci pași. Dresorul își ridică ambele brațe în aer, apoi lovi elefantul pe coapse cu palmele, ei da, numărul îi reușise!

Aplauzele și ovațiile explodară, pur și simplu, amenințând să dărâme tribunele. Oameni care urlau, tropăiau, aplaudau. „Ave, Caesar, ave, Nero Claudius Caesar Augustus!" Jubilația nu-i era adresată circarului, împăratul, ca organizator al jocurilor, era acela care avea dreptul să fie aplaudat.

Încă înainte ca delirul publicului să se fi potolit, o armată întreagă de pitici intră, mărșăluind, în arenă, unii erau drăgălași, alții erau însă de-a dreptul urâți, oameni grași, mici, cu capetele mult prea mari și membre care le rămăseseră prea mici. Totodată, pe sunetul instrumentelor de suflat, din partea opusă intraseră în pas de marș femei înalte, pe jumătate dezbrăcate, sclave blonde din Galia și Germania, și altele suple, cu pielea de culoarea abanosului, din Africa. Ele nu purtau decât un șorțuleț în jurul copaselor și câte o sabie scurtă în mână.

Piticii erau mai numeroși, iar săbiile lor, mai lungi decât acelea ale femeilor, în unele cazuri depășind chiar propria lor înălțime. „Ave, Caesar, morituri te salutant!", răsună strigătul lor în arenă, iar în momentul următor porniră în goană spre gladiatorii de sex feminin, rotindu-și săbiile pe deasupra capetelor și începu o luptă ce părea inegală.

„Hoc age!", urlau spectatorii ori de câte ori câte un gnom se apropia de câte o femeie și încerca, cu toată puterea de care era capabil, să-i lovească aceleia picioarele. Destul de repede, lupta se dovedi ca fiind cât se poate de avantajoasă pentru pitici; căci, spre deosebire de femeile acelea înalte, ei erau gladiatori antrenați, obișnuiți nu numai să mânuiască armele, dar mai ales cât se poate de rezistenți, calități cărora femeile nu aveau ce să le opună.

De fiecare dată, câte doi pitici atacau o femeie, unul din față, altul de la spate. Una se prăbuși, așteptând, în timp ce striga din răsputeri, lovitura mortală. Piticul își luă avânt și-i reteză capul dintr-o singură lovitură. Un strigăt de groază răsună în Circus atunci când, exact în aceeași clipă, o sclavă veni de la spate și-și împlântă sabia scurtă în spinarea piticului. Zadarnic încercă ea s-o scoată, era înfiptă mult prea adânc. După aceasta, sclava, rămasă fără armă, fu alergată prin arenă de trei pitici. Scoțând țipete ascuțite, ea s-a rezemat cu spatele de peretele spinei așteptând, cu ochii închiși și gura larg deschisă lovitura mortală. „Agite! Agite!", urlau din răsputeri spectatorii din tribune, întotdeauna nerăbdători să vadă oameni omorându-se între ei. Și iată – lovitura, un șuvoi de sânge țâșnind din rana din abdomenul sclavei, care căzu, încet, la pământ, rămase întinsă pe spate, iar spectatorii întinseră gâturile, să vadă cât mai exact cu putință sângele care se scurgea în nisipul auriu. „Ave, Caesar, jocurile tale sunt bucuria noastră!"

În acest timp, Vitellius își aștepta intrarea, într-o încăpere separată de ceilalți gladiatori. În încăperea fără ferestre, flacăra lămpii cu ulei arunca o lumină fantomatică pe veșmintele de mare efect ale gladiatorului. Nervos, el

își făcea de lucru la curelele de piele în care era înfășurat brațul său drept. Și coșul pieptului, și pulpele erau protejate de curele încrucișate. O bandă de piele cu ciucuri scurți îi împodobea genunchiul drept. În jurul mijlocului, Vitellius purta o curea lată, închisă cu o catarmaă cu un simbol ce-l reprezenta pe zeul soarelui, Sol invictus.

Neliniștit, gladiatorul se plimba în sus și-n jos prin încăperea întunecoasă. Vitellius tresărea ori de câte ori strigătul de jubilație din cele o sută de mii de piepturi ajungea în încăperea izolată. El știa prea bine că cea care provoca această reacție era moartea. În ceea ce-l privea pe el, nu-i era frică. Dar incertitudinea în ceea ce privea evoluția luptei provoca în el o încordare pe care abia de putea s-o stăpânească. El trebuia să-l învingă pe leu fără să se aleagă cu nici o zgârietură. O lovitură cu gheara primită în braț îi putea pune unui gladiator viața-n primejdie; căci, în momentul în care animalul sălbatic apucase să simtă mirosul sângelui, el devenea imprevizibil. Și, cu cât lupta dura mai mult, cu atât șansele gladiatorului scădeau.

Pentru jocurile ormane din Circus, leii erau prinși, cu sutele, în provinciile africane. Romanii erau fascinați de aceste animale. Simpla lor imagine era de ajuns ca să le provoace extazul. Înainte de toate, pericolul pe care îl emanau aceste animale exercita asupra poporului o atracție neobișnuită. Un bărbat care reușea să supună un leu, fie în luptă, fie prin îmblânzire, se bucura, la Roma, de cel mai înalt prestigiu. Tocmai de aceea, marele comandant Pompeius obișnuia deja să meargă la Circus maximus într-un car de luptă tras de lei îmblânziți, și și Marcus Antonius îi impresionase pe romani cu apariții de același fel.

Vitellius începu să-și încălzească mușchii. Corpul lui vânos era antrenat cât se poate de temeinic. Agilității și vitezei lui de reacție li se adăugaseră între timp putere și stăpânire de sine. El simțea că se află la zenitul capacității lui; acum, când putea să învingă orice adversar, nu avea motive să se teamă nici măcar de un leu.

„Stăpâne, e timpul!" Sclavul îl smulse pe Vitellius din gândurile lui. El își apucă sabia scurtă, mai respiră o dată adânc și părăsi încăperea, pornind spre arenă. „Fie ca Marte să te însoțească în luptă", spuse sclavul. Concentrat, gândindu-se numai la ceea ce urma să se întâmple, Vitellius păși pe sub bolta întunecoasă, fără să le vadă pe sclavele pe care curgea transpirația, cu părul vâlvoi, care veneau din direcția opusă, fără să-i zărească nici pe piticii însângerați, el nu auzi nici sunetele marțiale ale trâmbițelor, care anunțau lupta lui, el nu făcea decât să pună un picior înaintea celuilalt, în același ritm, hotărât, rece, așa cum avea să se îndrepte spre leu; animalul sau el, pentru Vitellius, întrebarea avea un singur răspuns. „Hoc age!", își strigă el sieși și-și ridică sabia în aer ca pentru a da o lovitură de moarte.

Secunde de așteptare plină de încordare în fața cortinei roșii, grele. Concentrare. Ultimele semnale de trâmbiță. După care cortina avea să fie dată la o parte. În aer, o arșiță paralizantă. Aplauzele, un adevărat uragan. „Ave, Vitellius!" Zumzete de aprobare dinspre stânga, din fundal, aplauze ritmate cu palmele făcute căuș. Pentru tine, Vitellius! Pentru tine! Să facă pas după pas prin nisipul adânc, pe ritmul bătăilor de tobă. Arșiță. Curelele din jurul pieptului îl frecau. Loja imperială. Aha, acolo, sus, departe de tot, un cap cu păr roșu. Să salut. Să strâng sabia în mână. Vreau să lupt! Luptă.

Dintr-o dată coborî tăcerea. Ca ridicat de o mână fantomatică, grilajul de la celălalt capăt al arenei se deschise. Și atunci, din cușca întunecată, în arenă își făcu apariția, cu un salt imens, un monstru de leu împroșcând nisipul până în public. „Am să te ucid!", spuse Vitellius și-și întinse sabia scurtă spre leu. Abia acum luă act leul de adversarul lui, se opri din alergare cu labele îndepărtate și-l măsură pe gladiator cu un mârâit care îngrozi publicul.

„Vino, hai, vino o dată!", încercă Vitellius să-l provoace pe animal și înaintă, pas după pas, cu spada întinsă înainte. Leul se trase puțin înapoi, ca și când ar fi vrut să-și pregătească saltul. Nici zece pași nu-i mai despărțeau pe cei doi. În tribune, spectatorii nici nu mai îndrăzneau să respire. Ei știau din nenumărate lupte că gladiatorul era pierdut, dacă bestia apuca să sară la el. Vitellius se opri, se uită la ochii strânși ai leului, îi auzi respirația și mârâitul. „Vino o dată!", îi șopti Vitellius. Dar leul stătea pe loc, cu mușchii încordați.

Vitellius făcu un pas scurt și hotărât înainte. Nici o reacție. Un sentiment de teamă urcă în Vitellius, nemișcarea fiarei îl făcu să fie nesigur. El văzu cum sabia începe să-i tremure în mână, el nu mai avea curajul să se mai apropie de animal nici măcar un singur pas. Atunci, el își aduse aminte de o variantă adeseori exersată la antrenament: Vitellius începu să se apropie de animal dintr-o parte, cât se poate de prudent și nesfârșit de încet. Piciorul drept lateral, piciorul stâng încet după el. La început nu se întâmplă absolut nimic. Fiara rămase în poziția ei inițială, pregătită de salt, numai capul leului îi urmărea fiecare pas făcut lateral. Dacă el ar reuși să iasă de pe direcția de salt a leului, atunci ar avea o șansă să

se repeadă asupra lui și să-i împlânte sabia în corp. Piciorul drept lateral, stângul încet după el.

Deodată – un stigăt din public. Un spectator se pierduse cu firea, urla și lovea în jur. Leul sări brusc spre Vitellius: nu făcu un salt înalt, ci voia să atace picioarele adversarului. Dar, cu o mișcare fulgerătoare, Vitellius se trânti la pământ, se răsuci pe spate, iar fiara se retrase, speriată și se opri locului, ca și când ar fi prins rădăcini.

Vitellius își reîncepu jocul. Piciorul drept lateral, piciorul stâng, încet, după el. Dar, încă înainte ca el să-și fi găsit o poziție care să-l avantajeze, leul se răsuci și era din nou pregătit pentru salt. Jocul acesta se repetă de două ori. Când, deodată, Vitellius își mișcă genunchiul drept și se propti cu mâna stângă în nisip. Mulți dintre spectatori crezură că s-ar fi împiedicat și că-și căuta un punct de sprijin; apoi, însă, totul se petrecu cu iuțeala secundelor.

Gladiatorul îi aruncă fiarei care mârâia, furioasă, o mână de nisip în ochi. Cu laba dreaptă, leul încercă să-și înlăture din ochi nisipul arzător. Vitellius se folosi de acest moment de neatenție, făcu un salt lateral asupra animalului, își luă elan și-și înfipse sabia în el cu toată puterea de care era capabil brațul său drept. Leul se arcui, se aruncă, urlând, pe o parte, ca și când ar fi vrut să-și astupe rana cu nisipul arenei și exact atunci Vitellius îi înfipse sabia în corp a doua, a treia oară. Un strigăt de ușurare trecu prin întreaga tribună.

În timp ce sângele curgea, roșu-deschis, din rănile animalului, acesta încercă să se ridice pe picoare și să se pregătească să sară asupra lui Vitellius. Dar gladiatorul dansa în jurul fiarei, își schimba în permanență poziția pentru a-l face pe leul care se întorcea după el să-și piardă

complet puterile; în sfârșit, leul muribund se prăbuși în nisipul arenei și, pe fondul aplauzelor furtunoase ale publicului, își lăsă capul să-i cadă pe o parte în nisip, cu gura larg deschisă.

„Vitellius! Vitellius!", începură să strige, dintr-o sută de mii de piepturi, spectatorii. Stârnit de aplauzele care nu mai voiau să contenească, Vitellius porni spre leul care sângera. El îi văzu ochii mari, neajutorați, care cu numai câteva secunde în urmă îi provocaseră teamă. Vitellius își apucă sabia cu amândouă mâinile, o ridică deasupra capului și-și lăsă arma să cadă cu toată puterea pe gâtul fiarei. Animalul muribund mai tresări o dată; apo rămase nemișcat. Arena era cuprinsă de un tumult care făcea zidurile să se clatine. Prin aer începură să zboare, aterizând în nisipul brăzdat de urmele luptei, flori, baticuri colorate, suluri mici de papirus, legate cu șnururi de culori aprinse.

Vitellius pășea prin circus cu brațele ridicate spre cer, ridica ici și colo câte o floare pe care o arunca apoi înapoi în public, provocând astfel adevărate partide de lupte în tribune. Câteva suluri de papirus le luă și le prinse sub curelele de piele de pe piept, făcu semne de mulțumire spre spectatori. Aplauzele nu mai voiau să contenească.

Abia începură să se potolească spectatorii obișnuiți, că se puseră pe treabă oamenii plătiți de Pheroras să aplaude: în clipa asta, aplauzele veneau dun față, în clipa următoare, din spate, disciplinate, puternice și contaminante, astfel că și publicul obișnuit începu din nou să bată din palme. Vitellius se scălda, pur și simplu, în aplauze, el trăgea în piept ovațiile spectatorilor așa cum ar fi inspirat răcoarea unei dimineți de octombrie în pădurile Campaniei. În timp ce sclavii târau, cu niște

cârlige de fier, cadavrul animalului afară din arenă desenând în nisipul galben o dâră groasă, de un roșu închis, în tribune, multe femei leșinau, fetele chiuiau și izbucneau în lacrimi: „O, Vitellius, ia-mă!" – „Vitellius, iubitul meu!" – „Vitellius!"

La serbarea din Tibur, Pheroras invitase tot ce avea rang și nume în Roma. El știa cât se poate de bine ce făcea: Pe de o parte, el voia să-l introducă pe tânărul său prieten în societatea romană, pe de alta, invitații puteau folosi ospățul drept prilej de a-l ruga pe bogatul creditor să le acorde un nou împrumut. Jumătate din Roma trăia din împrumuturi, iar în cercurile așa-zicând mai bune, era aproape o chestiune de bun gust ca omul să aibă datorii de câteva milioane. Iar Pheroras trăia din datoriile altor oameni.

În vreme ce invitații trăgeau, cu carele lor care de care mai luxoase, în fața vilei lui Pheroras, Vitellius și mentorul său ședeau față în față în camera de lucru a aceluia și închinau.

„Pentru victoriile tale, pentru aceasta și pentru cea viitoare!"

„Îți mulțumesc, Pheroras. Și le aduc mulțumiri și zeilor!" Vitellius își ridică paharul și turnă o înghițitură de vin pe pământ; pe urmă bău și el, își șterse buzele cu antebrațul și puse paharul la loc.

„Premiul se ridică la o sută de mii de sesterți", spuse Pheroras, „partea ta este jumătate, ți-am deschis un cont la bancă."

„Îți mulțumesc!"

„Următoarea ta luptă", începu Pheroras, „nu va mai costa o sută de mii de sesterți. Data viitoare, noi vom lupta pentru jumătate de milion!"

Vitellius înregistrase cu satisfacție faptul că Pheroras spuse noi, *noi* vom lupta. Gladiatorul și mentorul său se simțeau ca un singur echipaj, care trăgea la același car.

„Și cine o să plătească o jumătate de milion?", întrebă Vitellius. „În Ludus magnus, împăratul pune să fie antrenați, cu o cheltuială mai mică, gladiatori care au obținut mai multe victorii decât mine." „Cu siguranță", răspunse Pheroras, „poate că aceia sunt chiar mai curajoși, poate chiar mai iscusiți decât tine, numai că ei nu sunt atât de îndrăgiți și de cunoscuți ca tine. În Circus magnus, spectatorii au deja un nou strigăt de încurajare, prin care să-i stârnească pe gladiatori. Ei strigă 'Vitellius!'. Dacă stau să mă gândesc, o jumătate de milion e de fapt mult prea puțin."

„Hai mai bine să nu-i provocăm pe zei."

„Vitellius, problema asta las-o în seama mea. Eu îți cunosc prețul."

„Bine, fie cum spui." Vitellius râse. „Fie precum dorești. Numai că între timp îmi vine destul de greu să cred în faptul că Fortuna va continua să-și reverse cornul abundenței asupra mea. Îmi amintesc încă mult prea bine de zilele în care cârpeam cazane pentru un as pe zi."

„Și ai vrea cumva să se întoarcă acele zile?"

„Pe toți zeii, nicidecum. I-am adus ofrande lui Jupiter Capitolinus pentru bunăvoința lui divină, am rostit rugăciuni pline de credință la templul lui Venus și la acela al Romei, iar la templul zeiței Vesta am împărțit săptămâni la rând de mâncare, ca să-mi mai ispășesc din vină..."

„Asupra ta nu planează nici o vină", întrerupse Pheroras cuvântul protejatului său, „bea apă din Lethe, râul uitării."

„Cum aș putea să uit vreodată această întâmplare!" Vitellius își acoperi obrazul cu mâinile și scutură din

cap. „Niciodată, Pheroras, niciodată! Tullia mi-a salvat viața iar eu, drept mulțumire, am împins-o la moarte."

„Vitellius!" Pheroras își puse mâna pe umărul gladiatorului. „Nu vestala Tullia a fost acea care ți-a salvat viața..."

Vitellius îl privi pe Pheroras cu ochii măriți de uimire. „Tullia nu a fost decât mijlocul pentru atingerea scopului. Întâlnirea cu vestala a fost pregătită cu toată atenția. Și, așa cum am aflat dintr-o sursă demnă de toată încrederea, în spatele ei se afla o femeie, al cărei nume s-ar putea să nu-ți fie tocmai necunoscut, chiar dacă ea este obiectul unei damnatio generale."

„Messalina?", îl întrerupse Vitellius.

„Da", spuse Pheroras. După o tăcere mai lungă, Vitellius spuse: „M-am întrebat adeseori în sinea mea, cum de a fost posibil ca tocmai eu să mă întâlnesc în zorii zilei cu o vestală, și au mai fost și mulți alții care și-au pus aceeași întrebare. Acum am răspunsul. Cu toate astea, destinul Tulliei nu-mi dă pace deloc. Eu am fost cauza pentru care ea a trebuit să moară, asta n-am să pot s-o uit niciodată."

Pheroras încercă să-l liniștească pe protejatul său: Dacă nu ai fi fost tu, ar fi existat un altul care să preia rolul tău. Tullia și-a căutat moartea. Părinții ei o făcut-o vestală împotriva voinței ei. Iar după un an, fata a știut că nu-și va putea îndeplini jurământul de treizeci de ani. Din cauza asta, ea a sedus un bărbat; a fost sinucidere."

„Sinucidere", repetă Vitellius alb. „Și când te gândești că totul s-a întâmplat numai și numai din cauză că ea semăna atât de tare cu o fată căreia îi aprține toată dragostea mea."

„Încă o mai iubești?", întrebă Pheroras și, fără să mai aștepte un răspuns, continuă: „Este lucrul cel mai rău care ți se poate întâmpla în situația în care te afli."

Vitellius se sperie. „Dar ți-am mai spus-o o dată", se aprinse Pheroras, „un gladiator nu are voie să-și irosească puterea și sentimentele pe o femeie. Dragostea lui este dedicată arenei. Această îl solicită *integral* pe bărbat, ea nu are ce să facă nici cu un vreun îndrăgostit visător, nici cu vreu bărbat curpins de slăbiciuni, nici cu unul măcinat de vicii. Femeile nu sunt bune decât pentru nevoile tale. Dacă ai poftă de o femeie, atunci pune-o să te servească, dar nu-ți irosi niciodată sentimentele."

Vitellius îl acultase doar cu o ureche.

„O chema Rebecca", începu el brusc și ezitant, „ochii ei negri erau adânci ca marea, corpul ei era unduios precum acela al unei gazele. Mi-aș da și viața, numai ca să o văd din nou!"

„O, voi zei ai Romei, oprește-te, nu mai vorbi. Cuvintele tale sunt cât se poate de clare. Dacă tot nu mai ești în stare s-o uiți, ce anume te împiedică s-o vezi pe fata asta?"

„Marea și, mai mult decât ea, faptul că nu știu unde se află acum. Era evreică și, la ordinul lui Claudius, a fost expulzată laolaltă cu ceilalți." Vitellius căzu în genunchi în fața lui Pheroras, luă mâna acestuia într-a sa și-l imploră pe bătrân: „Pheroras, tu ești singurul care mă poate ajuta! Știu de matrapazlâcurile tale cu flota împăratului, cunosc numele vasului cu care a plecat Rebecca. Tu ești în posesia tuturor listelor, tu cunoști rutele corăbiilor. Tu știi și unde anume a debarcat Rebecca. Te rog din suflet, Pheroras, ajută-mă!"

Pheroras tăcea. Faptul că Vitellius știa de corăbiile deturnate îl făcea să fie nesigur. Ce trebuia el să facă? Unul dintre puținii oamenii implicați în afacerea aceea îl trădase. Acum, băiatul îl avea la mână. „De unde ai

aflat?", întrebă Pheroras pe un ton care simula o mare indiferență.

„Nu pot să-ți spun", răspunse Vitellius, „dar poți să fii sigur că nimeni nu va afla vreodată despre asta."

Pheroras nu sperase câtuși de puțin că avea să afle numele trădătorului. El nu se îndoia nici de faptul că, oricum avea să îl afle. „Cum spuneai că o cheamă pe fată?"

„Rebecca!", răspunse Vitellius și se ridică.

„Și numele vasului?"

„Eudora. Am aflat numele corăbiei în port la Ostia."

„Se pare că, într-adevăr, fata înseamnă mult pentru tine!"

„Mai mult decât viața mea", răspunse Vitellius urmărind cu încordare cum bătrânul dădu la o parte capacul de marmură al uneia dintre bănci și scoase din ea mai multe suluri de papirus. Murmurând încet de unul singur, el trecu cu degetul peste fiecare rubrică în parte, îi aruncă lui Vitellius o privire neîncrezătoare, apoi se opri și spuse într-un târziu: „Uite aici, Eudora."

Lângă numele corăbiei era trecute capacitatea navei, cumpărătorul, prețul și destinația: Caesarea din Palestina. Pheroras scutură din cap: „Eudora nu a ajuns în Palestina", minți el, „ea a fost redirijată spre Grecia și a acostat în Kirra." După care se grăbi să ruleze sulul de papirus la loc și să-l depună din nou în ascunzătoarea din care-l scosese.

Vitellius îi aruncă mentorului său o privire neîncrezătoare: „Pe toți zeii, ce motivea putea să aibă Eudora să se îndrepte spre Grecia?"

„Acum, dacă tot ești inițiat în toată istoria asta, am să-ți povestesc totul. În Palestina nu era nevoie de peste

o sută de corăbii. Am fost nevoit să le distribui în Grecia, Asia mică și Egipt. Ceea ce aș vreau eu să știu ar fi doar cine anume ți-a destăinuit totul."

„Așa cum eu nu-ți destăinui ție numele", îi răspunse Vitellius, „nu are să afle nimeni vreodată despre această afacere".

Pheroras îi întinse mâna lui Vitellius: „Am toată încrederea în cuvântul tău!"

În timp ce ei își strângeau mâinile, veni și Mariamne. Ea purta o tunică lungă, dintr-o stofă cu licăriri argintii, care acompania fiecare pas al ei cu un foșnet. Umărul stâng era gol, atrăgând privirea spre locul din care pornea sânul ai năvalnic. „Oaspeții încep să devină nerăbdători!", spuse Mariamna, făcând un gest prin care îi invita s-o urmeze. „Nu puteți să-i mai faceți să aștepte!"

„Atunci, să mergem", spuse Pheroras și Mariamne îl luă pe Vitellius de braț. Când cei trei păși în atrium, se ridică un val de aplauze și de strigăte: „Vitellius!", „Vitellius!". Gladiatorul mulțumi, zâmbind prietenos, strângând mâini, primind sărutări pe obraji.

Cei mai imporanți bărbați și cele mai frumoase femei din Roma își dăduseră întâlnire acum la Pheroras. Gazda fu cuprinsă de entuziasm atunci când descoperi, printre oaspeți, un bătrân cu barbă și cu părul țepos, cu sprânenele încruntate deasupra nasului cocoșat, îmbrăcat neglijent, aproape sărăcăcios, înconjurat de un ciorchine de oameni. „Lucius Aennnaeus Seneca", exclamă Pheroras, „prezența ta, aici, este o mare cinste pentru mine!"

Seneca, însoțit de soția sa Pompeia Paullina, veni spre Pheroras și Vitellius, se înclină scurt și spuse: „Întreaga elită a orașului s-a adunat astăzi aici. Cine ar putea să-și permită să lipsească?"

Pheroras îi șopti lui Vitellius cu mâna la gură: „Individul îmi mai datorează două milioane!", apoi spuse cu glas tare, ca să poată fi auzit de toți cei de față: „Eu credeam că ai să refuzi invitația mea, fiindcă ești un adversar declarat al luptelor de gladiatori. La urma urmelor, această serbare are loc în cinstea gladiatorului nostru Vitellius!"

Seneca ridică mâna ca și când ar fi vrut să se apere: „Nu jocurile în sine sunt cele care mi se par respingătoare, ci felul în care, din cauza originii lor modeste, oamenii sunt transformați în sclavi și trimiși la moarte. Vitellius, așa cum știe toată lumea, o face de bună voie, el poate oricând să refuze să lupte în arenă."

„Care va să zică, Vitellius se bucură de simpatia ta?"

„E profesia lui, el și-a ales-o. Mie personal nu-mi place meșeteșugul lui sângeros, pe de o parte, fiindcă eu unul prețuiesc puterea spiritului mai presus decât pe aceea a mușchilor, pe de altă parte, mi-e de ajuns dacă reduc, de la o zi la alta, greșelile pe care le fac și dacă-mi deplâng rătăcirile. Ei, dar unde oare am ajunge, dacă Roma ar fi populată numai de filosofi. Nu, să-i lăsăm lui Vitellius spada iar mie, uneltele de scris!"

Toți cei din jur, care urmăriseră cu toată atenție cuvântul filosofului, îl răsplătiră cu aplauze. Zilele acestea, cuvintele auzite chiar din gura lui Seneca erau consumate ca un medicament. Filosoful care-l educase pe împărat dădea publicității, la intervale regulate, scrieri despre problemele actuale și încerca, astfel, să le ofere oamenilor un anumit reper moral în aceste vremuri lipsite de orice orientare.

„A avut", îi șopti Pheroras protejatului său la ureche în timp ce mergeau mai departe, „zece milioane datorii;

dar, de când a ajuns Nero la putere, a început să fie punctual în restituirea datoriilor. El îi scoate împăratului banii din buzunar fără ca măcar acesta să bage de seamă. Seneca e tare în vorbe, în fapte, însă, e slab. El predică sărăcia cinicilor greci, dar el personal trăiește ca un prinț. Suum cuique – fiecăruia ce i se cuvine."

În partea cealaltă a atrium-ului stătea o femeie blond-roșcată, cu pielea deosebit de albă. Avea aproximativ 25 de ani și era însoțită de un bărbat urât, cu fața rotundă și părul vâlvoi. Pentru o clipă, privirile li se întâlniră, apoi, Vitellius privi încurcat într-o parte.

„Îți place?", întrebă Mariamna, care urmărise scena.

„E frumoasă precum Venus", răspunse Vitellius. Pheroras rânji. „O să ai de-a face cu împăratul, dacă te încurci cu ea."

„Cu împăratul?"

„A pus ochii pe ea, cu toate că e măritată cu unul dintre cei mai buni prieteni ai lui. Ea e Popeea Sabina. Mama ei, care purta același nume, trecea drept cea mai frumoasă femeie din lume. Bărbatul de lângă ea, ultimul cu care ai putea crede că poate fi împreună, e soțul ei, Otho. Se povestesc istorii absolut incredibile..."

„Cred că e mai bine să vă las singuri", spuse Mariamna. „Dar nu vă apropiați prea mult de ea", mai adăugă în timp ce se îndepărta, „altminteri o să purtați zile întregi mirosul dulcilor arome ale Egiptului!"

„Popeea iubește aromele mai presus de orice", explică Pheroras observația batjocoritoare a soției sale, „ea se îmbăiază în lapte de măgar, se apără de soare înfășurându-se în voaluri și pune să i se prepare, din ingrediente exotice, amestecuri înnebunitoare, care-i atrag pe bărbați așa cum mlaștinile Pontului atrag țânțarii." Și mai adăugă,

încet: „La Roma se povestește că ea ar fi fost cea care a tras sforile când cu moartea Agrippinei. Cine poate să știe...."

Cei doi se apropiară de Popeea și Otho, Vitellius o salută, prietenos, din cap și, preț de o clipă, ea îl privi adânc în ochi. Lui Vitellius i se păru că a putut surprinde o ușoară roșeață pe obrajii ei.

„Otho și Popeea", spuse Pheroras formal, „faceți cunoștință cu marele nostru gladiator Vitellius" și, întorcându-și capul spre Vitellius, spuse cu un zâmbet subțire: „Otho este un bărbat demn de invidie din două puncte de vedere – pe de o parte, el are o soție frumoasă precum strălucirea stelelor, pe de alta, el este singurul om din această încăpere care nu-mi datorează bani."

Otho râse: „Pheroras, se prea poate ca tu să fi cel mai mare dintre cămătarii Romei, dar cu siguranță că nu ești și singurul. Cine nu are datorii la *tine*, nu înseamnă nici pe departe că este vreun Cressus. Dar haideți să nu mai vorbim despre bani, ci despre faptele protejatului tău, Vitellius."

„Câți ani ai, frumosule gladiator?", întrebă Popeea și-i aruncă acestuia o privire discret jucăușă. Felul în care-și mișca pleoapele, sunetul mătăsos al vocii ei și privirile pline de așteptări ale celor din jur îl zăpăciră în asemenea hal, încât începu să se bâlbâie: „Eu", spuse el poticnit, „douăzeci și șapte."

„Oo!" Popeea își trase voalul subțire ca aburul care-i acoperea decolteul aiuritor în dreptul gurii, se întoarse ușor într-o parte și spuse pe un ton plin de admirație prin țesătura delicată: „Douăzeci și șapte!"

„Într-adevăr, ce talent ieșit din comun", constată și Otho, care păru să treacă cu vederea cochetăria soției

sale, „ar trebui să-i sugerăm împăratului să-l ia pe Vitellius sub protecția sa."

Pheroras protestă: „Vitellius nu are nevoie de nici o protecție, nici măcar de aceea a împăratului. Nero are proprii săi favoriți, care sunt formați și antrenați în Ludus maximus. Dacă are vreunul pe care-l consideră destul de bun, atunci să-l trimită să lupte cu Vitellius în arenă. Pentru o jumătate de milion de sesterți, Vitellius e dispus să se lupte cu oricine. Dacă el pierde lupta, învingătorul său primește de la mine o jumătate de milion de sesterți."

În atrium se făcuse tăcere. Cu respirația tăiată, cei din jur ascultau convorbirea dintre mentorul gladiatorului și omul de încredere al împăratului. Oare Pheroras mersese prea departe? Oare ridicase miza prea mult, provocându-l în felul acesta pe împărat?

Când Pheroras văzu figurile speriate al oaspeților, o luă de la capăt: „Vorbesc cât se poate de serios. Vitellius se va prezenta la următoarea lui luptă pentru o sumă de 500.000 de sesterți. Și același premiu îi va reveni și aceluia care-l învinge. Pe brațul meu drept – așa să fie!"

Oaspeții îl aplaudară. „Trăiască Pheroras!", strigară ei, și „Trăiască Vitellius!" Numai unul rămase mut și privea, supărat, în gol. Cei care stăteau în apropierea lui ar fi putut observa cum mânia îi umflase venele de la tâmplă. Acela era Lentulus, conducătorul școlii imperiale de gladiatori.

„Ai rămas pe gânduri și nu spui nimic, scumpul meu Lentulus?", strigă Pheroras pe deasupra capetelor celor din jur. „Știu bine că nu ai nici un adversar pe măsură pentru Vitellius."

„Pentru asta este nevoie de o încercare serioasă", veni replica lui Lentulus. „Știm cu toții cât se poate de bine

unde și-a început Vitellius ascensiunea. Și nu sunt puțini acei luptători ai mei care au fost de față atunci când protejatul tău, pe când parcurgea 'strada păpușilor îngrozitoare' din Ludus magnus a fost lovit și și-a pierdut cunoștința!"

Pheroras făcu un gest disprețuitor: „Lentulus, trăncăneala ta nu dezvăluie nici un secret. Vitelius a început de jos, el și-a pus în joc dreptul lui de cetățenie, ca să lupte ca voluntaris, dar astăzi el este cel mai mare gladiator al Romei. Numește-mi un singur om care poate să-l bată și mâine chiar poate să fie un om bogat. Hai, Lentulus, ascult."

Lentulus privea în gol. El se simțea umilit de acest Pheroras. Nivelul de pregătire al gladiatorilor săi nu era nicidecum mai scăzut decât sub împăratul Claudius, dar Vitellius, oriunde ar fi luptat, avea publicul de partea lui. El era îndrăgit de mase, fiindcă era unul de-al lor, unul care pornise de jos și reușise, un idol. Orice adversar al lui Vitellius avea de la bun început publicul împotriva sa. Iar să bați un favorit al publicului era practic imposibil; fiindcă și dacă s-ar fi întâmplat ca favoritul să piardă lupta, zeci de mii de spectatori ar fi ridicat degetul mare – un verdict căruia nici măcar împăratul nu ar fi îndrăznit să i se opună. Acestui Vitellius nu i se putea veni de hac decât printr-o întâmplare. El trebuia să fie ucis înainte chiar ca publicul să-și dea seama ce se-ntâmplase.

„Spuneai că Vitellius luptă în toate disciplinele și că oferta ta e valabilă pentru toate disciplinele!" Cel care vorbise era Aruntius Stella, funcționarul care răspundea de jocurile Nero.

„Prin urmare, intră-n discuție toate stilurile de luptă în care Vitellius nu a luptat încă în public?"

„El stăpânește *întreaga* gamă a meșteșugului de gladiator!"

„Și pe acela al luptei cu pumnii?"

„Nimeni nu l-a observat pe Vitellius tresărind, atunci când Pheroras a răspuns: „Și pe acela al luptei cu pumnii!"

E adevărat că el se antrenase în lupta dură cu boxul pe pumni și cu curele de piele la încheieturi, dar, în Ludus magnus, el fusese bătut de Pugnax de câteva ori până când își pierduse cunoștința, prea puternice, prea dure fuseseră loviturile aceluia. Dacă atunci ei nu ar fi luptat cu căști de protecție, Pugnax l-ar fi omorât pe Vitellius încă de la antrenament. Vitellius se temea de disciplina asta de luptă, el se temea de ea în primul rând din cauză că, în acest caz, simpatia publicului nu i-ar fi fost de nici un folos. O lovitură în locul potrivit și firul vieții lui s-ar fi rupt.

„Atunci, așa să fie!", exclamă funcționarul împăratului, la jocurile următoare, Vitellius va avea parte de un adversar pe măsura lui. Ludi Megalenses tocmai s-au încheiat, dar pentru Jocurile lui Apolo din iulie încă nu s-a hotărât lupta principală. Este un lucru stabilit!"

„Așa să fie!" Pheroras îi întinse brațul lui Arruntius Stella, amândoi își apucară încheieturile și și le strânseră. Vitellius făcea o figură abătută. Strălucirea din ochii lui, atunci când intrase în atrium, făcuse loc unei priviri nesigure, care încerca să evite alte priviri. Popeea, care încă mai stătea lângă el, observă imediat această nesiguranță.

„Lupta cu pumnii nu e tocmai disciplina ta preferată?", întrebă ea atât de încet, încât nimeni nu putea s-o audă.

Vitellius ridică din umeri și încercă să-și storacă un zâmbet chinuit. Popeea îi găsi mâna pe furiș: „Nu trebuie să te temi de această luptă. Cred că pot să te ajut."

Între timp, însă, gladiatorul își recâștigase controlul. În ochii lui licărea mânia. El își retrase brațul stâng, îndoindu-l, strânse pumnul, i-l ținu Popeei în dreptul feței și spuse cu o voce ușor ridicată: „Îți mulțumesc pentru că te-ai oferit să mă ajuți, Popeea, dar nu am nevoie de ajutorul tău; pot să mă bazez pe pumnul ăsta. El va fi cel ce va decide lupta – el și numai el!"

„Iartă-mă dacă te-am jignit", se scuză Popeea. „Vreau numai să știi că toată simpatia mea este de partea ta și că împăratul se străduiește să-mi citească fiecare dorință pe buze. Eu cred că Pheroras va pune în scenă un veritabil spectacol – numai și numai ca să ridice valoarea premiului tău pentru luptă și, în felul acesta, a propriului său câștig. Pheroras e obișnuit să joace pe mize mari – el joacă pe viața ta."

Vitellius o privi pe Popeea. Mânia dispăruse din ochii lui. „Se spune că tu ești o femeie ale cărei acțiuni sunt dictate înainte de orice de rațiune. Romanii spun chiar, în bătaie de joc, că înainte să răspunzi la bună dimineața, tu stai mai întâi să te gândești dacă salutul ți-ar fi de vreun folos..."

„Cui îi pasă de batjocura maselor", râse Popeea. „Despre tine se vorbește că ai puterea unui Hercule și că rațiunea ta ar fi la fel de rece ca gheața de pe craterul vulcanului Etna. În realitate, tu ești un băiețaș din provincie, cât se poate de simpatic, care se bucură de hatârurile Fortunei și care nu se teme de nimic mai mult decât de ziua în care zeița norocului îi va deveni infidelă."

Vitellius roși. Trecuse deja o bună bucată de vreme de când nu-l mai caracterizase nimeni cu atâta lipsă de respect și cu atâta precizie cum o făcuse acum Popeea. „Sau nu am dreptate?", întrebă Popeea. Gladiatorul

răspunse încet: „Ba da, ba da." Și, după ce se gândi puțin: „Îți mulțumesc, Popeea."

„Pentru ce?", întrebă ea.

„Pentru adevăr!", spuse Vitellius. „Cine îți mai spune astăzi adevărul la Roma! Fiecare nu are în minte decât folosul propriu. Ei vorebsc de dragoste și se gândesc la plăcere, vorbesc de credință și se gândesc la câștig, iar cel care se dă drept prietenul tău – de acela trebuie să te temi; și chiar și Seneca, cel care predică virtutea, o face numai pentru bani. Roma asta stă cu susul în jos: astăzi, atunci când o femeie spune nu, ea vrea să spună da. Cu cât are unul datorii mai mari, cu atât mai mare e prestigiul de care se bucură. Iar un împărat, care se pișă pe statuile zeilor, e considerat a fi divin. Oo, ce mai oraș!"

Ceilalți începuseră deja să șușotească în legătură cu discuția atât de apropiată pe care păreau să o poarte Vitellius și Popeea. De la moartea Messalinei, ea era femeia care se bucura de cea mai mare atenție la Roma, mereu deschisă la un scandal și enigmatică precum Sfinxul în ceea ce privea relațiile ei cu împăratul. Se pare că lui Pheroras îi reușise ceea ce el pusese în scenă cu atâta iscusință.

„Îmi place felul în care vorbești", spuse Popeea după o pauză de gândire. „Tu vorbești altfel decât ceilalți."

În momentul acesta apăru și Mariamna și bătu din palme după un sclav: „Vin pentru Popeea și Vitellius!" În felul acesta, ea încerca să-și disimuleze gelozia cu care îi urmărise pe cei doi de o bună bucată de timp. Dar Vitellius se uita fix la un tânăr acre stătea alături de un senator purtător de purpură. Mai întâi, ea interpretă această privire ca pe un semn că Vitellius se simțea încurcat; pe urmă, însă, fără să-și întoarcă privirea de la

necunoscut, Vitellius întrebă: „Mariamna, cine e omul care stă lângă senator?"

„Din câte știu, e nomenclatorul senatorului Crispus."

„Și care este numele lui?"

„Asta numai zeii o știu", râse Mariamna. „În fond, *el* se află aici pentru a-i comunica stăpânului său numele celorlalți."

Vitellius își așeză paharul pe-o tavă. Își croi drum cu mâinile printre oaspeții înghesuiți în atrium și, cu cât se apropia mai mult de senator și de servitorul său, cu atât mai hotărât și mai brutal îi împingea la o parte pe oameni. Nici senatorul, nici nomenclatorul său nu observaseră că Vitellius se îndrepta spre ei. Când ajunse la numai câțiva pași de cei doi, Vitellius rămase locului, îl mai măsură o dată pe bărbat, apoi exclamă, cu jumătate de gură, dar destul de tare pentu ca fiecare om aflat în atriumul în care încetase orice discuție să-l poată auzi: „Kaatha!"

Încet, simțindu-se deconspirat, omul se întoarse spre el. Cu pieptul lui îngust, acela părea acum și mai firav în comparație cu Vitellius, gladiatorul plesnind de mușchi. Acesta punea, atent, un picior înaintea celuilalt, ca și când ar fi cumpănit cu maximă grijă fiecare pas, se opri la apropae un metru de acela, mai șuieră o dată, plin de dispreț „Kaatha", își luă elan, îl pocni cu dreapta în bărbie pe slăbănog și strigă: „Unde se află Rebecca – unde?"

Nomenclatorul își luă zborul pe spate, într-un arc înalt, aterizând pe una din mese și rămase nemișcat printre fructe exotice storcite, pocale răsturnate și bucăți de carne împrăștiate. Ca și cum s-ar fi achitat de o sarcină arzătoare, Vitellius se răsuci pe călcâie și părăsi atriumul, ieșind în grădină.

Mariamna îi aruncă lui Pheroras o privire neajutorată, acela îi făcu un semn din cap în direcția viridariumului. Mariamne fugi după Vitellius. La unul din bazinele arteziene cu delfini din piatră, ea îl ajunse din urmă. „Vitellius!", strigă ea și-l apucă pe gladiator de umăr, „liniștește-te, Vitellius!"

„Fiul ăsta de târfă orientală", se aprinse Vitellius, „ar fi trebuit să-l omor din bătaie. O are pe Rebecca pe conștiință, i-a promis că o ia de nevastă, i-a luat toate economiile și apoi, când Claudius i-a expulzat pe evrei, el și-a cumpărat libertatea și a abandonat-o pe fată în voia soartei. Ah, de ce nu l-am omorât în bătaie!"

Mariamna îl trase pe Vitellius cu capul la pieptul ei. Când își trecu mâna peste obrajii lui, băgă de seamă că aceștia erau umezi. „Știam eu", spuse Vitellius cu glasul înecat în lacrimi, „știam eu că într-o bună zi am să-l întâlnesc din nou. Nu i-a folosit absolut deloc faptul că și-a ras barba și că acum își poartă părul scurt, ca un roman – i-aș recunoaște hoitul ăla scârbos chiar și la trecerea cortegiului saturnaliilor, printre mii și mii de măști."

Din interiorul casei ajungeau până la ei vocile agitate ale oaspeților. Nici unul dintzre ei nu cunoștea motivele acestei întâmplări, și toți încercau să ghicească ce anume avea de împărțit Vitellius cu nomenclatorul. În timp ce sclavii îl duceau de-acolo pe acela care-și pierduse cunoștința, Mariamna luă capul gladiatorului între mâinile ei, îl trase foarte aproape de fața ei și spuse cu glasul sugrumat de emoție: „Știi bine, Vitellius, cât de mult însemni pentru mine, cât de dor îmi este de tine și de corpul tău. Niciodată nu te-am vrut numai și numai pentru mine, întotdeauna am fost mulțumită cu ceea ce am primit de la tine. Dar am simțit încă mai de mult că

tu nu aveai decât *un* singur gând. Nu următoarea ta victorie în arenă ți se părea importantă, dimpotrivă, de multe ori am avut impresia că tu îți căutai moartea, pentru că erai cu gândul în permanență la această femeie."

„Destinul m-a condamnat la viață", spuse Vitellius cu amărăciune, „și cu toate astea, viața aceasta nu înseamnă nimic pentru mine."

„Și tocmai acesta este secretul succesului tău. Dacă te-ai agăța de viața ta așa cum se agață un naufragiat de o scândură, atunci ai fi scăpat de ea de mult."

Vitellius o privi pe Mariamna în ochi: „Știi", începu el ezitant, „am s-o găsesc pe Rebecca. Am s-o caut, și de-ar fi nevoie să cutreier toate deșerturile Asiei."

„Așa să faci", spuse Mariamna cu tristețe în glas, „căci numai în felul acesta poți să-ți afli tihna."

Vitellius se desprinse din îmbrățișarea Mariamnei. El sări în sus. „Urmele Rebeccăi se pierd în provincia Ahaia. Corabia care a scos-o din țară a ajuns la Kirra."

„Un vas cu pânze are nevoie de trei zile ca să ajungă în Ahaia. Primăvara este foarte frumoasă în provinicia grecească. Pornește chiar mâine la drum, atunci poți să te întorci destul de devreme ca să te antrenezi pentru jocurile lui Apollo."

Vitellius o strânse în brațe pe Mariamna fără un cuvânt și dispăru. Când stăpâna casei se întoarse în atrium, oaspeții uitaseră deja incidentul. Fusese unul dintre nenumăratele scandaluri, ale cărui dedesubturi aveau să le afle destul de repede.

„O veche rivalitate", începu gazda să-și liniștească oaspeții, „nimic important". Cuprinsă de neliniște, ea văzu că soțul ei și Arruntius Stella, organizatorul serbărilor date de împărat, stăteau cu fețele apropiate după o

coloană și discutau în șoaptă. Asta nu putea să însemne nimic bun.

Cu un semn, Mariamna își chemă servitoarea. „Du-te și vezi dacă poți să prinzi ceva din ce discută ei acolo!" Servitoarea dădu din cap și se grăbi să strângă vesela de pe masa cea mai apropiată de ei. În clipa în care Pheroras și Arruntius Stella își puseră unul altuia mâna pe umăr și se despărțiră, sclava se întoarse.

„Stăpână", spuse ea abătută, dacă am înțeles eu bine cuvintele lui Pheroras, atunci el nici nu vrea ca Vitelius să câștige lupta următoare. În orice caz, el i-a oferit funcționarului imperial un milion de sesterți dacă reușește să găsească un luptător cu pumnii care poate să-l bată pe Vitellius. Pheroras a afirmat că vremea lui Vitellius a trecut."

Mariamna se lupta cu lacrimile. Ea își ascunse fața în palme, dar imediat își recăpătă stăpânirea de sine. „O, divină mamă Isis", se rugă ea încet, „stăpână a tuturor destinelor, trebuie să mă ajuți!"

Capitolul IX

Când, după o traversare care durase trei zile, marinarii începură să lase pânzele în Golful Corinth, o răcoare plăcută cobora pe coastă dinspre muntele Parnas. Soarele înserării îmbrăca în aur stâncile aspre și crea, ca prin farmec, culise ireale la orizontul liniștit al mării. Pe punte, pasagerii priveau în tăcere peisajul de care se apropiau. Orașul-port Kirra stătea cuibărit între plantații de măslini licărind argintii și, cu cât corabia se apropia mai mult de țărm, cu atât mai tare se auzea sunetul strident produs de milioanele de cicade care-și cântau cântecul de seară în cinstea zilei care se stingea.

Vitellius era însoțit de sclavii săi Pictor și Minucius, primul dinte aceștia fiind deosebit de important pentru Vitellius, deoarece vorbea grecește. Pe cheiul îngust de acostare domnea o activitate frenetică, așa cum se întâmpla ori de câte ori acosta câte o corabie; oamenii din Kirra trăiau de pe urma portului lor. Totuși, nu comerțul era acela care-i hrănea, ci mult mai mult faptul că orășeului lor era locul în care debarcau pelerinii smeriți care mergeau la Delphi, pentru a primi, de la oracolul vestit în întreaga lume, un răspuns la problemele lor. De altminteri, Vitellius era într-adevărul singurul pasager a

cărui destinație nu era misteriosul Adyton de la templul lui Apollo din Delphi, ci chiar orașul-port în care – după cum îi destăinuise Pheroras – se pierdea urma Rebeccăi.

„Au ceva important de anunțat oamenii ăia care zbiară acolo?", îl întrebă Vitellius pe însoțitorul său Pictor, arătând spre un grup de bărbați îmbrăcați neglijent, care alergau pe chei de colo-colo, aparent fără nici un plan și răcnind cât îi țineau plămânii.

Pictor râse: „Unii intermediază locuri ieftine de dormit, alții își oferă, contra cost, propria lor promanteia, dreptul de a intra primii pentru a întreba oracolul; nu fiecare dintre cei care vin încoace poate să-i pună Pythiei imediat o întrebare. Cine nu plătește, poate să fie nevoit să aștepte și până la patru săptămâni."

Vitellius trase, împreună cu cei doi sclavi ai săi, la cel mai ales han din Kirra, care-i sărise în ochi în primul rând prin faptul că, deasupra portalului, era scris, în grecește și-n latinește, următorul text: „Binevenit este orișice oaspete care-mi aduce câștig." O sclavă îi spălă aerul sărat al mării de pe trup, după care Vitellius se adânci într-un somn plăcut.

El a fost trezit de gălăgia imensă care a izbucnit o dată cu primele raze ale soarelui. Oameni cu catâri și măgari își ofereau serviciile de a-i transporta pe clienții oracolului pe urcușul abrupt care ducea la Delphi; și, într-un timp foarte scurt, orășelul adormit se preschimbă într-un amestec agitat de popoare. Din case se revărsau, agitați și vorbind în toate limbile pământului, romani, asiatici, africani și oamenii de-ai locului pentru a porni pe drumul atât de greu ce ducea din Câmpia krisaică până sus, pe culmile Parnasului, pe care zorii zilei le scăldau într-o lumină rozalie. Acolo undeva se ascundea

sanctuarul lui Apollo din Delphi, ce găzduia cel mai celebru oracol din lume.

Delegații de oameni de stat din țări îndepărtate veneau aici să ceară sfatul oracului în probleme de război și pace, negustori bogați o lăsau pe Pythia să decidă asupra unor proiecte de milioane și tineri din Sicilia sau de pe coastele Asiei mici veneau să-i pună oracolului din munți întrebarea decisivă: „Este aleasa mea femeia potrivită pentru mine?"

Afluxul de oameni care aveau nevoie de ajutorul Pythiei făcuseră ca Delphi și orașul-port din Golful Korinthului să ajungă la bogății legendare. Inestimabilă era averea care se adunase aici din taxe de intrare și daruri și ofrande. Statui și veselă din aur curat erau arătate cu mândrie de oamenii din Delphi, de vreme ce ele demonstrau cât de demne de încredere erau prevestirile oracolului. De când romanii degradaseră Grecia transformând-o în provincie și furaseră din Delphi cele mai prețioase obiecte, călătorii din Roma nu erau deloc îndrăgiți; localnicii îi tolerau numai fiindcă nu aveau încotro.

Pe Vitellius, oracolul din Delphi nu prea-l interesa, el porni chiar de dimineață spre port căutând birourile administrației. Cercetările lui, în cursul cărora Pictor slujea drept tâlmaci, se dovediră din cale afară de anevoioase – la urma urmelor, cazul pe care încerca să-l lămurească romanul se petrecuse cu aproape zece ani în urmă. O corabie pe nume Eudora nu acostase niciodată în Kirra, afirmă, răspicat, șeful administrației portuare după ce se uitase prin arhivele lui, iar despre sosirea unei corăbii cu evrei nu auzise niciodată nimic. Abia după ce Vitellius îi dăduse un Auaeus roman cu efigia împăratului deveni mai vorbăreț.

„Într-adevăr", spuse el, „îmi aduc aminte de două vase romane transportând refugiați. Dar venirea lor nu a fost consemnată nicăieri. Navele au intrat în posesia armatorul Aristophanes. Astăzi, ele navighează sub alte nume..."

„Și unde pot să-l găsesc pe armatorul Aristophanes?", întrebă Vitellius mai departe.

„În partea aceea, vila aia albă de la marginea orașului îi aparține lui Aristophanes!"

Vitellius mulțumi și, însoțit de cei doi sclavi ai săi, porni spre vila armatorului. Nici acela nu știa nimic despre corăbii de refugiați, în orice caz, el nu avusese nimic de-a face cu asta.

„Puteți să aveți toată încrederea în mine!", minți Vitellius. „Eu sunt prietenul lui Pheroras și am plănuit atunci întreaga operațiune."

Numele lui Pheroras făcu minuni. Brusc, grecul începu să vorbească latinește și chiar să-și aducă aminte de unele amănunte. „Eudora? – Nu, nici una dintre corăbii nu se numea așa când le-am preluat eu. Una purta numele Leto, cealaltă se numea Feronia. Dar de ce vă interesează de fapt toate astea? Doar trebuie să aveți și voi documentele!"

„Negreșit!", spuse Vitellius, „și nici măcar nu e vorba de corăbii, eu sunt în căutarea unei pasagere, o fată pe nume Rebecca."

Aristophanes îl privi neîncrezător pe oaspetele său: „Listele de pasageri au fost distruse, refugiații au debarcat și fiecare a trebuit să se descurce pe cont propriu. Cei mai mulți au plecat în Korinth și s-au dat la fund. La templul Afroditei găsești numeroase prostituate evreice."

Vitellius avea senzație că că se sufocă: Rebecca, prostituată! Să fie oare cu putință una ca asta? Totuși,

corabia cu care fusese expulzată Rebecca purta numele Eudora.

„Înțeleg că te interesează persoanl unde anume a fost debarcată fata?"

„Da", răspunse Vitellius, „trebuie să o găsesc pe Rebecca."

După o scurtă pauză de gândire, grecul spuse: „Dacă vrei, poți să vii cu mine cu corabia în Corint. Poate că ți-aș putea fi de folos..."

Corint, capitala provinciei romane Ahaia, era renumit ca loc de pierzanie. Deși aflat în inima Greciei, orașul era orice altceva decât grecesc. După ce întâmpinase o rezistență îndârjită împotriva romanilor, Lucius Mummius distrusese în întregime vechiul Corint iar locuitorii fuseseră măcelăriți sau vânduți ca sclavi. Timp de o sută de ani, orașul a rămas pustiu, până când Caius Iulius Caesar l-a întemeiat din nou și l-a populat cu sclavi eliberați și cu veterani romani. De atunci încoace, orașul era un adevărat creuzet pentru toate popoarele și rasele imperiului roman. Mai cu seamă colonia evreiască ajunsese la proporții considerabile.

„Un evreu fanatic pe nume Paulus a atras jumătate din Corint sub influența sa", îi explică Aristophanes în timp ce treceau prin piața mare, „el a fost un strălucit orator și a găsit numeroși adepți pentru credința lui monoteistă."

„Să fie oare vorba despre secta Creștinilor?", vru să știe Vitellius.

„O cunoști?"

„Da, ea are și la Roma numeroși adepți printre oamenii mărunți."

„Se spune că acest Paulus a fost arestat în Palestina pentru ațâțare la revoltă, dar e cetățean roman; din cauza asta, el a insistat să fie judecat la Roma."

„Nu-i o mutare rea", constată Vitellius, „s-ar părea că el știe cât de încet se învârt morile Justitiei la Roma. Adeseori durează ani întregi până când ajunge să se judece un proces; iar atunci, martorii acuzării nici nu mai sunt de găsit."

„În locul acesta au loc procesele *noastre*", spuse Aristophanes arătând spre capătul unui lung șir de prăvălii. O sală mare de tribunal înconjurată de coloane albe de marmură domina piața. Coloane și statui aurite, strălucitoare, produceau impresia unei capitale de provincie bogate și importante. Prăvălii, hale susținute de coloane și edificii publice repartizate pe două terase ce dădeau spre sud îi produceau străinului o impresie puternică.

Grecul, împreună cu oaspetele său roman, o porniră până la urmă spre orașul de sus, numit Acrocorint, unde se afla legendarul templu al Afroditei.

„Cine știe", spuse Aristophanes, poate că ai s-o găsești pe cea pe care o cauți printre hierodule." Grecul observă expresia întrebătoare a romanului. „Hierodulele sunt sclavele noastre sacre din templu, care o slujesc pe zeița iubirii. Asta înseamnă că ele li se oferă celor ce vizitează templul – pe bani, se înțelege. Încasările intră în vistieria templului."

Vitellius refuza să accepte gândul că Rebecca ar fi putut să devină o prostituată – fie ea și una sacră. „Și cultul zeiței Isis, la Roma", spuse Vitellius numai ca să zică și el ceva, „cunoaște prostituția în templu. La noi, însă, nu sclavele sunt cele ce-și oferă serviciile, ci în

special femeile de neam, pentru care rutina cotidiană a căsniciei a ajuns o mare plictiseală. Câte hierodule numără templul Afroditei?"

„În jur de o mie", veni răspunsul lui Aristophanes.

Templul Afroditei era un edificiu elegant, construit din marmură albă și roz. Pavilioane legate între ele de culoare străjuite de coloane înconjurau sanctuarul propriu-zis în care se afla statuia Afroditei din aur și fildeș. Acces aveau numai preoții. Când preotul ras în cap îi văzu venind pe cei doi bărbați, el făcu un semn de invitație cu mâna. Părea evident faptul că nu nevoia de a se adânci în rugăciuni smerite îi mânase pe cei doi încoace; de aceea, el le ceru obolul și îi rugă să-l urmeze.

Drumul spre beatitudine trecea printr-un veritabil hățiș de de culoare subterane cu nenumărate uși și ducea într-o încăpere plăcut luminată, cu numeroase ferestre mici. Dar perdelele din mătase albă lăsau să se întrezărească faptul că ferestrele nu dădeau afară.

Preotul trase una dintre perdele deschizând privirii accesul la o scenă paradisiacă. Cu inima bătându-i puternic, Vitellius văzu, prin deschizătura din perete: fete goale sau pe jumătate goale stăteau întinse pe perne albe ca zăpada. Unele dormeau, altele le prezentau observatorilor trupurile lor fără cusur. O fată, abia dacă trecuse de paisprezece ani, lingea cu limba ascuțită rotunjimile generoase ale unei femei frumoase.

Preotul îi privi pe vizitatori. Ei scuturară din cap. Trecură la fereastra următoare. Și aici aceleași scene, cu fete una mai frumoasă decât alta. „Întreabă-l dacă se află vreo Rebecca printre ele", îl rugă Vitellius pe grec.

„Rebecca?", spuse preotul pe un ton întrebător. Părea să se gândească. După care se duse la o altă fereastră,

trase perdeaua în lături și strigă: „Rebecca!" O clipă mai târziu, în fața lor stătea o femeie cu părul negru, înfășurată într-un voal de un verde pal, pe care și-l ținea strâns deasupra pieptului. Ea zâmbea. Vitellius o privi pe frumoasă, fără să știe dacă trebuia să se bucure sau să se întristeze. – Oricum, fata nu era Rebecca *lui*!

„Întreabă-l dacă nu mai există și o a doua Rebecca." Aristophanes făcu ceea ce i se ceruse. Preotul căzu din nou pe gânduri, își duse arătătorul la gură și îi rugă să-l urmeze. După ce se întoarseră prin labirintul de culoare subterane vizitatorii ajunseră, în sfârșit, la acele chilii mici care-i atrăseseră deja atenția lui Vitellius.

Preotul se apropie, atent, cu urechea de ușă. Din interior se auzeau gemetele plăcerii. Gândul că ar putea s-o găsească pe Rebecca în brațele altuia îl făcu pe Vitellius să se cutremure. Romanul strânse pumnii, își mușcă buza de jos, în timp ce preotul deschidea ușa cu mare grijă. Vitellius aruncă o privire înăuntru. Îndată respiră ușurat: „Nu, asta nu este acea Rebecca pe care o caut eu. Slavă zeilor!"

Mai târziu, în timp ce cercetau cartierul evreiesc din Corint oprindu-se tot mereu să întrebe dacă nu cunoștea nimeni vreo fată pe nume Rebecca al cărei tată fusese gladiator roman și după ce toți cei întrebați le răspuseseră ridicând din umeri, grecul spuse, resemnat: „Ce facem noi acum seamănă cu căutatul unei pietricele pe malul mării. Corintul are o sută de mii de locuitori, oameni din toată țările lumii, care de multe ori stau aici doar pentru scurtă vreme, cum s-o găsim noi aici pe Rebecca asta. Poate că ea a ajuns de mult înapoi în patria ei, în Palestina."

„Țara evreilor nu e patria ei", răspunse Vitellius", „Rebecca a fost născută la Roma – numai părinții ei se trăgeau din Iudeea."

„Atunci poate că s-a întors de mult la Roma și acum trăiește acolo sub un alt nume"

„Nu cred asta. M-ar fi căutat ea pe mine. Orice copil din Roma îmi cunoaște numele."

„Și dacă ea ar avea vreun motiv să-ți ascundă prezența ei... Știi, dacă ea s-ar fi căsătorit deja de mult cu un bărbat roman și între timp e deja o mamă fericită, cu un cârd de copii? Pe de altă parte, există însă și posibilitatea ca Rebecca să fi murit. Cine poate să știe?"

„Da, cine poate să știe", repetă Vitellius, descurajat.

Aristophanes apucă brațul romanului: „Oracolul! De ce nu te duci să întrebi oracolul din Delphi?"

„Până acum nu prea am pus mare preț pe prevestirile Pythiei", răspunse Vitellius. „Dar în situații ieșite din comun, s-ar putea ca oracolul să fie ultima speranță."

„O să luăm chiar astăzi corabia înapoi la Kirra", spuse Aritsophanes. „Doar mâine mai poți beneficia de serviciile Pythiei, fiindcă de poimâine oracolul o să-și închidă porțile pentru patru săptămâni. Hai mai bine să mergem, e timpul."

Sclavii se întrebuințau din răsputeri ca să-și croiască drum prin masele de oameni. „Faceți loc pentru armatorul Aristophanes și pentru gladiatorul roman Vitellius!" Pictor și Minucius își susțineau cererea cu lovituri de pumn și, uneori, și cu șuturi. Șefi de clanuri cu bărbi albe, îmbrăcați în veșminte scumpe, erau cărați de sclavi în lectici strălucind de atâta aur. Cu toții încercau să o ia înaintea celorlalți; fiindcă, la apusul soarelui, oracolul avea să amuțească. Aceia care nu-și primeau răspunsul până atunci erau nevoiți să mai aștepte patru săptămâni până când Pythia avea să vorbească din nou.

Negustorii și vânzătorii de leacuri miraculoase își lăudau mărfurile în gura mare, ghicitorii de tot felul și cei pricepuți să interpretze visele zbierau cât îi ținea gura că prezicerile lor erau la fel de sigure ca și acelea ale Pythiei; și erau destui oameni care, cuprinși de îndoială și tulburați, se răzgândeau constatând cât de mici erau șansele lor de ajunge la templul lui Apollo și se lăsau pe mâna unuia dintre numeroșii șarlatani din mulțime.

Negustori ambulanți vindeau plumb și tăbliițe de ceară, scribii își ofereau serviciile pentru a reține, în scris, în limba greacă, întrebările ce aveau să fie adresate oracolului. Vitellius achiziționă o tăbliță mare cât palma lui, i-o întinse lui Pictor și începu să-i dicteze sclavului întrebarea pe care urma să i-o pună oracolului: „Spune-mi, Pythia, unde o s-o regăsesc pe Rebecca, femeia inimii mele, și dacă o s-o mai revăd vreodată."

Vitellius și Aristophanes intrară pe străduța îngustă care cotea, într-un unghi foarte ascuțit, ca să înceapă să urce spre oracolul din templul lui Apollo. Romanul privi în sus de-a lungul pantei abrupte și fu cuprins de uimire: Amplasate în terase, se înghesuiau un monument peste altul, teazaure, statui și ofrande de tot felul. „Toate acestea sunt daruri aduse lui Apollo drept mulțumire de către aceia cărora că le-a prezis corect viitorul!" Aristophanes arătă spre un șir de clădiri mici, în formă de templu: „Acestea sunt tezaure dăruite de diferite etnii, pline cu aur și fel de fel de lucruri scumpe. Aici, pe stânga, se află tezaurul oferit de cei din Tarent, în partea cealaltă este acela al siphonienilor, acolo, acela al tebanilor, dincoace, cel al locuitorilor din Siracuza, aici, acelea ale atenienilor și korintienilor, toate, pline până la tavan de giuvaere și lucruri scumpe!"

„Și toate astea, drept mulțumire pentru prezicerile care s-au îndeplinit?"

„Negreșit!", veni răspunsul lui Aristophanes. „Credemă, te găsești aici în cea mai bună societate. Cei mai mulți clienți vin din Roma, de la simpli negustori până la membri ai casei imperiale. Împărații și regii au fost dintotdeauna cei mai frecvenți și mai darnici dintre clienții Pythiei. Cressus, regele lidienilor, nu făcea nici un pas fără să fi întrebat mai înainte oracolul din Delphi. O dată, el i-a întins chiar o capcană Pythiei, trimițând șapte delegații cu aceleași întrebări la șapte oracole diferite. Și chiar a primit șapte răspunsuri diferite, numai unul însă a fost corect – acela al Pythiei. După care, Cressus a revărsat asupra oracolului aur și alte daruri."

Uimit, Vitellius spuse: „Fie ca Aollo să-mi afle și mie răspunsul corect."

Pe un altar în fața templului trosnea un foc care împrăștia un fum gros și urât mirositor. Aristophanes îi explică oaspetelui roman: „Tocmai este ars un animal sacrificat, ceea ce înseamnă că oracolul este deschis."

Slujitorii templului se străduiau să țină în frâu mulțimea care se înghesuia, gălăgioasă. Un medalion care atesta faptul că este din partea locului îi croi drum lui Aristophanes, care-l ținea lângă el pe Vitellius, până în rândul din față. „Fără promanteia, dreptul preferențial la profeție, astăzi nu ai mai avea nici o șansă", explică grecul.

Un preot al oracolului, din cale afară de bătrân, îmbrăcat în odăjdii albe, trecu de-a lungul șirului de oameni care așteptau. El ducea o tavă cu prăjituri cu miere. Fiecare client achiziționa câte o prăjitură drept ofrandă plătind pentru ea un preț care i se părea lui potrivit. Cei mai mulți dădură câte o drahmă. Vitellius

puse și el o monedă pe tavă. În același timp, preotul lua în primire tăblița cu întrebarea. După asta, Vitellius și Aristophanes se așezară pe treapta cea mai înaltă a templului. Pe marmura albă erau scrijelite niște terenuri de joc, un fel de țintar. Grecul, care nu se afla aici pentru prima oară, scoase un săculeț cu pietre și-l lăsă pe roman să-și aleagă culoarea.

„Numai zeii știu cât o să avem de așteptat", spuse el, „s-ar putea să dureze câteva ore."

Vitellius încuviință din cap, înțelegător. Îi venea greu să se concentreze asupra jocului. Atmosfera încărcată de tensiune, larma făcută de oamenii care continuau să se înghesuie și care oricum nu mai aveau nici o șansă în ziua aceea, toate astea îl iritau peste măsură. „Nu trebuie să stai după mine", spuse Vitellius, „știu să-mi port și singur de grijă."

Aristophanes refuză, explicând: „Sunt proxenosul tău. Fiecare ins care vine să ceară sfatul oracolului trebuie să fie însoțit de un proxenos! Eu voi aduce ofrande zeițelor destinului, în vreme ce tu vei stai în adyton așteptând răspunsul oracolului."

Ochii lui Vitellius se plimbau, plini de venerație, de-a lungul coloanelor dorice ale templului, în sus. Deasupra portalului străluceau niște litere grecești din aur curat. „Ce înseamnă inscripția asta?", întrebă romanul. „Cunoaște-te pe tine însuți!", îi răspunse grecul și-i făcu semn străinului să se uite la cele două inscripții situate de-a dreapta și de-a stânga portalului. „Astea", explică Aritophanes, „sunt dedicații venind de la cei mai înțelepți șapte bărbați ai lumii. După vizita lor la oracol, ei au rostit câte o frază importantă."

„Și cine sunt cei mai înțelepți bărbați din istoria omenirii?"

„Thales din Milet, Bias din Prienne, Pittakos din Mytilene, Kleuboulos din Lindos, Solon din Athena, Chilon din Sparta și Periandros din Corint."

„Cu toții greci", constată Vitellius.

„Cu toții greci", repetă Aristophanos, „e adevărat că voi, romanii, ne-ați subjugat pe noi, grecii, pentru că mânuiți sabia mai bine decât noi, dar în arte și în științe ne-ați fost și ne sunteți inferiori."

Vitellius surâse. Când i-a venit, în sfârșit, rândul, el a fost condus, împreună cu Aristophanes, în interiorul templului. Preotul le-a amintit clienților că se cuvenea să nutrească numai gânduri curate. Proxenos-ul păși până în fața altarului, luă una dintre bucățile de carne pe care i le întindea preotul și o așeză pe focul pentru sacrificii. Un fum cu miros puternic ieșea prin frontonul templului, în rest, era întunecat și apăsător. Din colțuri se auzea murmurul rugăciunilor. Nu se putea recunoaște cine anume le rostea și cui îi erau adresate.

Adytonul învăluit în atâta mister, scena unde avea loc rostirea previziunii, era amplasat în mijlocul templului. Câteva trepte coborau într-o chilie întunecată, ascunsă după o draperie. În spatele ei ședea Pythia, în transă. Preotul îl conduse pe Vitellius până în dreptul scării și îi făcu semn să se oprească. Vitellius se uită în jur, căutându-l pe Proxenos-ul său, de al cărui ajutor avea nevoie. Dar încă înainte să fi apucat să-i facă un semn, el auzi, din spatele draperiei, vocea chinuită a Pythiei. Ea vorbea grecește și Vitellius nu înțelese nici un cuvânt. Dar preotul scria răspunsul pe fața cealaltă a tăbliței pe care o predase romanul la început. El i-o întinse lui Aristophanes. Acela îl privi pe Vitellius cu un aer serios, apoi îi traduse:

„Niciodată n-a călcat fata pe pământul Ahaiei.

Vor trece ani, până când drumurile voastre se vor încrucișa.

Atunci, însă, nu va fi o zi plină de bucurie; căci cea iubită de tine va sta în fața ta iar tu nu o vei mai recunoaște."

Vitellius luă în mână tăbliță plină de semnele acelea ilizibile pentru el, încercând, cu mare efort, să pătrundă semnificația celor spuse de oracol. În vreme ce preotul își făcea drum spre cei de afară, Vitellius conștinetiză, cu durere în suflet, importanța oracolului. Așadar, el avea să o mai întâlnească o dată, dar ea se va fi schimbat atât de mult, încât el nu mai avea s-o recunoască.

Dintr-o dată, Vitellius se trezi cu mii de întrebări în cap. El se întoarse, vru să se ducă înapoi în templu, strigă după preot; dar, cu zgomot puternic, ușa cea grea se închise. Era parcă orbit de lumina soarelui iar câmpia cea largă de jos, cu nenumărații ei măslini argintii, începu să-și piardă contururile asemenea unei imagini oglindite în apă. Ochii lui Vitellius erau plini de lacrimi.

Capitolul X

Nu vă sfiiți, mâncați și beți până când simțiți că vă plesnește burta. Fiindcă ne așteaptă vremuri grele!" Cu astfel de cuvântări încerca Pheroras să-și convingă oaspeții să se simtă bine. O dată pe an, bogatul cămătar îi invita pe cei mai cunoscuți dintre datornicii săi la un ospăț la casa lui de la țară. Acum zăceau, care pe unde, amețiți de vin, sughițând și râgâind, cei mai înalți funcționari de stat, senatori respectați; și nimeni nu s-ar fi mirat dacă în față, pe locul de onoare, ar fi șezut împăratul în persoană. Datoriile erau de bon ton; cel care nu avea datorii, trecea drept un ins nesofisticat. Această situație le asigura cămătarilor, Pheroras fiind, de departe, cel mai bogat dintre ei, o influență enormă. Iar cei ce se bucurau de credite ajungeau, dimpotrivă, într-o situație de dependență din ce în ce mai mare.

Când ospățul își atinsese punctul culminant iar mulți dintre datornici umblau deja de colo-colo cu capul mare, Pheroras luă cuvântul. Nu-i era deloc ușor să se facă ascultat. „Dragi romani, copiii mei!", strigă el de mai multe ori, „ascultați ce anume vreau să vă spun. Este o bucurie pentru mine că am adunat în jurul meu atâția

bărbați iluștri și că pot să vă numesc pe toți preietenii și partenerii mei de afaceri. După cum știți, Roma a apucat să trăiască și vremuri mai bune. Campaniile împotriva Britaniei, a Germaniei și a Armeniei își cer tributul lor. Situația aprovizionăii noastre nu este una dintre cele mai bune – chiar dacă împăratul consideră că este mai bine să pună să fie vărsate în Tibru cerealele umede, în loc să le împartă săracilor."

„Jos Nero, roșcovanul!", îl întrerupse, urlînd, un bețiv.

„Tocmai de aceea", continuă Pheroras, și mie îmi este din ce în ce mai greu să procur banii necesari. Totuși, pentru ca și alții să se poată bucura de credite de la mine, sunt nevoit să vă rog, pe toți cei adunați aici, ca anul acesta și în anii ce vor veni să-mi înapoiați, fiecare, a zecea parte din datoriile pe care le aveți la mine..."

Cuvintele următoare al bancherului fură acoperite de urlete sălbatice. „Ne iei gâtul!", „Cămătarule!", „Criminalule!", răsunare strigătele la adresa lui Pheroras. Unii își ridicară pumnii, amenințători, în vreme ce alții moțăiau, toropiți de vin.

A durat o vreme până când spiritele încinse s-au mai domolit, dar ceea ce a urmat a fost și mai rău. Pheroras continuă: „Lucrul acesta, copiii mei, este însă numai și numai în avantajul vostru. Fiindcă banii se scumpesc din ce în ce ai mult, așa că până și eu voi fi nevoit să măresc dobânzile. Cei care, până acum, au plătit câte zece la sută, vor fi nevoiți, pe viitor, să plătească cincisprezece procente..."

„Moarte cămătarului Pheroras!", începură să strige datornicii acum. „Să-l înecăm în banii lui!" Ei începură să arunce în Pheroras cu fructe, bucăți de pește și copane de pasăre. Acesta nu făcea decât să rămână locului, cu

un zâmbet larg pe față, și să strige tot mereu: „Dar, copii mei!"

Trei bărbați aflați la una dintre mesele din spate își aplecară capetele unul spre altul. Spre deosebire de ceilalți, care-și strigau mânia în gura mare, aceștia vorbeau în șoaptă, uitându-se prudenți în toate părțile. Eumolpus, un bărbat cu bucle negre și sprâncene stufoase, își goli cupa dintr-o singură înghițitură, o trânti de placa de marmură a mesei și șuieră disprețuitor: „Copacii din parcul său și-i stropește cu vin, câinii lui mănâncă din farfurii de argint iar Mariamna, nevasta lui, poartă o rochie numai câte o singură dată. Și cine finanțează stilul ăsta de viață? – Noi, prieteni, numai noi!"

„Felul în care trăiește el e o mare ofensă la adresa zeilor", fu de acord și Terentius Ponticus, un bătrân cu părul cărunt și fața suptă; cu siguranță că trăise și zile mai bune. „Sau poate că nu este păcat să mărești dobânda cu jumătate? Fie ca Mercur să-l pedepsească!"

„O să aștepți tu mult și bine până când o să te audă Mercur!", spuse al treilea, Pedanius pe numele lui. Ca negustor de stofe, el se bucura de un mare prestigiu, fiindcă le vindea romanilor cele mai frumoase materiale care se găseau pe piața mondială. Pheroras îl număra printre cei mai buni prieteni ai săi și, practic, afacerea aceluia îi aparținea lui, de vreme ce o construise numai cu datorii; numai că nimeni nu știa asta. „Nici nu știu de unde să fac rost de dobânzile astea mari, ca să nu mai vorbesc de restituirea datoriilor. Dacă am să măresc cu o treime prețul la stofele mele feniciene, desfacarea o să-mi scadă cu mai mult de jumătate, nu-mi rămâne decât să mă arunc în Tibru."

Terentius Ponticus spuse pe un ton serios: „În cei șapezeci de ani de viață ai mei am trăit următoarea

experiență: să faci din o sută de sesterți două sute, asta presupune o muncă uriașă, dar să faci din o sută de mii de sesterți două sute de mii, asta e aproape inevitabil. Din păcate, eu nu cunosc cifre atât de mari decât din lista mea de datorii, iar aceasta este de la o zi la alta mai mare. Nici eu nu mai știu ce să fac. Ultima recoltă a viilor mele a fost jalnică, terenul din jur e amanetat...."

Bătrânul amuți brusc atunci când Pheroras se apropie de el. „Ce șușotiți voi aici între voi?", întrebă el pe un ton prefăcut prietenos. „Nu cumva îl înjurați și voi pe Pheroras?"

„Stăpâne!", spuse Terentius Ponticus, „stăpâne, eu nu am de unde să-ți restitui creditul. Păsuiți-mă până la recolta următoare, altminteri sunt nevoit să acopăr datoria asta cu noi datorii."

Pedanius apucă mâna lui Pheroras. „La mine e aceeași situație. Am să fac tot ce-mi stă în putință să fac rost de dobânda sporită; dar e peste puterile mele să restitui și o zecime din datorie. Dacă o să măresc prețul la marfa mea, or să-mi fugă clineții. Concurenții mei de-abia așteaptă. În felul ăsta ai să mă distrugi..."

Pheroras începu să pipăie tunica negustorului de stofe. „Câtă vreme îți mai permiți să porți stofe feniciene atât de scumpe, nu se poate să-ți meargă chiar atât de prost..."

„Pe toții zeii!", obiectă Pheroras, „oare eu, ca negustor, ar trebui să umblu îmbrăcat în haine sărăcăcioase de pânză, asemenea sclavilor? Ar fi o proastă reclamă pentru afacerea mea!"

„Dacă chiar vrei să știi ce cred eu, află că da. Cui îi merge prost, acela trebuie să se mai strângă la pungă, asta e valabil și pentru modul în care-și conduce afacerile. Să știți că eu nu vă vreau decât binele. Eu nu vrea să vă înghită

dobânzile. De altfel, mulți dintre voi nu mai lucrează decât pentru dobânzile la datoriile lor. Ei speră că într-o bună zi moartea are să-i scape de povara datoriilor, iar creditorii lor rămân atunci cu buza umflată."

„Fă dovada mărinimiei tale", îl rugă Terentius, „averea ta e atât de mare, că datoriile noastre nu sunt decât picături de apă în oceanul bogăției tale."

„Gata cu văcicăreala!", îl întrerupse Pheroras. „Dacă fac o excepție în cazul tău, atunci vine Pedanius și spune că de ce nu fac și cu el o excepție. Fiecare le povestește celorlalți iar la urmă am să mă trezesc că nu mai plătește nimeni. Nu, nu există excepții. Tuturor celor care nu plătesc la timp am să le pun sula-n coaste. Și ție, Terentius, și ție, Pedaninus și tot așa și ție, Eumolpus!" Cu aceste cuvinte, el se răsuci pe călcâie și plecă.

Eumolpus strânse din pumni: „Dacă am să mă întâlnesc cu tâlharul ăsta noaptea în forum, s-a terminat cu el!"

„N-ai să te întâlnești cu Pheroras noaptea în forum", obiectă Terentius, „iar dacă da, atunci doar însoțit de o haită de sclavi și de gărzi de corp. Asta e deosebirea dintre tine și el. Pherora știe că are mulți dușmani care i-ar lua viața."

„Pheroras ne-a pus gând rău, vrea să ne distrugă", spuse Terentius. Sudoarea îi udă fruntea, el își șterse fața cu palma. „Viața mea e terminată. Nu pot și nu vreau să trăiesc, la bătrânețe, rușinea de a pierde totul. Mai bine să se aleagă praful de Pheroras."

Eumolpus răspunse: „Nu fii nebun, bătrâne. Ticălosul ăsta nu merită să-ți pătezi mâinile cu sângele lui. În Forum Boarium își fac veacul zi de zi sute de indivizi care, pentru o sută de sesterți, sunt gata să ia viața cuiva și apoi să dispară din oraș pentru totdeauna."

Pedanius obiectă: „Un străin n-are să reușească niciodată să se apropie de Pheroras. Uitați-vă puțin în jurul vostru. Fiecare ușă e păzită, iar bărbații aceia care stau de vorbă atât de prietenos în colțul fiecăreia dintre încăperi nu sunt musafiri, ci membri ai gărzii sale de corp. Nu, de Pheroras nu se paote apropia decât cineva care îi cunoșate casa, unul dintre sclavii săi. Pheroras are patru sute de sclavi. Sunt sigur că printre aceștia se află câțiva care nu mor de dragul lui."

„Dar cum vrei să-i găsești chiar pe aceia, fără să te dai de gol?"

„Nimic mai simplu! Fiecare stăpân pune din când în când să fie biciuit câte un sclav, ca să le dea celorlalți un exemplu. Adeseori e nevoie de un pretext foarte mic pentru ca un sclav să ajungă să trăiască o asemenea umilință. Iar cine a fost pedepsit o dată sub ochii tuturor numai pentru că a spart un vas sau pentru că a făcut vreo remarcă nepotrivită, acela fii sigur că are să-și urască stăpânul."

Pedanius îi făcu semn unuia dintre sclavi care stăteau la uși: „Hei, ia vino încoace și spune-mi ceva: Pheroras e la fel de aspru cu sclavii lui precum e cu datornicii?"

„Pheroras este un stăpân sever, dar drept", spuse fără să ezite cel întrebat.

„Dar nu s-a-ntâmplat niciodată să pună să fie bicuit vreunul dintre voi?"

„Ba da, chiar de curând Marcellus, bărbierul a făcut cunoștință cu biciul."

„Marcellus, bărbierul, zici?"

„Da, domnule, el îl tăiase la bărbierit pe Pheroras pe pe bărbie. Așa pedepsește stăpânul nostru neglijența."

„Așa, așa", spuse Pedanius și-l trimise pe paznic înapoi la ușă. „Vedeți", spuse el, întorcându-se spre

ceilalți doi. „Pot să-mi închipui că Marcellus, bărbierul, nu are o părere tocmai bună despre stăpânul său. Și n-o fi el singurul din patru sute de sclavi."

Terentius Ponticus privi în toate direcțiile, neîncrezător; după aceea, el le întinse mâna lui Pedanius și Eumolpus. „Haideți să punem la un loc următoarea dobândă scadentă. Ar trebui să fie de ajuns pentru a-l convinge pe Marcellus sau vreun alt sclav, cât de tare își urăște stăpânul."

O dată întors la Roma, Vitellius găsi o solie, Mariamna îl ruga să stea de vorbă urgent. Dar, înainte ca el să poată porni spre ea, această își făcu apariția în casa lui, agitată.

„O, iubitul meu", se aruncă ea la pieptul lui Vitellius, „cât de mult mi-ai lipsit, cât de tare mi-a fost dor de tine. Ai călătorit bine?"

Vitellius o sărută pe Mariamna pe frunte. „Da, am călătorit bine – în ceea ce privește drumul pe mare; dar nu a fost o călătorie fericită. Căci nu am găsit ceea ce căutam..."

„Dar oare nu era de așteptat că are să se-ntâmple așa? Oare nu cumva le-ai cerut prea mult Moirelor?"

Vitellius aprobă din cap. „Călătoria aceasta mi-a distrus toate speranțele. Am întrebat și Oracolul din Delphi. Răspunsul pe care mi l-a dat mi-a umplut ochii de lacrimi."

„Ce anume ți-a prezis Pythia?"

„Se pare că Rebecca nu a ajuns niciodată în Grecia. Trăiește într-o țară îndepărtată. Am să ajung s-o revăd o dată, dar nu am s-o mai recunosc."

Mariamna nu mai spuse nimic. Cu multă tandrețe, ea luă mâna gladiatorului, o duse la gură și-i sărută vârfurile

degetelor. Vitellius privea drept înainte făr nici o expresie; el nu simțea nimic. Abia atunci când Mariamna începu din nou să vorbească, el reveni la realitate.

„Mi-am făcut o mulțime de griji pentru tine cât timp ai lipsit", spuse ea. „M-am gândit mult dacă să-ți spun sau nu. Abia după ce m-am dus să mă rog la Jupiter Capitolinus și la mama sacră Isis, am ajuns la convingerea că trebuie să te avertizez."

„Ce fel de secret porți tu în inimă?", întrebă Vitellius. „Ești neliniștită și tremuri din tot corpul."

„Tremur pentru viața ta, iubitul meu!"

„Mâine îmi încep antrementele pentru următoarea mea luptă. Am să lup și am să înving. De ce-ți faci griji pentru mine?"

„Vitellius", începu Mariamna pe un ton cât se poate de grav, „până acum ai colaborat întotdeauna cu Pheroras. Pheroras voia ca tu să câștigi, iar tu ieșeai învingător. De data asta, însă, îl ai pe Pheroras împotriva ta. Pheroras vrea ca tu să pierzi lupta următoare, iar ceea ce-și pune Pheroras în cap, îi și reușește."

„Prostii", spuse Vitellius, „nu ai auzit cu urechile tale că îi oferă 500.000 de sesterți aceluia care mă învinge?"

„A oferit încă și mai mult – l-a auzit camerista mea. Arruntius Stella, cel care organizează jocurle împăratului, urmează să primească un milion dacă-ți găsește un adversar care să te omoare în arenă."

Vitellius fu cuprins de frică. La tâmple, sângele începu să-i bată cu putere. „Dar cum așa", întrebă el, „cum de mi l-am făcut dușman pe Pheroras?"

„Are două motive ca să se debaraseze de tine: din nu se știe ce sursă a aflat de relația noastră. Nu că ar fi cumva înclinat să sufere în mod serios din cauză că țin la tine,

dar vanitatea lui masculină e jignită de relația noastră. El nu vrea ca, la Roma, lumea să vorbească despre el cu compasiune. Decisiv a fost însă faptul că știi de vânzarea flotei imperiale. De când a aflat că știi, a început să-i fie frică de tine. I-ar fi cât se poate de ușor să te înlăture, dar Pheroras se teme de faptul că ești atât de îndrăgit. Mamele au început deja să le dea pruncilor numele tău. Un astfel de bărbat nu poate să dispară pur și simplu. Un ucigaș plătit nu ar scăpa fără un proces public. Asta ar fi prea riscant pentru Pheroras. Nu, el vrea ca la următoarea luptă să fii omorât sub ochii tuturor. Vitellius, numai gândul că s-ar putea întâmpla una ca asta mă scoate din minți."

„Dar înainte să se ajungă acolo, ar trebui mai întâi să fiu învins în luptă."

„O să ți se impună o luptă murdară și un adversar necinstit."

„Atunci înseamnă într-adevăr că sunt pierdut."

„Nu, Vitellius, sunt hotărâtă să mă lupt pentru tine. Chiar și cu prețul vieții."

„Nu întrezăresc nici o soluție", spuse Vitellius abătut.

„Există o singură soluție", răspunse Mariamna, „anume, ca Pheroras să nu mai fie acela care să-ți aranjeze următoarea luptă."

„Mariamna!", exclamă Vitellius speriat. „Nu-ți dai seama ce vorbești!"

„M-am gândit mult la asta și nu mi-a fost deloc ușor. Timp de aproape trei decenii, Pheroras s-a purtat cu mine așa cum te porți cu o vită, e drept, am fost animalul lui preferat, cu care se împăuna la ocazii festive, și nu mi-a lipsit niciodată nimic; dar ca om, ca femeie cu care-și împarte viața, nu m-a recunoscut niciodată. El m-a cumpărat, a plătit pentru mine, și așa m-a și tratat.

Dragoste? Lui Pheroras, cuvântul acesta îi este străin, sentimente irosite care nu-i aduc nimic în schimb. Pheroras nu m-a iubit niciodată, întotdeauna, el nu a făcut decât să mă posede."

„Sărmana de tine", spuse Vitellius neajutorat. „Sărmana de tine", repetă el și o mângâie, tandru, pe păr.

„Vitellius", spuse Mariamna în șoaptă, în vreme ce o lacrimă de furie neputincioasă i se rostogolea pe obraz, „trebuie să-ți destăinui un secret pe care nici măcar Pheroras nu-l cunoșate. Tertulla nu este fiica lui..."

Vitellius își ridică privirea, el se se uita la ea cu ochii plini de așteptări. După o lungă pauză de gândire, Mariamna spuse: „Tatăl Tertullei se numește Fabius."

„Secretarul lui Pheroras?"

„Secretarul lui Pheroras. O femeie pe care bărbatul ei a încuiat-o într-o colivie de aur e recunoscătoare pentru orice variație care i se oferă. Dar, în afară de tine, nu mai știe nimeni de asta."

„Glaphyra!" Vitellius bătu din palme strigându-și sclava. „Adu-ne o carafă de vin roșu de Falerno și pe urmă ai grijă să nu mai fim deranjați!" Glaphyra se înclină.

Mariamna continuă în șoaptă, astfel încât nici o ureche străină să nu o poată auzi: „Pollio Julius, prefectul uneia dintre cohortele de pretorieni ale împăratului, îmi este îndatorat, și printre oamenii lui de încredere se numără și Locusta, temuta specialistă în otrăvuri. Se spune că împăratul a pus să fie arestată, ca să nu poată face vreo declarație. Se pare că ea a contribuit la asasinarea împăratului Claudius și a fratelui vitreg al lui Nero, Brtiannicus. Pollio mi-a ajutat să ajung la Locusta, o bătrână decrepită cu niște lațe de păr..."

„Cu otravă nu ai cum să-i vii de hac lui Pheroras", o întrerupse Vitellius, „doar știi foarte bine că el nu pune în gură nici un dumicat, nu bea nici o înghițituă înainte ca mâncarea și băutura să fi fost degustate de sclavul său."

„Și crezi că împăratul Claudius nu făcea la fel? Și cu toate astea a murit otrăvit, pentru că Halotus, omul care gusta totul înainte, și Xenophon, medicul lui personal, erau în aceeași barcă cu Agrippina. Halotus i-a picurat otrava peste ciuperci după ce el gustase din ele iar restul a fost rezolvat de Xenophon, care a mai adăugat și el puțină otravă. Întotdeauna există căi și mijloace."

„Și ce anume ai *tu* de gând să faci?"

„Am să-i ofer lui Pheroras un măr din care am mușcat eu însămi mai întâi. Mărul are două jumătătți, una aducătoare de moarte și una sănătoasă."

„Încep să transpir numai când mă gândesc la asta", spuse Vitellius, „alungă-ți gândurile astea din minte. Prefer să lupt în arenă."

Mariamna îi răspunse: „Atunci nu te mai gândi la asta. Mai bine uită tot ceea ce ți-am spus astăzi."

În ziua aceea fusese o căldură apăsătoare. Timp de mai multe săptămâni, romanii suferiseră din cauza unui val de de căldură insuportabilă. Verdele, și așa puțin în orașul cu milioane de locuitori, se transformase într-un maroniu prăfos. Apeductele care treceau pe deasupra acoperișelor orașului aducând în Roma apa de băut atât de prețioase amenințau să sece. Romanii considerau că vinovat era împăratul, care comisese păcatul de neiertat de a înota într-una din conductele cu apă potabilă ale orașului; iar conductele erau considerate a fi sacre. Pe Capitoliu, preoții îi aduceau jertfe lui Jupiter, ei sacrificau

capre și berbeci, dar părintele zeilor nu părea câtuși de puțin dispus să accepte jertfele. În loc să urce spre cer, fumul negru ca smoala plutea deasupra Capitoliului, învăluind altarele aurite și statuile albe de marmură, făcând ochii ghicitorilor în măruntaie să lăcrimeze.

„Semnele înspăimântătoare ale cerului vestesc nenorociri și amenințări", clama un haruspex. Printre degetele mânjite cu sânge îi alunecau măruntaiele și mațele animalelor sacrificate în timp ce el exclama: „O, Jupiter, zi luminoasă ce ești, nu-ți revărsa mânia asupra poporului tău!"

Preoții murmurau, cufundați în rugăciuni și, ca și când părintele tuturor zeilor s-ar fi lăsat înduioșat de implorările lor, el începu să trimită fulgere din cer. Nori negri coborâră foarte jos, deasupra orașului iar oamenii căutau, speriați, să ajungă cât mai repede la casele lor în așteptarea rafalelor de ploaie care să dăruiască viață.

Marele preot își ridică ambele brațe spre cer: „O, Jupiter Optimus Maximus, primește cu bunăvoință această jertfă și trimite-ne ploaia mult dorită!"

În aceeași clipă, raza unui fulger țâșni din nor și lovi altarul pentru jertfe al templului. Dintr-o dată, acesta păru incandescent. Un trăznet asurzitor îl doborî pe preot și aruncă cât colo animalele sacrificate; urmă o tăcere înspăimântătoare. Abia în momentul în care stropi grei de ploaie începură să cadă cu zgomot pe pavajul prăfos și fierbinte, preoții îndrăzniră să se ridice de jos. Tulburați, ei îl ridicară pe Marele Preot, care continua să zacă nemișcat, pentru a-l căra în templu. Infernul se dezlănțui.

Norii întunecați începură să se deplaseze și să se prăvălească, în rafale violente, din cer. Fulgerele incendiau pentru scurt timp orașul pentru ca, secunde mai

târziu, să-l arunce din nou într-un întuneric înfricoșător. După ce Roma gemuse săptămâni întregi sub povara arșiței, ea părea acum să se înece dintr-o dată în ploaie. În scurt timp, străzi întregi erau scufundate în apă. Trăsnetele loveau casele. Multe dintre prăvăliile negustorilor din preajma lui Circus maximus fură inundate sau pur și simplu măturate de șuvoaiele care se prăvăleau de pe Aventin. Plângând și jelindu-se, proprietarii pășeau cu greu prin șuvoiae, smulgându-și părul din cap și ridicând pumnii spre cer.

„O, voii, zei ai Romei, asta e răsplata pentru rugăciunile mele regulate?", strigă unul, iar un altul urlă în acest infern dezlănțuit: „Te blestem, Jupiter, care ne lovești cu fulgere tale. Întotdeauna ne lovești doar pe noi, cei săraci!"

Cu iuțeala fulgerului, dinspre fluviu se împrăștie o veste: „Arde Tibrul, arde Tibrul!"

Oare ce anume putea să însemne asta? În orașul acesta, bântuit în fiecare zi de o catastrofă sau alta, în care prăbușirile de case sau incendiile nu erau câtuși de puțin o raritate, strigătul „Arde Tibrul!" reușea totuși să stârnească o mare curiozitate. Fără să mai țină seama de primejdiile furtunii, de fulgerele care sfâșiau aerul și de casele care se prăbușeau, oamenii se grăbeau spre Tibru în jos, mulți dintre ei alergau în pielea goală. De la Forum Boarium se puteau vedea deja proporțiile reale ale neobișnuitei catastrofe. Lângă insula de pe Tibru, legată prin două poduri de malul estic și de cel vestic, eșuaseră corăbii în flăcări. Fulgerele loviseră corăbiile cu cereale ale flotei imperiale, incendiindu-le, iar acum, mânate de curentul puternic al fluviului, navele intrau una în alta. Într-un timp foarte scurt, o sută de corăbii cu cereale erau

cuprinse de flăcări, împreună cu încărcătura lor prețioasă. Un înspăimântător vierme de foc șerpuia prin oraș.

După ce spaima de la început s-a potolit, privitorii începură să chiuie și să danseze, ca și când împăratul ar fi pus în scenă anume pentru ei acest nou tip de spectacol. Făclii umane în flăcări, care se aruncau de la bordul vaselor în fluviu, erau întâmpinate de pe mal cu aplauze și cu strigăte de încurajare. Nici Arruntius Stella, organizatorul jocurilor imperiale, nu ar fi putut imagina un spectacol mai atractiv. Lui Arruntius i-ar fi fost greu să depășească vreodată spectaculozitatea acestor scene. Că, în cursul acestui spectacol, erau distruse prețioase rezerve de cereale, din care ar fi putut trăi un milion de oameni timp de trei luni, asta nu părea să neliniștească pe nimeni. „Videant consules!", așa suna răspunsul laconic. „Or să vadă ei, consulii, cum rezolvă problema!"

Zile întregi, zeci de mii de sclavi s-au străduit să înlăture mormanele de noroi de pe străzi. Roma putea până la cer; Cloaca maxima, principalul canal de scurgere al orașului, nu mai avusese capacitatea să preia șuvoiaele și refulase apele reziduale pe străzile principale. Acum, tot ceea ce în mod normal dispărea în sistemul de canale subterane, se afla dintr-o dată pe străzile Romei: excremente umane, resturi menajare, cadavre de animale, ba chiar și cadavre de copii. De frica epidemiilor, romanii abia dacă mai îndrăzneau să iasă din case. Forumul părea pustiu. Viața economică a orașului amenința să sucombe.

Împăratul și sfetnicii lui își dădură seama foarte repede că aceste împrejurări insuportabile favorizau o conspirație sau poate chiar o revoluție. Din această cauză, Nero puse să se împartă gratuit cereale peste rațiile obișnuite, ceea ce momea plebea să iasă pe străzi.

Prostituatele din zona Circus maximum primiră de la împărat tarife zilnice fixe; în schimbul acestora, ele trebuiau să-și servească clineții pe gratis. Pe Colina Capitoliului începură lucrările de construire a unui arc de triumf, pretextul fiind celebrarea victoriei asupra parților. Numai că victoria nici măcar nu fusese obținută, dimpotrivă, situația se prezenta destul de prost pentru legiunile romane aflate în îndepărtata Asie. Dar obiectivul fusese atins: Cine nu se lăsase încă atras pe străzi datorită rațiilor gratuite de cereale și plăcere, acela ieșea acum din casă mânat de curiozitate.

Pentru honestiores fuseseră organizate adunări festive. Împăratul îi ceru fostului său dacsăl, Seneca, să organizeze un recital de poezie. Seneca, cel ale cărui opere fuseseră tratate cu multă vitregie de critici, dar care erau foarte îndrăgite de popor, citea în biblioteca lui Augustus, amplasată lângă templul lui Apollo pe acea parte a Palatinului care dădea spre Circus maximus. Toți aceia care considerau că au rang și nume în oraș se înghesuiau să participe la eveniment.

Îmbrăcat lejer, Seneca își întâmpina oaspeții cu strângeri de mâini. „Onoarea pe care mi-o acorzi tu, Pliniu, prin prezența ta, mă bucură în mod deosebit. Vreau să spun că ar fi mult mai potrivit ca, după această catastrofă naturală, să reciți tu din operele *tale*. Poate că, în a ta istorie naturală, ai avea și o explicație pentru evenimentele petrecute în zilele din urmă."

„Cu siguranță am o explicație", îi răspunse Plinius. „Zeii au fost aceia care au vrut ca lucururile să se petreacă astfel!" Cei din jur izbucniră în râs. „Dar ia spune-mi, cum stai cu vânzarea operelor tale? Acum, că sunt citite în întreaga lume, ar trebui să fii putred de bogat!"

„O, Plinius!", râse Seneca, „tu ar trebui să știi cel mai bine că literatura îi îmbogățește numai pe editori. E adevărat că scrierile mele sunt citite până și în ținututile învăluite în ceți ale Britanniei, dar pentru autor rămân doar gloria și onoarea, de câștig se bucură editorul meu, Dorus."

„Acel Dorus, care a răspândit în lume și cele 142 de cărți ale lucrării 'Ab urbe condita' a nemuritorului Livius?"

„Exact acesta. În editura lui de lângă Angiletum are între timp douăzeci de sclavi care copiază operele mele cu cerneală pe suluri de papirus lungi de metri întregi. El cere între patru și douăzeci de sesterți pentru un sul – în funcție de prezentarea grafică. Scoate un câștig frumos. Dacă aș avea partea mea la tot ceea ce vinde el, aș fi într-adevăr un om bogat."

„Atunci, e limpede că arta pedagogiei a fost aceea care te-a făcut bogat. La urma urmelor, nu oricine are norocul să poate număra un împărat printre elevii lui."

Seneca se apără: „Când am început să mă ocup de educația lui Nero, nu aveam de unde să știu că într-o bună zi are să ajungă împăratul celui mai mare imperiu din lume."

Plinius surâse: „Fie ca zeii să te creadă."

Între timp, un număr din ce în ce mai mare de oameni se înghesuiau în bibliotecă. Consuli, senatori și funcționari de stat, nici unul nu voia să piardă evenimentul. În public se aflau și numeroase femei, femeile erau acelea care-l venerau cel mai mult pe Seneca. Pheroras veni însoțit de sclavul său Fabius.

Senatorul Ollius, care nu lipsea nici de la acest eveniment public, i se adresă armatorului: „Te salut,

Pheroras. Să te mai întreb cum îți merg afacerile ar fi inutil. Cu siguranță că ai un legământ cu Jupiter însuși!"

„Ce vrei să spui cu asta?", întrebă Pheroras, care înțelesese însă foarte bine aluzia.

„Ei bine", spuse Ollius, sunt convins că n-ai vărsat nici o lacrimă din cauză că flota imperială a ars."

„Firește că nu; dar să știi că nici nu i-am adus jertfe lui Jupiter ca să trimită o catastrofă de asemenea proporții. De altfel, și eu am pierdut zece corăbii, pe mare, în portul Ostia. Acolo, furtuna a mai distrus încă două sute de vase."

„Ce înseamnă pentru tine zece corăbii. Sunt sigur că ai în continuare o capacitate suficiemtă de transport ca să preiei aprovizionarea orașului."

Pheroras aprobă din cap. „Corăbiile mele navighează pe toată Mediterana, de la țărmurile Feniciei și ale Lusitaniei, până în Cartagina și Corint. Nici o furtună nu poate fi atât de mare, încât să distrugă toate corăbiile mele."

Ollius râse: „Fericit e acela care poate să vorbească așa!"

Seneca începu să citească. Cu capătul unui sul ținut sub bărbie și marginile sulului în cele două mâini, el citea din cea mai îndrăgită operă a sa, cea despre 'Viața fericită'.

„O viață fericită", începu să citească Seneca, „iată ceea ce își dorește fiecare; dar nimeni nu dorește să înțeleagă premisele pentru o astfel de viață. Și, cu adevărat, nu este deloc ușor să câștigi fericirea: o dată ce te-ai abătut de la drumul cel bun, oricât de grabnică ți-ar fi căutarea, nu faci decât să te îndepărtezi tot mai mult de el. Dacă drumul ajunge să te poarte chiar în

direcția opusă, tocmai graba este aceea care face ca distanța față de fericire să crească din ce în ce mai mult. Astfel că nu ne rămâne nimic altceva de făcut, decât să ne înțelegem mai întâi țelul, iar apoi drumul care duce cel mai repede la el..."

Ascultătorii dădeau din cap aprobator. Înțeleptele considerații despre viață ale lui Seneca erau scrise de cele mai multe ori sub forma unei epistole adresate unei persoane cu care, la nevoie, se putea identifica fiecare dintre cititori. 'Despre viața fericită' era adresată unui anume Novatus.

Pheroras nu prea reușea să înțeleagă mare lucru din cartea înțeleptului. Tocmai de aceea, în vreme ce Seneca își citea reflecțiile despre virtuți, el îi șopti secretarului său Fabius: „Eu am să ies să iau o gură de aer proaspăt. După ce termină Seneca, trebuie să vorbesc ceva cu consulul. Mă întorc imediat." Fabius dădu din cap ascultând în continuare cuvintele filosofului.

Ascultătorii sorbeau fiecare dintre cuvintele lui Seneca. Acela ajunse să vorbească pe larg despre contradicția dintre virtute și plăcerile simțurilor pentru a se ocupa apoi de lăcomia romanilor: „Pentru bărbatul înțelept, bogăția este un rob, pentru cel nebun, ea e stăpânul. Pentru cel înțelept, bogăția nu e nimic, pentru voi, ea este totul. Voi vă obișnuiți cu ea și vă agățați de ea, ca și când vi s-ar fi promis că vă veți afla în posesia ei pentru eternitate; dar tocmai atunci când este mai bogat, înțeleptul se gândește cel mai mult la sărăcie. Un comandant nu are niciodată atâta încredere în pace, încât să nu fie pregătit pentru război; fiindcă, chiar și atunci când armele tocmai se întâmplă să tacă, războiul este departe de a fi înlăturat din lume..."

Lectura lui Seneca fu întreruptă brusc. „Asasini!", se auzi o voce strigând dinspre intrare. „Asasini!" Ascultătorii își întinseră gâturile într-acolo. Doi sclavi își făcură apariția din întunericul sălii cu coloane. Ei purtau, pe brațe, corpul neînsuflețit al unui bărbat. Fabius sări în sus, îngrozit. Gâtul bărbatului era plin de sânge. Ajunși în mijlocul încăperii, sclavii îl depuseră pe mort pe podea. Fabius își acoperi gura cu mâna. Era Pheroras.

„Pheroras! Este Pheroras! Fie ca zeii să se îndure de el!" Cei din preajmă nu îndrăzneau să vorbească decât în șoaptă. Fabius simți privirile tuturor ațintite asupra sa. Oamenii, cadavrul aflat în fața sa, totul începu să se învârtească sub ochii lui. Când, într-un târziu, Fabius își reveni, oaspeții zbierau de-a valma. „Cum de s-a întâmplat așa ceva?" – „N-a văzut nimeni nimic?" – Cei doi sclavi fură asaltați din toate părțile: „Vorbiți o dată!"

Unul dintre ei era atât de tulburat, încât nu reușea să scoată o vorbă, celălalt bâigui: „Am auzit deodată un geamăt, m-am întors spre el și mi s-a prăbușit în brațe."

„Unde?"

„Acolo, în sală. Eu stăteam lângă prima coloană."

„Asasinul i-a tăiat beregata. „Trebuie să-l fi pândit în spatele coloanei."

„Trebuie să i se comunice soției sale!", spuse Plinius. Fabius se ridică în picioare cu mare greutate. „Am să mă ocup eu de asta."

La Roma, asasinatele erau la ordinea zilei; de cele mai multe ori, nici nu se mai făceau anchete ori procese, din cauză că asasinul nu era de găsit. Iar anchete de amploare se făceau numai în cazuri rarissime. Faptul că,

în cazul lui Pheroras, lucrurile nu s-au petrecut așa, i se datora lui Fabius. El, care a trebuit să preia gestionarea afacerilor stăpânului său de pe o zi pe alta, a pus un premiu de zece mii de sesterți pentru prinderea asasinului. Atrași de suma atât de mare de bani, mulți oameni trimiseră numeroase indicii; dar nici unul se dovedi a fi de vreun folos. Până la urmă, hazardul a fost acela care a dat o mână de ajutor.

Mariamna puse să fie adunați toți cei patru sute de sclavi și cei 100 de servitori liberi pentru a le aduce la cunoștință situația cea nouă. „Nu e nevoie să mai vorbesc despre meritele soțului meu în ceea ce privește viața economică a acestui oraș și bunăstarea noastră, a tuturor. Eu nu v-am adunat decât pentru a vă aduce la cunoștință faptul că nu se va schimba nimic. Eu am să duc mai departe afacerile soțului meu iar Fabius, care l-a slujit pe Pheroras timp de aproape trei decenii, are să mă ajute. Aceia dintre sclavi, cărora Pheroras le-a promis, prin testament, libertatea drept răsplată pentru serviciile lor, sunt liberi începând de astăzi."

Strigătele de bucurie întrerupseră cuvântarea Mariamnei și a durat un timp până când i-a fost cu putință să citească numele celor treizeci de sclavi cărora li se dăruia libertatea. Fiecare dintre cei strigați făcea un pas înainte și se înclina în fața stăpânei. Când îi veni rândul lui Marcellus, Mariamne începu să-l caute cu privirea: „Dar unde este Marcellus, bărbierul?"

Fabius se ridică și întrebă: „Cine l-a văzut pe Marcellus ultima oară?"

Tăcere.

„Cine sunt tovarășii lui de cameră?", întrebă Fabius, supărat.

Cinci bărbați făcură un pas înainte. Ei stăteau cu capetele plecate, nici unul nu îndrăznea să ridice privirea. Mariamna se duse până la cel mai aprpiat, îl apucă de bărbie și-l obligă să ridice privirea. „E nevoie să pun să fii biciuit ca să aflu unde se găsește Marcellus?"

Sclavul tresări, apoi începu să vorbească: „Stăpână, Marcellus a dispărut din ziua în care s-a întâmplat nenorocirea cu stăpânul nostru."

Mariamna și Fabius se priviră fără un cuvânt: „Și de ce nu a venit nimeni să ne anunțe?" Mariamne spuse, furioasă: „Poate fiindcă ați fost înțeleși cu Marcellus?"

„Nu, jur pe mâna mea dreaptă," spuse sclavul, „nu avem nimic de-a face cu Marcellus. Dimpotrivă, noi l-am amenințat atunci când și-a dat în vileag gândurile de răzbunare față de stăpânul nostru."

„Gânduri de răzbunare?"

„Da", spuse un alt sclav, „el se simțise nedreptățit atunci când Pheroras pusese să-l bicuiască – mai cu seamă că, așa cum spunea el, îl slujise pe stăpânul nostru încă de când acestuia îi dăduseră primele tuleie de barbă."

Cel de-al treilea sclav prinse și el curaj: „Când am băgat de seamă că pare să coacă ceva împotriva stăpânului nostru l-am obligat să vorbească. Marcellus s-a întâlnit de două ori cu negustorul de stofe Pedanius și cu încă doi bărbați pe care nu-i cunoșteam. Noi am început să bănuiam ceva și l-am amenințat că, dacă i se va întâmpla ceva stăpânului nostru, aveam să-l dăm în vileag pe Marcellus. Dar el ne-a răspuns așa: 'N-o să mă dați în vileag. Pentru că, dacă o s-o faceți, o să aveți parte de aceeași pedeapsă ca mine!' Din cauza asta am tăcut până acum."

După asta, Fabius a pus să fie înconjurată casa negustorului de stofe Padanius și l-a pus față în față cu sclavii

care-l văzuseră împreună cu Marcellus. După ce mai întâi a negat totul, a recunoscut că fusese implicat în atentatul împortiva lui Pheroras. Dar el nu jucase decât un rol minor, capul întregii conspirații fusese Terentius Ponticus.

La via lui Terentius l-au găsit și pe Marcellus. Acesta avea asupra sa banii primiți pentru asasinat, o mie de sesterți, și nici măcar nu a încercat să nege. Marcellus a recunoscut că fusese plătit de Terentius, Pedanius și Eumolpus, că-l pândise pe pHeroras și îi tăiase beregata cu briciul.

Procesul a fost o simplă formalitate. În calitate de cetățeni romani, Terentius, Pedansiu și Eumolpus au fost condamnați la moarte prin sabie, sclavul Marcellus la moartea pe cruce. Toate astea nu erau nimic ieșit din comun, deoarece, pe Câmpul lui Marte, aveau loc zi de zi execuții. Pentru romani, ele reprezentau un mod îndrăgit de a-și omorî timpul. Cu toate astea, acest proces a provocat o atenție deosebită, deoarece, conform legilor în vigoare, toți sclavii care locuiau sub același acoperiș cu asasinul trebuiau să fie condamnați la moarte. În cazul de față erau patru sute.

Din cauza aceasta, în casa lui Pheroras a izbucnit panica. Soldații au înconjurat clădirea pentru ca nici unul din sclavi să nu poată da bir cu fugiții. Numai că ei nu i-au putut împiedica pe câțiva sclavi să se omoare cu sabia. Alțiiumblau de nebuni prin casă, se tăvăleau, urlând, pe podele și strigau: „Sunt nevinovat! Sunt nevinovat!" Într-un colț al casei, o pereche de sclavi, strânși unul într-altul, se ghemuiseră cu lacrimile șiroindu-le pe obraji și femeia repeta cu glasul înecat de plâns: „Cu ce-am greșit noi!" Alții scriau scrisori de adio sau stăteau cu ochii pironiți în gol, până când au fost puși în lanțuri și duși.

Roma întreagă dăduse în clocot. Unii așteptau cu nerăbdare spectacolul, să vadă patru sute de sclavi și de sclave murind pe cruce, alții erau indignați de uciderea atâtor oameni nevinovați. Oare asta mai era dreptate, să trebuiască să moară patru sute de oameni din cauză că unul dintre ei își omorâse stăpânul?

Până la urmă, cazul ajunse în fața Senatului, și și aici existau două tabere. În cazul cu care se confruntau, spuneau cei din prima tabără, legea iuliană se dovedea a fi prea severă, în vreme ce oponenții lor, reprezentați de oratorul Caius Cassius, argumentau că adunătura de sclavi nu putea fi ținută în frâu decât cu ajutorul fricii. „Chiar și într-o armată învinsă", spunea Cassius, „există și luptători viteji pe care-i lovește soarta, atunci când fiecare al zecelea bărbat este bicuit până la moarte." În felul acesta, orice pedeapsă de amploare includea și un anume grad de nedreptate; dar pedeapsa suferită de individ era contrabalansată de folosul adus colectivității.

Strigătele de aprobare și cele de protest care se făceau auzite în curie se mențineau în echilbru. De aceea, votul era așteptat cu nerăbdare. Rezultatul a fost pe muchie de cuțit. O majoritate infimă de senatori a înclinat balanța în favoarea aplicării cu strictețe a legii și, astfel, pentru executarea celor patru sute de sclavi.

În zorii zilei, când soarele se ridică, alb-lăptos, de după Palatin, închisoarea era încojurată de mii de romani gălăgioși. O cohortă încerca să-și croiască drum cu săbiile scoase. „Nu vă atingeți de oameni nevinovați!", răsuna corul mulțimii. Când porțile grele ale închisorii s-au deschis și soldații au încercat să-și croiască drumul prin mulțime, pietrele începură să zboare. Orbi de furie, soldații începură să lovească cu săbiile în spectatori. Însă

aceștia răspunseră cu o grindină de pietre. Miile de oameni strigau, mânioși: „Nu vă atingeți de oameni nevinovați!" Drept urmare, soldații se retraseră și porțile grele ale închisorii se închiseră la loc. Cazul Pheroras devenise un caz politic, o încercare majoră în confruntarea dintre sclavi, dintre cei lipsiți de putere și orice bunuri, pe de-o parte, și lege, respectiv împărat, pe de alta.

După ce, în primii șase ani ai domniei sale, împăratul Nero nu prea se arătase interesat de politică, acum, el recunoscu gravitatea situației. Era momentul să dea dovadă de autoritate și să preîntâmpine o revoltă a maselor. Încă în aceeași noapte, patru cohorte de soldați, sprijiniți de pretorienii împăratului, închiseră ermetic Via Flaminia, de la Capitoliu până la Câmpul lui Marte. Sclavii și romanii care se revărsară, încă de când se crăpa de ziuă, spre închisoare, se văzură față în față cu un număr copleșitor de soldați înarmați până-n dinți. Cei patru sute de sclavi condamnați la moarte începură să se târască, în lanțuri, printre rândurile de oameni tăcuți și abătuți, spre Câmpul lui Marte, unde fusese ridicată o pădure de cruci. De la execuțiile în masă care avuseseră loc sub Tiberius și Caligula, romanii nu mai văzuseră un astfel de spectacol.

De data asta, însă, nimeni nu mai vedea în asta un merit al împăratului. În popor începu să se facă simțită o schimbare de atitudine. Pentru a mai potoli masele, nu există decât o cale: jocuri, jocuri!

Capitolul XI

În mijlocul lacului care licărea, verzui, aluneca o plută cu străluciri aurii. Oameni îmbrăcați în piei lunecoase de broaște vâsleau, conducând încet scena plutitoare pe apa din care ieșeau, ici și colo, nimfe în voaluri albe. Din peisajul plutitor aflat acum în mijlocul lacului se ițea un palmier de aur, sub care un băiat frumos în pielea goală producea sunete de jale pe lira lui. Apollo cânta insula Delos, acolo unde, odinioară, a fost adus pe lume de mama sa, Leto, sub un palmier.

Locul de desfășurare și peisajul se aflau în parcurile lui Agrippa, amenajat de ginerele lui Augustus pe Câmpul lui Marte. Fostul amiral, care condusese odinioară întreaga flotă romană la Actium, dăduse dovadă, la amenajarea parcului, de o mare simpatie pentru jocurile de apă și nu se zgârcise nici la cascade artificiale, nici la fântâni arteziene. Pe malul lacului pe care se afla scena plutitoare fuseseră ridicate corturi și pavilioane în care spectatorii puteau să stea cât se poate de comod.

Ofonius Tigellinus oragizase deschiderea festivă a Jocurilor Apollinice și invitase personalitățile de vază ale Romei. De fapt, Tigellinus era comandantul gărzii

de corp a împăratului; dar ideile extravagante ale acestuia în conceperea spectacoleleor festive de toate felurile treziseră repede interesul lui Nero și, în felul acesta, el devenise unul dintre oamenii de încredere cei mai apropiați ai împăratului. Ori de câte ori era vorba să pună în scenă ceva nou, nemaivăzut, Tigellinus avea mână liberă iar visteira personală a lui Nero îi era deschisă la orice oră.

Băieți frumoși și fete fermecătoare, care abia dacă împliniseră cincisprezece ani, se mișcau, ca niște zâne, de la un pavilion la altul, stropindu-i pe invitați cu miresme îmbătătoare. Corpurile lor goale, vopsite în roz, alcătuiau un contrast delicat cu iarba de pe mal iar pulberea de aur din părul lor licărea în luminația artificială.

Într-o grotă poleită cu folie de argint, care amplifica sunetul cântecelor ce veneau dinspre lac asemenea unei uriașe cutii de rezonanță, stăteau întinși, în jurul unei mese de marmură albă, Mariamna, Fabius și Vitellius. Pe masă se ridicau turnuri de fructe exotice și alte bunătăți, în carafe din sticlă licărea un vin roșu, greu, iar lămpițele din alabastru, umplute cu sare, împrăștiau o lumină galben-verzuie, ce părea ireală. Din întunericul din fața grotei de desprinse, deodată, o siluetă masivă.

„Prezența voastră aici este, pentru împărat și pentru mine, o plăcută onoare" și, înainte ca vreunul dintre cei trei să fi apucat să răspundă, Tigellinus continuă: „După cum constat, perioada ta de doliu a luat deja sfârșit."

Mariamna reacționă nestăpânit: „Cât timp ar trebui să-mi jelesc soțul, ca să nu intru în gura lumii? O jumătate de an, un an, sau și mai mult? Oare ar trebui să umblu în haine de doliu trei ani, precum Marcia, cea care și-a pierdut fiul?"

„Pe toți zeii Romei, nu", o liniști Tigellinus pe Mariamna, „în privința asta, eu unul sunt de acord cu stoicii, care consideră că viețile noastre, ale tuturor, sunt determinate dinainte și că nimic nu este determinat de întâmplare. La ce bun atunci un doliu atât de lung?"

„Nici împăratul nu ține doliu după soția lui, Octavia, cu toate că nu au trecut decât câteva săptămâni de la moartea ei", răspunse Mariamna; dar Tigellinus se abținu de la orice comentariu. „Toată fericirea lui e Popeea", spuse el surâzând, „acum e gravidă și-i va dărui împăratului primul său urmaș la tron."

Mariamna continuă să-l împungă: „Ferice de acela care are puterea și-și trimite pur și simplu rivalul în îndepărtata Lusitanie..."

„Otho a plecat din propria-i dorință", răspunse Tigellinus, „el a vrut să devină guvernatorul Lusitaniei. Nero și Otho au fost și rămân cei mai buni preieteni."

„Că Otho a vrut să devină guvernator, asta o cred, firește, onorabile Tigellinus, dar că a fost propria lui dorință să o lase pe soția sa Popeea la Roma și că el și împăratul sunt în continuare prieteni buni, ei bine, asta s-o creadă cine vrea, nu eu."

Tigellinus râse: „Un lucru e sigur, nu ești deloc sfioasă în conversație. Sunt sigur că faci față foarte bine și fără soțul tău, Pheroras. Dar tot atât de sigur sunt și că zilele tale ca văduvă sunt numărate. Tu ești cea mai dorită văduvă din toată Roma. După cum se aude, cei mai importanți bărbați ți-au pus deja inima lor la picioare."

„Un lucru pe care nu pot să-l împiedic", spuse Mariamna, „însă, după cum vezi și tu, am deja în preajmă doi bărbați inteligenți și frumoși."

Fabius și Vitellius surâseră încurcați în vreme ce Tigellinus nu prea știa cum ar fi trebuit să reacționeze la răspunsul ei; fiindcă, de câteva zile bune, prin Roma umbla zvonul cum că Mariamna urma să-l aleagă drept soț pe unul dintre cei doi. Fabius avea avantajul că avea experiență în materie de afaceri, el avea cu siguranță calitățile necesare pentru a călca pe urmele bancherului și armatorului Pheroras. În vreme ce Vitellius avea numai dezavantaje: tinerețea lui – el era cu mult mai tânăr decât Mariamna, educația lui lacunară – tocmai ce învățase să scrie și să citească – și ocupația lui – e adevărat că, în calitatea lui de vedetă printre gladiatori se bucura de simpatia maselor, dar nu se pricepea câtuși de puțin la afaceri. Un singur argument vorbea în *favoarea* lui: Mariamna îl iubea pe Vitellius. Iar despre asta se vorbea deja.

Tigellinus încercă să schimbe subiectul. Întorcându-se spre Vitellius, el spuse: „Mâine ai să lupți în Circul lui Nero împotriva lui Spiculus. Spiculus se bucură de simpatia împăratului."

„Cui îi aparțin simpatiile față de Spiculus mă interesează foarte puțin", răspunse Vitellius cât se poate de relaxat. „Tot ce mă interesează pe mine sunt calitățile lui de luptător cu pumnii. După cum am auzit, el nu a pierdut încă nici o luptă. Este el într-adevăr un luptător deosebit de bun, sau sunt numai relațiile lui cu împăratul deosebit de bune?"

Tigellinus ridică din umeri: „Mă tem că nu sunt în măsură să judec asta. În Ludus magnus este considerat cel mai bun."

„Ei bine, atunci am să-l învinge pe cel mai bun!", spuse Vitellius. „În ultimele săptămâni m-am antrenat din greu în lupta cu pumnii. Am prelucrat o mulțime de trunchiuri

de copaci cu pumnii și am spart o mulțime de saci cu nisip. Maestrul cu care m-am antrenat m-a ajutat să-mi însușesc o tehnică specială, cu care o să-mi macin adversarul."

Tigellinus zâmbi: „Fie ca așteptările tale să se îndeplinească." După care făcu o plecăciune în fața Mariamnei și dispăru fără să mai salute.

„Rândașul ăsta puturos!", șuieră Mariamna."În Forum i-au fost ridicate statui, numai fiindcă se ocupă de îngrijirea armăsarilor din atelajul împăratului. Nero îl admiră numai pentru că este și mai nestăpânit și mai extravagant decât el. Tigellinus nu-și împarte patul numai cu mama sa, ci și cu Julia Livilla, sora lui Caligula. Tocmai de aceea a și fost trimis în exil; dar iată că s-a-ntors. Astăzi, el deține comanda asupra pretorienilor împăratului, și cei mai mulți se tem de el mai mult decât de împărat."

Fabius dădu din cap aprobator. „Până și pe Seneca a reușit să-l dea afară din palat. Odinioară sfetnicul cel mai apropiat și omul de încredere al lui Nero, Seneca s-a retras acum la moșia lui de la țară și nu se mai ocupă decât de studiile sale filosofice. Nimeni nu mai îndrăznește să facă vreo remarcă critică în public, pretutindeni stau la pândă spionii lui Tigellinus. Ne așteaptă niște vremuri îngrozitoare."

Între timp, pe lacul învăluit într-o lumină galben-aurie, scenografia se schimbase. O corabie cu pânze având la bord un echipaj complet plutea încet pe unde, ca trasă de o mână nevăzută. Cântecele marinarilor arătau că echipajul era alcătuit din greci. Deodată, de corbaie se apropie un delfin călărit de un tânăr frumos. Acesta mână delfinul spre corabie, urcă la bord dintr-un salt și schimbă cursul vasului în direcția opusă. Pe maluri,

publicul ilustru chiuia de încântare față de numărul reușit de dresură, care făcea parte dintr-o cunoscută poveste din mitologia greacă: alegerea, de către Apollo, a preoților care urmau să-l slujească. Corabia trase la țărm. Băiatul în pielea goală, cu părul lung, sări pe mal precum o stea strălucitoare și-i îmbie pe marinarii speriați în templul său, din care începură foarte curând să se ridice flăcările unui foc frumos mirositor.

„Ca organizator de serbări, acest Tigellinus e un adevărat maestru", mârâi Vitellius iar Fabius constată, cu vădită neplăcere, că aplauzele publicului erau întrerupte de strigăte: „Ti-gel-li-nus!" „Într-adevăr", spuse Fabius, el știe foarte bine să-i entuziasmeze pe romani. Și tocmai ăsta e lucrul periculos la el."

Spectacolul se sfârșise. Pe lac, pe o plută acoperită cu aur, cânta o orchestră înconjurată de dabsatoare goale care-și puneau în evidență farmecele. Prostituate de lux se grăbeau, neauzite, de la un pavilion la altul oferindu-li-se oaspeților. Unele purtau măști pe față, lucru care, în condițiile în care nu mai purtau nimic altceva pe trup, nu făcea decât să le sporească farmecul.

„Hei, ce-i cu voi", întrebă Mariamna, „nu aveți poftă să vă distrați? În spatele măștilor se ascund doamne din înalta societate romană. O ocazie ca asta, de a fi satisfăcuți de soția unui senator, a unui consul sau a unui aristocrat nu se va mai ivi prea repede." Fabius și Vitellius rânjiră.

În aceași clipă se apropie, în pași de dans, o mască de o frumusețe aiuritoare, îl îmbrățișă pe Fabius și până la urmă îl luă cu ea. Vitellius făcu eforturi considerabile să se apere de încercări asemănătoare. Când, într-un tîrziu, apărură și băieții care voiau să-l seducă pe Vitellius,

Mariamna spuse: „Cred că singura posibilitate de a scăpa de insistențele lor e să te dedai amorului." Fără să aștepte vreun răspuns, Mariamna își ridică poala rochiei și-și vârî o pulpă între pcioarele iubitului; apoi îi băgă degetele în păr și-l trase pe pernele aflate pe banca de marmură. „Sau ți-e cumva rușine?", șopti ea, să-ți expui în public sentimentele față de mine? Poate că măștile ți se par mai atrăgătoare?" – Vitellius nu răspunse, el își lăsa limba să se joace pe gâtul Mariamnei, explorând, cu mâinile, fiecare centimentru al corpului ei savuros. Curând, el uită de lupta care-l aștepta în ziua următoare.

Zvonul că, în spatele măștilor, s-ar fi aflat doamne din lumea bună fusese lansat de Tigellinus. În realitate, favoritul împăratului angajase femei inteligente cu trupuri impecabile ca să lucreze ca spioane. Raționamentul lui fusese corect: unde altundeva mai era dispus un bărbat să spună adevărul, dacă nu în brațele unei femei frumoase! Cu muiltă iscusință, frumoasele măști reușeau să direcționeze conversația spre politică și în special spre Nero, împăratul. Fiindcă la Roma se făcea auzit zvonul că s-ar pune la cale o conspirație împotriva lui Nero. Împăratul trăia cuprins de panică, el își dublase garda de corp și nu își mai făcea apariția în public decât sub o maximă protecție.

Trei erau oaspeții cărora le fuseseră repartizate dame absolut speciale. Pe de o parte, ele se distingeau prin pregătirea lor și prin misiunea deosebit de importantă pe care o aveau de îndeplinit, pe de alta, exteriorul lor corespundea exact tipului ideal de femeie pe care o preferau bărabți respectivi. Cei trei bărbați erau oratorul Caius Calpurnius Piso, Faenius Rufus, cel de-al doilea căpitan al pretorienilor, și tribunul Subrius Falvus.

În cortul său, Piso se distra cu o blondină mascată, a cărei siluetă de băiețel o deosebea de majoritatea celorlalte femei, cu forme mai degrabă bogate. Căpșorul ciufulit și merișoarele delicate ale sânilor îi confereau o aparență aproape copilărească iar gâfâitul ei îi provoca lui Piso extaze.

„Destăinuie-mi numele tău", se ruga Piso de ea, „aș vrea atât de mult să te mai văd!"

Micuța chicotea în spatele măștii. „Numele meu nu ai să-l afli niciodată; fiindcă nu doresc ca, din cauza escapadelor mele, soțul meu să aibă de suferit. El are o funcție importantă, se bucură de multă prețuire și vreau ca lucuruile să rămână așa."

„Bine, dar atunci de ce îți îngădui astfel de escapade?", insistă Piso.

„Rigorile funcției îi lasă soțului meu foarte puțin timp pentru mine", șopti frumoasa mască, „numai că eu sunt femeie și uneori sunt însetată de dragoste."

„Lasă-mă pe mine să-ți dau ceea ce-ți dorești – și nu numai astăzi!"

„O, cât de mult mi-aș dori să se poată!"

„Atunci lasă-ți masca să cadă și spune-mi numele tău. Îți promit că voi păsatra secretul, poți conta pe asta așa cum poți conta pe faptul că eu mă numesc Caius Calpurnius Piso."

„Tu ești Piso, oratorul?"

„Da, eu sunt Piso."

„Se vorbește că nu ai o părere prea bună despre împărat. Și că ai face parte dintr-o conspirație..."

Piso se sperie. „Cine îndrăznește să afirme una ca asta?"

„Fii fără grijă", minți masca, „și eu sunt împotriva împăratului și, prin urmare, de partea ta."

Piso ezită, apoi contemplă trupul impecabil al femeii-copil și începu să vorbească: „Prima mea soție a fost răpită de împăratul Caligula chiar în ziua nunții. Timp de trei zile și trei nopți a ținut-o ostatică, a siluit-o, după care a alungat-o și ne-a trimis pe amândoi în exil. În timpul domniei lui Claudius am reușit să ne întoarcem la Roma. Dar nici Claudius nu era stăpân pe simțurile lui, și nici cu Nero lucrurile nu prea stau altfel. Are prea multe urechi. Asta îl face din ce în ce mai imprevizibil."

„Și când te gândești că împăratul nu are decât treizeci de ani!"

„Tocmai de aceea", spuse Piso, privind speriat în jur, „e necesar să fie înlăturat." El privi îndelung masca imobilă, dar la urmă spuse, pe un ton ezitant: „Destăinuie-mi numele tău și atunci am să-ți încredințez și eu un secret."

„Așa să fie." Masca se declară de acord. „Începi tu!"

Piso spuse în șoaptă: „Împotriva lui Nero s-a pus la cale o conspirație, din care fac parte destui romani de vază. Ne întâlnim în mod regulat în locuri diferite și discutăm noi planuri de atentat. La urmă a devenit absolut imposibil să te mai apropii de împărat. El nu ia în gură nici o înghițitură de apă și nici un dumicat de mâncare înainte ca acestea să fi fost degustate, se ferește să mai apară în locuri publice iar atunci când își face apariția la Teatru sau în Circus e înconjurat de o hoardă de gărzi de corp."

„Și atunci ce-ar mai rămâne de făcut?"

„Trebuie să se întâmple pe drumul spre Circus. Acolo, șansele noastre sunt considerabil mai mari."

„Și când urmează să se întâmple?"

„Poate chiar mâine, la Jocurile lui Apollo. În orice caz, noi am făcut toate pregătirile. – Acum destăinuie-mi și tu secretul tău!"

„Fie", spuse femeia-copil și se ridică, „întoarce-te și ține-ți mâinile la ochi până te strig."

Piso făcu precum i se ceruse. Dar el a așteptat zadarnic îndemnul fetei de a-și întoarce capul. Iar atunci când se întoarse, frumoasa mască dispăruse iar Piso fu cuprins de un sentiment de frică.

Încăperea în care aștepta începerea luptei lui nu îi mai era străină lui Vitellius. Marmura albă a pereților și a podelei numai prietenoasă nu părea. În pereții lipsiți de ferestre cu făcliile lungi prinse în suporturi domnea o atmosferă sumbră, de mausoleu, cu singura diferență că masa de masaj din mijloc nu avea pe ea nici un sarcofag.

„Am să-i rup toate oasele, unul câte unul!", începu Vitellius să se încarce, umblând neliniștit cu capul în piept încoace și-ncolo și lovind cu amândoi pumnii un adversar imaginar. Pe trupul său, mușchii unși cu ulei luceau, în jurul coapselor purta un fel de șort, în picioare purta sandale din piele ale căror șnururi erau înfășurate până sub genunchi, antebrațele le avea înfășurate, până pe la jumătate distanței dintre pumni și coate, în curele cu franjuri iar pumnii îi erau protejați de curele din piele în care erau încastrate mici inele din fier. El dansa de pe un picior pe altul.

În jurul lui se aflau trei bărbați și o femeie: Pictor, sclavul lui de corp, secundantul oficial pentru această luptă, Polyclitus, antrenorul lui Vitellius, un sclav din tabăra adversarului său Spiculus, și Mariamna. Sclavul adversarului era prezent acolo la dorința lui Vitellius. La rândul său, el îl trimisese pe sclavul său Minucius în tabăra adversă, pentru a preîntâmpina eventuale incorectitudini. Prezența unei femei era cât se poate de

neobișnuită, totuși, deoarece Mariamna era soția mentorului său, ea era tolerată.

Nici unul dintre cei aflați în această încăpere nu era interesat de mersul jocurilor ce aveau loc afară, în Circul lui Nero. Nici faptul că, momentan, împăratul tocmai cânta din lăută nu-i preocupa câtuși de puțin, nici pe femeie, nici pe cei patru bărbați. Fiindcă, peste puține momente, în joc avea să fie chiar viața gladiatorului. El, care nu putu să nu observe neliniștea ei, căută cuvinte de îmbărbătare. „După cum mi se pare mie, frica voastră este mai mare decât a mea. În fond, însă, asta nu este decât o zi obișnuită în viața unui gladiator. Credeți-mă, fulgerele lui Jupiter mă înspăimântă mai mult decât loviturile unui Spiculus; căci fulgerele lui Jupiter sunt imprevizibile, pe când de pumnii lui Spiculus te poți apăra cu curaj și îndemânare." Spunând aceste cuvinte, el începu să împartă pumni unui adversar nevăzut.

Dar cuvintele lui Vitellius nu avură darul să-i liniștească nici pe Polyclitus, care-l pregătise pe elevul său cât a putut el de bine pentru această luptă, nici pe Mariamna, pe care organizatorul jocurilor festive Arruntius Stella o și făcuse să înțeleagă, cu cuvinte convingătoare, că dorința soțului ei decedat nu era și dorința *ei*. Mariamna voia o luptă cinstită, iar învingătorul avea să primească o jumătate de milion de sesterți. „Atunci are să decidă pumnul!", constatase Arruntius, vizibil dezamăgit, iar Mariamna răspunsese: „Așa cum e și normal în lupta cu pumnii."

Vitellius se întinse pe masa de masaj și-i întinse antrenorului său picorul drept. Ployclitus începu să frece tălpile de piele ale sandalelor gladiatorului cu o piatră aspră, spre a le mări aderența. „Trebuie să dansezi", spuse

el pe un ton insistent, „să dansezi ca o curvă nubiană, să rămâi mereu în mișcare, ca să nu devii o țintă fixă pentru adversar, înțelegi?"

Gladiatorul aprobă din cap absent. El se vedea de mult în arenă, în acest cazan în clocot plin de oameni care nu așteptau decât ca în jurul unuia dintre cei doi să se lase noaptea. Vitellius știa că avea oamenii săi plătiți să-l aplaude. Dar poate că împăratul îi va fi cumpărat gladiatorului său preferat mai mulți spactatori care să-l susțină. Pumnii luptătorului sfâșiau aerul și pe dreapta, și pe stânga. În clipa aceea, în încăpere intră Arruntius Stella.

Organizatorul jocurilor împăratului obișnuia uneori să viseze dinainte înfrângerile sau victoriile gladiatorilor și rezultatele curselor de care. În orice caz, el așa afirma. Dar poate că asta nu era decât dovada manipulărilor și a actelor de corupție din timpul jocurilor. În ceea ce privește lupta dintre Vitellius și Spiculus, în vis i se arătase pasămite Spiculus drept învingător, iar Arruntius se străduise din răsputeri să-și facă visul cât mai cunoscut în public.

„Visele tale sunt numai dorințele tale", spuse Mariamna. Arruntius zâmbi încurcat. „Împăratul tocmai recită penultima strofă", spuse el pe un ton cât se poate de sec, „pregătiți-vă."

„Spicullus ar face mai bine să-și numere ultimele minute de viață", strigă Vitellius în urma lui. Arruntius se făcu nevăzut.

Ca să-l liniștească, Mariamna îi puse o mână pe umăr. Ea îl privi, dar Vitellius se uita prin ea. Polyclitus îi dădu protejatului său o palmă ușoară pe spate: „Atunci, fie ca Marte și Jupiter să-ți fie alături!" Vitellius se ridică.

În fața draperiilor roșii și grele, prin care răsunau strigătele de entuziasm la adresa recitalului oferit de împărat, stătea Spicullus, numai puțin mai înalt decât el, dar mai vânjos, mai puternic, o masă de carne. Polyclitus, care nu-l scăpa pe Vitellius din ochi, îi spuse, încurajator: „Totul e-n ordine." Vitellius păși lângă adversarul său fără să se uite la el, dar el simțea apropierea neplăcută, și e de presupus că nici Spicullus nu simțea altfel.

Sunetele fanfarei reduseră la tăcere aplauzele care parcă nu mai voiau să conteneasca și cortina se ridică. Doi heralzi îi conduseră pe gladiatori în fața tribunei împăratului. Vitellius o recunoscu pe Popeea, dar locul împăratului era gol. „Ave, Caesar, morituri te salutant!", strigară cei doi și salutară cu brațul drept întins înainte. Apoi, ei porniră spre spina, construcția albă din mijlocul arenei, pe care se afla un patrulater din marmură roșie. Vitellius și Spicullus se postară în colțuri opuse. În aplauzele asurzitoare ale publicului, ei se priviră pentru prima oară.

Acesta era, după cum afirmau numeroși gladiatori, momentul în care adversarul era deja omorât – cu privirea. Cu gesturi amenințătoare, fiecare încerca să-l înfricoțeze pe celălalt și, dacă ar fi fost permis, fiecare și-ar fi atârnat pe el toate trofeele obținute în urma victoriilor de până atunci, ca să-i arate celuilalt câte succese avusese până atunci. În caul de față, situația trofeelor ar fi fost echilibrată căci amândoi câștigaseră până acum toate luptele, în afară de cea dintâi.

Lovitura de gong a arbitrului îi chemă la luptă. Spiculus porni spre Vitellius. Sprâncenele lui, unite deasupra nasului, produceau un efect neplăcut. El respira zgomotos prin buzele țuguiate și umărul său stâng

tresălta, nervos. Vitellius îl lăsă să vină. Nemișcat și strălucind ca o statuie clasică din marmură, el stătea pe loc și aștepta.

„Pe toți zeii, de ce nu dansează?", exclamă agitat Polyclitus și o privi derutat pe Mariamna, care luase loc alături de el în tribună. Ca și când ar fi avut plumb în sandale, el îl lăsă, cu o mișcare de rotație, pe Spiculus să treacă pe lângă șoldul său, se răsuci și-și balansă brațele. În tribună, o tăcere da parcă toată lumea și-ar fi ținut respirația. Trunchiul lui Spiculus făcea mișcări ușoare de aplecare înainte, care se transmiteau până în pumnii lui. Vitellius înregistră asta, fără nici o reacție. Atunci, însă, o lovituă năprasnică izbi fruntea lui Vitellius. Pentru o clipă, el crezu că-și pierde cunoștința, dar corpul său reacționă automat, începu să danseze, să țopăie ușor de pe un picior pe celălalt și să-și miște pumnii în același ritm. Așa ceva, romanii nu mai văzuseră niciodată. Ei începură să chiuie, crezând la început că ar fi fost vorba de o joacă, până când băgară de seamă că în spatele acestui joc se ascundea o tactică bine gândită. Spiculus trebuia să urmărească cu precizie fiecare mișcare a adversaruluiu, fiindcă în spatele fiecăărei mișcări putea să se ascundă un atac.

Și exact atunci porni spre Spiculus, din una din acele mișcări din șolduri, dreapta lui Vitellius, lovindu-l de jos în stânga, sub coaste, cu duritatea unui berbece care se proptește, trosnind, în poarta orașului. Spiculus rămase fără aer. Vitellius continuă să danseze. El văzu că adversarul său se încovoaie un pic și mai lovi o dată cu dreapta, de data aceasta spre cap; dar adversarul său eschivă.

Orice lovitură care este trimisă cu o putere atât de devastatoare, dar nu-și atinge ținta, este un uriaș consum

de energie. Ea nu este considerată doar o lovitură eșuată, ci chiar un fel de înfrângere. Spiculus profită imediat de șansa sa, nu-i lăsă lui Vitellius nici o secundă să se refacă și-l lovi în umărul drept, dar fără să obțină cine știe ce efect. Vitellius continua să danseze – spre deliciul spectatorilor.

„Nu-i așa că-i extrordinar?", jubilă Polyclitus în tribună, lovindu-se cu palmele peste șolduri. Ușurința cu care se mișca adversarul său îl enerva pe Spiculus văzând cu ochii. Ochii lui licăreau de furie. Furios ca un taur, el alerga după Vitellius, riscând în permanneță să încaseze una din loviturile pe care acela le-ar fi lansat din mișcare. Vitelius lovi din nou; dar Spiculus încasă lovitura în abdomen ca și când nici nu ar fi primit-o. Asta îl enervă pe Vitellius, care mai lovi o dată, dar intră cu bărbia direct în stânga lui Spiculus. Maxilarul îl durea, Vitellius ar fi vrut să strige, dar el dansă mai departe, îl lovi pe Spiculus în cot, astfel încât brațul cu care acesta se apără fu împins în sus. Ocazie să dubleze lovitura. Vitellius trimise o lovitură puternică în regiunea ficatului.

O clipă, amândoi părură că se opresc, Spiculus, fiindcă aștepta efectul dureros al loviturii, Vitellius, fiindcă se gândea că adversarul său va cădea la pământ. Dar nu se întâmplă nimic, amândoi continuară să lupte, Spiculus, violent și primejdios ca un leu, Vitellius, elegant și imprevizibil ca o panteră. Loviturile pe care și le împărțeau amândoi îi făceau să rămână fără aer, să respire șuierat, cu un zgomot care sublinia efortul făcut.

O lovitură necontrolată îl luă pe Spiculus prin surprindere și-l izbi în cap, făcându-l să se clatine. Spectatorii se porniră să urle de entuziasm. Acum începură să se audă strigăte de îmbărbătare: „Vitellius!

Vitellius!" Stânga, dreapta. Loviturile curgeau una după alta, cap, coaste, umăr, cap. „Vitellius!" De ce nu se părbușește ăsta o dată. Loviturile lui Vitellius deveneau mai lente, acum gâfâia. „Acum!", strigă el, așteptă – nimic. Ca prin vis, fără să pară că ar fi încasat vreo lovitură, Spiculus îi întorcea loviturile, stânga, dreapta.

Furia lui Vitellius spori, se transformă într-o disperare periculoasă, poate că nici măcar nu va fi în stare să-l bată pe leul ăsta, din cauză că era pur și simplu prea puternic. Dar exact când Vitellius gândea asta, Spiculus își presă pumnul drept de corp. O anume lovitură păruse să-l fi afectat în mod deosebit, căci, acum, el nu se mai apăra decât cu stânga.

Deodată, Vitellius văzu breșa pe care o așteptase atâta timp. Poate că or fi fost minute; dar, având în vedere loviturile brutale, fiecare dintre ele putând însemna sfârșitul, minutele se transformau într-o veșnicie de martiriu ce nu mai vrea să se sfârșească. Cu toată forța pe care mai reuși s-o scoată din încheieturile dureroase ale brațului, Vitellius își trimise pumnul drept exact în bărbia adversarului. Violența loviturii îi dădu adversarului capul pe spate, moment în care Vitellius întâlni privirea adversarului său iar această privirea părea să spună: „Ești mai bun decât mine!"

Încet, nesfârșit de încet, colosul începu să se lase pe spate, să cadă, să se prăvălească. Genunchii i se înmuiaserră și el căzu cu toată greutatea pe spate, cu capul tras în piept. „Acum am să te omor", gândi Vitellius. El nu a gândit-o ca atunci când îți propui să faci un lucru. Instinctul lui era acela care-l obliga să-și omoare adversarul pentru ca acela să nu-i mai poată ieși vreodată în cale.

Însă, tocmai în clipa în care Vitellius se pregătea să se aplece, pentru a-și desăvârși lucrarea îngrozitoare, un strigăt de uimire traversă arena, femeile țipau ascuțit, alții strigau „Huoo!". Vitellius își ridică privirea. Nero stătea lipit de balustrada lojei sale, ținea degeteul mare de la mâna dreaptă ridicat și un rânjet i se întindea pe fața lui lată. Grațeiere pentru Spiculus, care zăcea în continuare nemișcat.

Învingătorul se înclină și porni, atât de drept pe cât i-o permitea starea lui, spre cortină. Arena amenința să se rupă în bucăți. Strigătele de bucurie provocate de victoria lui Vitellius erau aproape acoperite de urletele de protest față de grațierea lui Spiculus.

Polyclitus și Mariamna îl întâmpinară pe gladiator jubilând. Mariamna săruta tot mereu locul însângerat de sub ochiul stâng al lui Vitellius, în vreme ce antrenorul acestuia striga într-una, într-un entuziasm nestăpânit: „Hercule al meu, Hercule al meu, cine ar putea să te învingă vreodată?"

Vitellius se apără de ovații cu un surâs. Creierul său lupta în continuare. Eschivă, lovitură, stânga, dreapta. Și chiar și atunci când stătea întins, extenuat, pe masa de masaj iar Polyclitus îi desfăcea, grijuliu, curele de piele de pe pumnii înroșiți, el continua să eschiveze cu capul lovituri nevăzute. Cu un prosop umed, înmuiat în mentă, Mariamna îi ștergea transpirația de pe fața stăpânită de spasme. „Vitellius!", spunea ea în șoaptă, „Vitellius!" Dar, cu toate că învinsese, gladiatorul continua să lupte.

Capitolul XII

Era miezul nopții, când Vitellius sări din somn, speriat. În fața lui, în picioare, stătea o umbră, era Pictor. „Iertare, stăpâne, că vă tulbur odihna, arde Roma!"

„Las-o să ardă!", mormăi Vitellius prost dispus; la urma urmelor, abia dacă trecea vreo noapte în care să nu cadă pradă flăcărilor pe undeva vreun bloc de locuințe sau vreu stradă întreagă.

„Nu, stăpâne", protestă Pictor, „focul a cuprins deja multe părți ale orașului. Circus maximus este cuprins de flăcări, la fel și Palatinul și Caelius!"

„Caelius?" Vitellius se ridică în capul oaselor. „Vrei să spui că edificiile din jurul lui Mons Caelius sunt în flăcări?"

„Da, stăpâne!"

Mariamna, gândi gladiatorul, își aruncă tunica pe umeri, își legă sandalele și-i spuse lui Pictor: „Să mergem!" Pe Via Appia, dinspre nord, cerul era luminat în roșu-sângeriu. Ciuperci de fum, negre ca smoala, se ridicau în aer asemenea unor fântâni arteziene și, cu cât se apropiau mai mult de centrul orașului, cu atât mai luminoasă era noaptea. Cai speriați și fugiți din grajduri,

câini și pisici veneau în goană pe drumul spre Caelius, din direcția opusă, oameni care zbierau în gura mare își smulgeau părul din cap, se băteau cu pumnii în piept și strigau, disperați: „Ăsta-i sfârșitul!" – „Roma piere!" – „Zeii se răzbună pentru faptele noastre ticăloase!"

„Ultimele zile și le-a petrecut în palatul de stat!", zise Vitellius, gâfâind, în timp ce alergau pe sub apeductul lui Claudius. Pictor arătă undeva în față: „Stăpâne, întregul Caelius e scăldat într-o mare de flăcări!"

„Ți-e frică de foc?", întrebă Vitellius.

„Da, stăpâne, la fel de tare ca de moarte."

„Atunci întoarce-te și ia-te după pisici și după câini."

„Nu, stăpâne, frica mea e mare, dar am să te urmez."

Un fum înecăcios și înțepător îi făcea să respire din ce în ce mai anevoios. Sub picioarele lor, pământul părea să se cutremure. Oameni cu chipurile înnegrite de funingine și haine parțial arse alergau, împleticindu-se, spre ei. Vitellius simți că se sufocă atunci când duhoarea grețoasă de carne carbonizată îi pătrunse în nări. Un bărbat în vârstă, care venea pe drum, se agăță de Vitellius cu un aer rătăcit: „L-ai văzut și tu pe Pluton, cel cu ochii roșii. Asta, aici, e lumea lui, lumea subterană! Imperiul umbrelor!"

„Du-te în Hades, bătrân smintit!" Vitellius îl îmbrânci pe bătrân în lături și-și continuă drumul, grăbit. Pe ambele laturi ale străzii, din gărurile care fuseseră ferestrele caselor, țâșneau flăcări. Strigăte cutremurătoare răzbăteau din interiorul clădirilor. Grinzile care se părbușeau și zidurile care se surpau îi obligară pe gladiator și pe însoțitorul lui să caute să înainteze prin mijlocul străzii, aruncând priviri înspăimântate în sus să vadă dacă nu cumva vreo grindă cuprinsă de flăcări avea să se prăvălească peste ei.

Atunci când cotiră spre strada pe care se afla palatul de stat, în fața lui Vitellius se prăbuși, pe pavaj, corpul cuprins de flăcări al unei femei. Gladiatorul rămase locului, parcă paralizat. Cu veșmintele deja aprinse, ea se aruncase de la fereastră. Cu ochii larg deschiși, Vitellius văzu cum brațul aprins al femeii se curbă dintr-o dată, ca și când ar fi vrut să-i facă cu mâna. Vitellius îl apucă de braț pe sclavul său și-i strigă, disperat: „Trebuie s-o salvăm pe Mariamna!"

O hoardă de tineri care prădau ce mai era de prădat trecu în goană prin dreptul lor. Ei cărau vase prețioase și baloturi de stofe și veșminte. „Înapoi!", urlă conducătorul lor, „înapoi, n-are nici un rost. S-a format deja un zid de flăcări!" Arșița devenise aproape insuportabilă. Trosnetul focului îi răpăia lui Vitellius în urechi semenea semnalului dat de heralzi în Circus. Și tot mereu treceau pe lângă ei, în goană, fugari, desenând umbre fantomatice pe caldarâm. Doar zeii puteau să știe din ce văgăuni ieșiseră. Dacă erau strigați, nu răspundeau – nu voiau decât un lucru: să se îndepărteze, să plece o dată din infernul acela.

În sfârșit, ei ajunseseră la palatul Mariamnei. Flăcările țâșneau de la parterul clădirii. Cu limbi galben-verzui, ele lingeau deja feretrsele de la primul etaj. Sclavii care adormiseră la subsol și care încă mai puteau părăsi clădirea alergau prin fața casei înnebuniți de groază. Un grup de oameni căzuseră în genunchi pe caldarâm și se rugau cu mâinile la piept: „Vie împărăția ta, acum și pururea și-n vecii vecilor, Amin." Unul încercă să-l apuce pe Vitellius de mânecă; atunci când gladiatorul privi în jos, el văzu chipul fericit, zâmbitor, al unui bătrân: „Nu te întrista", spuse bătrânul, „căci aceasta este Ziua

Judecății de Apoi. Dumnezeu este aproape. Aceasta este ziua în care vom intra cu toții în împărăția lui..."

Cuvintele bătrânului îl derutară pe gladiator, el nu înțelese nimic, crezu că acela-și pierduse mințile, se smulse din strânsoarea lui și-i tăie calea unuia dintre sclavii care alergau bezmetic: „Unde este stăpâna voastră? Unde este Mariamna?" – „Fie ca zeii să se îndure de ea", răspunse sclavul cu brațele încrucișate pe piept și arătă spre palatul în flăcări.

„Dar nu a încercat nimeni s-o salveze pe Mariamna?" Vitellius îl apucă pe sclav de umeri și-l scutură. „Stăpâne, scara care duce la etaj ardea deja când incendiul ne-a trezit din somn. Camera de dormit a stăpânei dă spre curtea inetrioară." – „Apă", strigă Vitellius, „avem nevoie de apă!" El se uită în jur, disperat. Sclavul spuse: „Focul ăsta n-or să-l stingă nici mii de găleți cu apă!" – „Idiotule", zbieră Vitellius la el, „nu ca să sting focul am nevoie de apă!"

Bazinul din curtea interioară! Vitellius rămase o secundă pe gânduri. „Trebuie să îndrăznesc!", îi spuse el lui Pictor, care se holba, îngrozit, la stăpânul său. Acesta mai apucă să strige: „Stăpâne, nu vă duceți!", dar gladiatorul sărise dintr-un singur salt peste treptele porticului arzând și dispăruse ca o stafie înghițită de vâlvătaie. Ceilalți, care stăteau în jur și urmărise scena, scoaseră un urlet de groază.

Vitellius cunoștea bine casa, știa unde se afla fiecare coloană, intuia fiecare ieșitură a zidurilor. Cu mâna dreaptă apăsată pe gură, el porni în goană spre peristil. Ajuns mai repede decât crezuse în curtea interioară, trase adânc aer în piept și se aruncă, așa cum era, în bazinul cu apă. Cu apa curgându-i din haine, el ieși din bazin,

alergă înapoi și, ca și când, brusc, ar fi prins rădăcini, rămase în fața scării care ducea la etaj. Treptele din lemn erau cuprinse de flăcări. De sus venea un nor gros de fum negru și înecăcios. Vitellius își privi o secundă sandalele ude, apoi, ochii lui măsurară scara arzândă. Trei salturi, aprecie el, și ar fi ajuns sus. Încă o dată își evocă împărțirea camerelor de la etaj: la stânga, pe coridor înainte, apoi prima ușă pe dreapta; își luă avânt.

Între timp, în fața palatului cuprins de flăcări oamenii se strânseseră ciorchine. Privitorii gesticulau cu brațele, agitați, ei arătau spre ferestrele de la primul etaj. Pictor fu copleșit de rușine din cauza propriei sale lașități, în același timp, însă, el condamnă îndrăzneala nebunească a stăpânului său care îi apărea acum ca fiind curată sinucidere. Cu cât Vitellius rămânea mai mult timp dispărut în palatul mistuit de flăcări, cu atât mai resemnate erau comentariile celor ce urmăreau scena. „Tot timpul și-a căutat moartea", spuse una din sclave, „uite că acum a găsit-o!"

În timpul acesta, Vitellius se lupta din greu să-și croiască drum printr-un adevărat Hades de bolți și coloane incandescente. Așa trebuie să fi arătat hăul lumii subterane peste care domnea Pluton. „Mariamna!", strigă el din răsputeri, ca să acopere vuietul focului, trosnetele și zgomotele grinzilor care se prăbușeau, „Mariamna!". Dogoarea, fumul și frica aproape că îi anesteziau toate simțurile. El încercă să respire, dar ceva ca un dop îi astupa căile respiratorii. Vitelius se încovoie, se lăsă pe vine, își apăsă fruntea pe antebrațe și încerca să tragă aer în piept. El simți cu fumul negru îi pătrundea în plămâni dar, o dată cu el, și destul aer ca să mai poată face câțiva pași.

Statuia de marmură a zeiței Isis de la capătul coridorului îl privea pe Vitellius cu bunăvoință și admirație. La picioarele ei, ceva ca o legătură părea să se miște. Gladiatorul înlătură, cu palmele, fumul care-l împiedica să vadă. Acum, fiecare pas devenea un efort uriaș, pentru care trebuia să-și adune toată energia și tot curajul. Acum, Vitellius îl recunoscu pe jos pe Fabius care zăcea fără cunoștință. „Fabius!", urlă gladiatorul lovindu-i fața cu palmele, „unde este Mariamna?" – Nici un răspuns. Vitellius apucă repede un colț al veșmântului său ud, îl stoarse peste capul lui Fabuis astfel încât un fel de zeamă neagră i se prelinse acestuia pe față. Fabius deschise ochii. „Unde e Mariamna?", strigă Vitellius. Fabius îl privi cu ochi obosiți, apoi arătă în direcția verandei de la capătul coridorului.

Vitellius sări în sus, el simțea o înțepătură cumplită în piept, se încovoie de durere, dar, clătinându-se, continuă să înainteze. Cu cât se apropia mai mult de locul în care se afla ușa, cu atât mai puternic simțea vâlvătaia. În fața lui se ivi balustrada de marmură, dar nici urmă de Mariamna. Voia deja să se întoarcă dar tocmai atunci o zări, ghemuită, în colț lângă balustradă. Ea își ținea mâinile în dreptul gurii și al nasului cu ochii lipsiți de orice expresie ațintiți în pământ.

Vitellius înaintă, prudent, spre Mariamna. Ea nu avu nici o reacție. Cu multă grijă, el își puse brațul ei stâng pe după umăr. Cu dreapta o apucă pe după mijloc iar brațul stâng și-l trecu pe sub picioarele ei, după care se ridică cu ea cu tot. O înțepătură îi trecu prin trup, asemenea unei suliți de foc. Vitellius se împletici, era în pericol să cadă. Cu un mare efort se redresă și începu să pună un picior înaintea celuilalt. Trecând pe lângă Fabius,

care-și pierduse din nou cunoștința, el își cără povara de-a lungul coridorului în direcția scării. Mariamna atârna nemișcată în brațele lui; dar gladiatorul nu avea timp să se gândească dacă Mariamna mai trăia sau nu. Ochii lui fixară, îngroziți, trepetele incandescente. De sus, totul părea și mai amenințător, și mai imposibil de trecut. În timp ce se gîndea dacă să pornească în jos sărind din două în două trepte cu povara lui în brațe, ca să nu-i ia foc tălpile, îl văzu venind spre el, ca un zeu al focului, pe Pictor. „Stăpâne!", urlă sclavul ca să acopere zgomotul, „stăpâne, trebuie să ieși de aici! Porticul poate să se prăbușească dintr-o clipă într-alta!"

Vitellius arătă cu capul spre statuia lui Isis. „Acolo zace Fabius! Du-te și ia-l!"

„Stăpâne, se prăbușește proticul!"

„Du-te și ia-l pe Fabius, îți poruncesc!" În timp ce urla la sclavul său, Vitellius văzu că gura Mariamnei încearcă să schițeze un zâmbet. „Mariamna!", spuse gladiatorul. „Încă puțin și ieșim de ei, încă puțin și suntem în siguranță!"

El strânse din dinți și coborî ca prin vis treptele în flăcări. El simțea sub tălpi scârțâitul și sfârâitul pielii încă ude a sandalelor, care devenea, cu fiecare pas, din ce în ce mai fierbinte. Pe la jumătatea scării îi veni să urle de durere, fiindcă tălpile sandalelor începuseră să-l ardă. Abia ce trecuse de ultima treaptă, că se și repezi cu Mariamna spre portic. O grindă în flăcări, care tocmai se prăbușise, la bara calea. Vitellius își luă avânt. Tălpile lui ardeau ca focul. El reuși să sară peste obstacolul în flăcări și intră, împleticindu-se, într-un nor de fum, spre ieșire.

Un strigăt de groază străbătu mulțimea atunci când, aburind și fumegând, gladiatorul își făcu apariția în fața

porticului. Ca un copil speriat, Mariamna se ținea cu toată puterea de Vitellius. „Stăpâna trăiește!", strigă un sclav care le veni în întâmpinare. „Stăpâna trăiește!" Oamenii se revărsau din toate părțile spre ei, îl înconjurară, gălăgioși, pe salvator, care abia mai reușea să se țină pe picioare. El se opri în loc, buimăcit, o întinse pe Mariamna cu multă grijă pe caldarâm, după care picioarele i se înmuiară și-și pierdu cunoștința.

„Pictor!", bălmăji Vitellius după ce-și reveni din leșin. „Pictor!" Mariamna îl ștergea pe față cu un articol de îmbrăcăminte și scutură din cap. Gladiatorul se așeză în capul oaselor. El trase cu mare greutate aer în piept, apoi văzu ruina incandescentă a palatului. Porticul deasupra intrării se prăbușise complet. Femeia își puse mâna pe brațul înnegrit de funingine al gladiatorului și spus: „A venit prea târziu. Pictor și Fabius nu au mai reușit să iasă. Imediat după ce am ieșit noi, intrarea cu coloane s-a prăbușit. Fie ca zeii să se îndure de ei."

Vitellius privi în jur. De pretutindeni se auzea vuietul monumentalului incendiu care începea să se stingă. În fața lor se mai prăbuși, trsnind și bubuind, o clădire. „Trebuie să ne întoarcem înainte ca focul să ne bareze drumul", spuse Vitellius. El făcu eforturi uriașe să se ridice. Mariamna și una din sclave îl sprijiniră, ajutându-l să meargă. Fiecare pas pe care-l făcea cu tălpile goale îl durea ca și când ar fi mers pe cărbuni aprinși. Mariamna vedea cum îi tremurau buzele. Durerea îl făcea să strângă din pleoape, astfel încât ochii lui priveau ca printr-o crăpătură îngustă.

Cu mare efort și cu dureri chinuitoare ajunseră pe Via Appia. Aici se simțeau mai în siguranță față de infernul acela dezlănțuit. Mariamna își trimise sclava acasă la Vitellius ca să aducă ajutoare.

În acest răstimp, în Roma se desfășurau scene indescriptibile. Vântul care se întețise ațâțase și mai mult vâlvătaia cea lacomă. Oamenii care se salvaseră de flăcări adăpostindu-se pe străduțe lăturalnice s-au trezit dintr-o dată înconjurați de o mare de flăcări. Orbiți de disperare, ei se aruncau în mijlocul flăcărilor și ardeau de vii. Alții se luau de mână și dansau, cântând cântece pline de evlavie. Mai cu seamă secta creștinilor vedea în acest incendiu semnele de netăgăduit ale sfârșitului lumii și ale izbăvirii de taote durerile lumești.

Roma nu mai trăise un incendiu de asemenea proporții de pe vremea împăratului Claudius, când întreaga suburbie de pe Câmpul lui Marte fusese mistuită de flăcări, dar catastrofa de acum părea să pună în umbră toate incendiile care avuseseră loc până atunci. Focul pornise de undeva lângă lângă Circus maximus. Acolo, printre prăvălii din lemn și colibe primitive, incendiul a avut din belșug cu ce să se hrănească pentru ca, apoi, să se repeadă cu flăcări înalte ca niște turnuri asupra carteirelor din jur. Astfel, chiar în aceeași noapte, au căzut pradă flăcărilor Palatinul, cu palatele lui imperiale și cu cartierele Isis și Serapis. Timp de cinci zile și cinci nopți, mii de pompieri s-au luptat zadarnic cu uriașul incendiu și abia în cea de-a șasea zi au reușit să oprească înaintarea focului, astfel încât flăcările să nu mai aibă cu ce să se hrănească.

Nici un om nu a reușit să afle vreodată câte victime omenești a generat uriașul incendiu. Trebuie să fi fost zeci de mii. Complet ferite de foc au rămas numai patru din cele paisprezece districte ale Romei, printre ele și un cartier al săracilor, Transtiberim. A zecea parte din toate clădirile Romei erau doare ruine și cenușă.

Pentru armata celor rămași fără adăpost, împăratul puse la dispoziție edificiile sale private, parcurile, halele publice și termele. Zonele cu străduțe înguste și îmbârligate, care favorizaseră împrăștierea incendiului, au fost făcute una cu pământul iar în locul lor au fost construite străzi largi cu case de închiriat cu câte trei etaje. Pentru sine însuși, Nero a pus să se construiască un amplu și generos complex de palate. Acesta se întindea de la Palatin până la Esquilin și, din cauza aspectului ei fastuos, romanii au numit-o 'casa de aur'. La intrare a crescut o statuie înaltă de treizeci și cinci de metri, din bronz aurit, a lui Sol, zeul soarelui, a cărui față avea trăsăturile lui Nero. Și, fiindcă împăratul a pus la dispoziție sume mari de bani pentru casele ce aveau să fie construite într-un timp scurt și într-un anume stil, Roma s-a ales destul de repede cu un chip nou, și mai frumos decât cel dinainte.

Tigellinus, sfetnicul împăratului, era purtat în lectică în direcția Tibur. Așa cum era el înconjurat de o armată de sclavi, ar fi putut fi confundat cu însuși împăratul. Numai că, acum, Tigellinus venea în calitate de solicitant în numele împăratului, el avea nevoie de bani; și el știa prea bine de la cine poate să-i obțină: de la Mariamna.

„Ai fost salvată din flăcări ca printr-o minune", spuse, prietenos, Tigellinus.

„O, nu", îi răspunse Mariamna, n-a fost nici o minune căreia îi datorez viața. Gladiatorul Vitellius a fost acela care m-a salvat, punându-și propria-i viață în pericol. Dacă nu ar fi fost el, astăzi nu am mai fi stat față-n față."

„Un bărbat cu adevărat curajos. Cu siguranță, nu au fost prea mulți care să săvârșească astfel de fapte în

timpul incendiului. Pentru mulți, averea lor a fost mai importantă decât viața altor oameni. Și, ați suferit pierderi mari?"

„O, mulțumesc zeilor, nu. Faptul că palatul meu din oraș a căzut pradă flăcărilor mă afectează prea puțin. Era vechi și, oricum, era timpul să fie restaurat. În felul acesta s-a făcut loc pentru un nou edificiu."

Tigellinus ajunse la subiect: „Împăratul, dimpotrivă, a avut de suferit pagube uriașe. Tocmai a pus să se construiască străzi întregi cu case cu tot, palatul lui înghite milioane și pe lângă asta mai împarte și cereale la săraci. E mult timp de când n-am mai cucerit nici o provincie nouă așa că, acum, vistieria e goală. Sper că îl conisderi pe împărat demn de un credit."

„Cât?", întrebă Mariamna rece.

Răspunsul lui Tigellinus fu la fel de rece: „O sută de milioane."

Pe fața Mariamnei nu tresări nici un mușchi. „Oare nu este periculos ca împăratul să facă un împrumut atât de mare, care-l face dependent de banca mea?"

Tigellinus ridică din umeri: „Există cu siguranță și afaceri mai plăcute. Dar până și Caesar și Augustus, divinii noștri împărați, au trecut prin perioade în care au depins de buzunarul unor oameni din popor. Asta nu le-a afectat câtuși de puțin gloria."

Mariamna savura în mod vizibil faptul că un trimis al împăratului venea la ea ca să-i ceară ceva. „Dar de ce nu vine personal, împăratul ăsta al tău?", întrebă ea surâzând.

„Știi bine cât de temător a devenit Nero în relațiile cu oamenii. El trăiește în permanență cu teama că ar putea fi ucis, asemenea predecesorului său."

„Circulă zvonul că Nero însuși ar fi incendiat orașul, ca să-și poată construi o nouă Romă, Neropolis."

„Roma e plină de zvonuri – așa cum se întâmplă întotdeauna după marile catastrofe. Numai că, de data aceasta, zvonul este lipsit de orice fundament. Împăratul se afla la Antium când a izbucnit incendiul. Dacă el ar fi fost cel care a dat ordinul să se incendieze orașul, atunci el ar fi pus fără îndoială să se dea foc acelor zone ale orașului, care se aflau cât mai departe de palatul său."

„Poate că și el voia să-și clădească un palat nou?"

„Atunci și-ar fi dus la loc sigur măcar prețioasa lui colecție de opere de artă grecești. În calitatea mea de prieten al lui, știu mult prea bine cât a însemnat colecția asta pentru el. Nu numai că valora milioane, dar el era legat cu toată inima lui de sculpturile acelea și a plâns ca un copil mic atunci când a văzut că toată marmura aceea majestuoasă a ars și s-a preschimbat în var."

„În privința asta mi-e greu să te contrazic."

„Nu, Nero nu a incendiat Roma. În schimb, el merge acum pe urma altui zvon. În timpul incendiului, în diferite părți ale orașului se spune că au fost văzuți oameni care dansau și cântau..."

„Și au am întâlnit astfel de oameni", spuse Mariamna. „Era vorba de acei creștini, care credeau că au văzut venind sfârșitul lumii și, astfel, izbăvirea lor. Să fie ei aceia care au pus focul?"

„Evrei", mârâi Tigellinus.

„Nu, nu sunt evrei", răspunse Mariamna, „numai că mișcarea asta lor a luat ființă în Palestina."

„În orice caz, ei locuiesc în Transtiberim, împreună cu evreii. E cât se poate de ciudat că tocmai această parte a orașului a fost ocolită de flăcări."

„Și ce motiv puteau să aibă creștinii?"

„Cine mai poate să știe, cu toate sectele astea orientale care prind rădăcini la Roma. Poate că au vrut să se răzbune pentru faptul că doi dintre conducătorii lor sunt arestați și închiși în închisoarea lui Mamertinus."

„De ce fel de delict sunt acuzați?"

„Ei îi nesocotesc pe zeii noștri și ațâță poporul împotriva împăratului. Delictul de lezmajestate se pedepsește cu moartea." Când băgă de seama că vorbele lui erau întâmpinate cu neîncredere de Mariamna, el se grăbi să adauge: „Unul e un tip inofensiv, un pescar din Galileea. Celălalt însă e un bun vorbitor, vorbește mai multe limbi și este familiarizat cu filosofia stoicilor. A fost arestat în Ierusalim, dar a insistat să fie judecat la Roma. Ceea ce vom și face, și încă foarte curând. Fiindcă, dacă legile noastre sunt nesocotite, se va alege praful de statul acesta."

„Și tu chiar crezi că cele câteva mii de creștini sunt în stare să facă să se clatine imperiul mondial care este Roma?"

O vreme, Tigellinus nu spuse nimic. „De trei nopți, pe cer se află o cometă", spuse el într-un târziu, „iar cititorii în stele sunt de părere că ea vestește declinul celor aflați acum la putere. Nero l-a întrebat pe Balbillus, astrologul Curții, ce anume ar fi de făcut."

„Și ce sfat i-a dat acesta împăratului?"

„El consideră că ar trebui ca sângele unui bărbat celebru să fie vărsat drept jertă. Atunci, condițiile existente acum ar putea dăinui."

„Este cât se poate de derutat, împăratul ăsta al tău, și pare să creadă că zilele domniei lui sunt numărate. Orișicât, domnia lui durează deja de zece ani, și nu a

fost o perioadă rea pentru Roma. Numai că princeps-ul nostru pare predestinat să moară de moarte violentă."

„Încă mai *este* împărat!"

„Un bărbat singuratic și nefericit, asta este, un om care se menține la putere cu ajutorul pretorienilor săi. În persoana lui sălășluiește un artist, un muzician sau un poet, dar nicidecum un politician."

„Aproape că folosești propriile lui cuvinte, Mariamna, numai că destinul l-a ales pentru rolul acesta și nu-i nimic de făcut, dar ia spune-mi, ce să-i transmit împăratului? Poate să conteze pe creditul solicitat?"

Mariamna se gândi puțin, apoi spuse cu voce fermă: „O sută de milioane de sesterți reprezintă o sumă uriașă și un risc care nu trebuie trecut cu vederea..."

„Împăratul nu este un client oarecare!", se înfurie Tigellinus; dar Mariamna îi răspunse cât se poate de liniștit: „Creditul e credit și creditul înseamnă să fii convins cu toată puterea că vei primi banii înapoi cu dobânda cuvenită."

„Te îndoiești?"

„În orice caz, nu sunt foarte sigură. Douăsprezece mii de gărzi de corp nu sunt o garanție pentru mine. Întreabă-l pe împăratul tău ce garanții îmi poate oferi pentru o sută de mii de sesterți. După aceea am să iau o hotărâre." Vocea Mariamnei suna atât de hotărât, încât Tigellinus nu îndrăzni să mai obiecteze. El salută și părăsi casa.

În vreme ce Roma creștea spre cer mai strălucitoare și mai impunătoare ca niciodată până atunci, orașul era în fierbere. Confruntat cu vistiera goală, Nero se hotărî să ia niște măsuri neobișnuite, care îi aduceau și mai mulți dușmani decât avea deja. El îi trimise pe sclavul

său eliberat Acratus în Asia și pe oratorul Secundus Carrinas în provincia grecească Ahaia. Cei doi aveau misiunea ca, ajutați de o hoardă de soldați, să jefuiască din temple statuile de aur ale zeităților precum și daruri prețioase aduse zeilor drept ofrande și să le aducă la Roma. Celelorlalte provincii le impuse tributuri mai mari decât până atunci. Atunci când împăratul ajunse să să pună să se care aurul până și din templele romane, el își pierdu până și ultimele simpatii ale poporului său.

Pe zidurile caselor se puteau citi texte batjocoritoare la adresa împăratului, precum: „Întreaga Romă trebuie să-i devină lui palat; cetățeni, mutați-vă la Veji! În caz că acest palat al lui nu are să ajungă până la Veji." Iar în societate, în locul ghicitorilor atât de îndrăgite odinioară, se recitau poezii batjocoritoare.

Nero simțea că se înstrăina din ce în ce mai mult de poporul său. Incendierea orașului continua să rămână principala temă de conversație. Cum de a fost posibil să se ajungă la o catastrofă de asemenea proporții? Nu erau deloc puțini romanii care, confruntați cu monumentalele clădiri proaspăt construite, considerau că într-adevăr împăratul fusese acela care pusese ca Roma să fie incendiată pentru ca, prin reconstrucția orașului, să-și ridice un monument nepieritor. Pentru a pune capăt o dată pentru totdeauna unor astfel de zvonuri, Nero l-a însărcinat pe prefectul său peste pretorieni Tigellinus să conducă cercetările privind cauza incendiului.

Pentru Tigellinus, soluția veni aproape de la sine. Nu era deloc dificil să-i demaște pe creștini drept incendiatori, de vreme ce aceștia se comportaseră atât de ciudat în timpul focului catastrofal. Cât despre creștini, aceștia afirmau, ce-i drept, că în nici un caz nu dăduseră ei foc

orașului, pe de altă parte, abia dacă făceau efortul să se apere. Mulți se străduiau chiar să fie condamnați, astfel încât, atunci când numărul acestora deveni copleșitor, Tigellinus se duse la Seneca să-i ceară sfatul, mai cu seamă că el voia să mai vorbească cu acesta și într-o altă problemă. „Am trăit multe la viața mea, dar faptul că niște oameni caută moartea cu atâta seninătate îmi este de neînțeles", spuse filosoful la acest capitol.

Seneca se retrăsese, la propria lui dorință, la moșia lui din Campania, la o depărtare de patru mile de porțile Romei. El nu mai voia să se identifice cu politica lui Nero, dar era respectat în continuare ca un om de mare autoritate. „Execuția conducătorilor lor Petru și Paul", considera Seneca, „seninătatea cu care aceștia și-au întâmpinat moartea a devenit, pentru creștini, un exemplu călăuzitor. Ei le-au demonstrat adepților lor cât de serioasă este învățătura lor."

„Ce anume predică această superstiție?"

„Profetul lor, un anume Iisus, care a fost executat în timpul domniei lui Tiberius, afirma că împărăția lui nu se găsește pe acest pământ și că abia moartea le-ar aduce izbăvirea. Acest Iisus a fost primul dintre ei care le-a dat un exemplu ducându-se în moarte iar acum, toți ceilalți caută și ei moartea, în speranța unei vieți mai bune."

„Dar toate lucrurile astea sunt pur și simplu absurde. Sau nu-i așa? Tu ce părere ai?"

„Absurde sau nu – cine poate să hotărască asta. Vreau să spun că acești creștini nu sunt deloc departe de învățăturile stoicilor. Și eu cred că viața noastră pe pământ nu este decât un preludiu al vieții noastre adevărate, veșnice. Și pentru mine, clipa morții este clipa nașterii propriu-zise a omului. Și, printr-o existență plină

de virtuți, noi decidem asupra existenței noastre de dincolo."

Pe Tigellinus, cuvintele filosofului îl speriară. „Tu vorbești aproape la fel ca acești creștini. Te pomenești că, până la urmă, ești și tu unul de-al lor?"

Asta îl făcu pe bătrânul Seneca să râdă, lucru care se întâmpla destul de rar, și el spuse: „Patria mea o reprezintă Stoa, acea hală din Atena în care, odinioară, Zenon din Kition îi învăța pe oameni că natura este rațiunea prin excelență. Învățătorii mei au fost Attalos și Sotion. Născut în Spania, eu sunt totuși aproape grec. Eu trăiesc grecește, gândesc grecește. Un copac bătrân ca mine nu mai poți să-l muți în alt pământ. Iar dacă totuși ai face-o, el s-ar usca."

„Acestea sunt cuvintele unui înțelept", răspunse Tigellinus, „numai că ele nu mă ajută mai departe. Cum să procedez cu acești creștini?"

„Tratează-i așa cum prevede legea; numai să-ți întrebi conștiința dacă chiar aplici legea în mod corect."

„Legea-i lege", spuse Tigellinus pe un ton aspru, „și de altfel, nu eu sunt brațul legii, ci împăratul. Împăratul e legea..."

„Iar împăratul este o jucărie în mâinile sfetnicilor săi", îl întrerupse Seneca pe musafirul său, „prin urmare, poți la fel de bine să spui că sfetnicii sunt legea."

În momentul acesta, Tigellinus întrebă cu voce tăioasă: „Ești pentru împărat, sau împotriva lui?"

Seneca răspunse liniștit și relaxat, așa cum îi era felul: „Eu am condus destinul lui Nero de când avea unsprezece ani. Eu l-am învățat să scrie și să citească și, nu în ultimul rând, să gândească. Iar dacă, astăzi, Grecia este țara viselor lui, atunci, asta nu este o întâmplare. Eu am fost

acela care l-a făcut pe împărat să se apropie de arta și filosofia greacă. Eu l-am modelat, așa cum un sculptor modelează o statuie; numai că, în loc să-i modelez membrele, eu i-am modelat gândurile. Prin urmare, nu ți se pare că e curată nebunie să întrebi dacă sunt pentru împărat sau împotriva lui? La fel de bine ai putea să mă întrebi dacă sunt pentru mine sau împotriva mea."

„Atunci, de ce te-ai îndepărtat de împărat? De ce te mulțumești să-i urmărești faptele cu neîncredere, de la distanță?"

„Uite, asta am de gând să-ți explic acum", răspunse Seneca. „Am șaizeci de ani și mulți ani din viața mea am fost atât de bolnav, încât Caligula m-a șters de pe lista condamnaților la moarte, fiindcă era de părere că nu putea să execute un om pe jumătate mort. În timpul domniei lui Claudius am petrecut șapte ani în Corsica, în exil, dar acum îmi lipsește pur și simplu puterea să mă lupt cu voi, oamenii tineri, cu voi, cei care-i prescrieți împăratului fiecare pas, cu voi, cărora nu vă pasă decât de binele vostru și nu de acela al statului."

Tigellinus nu se lăsă mai prejos: „La urma urmelor, nici serviciile tale nu au fost tocmai gratuite. Nu mai e un secret pentru nimeni că averea a ta a crescut cu trei sute de milioane de sesterți în perioada în care te-ai aflat în serviciul împăratului."

„Nici nu neg asta", îi răpsunse filosoful, „numai că eu mă deosebesc de voi într-un punct esențial. Voi, sfetnicii lui, nu aveți alt gând decât acela de a-i scoate împăratului banii din buzunar. Eu, dimpotrivă, m-am apărat atunci când împăratul mă răsplătea peste măsură. Și numai cu puțin timp în urmă l-am rugat pe împărat

să-și ia înapoi toate moșiile pe care mi le-a dat. Numai că el a refuzat."

„Cu atât mai rușinos este faptul că îl ataci pe împărat pe la spate..." Seneca îi aruncă lui Tigellinus o privire întrebătoare. „Spionii mei afirmă că au constatat că ai luat legătura cu acei bărbați din aristocrația romană, care construiesc un complot împotriva împăratului. O femeie din rândurile lor a fost dată în vileag; dar nici cu fierul înroșit pe carne nu a fost dispusă să-i dea în vileag pe tovarășii ei de complot."

„Poate că nici nu există tovarăși de complot."

„Ba există. Sunt absolut convins că există. Din păcare, nu mai am cum să storc nici o informație de la femeie. S-a spânzurat cu șalul."

„Și dacă a fost nevinovată? Nu simți nici un fel de vină pentru moartea ei?"

„Comandantul trupelor din Misenum s-a jura pe toți zeii și pe mâna lui dreaptă că femeia a încercat să-l convingă să ia parte la conspirație. Este un bărbat demn de încredere."

„Demn de încredere? Nu cumva e vorba de acel Volusius Proculus, care a fost amestecat și în moartea Agrippinei? Dacă da, din câte mi se pare mie, e un om care jură absolut orice i se cere, dacă e bine plătit".

Tigellinus făcu o față serioasă: „El m-a informat că tu ai contacte secrete cu un anume Piso, căpetenia conspiratorilor, și că ei ar fi stabilit ca tu să fii urmașul lui Nero."

Seneca sări ca ars și începu să umble încoace și-ncolo, vizibil iritat. Tigellinus își puse un zâmbet nerușinat și spuse: „Dacă ar fi cumva să te gândești la fugă, atunci află că e prea târziu. Casa ta e înconjurată de pretorieni." Bătrânul se duse la fereastră se uită afară. Când văzu

coifurile aurii cu panașele din pene roșii, el întoarse capul, scârbit. „Este hotărârea ta sau voința împăratului?"

Tigellinus evită un răspuns direct: „Ceea ce se întâmplă e pentru binele împăratului."

„Înțeleg", spuse Seneca liniștit, „ceasul meu a sunat." După care o strigă pe soția sa, Paulina.

Descoperirea conspirației împotriva împăratului a avut urmări catastrofale. Când împăratul își dădu seama că scăpase ca prin urechile acului dintr-un atentat la viața sa, el începu să lovească în jurul său ca un animal hăituit și puse să fie arestați toți aceia împotrivă cărora exista vreun denunț, indiferent de la cine ar fi venit acesta.

Seneca se sinucise, tăindu-și venele. El nu voise să se expună unu proces de formă. Moartea lui declanșă, la Roma, un veritabil val de sinucideri, după ce devenise cunoscut faptul că filosoful și poetul murise fericit. Romanii care avuseseră deja dintotdeauna o relație foarte specială cu moartea, încercară să-l imite.

În timpul proceselor de înaltă trădare, cele mai importante puncte ale orașului fuseseră ocupate în mod strategic de soldați. Nero se temea de o răsturnare, așa că se ascunse în noul său palat, încă neterminat, și-i lăsă lui Tigellinus mână liberă. Acela conduse o îngrozitoare judecată însângerată, care nu-i menajă nici măcar pe prietenii împăratului. Cu toate astea, împăratul trăia într-o frică permanentă; și, cu toate că vistieria era aproape goală, el puse să li se împartă tuturor membrilor gărzii sale de corp câte două mii de sesterți. În felul acesta el spera să-și poată cumpăra puțină siguranță.

În aceeași perioadă avură loc și procesele creștinilor, procese care, conform Legii celor douăsprezece table, se

terminară, toate, cu condamnări la moarte. Pentru acuzare, un singur martor era suficient. Dacă martorul afirma, sub jurământ, că-l văzuse pe acuzat în timpul incendiului ținând o făclie în mână sau că-l văzuse într-un loc întunecat, lucrul acesta era de ajuns pentru condamnare. Și, din cauză că cea mai mare parte dintre creștini nu erau oameni liberi, ei primiră pedeapsa destinată sclavilor, fiind nevoiți să moară pe cruce. Pe Câmpul lui Marte aveau loc crucificări în fiecare zi. Pentru romani, noul lor mod de a-și omorî timpul era să vadă creștini murind pe cruce.

Pentru a se face îndrăgit de popor, Nero cedă solicitărilor romanilor și mută crucificările la ceasul înserării. El puse să se toarne smoală peste cel crucificat, după care acestuia i se dădea foc. După lăsarea întunericului, Câmpul lui Marte era luminat de făcliile vii ale celor crucificați. Iar pentru jocurile din Circus, împăratul și sfetnicii săi concepuseră un spectacol cum nu se mai văzuse până atunci.

Arruntius Stella, organizatorul de serbări al lui Nero, îl căută pe Vitellius. Spunea că vine cu o invitație din partea împăratului. Gladiatorul îl invită pe trimisul împăratului în atrium și-l întrebă ce anume dorea.

„Împăratul", începu Arruntius, organizează cea de-a două ediție a jocurilor 'Neronia'. Acestea urmează să se desfășoare în Teatrul lui Pompeius, în Saepta Iulia și în Circul lui de pe partea cealaltă a Tibrului și urmează să pună în umbră toate jocurile desfășurate vreodată. În aceste vremuri grele, Roma are nevoie de ceva care s-o înveselească, de ceva despre care oamenii să vorbească apoi săptămâni întregi, Roma are nevoie de pâine și jocuri."

„Invitația ta mă onorează", îi răpsunse Vitellius, „dar spune-mi, în care discipline se va lupta?"

„Sunt prevăzute întreceri în domeniul muzelor, Nero are să apară el însuși și să cânte, în afară de asta, vor avea loc întreceri de care și jocuri în Circus."

„E un program bun", răpsunse Vitellius, „și în ce stil de luptă urmează să particip eu?"

Arruntius Stella își propti amândoi pumnii în șolduri. „Pentru tine, împăratul a conceput o luptă cu totul ieșită din comun, ceva ce nu s-a mai făcut până acum, o luptă prin care ai posibilitatea să-ți consolidezi faima de cel mai mare gladiator al secolului."

„Mă faci curios", spuse Vitellius, „să fie vorba de un elefant sălbatic cu care să trebuiască să mă lupt cu o sabie simplă, sau vreun animal necunoscut din stepele Asiei? Cum are să se numească adversarul meu?"

Arruntius făcu o față plină de importanță: „Împăratul m-a însărcinat să-ți ofer o luptă împotriva a zece creștini îmbrăcați în piei de lei. Tu vei lupta ca retiar, cu plasă și trident, creștinii vor fi neînarmați, dar zece la număr. Ca premiu pentru victorie îți fac cu ochiul de cinci ori câte o sută de mii de sesterți."

Vitelliuis nu spuse nimic, apoi trase aer adânc, scutură din cap și spuse: „Sunt deja optsprezece ani de când lupt în arenă. M-am luptat cu o jumătate de sută de adversari în cele mai variate discipline. Dar de fiecare dată când intram în arenă, rezultatul era incert. Întotdeauna a câștigat cel mai bun. Iar acum tu îmi ceri cu toată seriozateta să accept o luptă al cărei sfârșit e cunoscut dinainte?"

„Sunt zece contra unu", îl întrerupse Arruntius.

„Zece creștini neînarmați, neantrenați, care nu sunt familiarizați cu nici o tehnică de luptă, împotriva unui

gladiator care toată viața lui nu a făcut nimic altceva decât să lupte. Nu, Arruntius Stella, asta nu este o confruntare serioasă. Fiindcă pe tine și pe împăratul tău nu vă interesează decât să puneți să fie măcelăriți sub ochii publicului zece creștini lipsiți de apărare. Eu cred că nici măcar nu s-ar apăra. Doar ai văzut cu ochii tăi cu câtă bucurie întâmpinau moartea pe Câmpul lui Marte."

„Care va să zică, refuzi?"

„Mă lupt cu gladiatori sau cu animale sălbatice, dar nu cu sinucigași!"

„E vorba de o jumătate de milion de sesterți", se aprinse Arruntius, „ar trebui să te mai gândești o dată în liniște la toată treaba."

„Nu am la ce să mă gândesc. Hotărârea mea este luată. Du-te la Spiculus, el se află în slujba împăratului și se luptă pentru o mie de sesterți. Eu sunt un om liber și mă lupt cu cine vreau eu. Împotriva creștinilor însă nu vreau să lupt, spune-i asta împăratului."

Arruntius Stella privea în gol, indispus. „Jocurile Neroniene fără cel mai mare gladiator al Romei, astea sunt ca un templu fără o statuie a zeului. Cum pot să-l fac pe împărat să înțeleagă asta?"

Capitolul XIII

„Mai repede, catâri puturoși ce sunteți" Vitellius își mâna sclavii cu voce tare. Gâfâind, cei patru sclavi purtau lectica în care ședea Vitellius pe Via Appia în direcția Tibur. Un sol îi adusese vestea că Mariamna, zgâlțâită de febră, era nevoită să rămână la pat. Se întuneca deja, iar focurile pe ambele laturi ale străzii împrăștiau licăriri fantomatice. Mii de cadavre, înfășurate în pânze albe, erau puse unul peste altul pe rugurile aprinse, se contorsionau în flăcările dogoritoare și se desfăceau, trosnind, în bucăți.

Sclavii purtau lectica pe lângă care hodorogite care, încărcate cu morți, mergeau pe drumul ce ducea afară din oraș. Roma era bântuită de ciumă.

În fața mormântului lui Pontinus, Vitellius le dădu ordin să se oprească. El se dădu jos din lectică și tocmai se pregătea să-i certe pe cei doi din față, când unul dintre ei se prăbuși. „O, zei!", strigă Vitellius. „Atât de aproape a ajuns moartea acum?" Și, întorcându-se către sclavi, spuse: „Aveți grijă de el, eu am să merg mai departe pe jos!" Vitellius își trase mantia în dreptul feței.

Ajuns în vila din Tibur, Vitellius fu întâmpinat de rugăciunile sclavelor. „Suntem îngrijorate", îi spuse

sclava de corp a Mariamnei și-l rugă pe oaspete să o urmeze. Ajunsă în dormitorul stăpânei, ea trase draperiile din dreptul patului și spuse în șoaptă: „Vine Vitellius."

„Nu te apropia de mine!", îi spuse Mariamna lui Vitellius, în timp ce sclava aprindea micile lămpi cu ulei. Și, atunci când el, fără să țină seama de avertismentul ei, vru să apuce mâna Mariamnei, aceasta și-o trase înapoi. Cât de mult se schimbase Mariamna! Ea surâdea, dar buzele ei erau stăpânite de spasme iar gura ei semăna cu o linie îngustă. Ochii i se adânciseră în orbite și privirea ei era tulbure. Strălucirea lor de altădată făcuse loc unui mare gol. Transpirația îi curgea pe frunte în jos.

„Mariamna!", spuse Vitellius, încercând să nu se lase stăpânit de nesiguranța provocată de compasiune, „trebuie să te faci bine, auzi!"

Mariamna scutură din cap. „Vitellius", spuse ea, și gladiatorul băgă de seamă, înspăimântat, cât de slabă era vocea ei, „știi bine ce înseamnă asta." Spunând asta, îi arătă niște noduli închiși la culoare pe gât; Vitellius se sperie și mai mult.

„Știu unde m-am molipsit. Când supravegheam descărcarea corăbiilor de grâu la Ostia, atunci trebuie să se fi întâmplat. Îi controlam pe muncitorii din port, așa cum fac în fiecare zi. Una dintre corăbii, care venea din Egipt, colcăia de șobolani. Acolo trebuie să se fi întâmplat."

Tertulla pătrunse în încăpere însoțită de un bărbat ale cărui veșminte inspirau frică. El purta o mantie lungă și roșie, chipul lui era ascuns sub o mască galben-aurie, ca de pasăre, din care ieșeau în față un cioc și două picioruțe. „Mamă, a venit medicul pentru ciumă!", spuse Tertulla și izbucni în plâns.

Doctorul cercetă gâtul pacientei, dădu din cap, ceea ce, cu masca aceea, avea un aer fantomatic și, cu o mișcare a capului, le făcu semn Tertullei și lui Vitellius să-l urmeze afară. Acolo, el își dădu jos masca aia înspăimântătoare și spuse: „Nu încape nici o îndoială, e ciumă." Tertulla își acoperi fața cu mâinile și începu să plângă în hohote. Fără să spună un cuvânt, Vitellius îi trecu un braț pe după umeri. Cu o plăcuță din teracotă, cât palma, el ștampilă o rețetă pe o bucată de pergament. „Poftim, pegătiți-i băutura asta puternică din ierburi. Fie ca zeii să o ajute!"

Tertulla îi făcu semn unei sclave să se apropie și-i dădu rețeta ca să procure ierburile.

„Cât crezi că mai are de trăit?", întrebă Vitellius.

„Eu nu sunt Aesculap, fiul lui Apollon", răspunse medicul, „dar am mai văzut bolnavi de ciumă ridicându-se din pat, vindecați. Numai că acestea sunt miracole ale medicinei. Mai degrabă cred că, în trei zile, Mariamna e moartă!"

Tertulla era scuturată de hohote de plâns iar Vitellius avea și el fața plină de lacrimi. Acum, în situația asta lipsită de perspectivă, se simțeau legați unul de altul.

„Vino", spuse Vitellius după ce medicul plecase, îi șterse Tertullei lacrimile de pe obraji, își trecu cu mâneca peste față și o împinse ușor pe Tertulla în camera bolnavei.

„Ce-a spus medicul?", vru să știe Mariamna. „Spuneți-mi adevărul adevărat. Sunt destul de puternică încât să-l suport."

Un timp, Vitellius și Tertulla se uitară unul altul. Nici unul nu era în stare să spună ceva. În sfârșit, Vitellius vorbi: „A spus că e ciumă. Dar medicul a văzut și bolnavi de ciumă care s-au sculat din patul lor vindecați."

„Eu una nu cred că mă fac bine", spuse Mariamna, încet. „Am văzut cometa pe cer, ea a vestit nenorocirea asta. Vezi, Vitellius, nu poți să păcălești Parcele și să rămâi nepedepsit! Mie, moartea îmi era predestinată încă de atunci, de la incendierea orașului; numai că tu m-ai salvat. Acum, zeițele destinului m-au ajuns din urmă."

„Nu mai spune nimic!", zise Vitellius. „Cât mai respiri, avem motive să sperăm." Spunând asta, el se lupta cu lacrimile.

„Ascultă-mă, Tertulla", începu Mariamna privindu-și fiica în ochi, „acum, când simt mi se apropie sfârșitul, vreu să-ți destăinui un secret pe care nu vreau să-l iau cu mine în mormânt. Tu știi că relația mea cu Pheroras a fost condusă mai mult de rațuine decât de inimă. Și nu din cauza mea. Cu toate astea, vei fi uimită dacă acum îți voi spune că Pheroras nu a fost tatăl tău."

Vitellius se uita la Tertulla fiindcă aștepta o reacție de la ea; dar Tertulla rămăsese cu ochii pironiți în gol. „Tatăl tău este mort, el a murit în timpul marelui incendiu, e vorba de Fabius", continuă Mariamna. „Nu l-am iubit niciodată, dar, la un moment dat, l-am dorit. Cred că îți datoram această explicație."

„Îți mulțumesc, mamă", spuse Tertulla și începu din nou să plângă.

„Nu mi-e rușine de relația asta", spuse Mariamna, privindu-și fiica în ochi. „Dar nu am iubit cu adevăart decât un singur bărbat în viața mea iar acela stă lângă tine. E adevărat că puteam să fiu mama lui, dar el a fost singurul care m-a făcut să simt că sunt femeie."

Acum, nici Vitellius nu avea puterea să se stăpânească, el începu să plângă ca un copil. Numai Mariamna își păstră liniștea și continuă să vorbească în șoaptă, cu o

voce din ce în ce mai slabă: „Dacă aș mai putea să obțin de la zeițele destinului îndeplinirea încă unei dorințe, atunci aș ști foarte bine ce vreau..."

„Vorbește", o rugă Vitellius, „spune-mi care ar fi dorința aceasta și ți se va îndeplini, de-ar fi să-mi dau și viața pentru asta."

„Dorința mea este să o iei pe Tertulla de nevastă", spuse Mariamna încet, „și să te porți cu ea așa cum te-ai purtat și cu mine. Promite-mi."

Vitellius se aștepta la orice, dar ca Mariamna să-i ceară să o ia de soție pe fiica ei, așa ceva nu-și închipuise. Propunerea l-a luat atât de tare prin prin surpridere, încât nu era în stare să spună nu. Oare putea el să-i refuze ceva Mariamnei, care era pe patul de moarte, de vreme ce îi promisese că și-ar fi dat până și viața? Astfel că el îi întinse mâna Tertullei și spuse, cu un surâs trist: „Dacă tu dorești asta, atunci dorința ta va fi îndeplinită."

În momentul acesta, un zâmbet relaxat trecu peste chipul Mariamnei. Mariamna închise ochii și vocea ei suna nesfârșit de obosită: „Știi, Vitellius, Tertulla este, ce-i drept, o femeie în toată firea; dar, după ce am să mor, are nevoie mai mult ca oricând de o mână de fier. Ea nu poate să conducă de una singură afacerile lui Pheroras, de acum încolo, sarcina asta îți va reveni ție. Afacerile lui îți aparțin. Tertullei trebuie să-i meargă mai bine decât mi-a mers mie după moartea lui Pheroras. Pe atunci, pețitorii stăteau la coadă și-mi făceau oferte. Când, de fapt, ei nu mă voiau decât ca garanție pentru banii mei. Era un spectacol dezgustător. Dacă tu, Vitellius, o iei de nevastă pe Tertulla, atunci relațiile sunt cât se poate de clare. Asta este ultima și singura mea dorință."

Vitellius și Tertulla își petrecură noaptea veghind, cu schimbul, la patul Mariamnei. Pe când se crăpa de ziua, din parcul vilei se auziră ordine rostite în gura mare. Vitellius se duse jos și-l văzu pe Tigellinus, însoțit de un grup mare de pretorieni. „S-a formulat o acuzație împotriva Mariamnei", strigă el pe un ton aspru, „ea este învinuită de a fi participat la conspirație. Unde e acum?"

Vitellius îi făcu semn unei sclave să se apropie și-i porunci să-l conducă pe Tigellinus în camera Mariamnei. Cât despre el, a preferat să aștepte în parc. După câteva clipe, soldații dădura buzna afară din casă, răvășiți. „E moartă", strigară ei, căutând să se îndepărteze, „zeilor, aveți milă de noii!" Pe când trecea, alergând, pe lângă Vitellius, Tigellinus îi strigă acestuia: „Punem noi mâna și pe tine, poți să contezi pe asta!"

Sfârșitul împăratului Nero veni mai repede decât se așteptaseră. Se spunea că se refugiase din Roma la vila lui de vară din Antium. În Forum se adunase o mulțime de oameni al cărui număr era cu neputință de estimat. Pietre din pavaj erau catapultate asupra statuilor de aur ale Princeps-ului. Numai statuia lui monumentală, înaltă de 35 de metri, de la intrarea palatului său rămase în picioare – era prea mare ca să poată fi distrusă.

În schimb, mânia romanilor se îndreptă acum asupra tuturor acelora cărora, fiindcă fuseseră apropiații împăratului, acesta pusese să li se ridice statui în Forum. Mai întâi fură doborâte statuile Popeei Sabina. Nero o omorâse fără să vrea, cu o lovitură de picior, dar păstrase amintirea frumuseții ei prin nenumărate statui. Tigellinus, care se amestecase, fără a fi recunoscut, printre oamenii din popor, văzu, cu ochii măriți de spaimă, cum era

doborâtă propria lui statuie. Mulțimea declama în cor: „Înc-un pas și înc-un pas – Tigellinus cade-n nas!" De fiecare dată când una dintre statuile lui se prăbușea cu zgomot, spărgându-se în mii de bucăți, Tigellinus simțea o durere în stomac. Ca și când propriile lui măruntaie s-ar fi făcut zdrențe.

Din locul său de observație din spatele tribunei vorbitorilor, Tigellinus putu să vadă cum o ceată de adolescenți își croiau drum printre oameni. Ei mânau de la spate un bărbat cu mâinile legate căruiau îi tot cărau la șuturi, strigându-i: „Înainte, înainte!" „Pe toți zeii", îi scăpă observatorului, „ăsta e Spiculus." Tinerii îl luaseră pe gladiatorul preferat al lui Nero din Ludus-ul aflat în apropiere. Strigătele de „Huo!" se abăteau ca o grindină asupra celui legat. Romanii nu uiatseră încă jignirea suferită prin grațierea acestuia de către împărat după lupta lui cu Vitellius.

Spiculus fu împins până în fața unei statui uriașe a lui Nero și câțiva adolosecenți îi legară picioarele unul de altul; apoi, îl întinseră pe gladiator pe jos, în dreptul statuii. Ei aruncară niște funii pe după gâtul statuii și încercară, astfel, să balanseze colosul de marmură. Când își dădu sema ce moarte îngrozitoare îl așteaptă, Spiculus scoase un urlet cumplit, care fu însă repede înăbușit cu o cârpă care-i fu îndesată în gură. Deodată, uriașa statuie începu să se balanseze, adolescenții care trăgeau de funii chiuiau, în timp ce colosul începu să se aplece încet în față, pentru a-l zdrobi, apoi, cu un zgomot uriaș, pe gladiatorul aflat dedesubt. Bălțile de sânge întunecat care începură să curgă de sub statuie le provocă unora o stare de vomă. Între timp, zvonurile se succedau cu o repeziciune aiuritoare. Pretorienii, afirmau romanii, se dezi-

seseră de Nero. Dacă zvonul acesta s-ar fi adeverit, atunci, acesta ar fi fost sfârșitul. Fiindcă un împărat fără gardă de corp era pierdut. În Spania, afirmau unii, bătrânul luptător Servius Sulpicius Galba ar fi fost proclamat de către soldații lui. Pe acest Galba nu-l cunoștea nimeni, de vreme ce își petrecuse cea mai mare parte din viață în străinătate, comandând oștiri și guvernând provincii romane. Se părea că el avea deja 73 de ani iar oamenii povesteau că membrele lui erau atât de deformate de gută, încât el nu era în stare nici să poarte încălțări, nici să apuce vreu obiect de scris. Ce mai împărat!

În căutare de noi informații, Vitellius încerca să-și croiască drum spre Forum. Deodată, din spatele lui, un bărbat îi puse mâna pe umăr: „Nu cumva ești Vitellius, gladiatorul?" Vitellius aprobă din cap. „Eu sunt Plinius și, de la lupta ta împotriva lui Pugnax pe Lacul Fucino, un mare admirator al artei tale. Din păcate, nu ne-am întâlnit niciodată până acum."

„Regretul e de partea mea. Am auzit atât de multe despre studiile tale, încât am nutrit adeseori dorința de a lua parte la ele. Iată însă că a trecut mult timp de când nu s-a mai auzit nimic despre tine."

Plinius râse: „Nici nu-i de mirare. Am însoțit legiunile noastre în Palestina. Ai auzit cu siguranță de răscoala evreilor. L-am însoțit pe Vespasian și pe fiul său, Titus. Am fost trimis la Roma ca să aflu ce anume se petrece aici. În îndepărtata Palestină se aud cele mai incredibile povești."

Vitellius făcu un ușor gest de lehamite: „Nici pe aici lucrurile nu stau altfel. Nu trece nici o zi fără o zvon nou, referitor la un nou urmaș al împăratului. Nero a murit deja

de o mie de ori, în realitate, însă, se pare că se distrează cu niște băieței frumoși la moșia lui din Antium."

„Nu se poate", spuse Plinius și arătă spre tribuna oratorilor, „ăla de acolo, nu-i așa că seamănă cu Tigellinus? – Să mergem!"

Cei doi își croiră drum cu forța prin mulțimea gălăgioasă. „Într-adevăr, chiar el este!", strigă Plinius, „Tigellinus!" Când băgă de seamă că a fost recunoscut, favoritul împăratului încercă să dea bir cu fugiții, dar Vitellius îi tăie calea: „Hei, ce-i cu tine aici, singur-singurel, fără gardă de corp? Cum de nu ești alături de împăratul tău în aceste vremuri grele?"

„Împăratul e mort", bâigui Tigellinus, „s-a înjunghiat cu sabia. Chiar eu i-am văzut cadavrul." – „Pace cenușii lui", spuse Vitellius neutru și, când celălalt mai făcu o încercare să dispară în mulțime, îl înșfăcă de braț: „Nu pleci nicăieri. Sau te grăbești cumva să i te bagi sub piele noului împărat?" Tigellinus scutură din cap. Vitellius spuse cu amărăciune: „Acum ai și tu ocazia să vezi cum e când ești obligat să tremuri întruna pentru viața ta. De fapt, câte vieți omenești ai deja pe conștiință? O mie, zece mii, sau mai multe?

Tigellinus gesticula cu amândouă brațele ridicate în aer. „Toți au murit după o judecată dreaptă, iar mulți au ales moartea de bună voie!"

„Și de ce au făcut-o? Fiindcă știau prea bine ce-i aștepta. Fiindcă le era frică de metodele tale de tortură!"

„Eu nu am făcut decât să duc la îndepălinire voința împăratului meu!", se apără Tigellinus, străduindu-se să vorbească în așa fel, încât nimeni din jur să nu audă ce spune. „Împăratul împărțea sarcinile, eu n-am făcut decât să le duc la îndeplinire"

„Ești un mincinos absolut jalnic, Tigellinus!", strigă Vitellius furios. „Orice om din Roma știe că tu l-ai determinat pe împărat să ia toate deciziile politice. El personal ura politica mai mult decât orice pe lumea asta. Lui îi plăcea mult mai mult să cânte la kithara, decât să pronunțe sentințe de condamnare la moarte. În spatele tuturor sentințelor de condamnare la moarte te-ai aflat tu, Tigellinus. Tu îți cumpărasesi martori ca să o târăști pe Mariamna la tribunal, numai pentru că nu se arătase dispusă să-ți acorde creditul acela de o sută de milioane. Nu împăratul a fost acela care avea nevoie de bani, tu aveai nevoie de ei, pentru afacerile tale dubioase! Mraiamna a murit însă mai repede decât voiai tu. Nici nu știu, să spun din păcate, sau slavă zeilor că a fost așa. Și cu siguranță că te-ai fi răzbunat și pe mine, dacă steaua împăratului nu ar fi apus peste noapte și, o dată cu ea, și steaua ta. Mi-e scârbă de tine, Tigellinus!" Vitellius scuipă pe pavaj.

Vorbele lui Vitellius, rostite cu o voce din ce în ce mai tare, îi făcuseră atenți pe cei din jur. Când auziră numele de Tigellinus, întoarseră capetele. „Iată-l pe Tigellinus!" – „Tigellinus e, într-adevăr!" – „Pe toți zeii, criminalul se află printre noi!" – „Tigellinus!" Gloata se îmbulzea, pumnii începură să zboare, o mână îl pălmui în plină față, în sfîrșit, îl trântiră la pământ iar acum amenințau să-l linșeze.

Atunci, Plinius sări la tribuna oratorilor și strigă: „Opriți-vă, romani, ascultați-mă! Eu sunt Caius Plinius Secundus, vin din Palestina și, după cum aud, împăratul și-a pus singur capăt vieții. Tigellinus afirmă că i-a văzut cadavrul." Oamenii din dreptul tribunei începură să chiuie. „Mânia voastră", vorbi Plinius mai departe, „e

cât se poate de justificată, dar asta nu înseamnă că puteți pur și simplu să omorâți pe oricine avea legături cu roșcovanul. Nu trebuie să răsplătiți nedreptatea cu altă nedreptate. Băgați-l la închisoare și faceți-i un proces drept, dar abține-ți-vă de la justiția linșajului."

În Forum, romanii strigau de-a valma. Unii voiau capul lui Tigellinus, alții îi dădură dreptate lui Plinius cum că omul lui Nero trebuia mai întâi judecat. În sfârșit, câțiva bărbați îl apucară de brațe și-l târâră spre închisoarea lui Mamertinus.

„Ai vorbit bine", spuse Vitellius cu admirație iar Plinius îi răspunse: „Roma a avut de suportat atâtea nedreptăți în anii din urmă. Scopul nostru este acela de împiedica noi nedreptăți."

„Nu cred că lucrul acesta e cu putință câtă vreme avem un împărat. O, cât de fericite erau totuși zilele pline de ordine de pe vremea republicii."

Plinius protestă: „Totuși, adu-ți aminte de ultimele zile ale republicii. Și atunci domneau violența și asasinatul, ura și corupția, la fel ca acum. Nu, Vitellius, orice formă de stat este exact atât de bună cum sunt oamenii care o pun în practică."

La tribuna oratorilor se afla acum un bărbat cu o statură de taur, care încerca să se facă ascultat.

„Cine mai e și monstrul ăsta?", întrebă Plinius, vizibil amuzat.

„Cum, nu-l cunoști?", se miră Vitellius. „Este pretorianul Nymphidius Sabinus. Știi, el susține că este unul din fiii divinului Caligula, pentru că frumoasa lui mamă s-a culcat o dată cu împăratul, în realitate, însă, el seamănă ca două picături de apă cu gladiatorul Martianus."

„Cui dintre noi nu i-ar plăcea să fie vlăstarul unui împărat?", râse Plinius.

„Romani", începu Nymphidius Sabinus, „în drum spre Curie vreau să vă comunic faptul că pretorienii l-au recunoscut pe Galba ca fiind noul împărat al Romei. Toți membrii gărzii lui de corp sunt, ca un singur om, în favoarea Princeps-ului și îl așteaptă să se întoarcă din Spania. Am să comunic Senatului hotărârea pretorienilor și am să-i rog pe membrii acestuia să-l prpclame pe Galba împărat."

„Și pe voi cu cât vă plătește, tâlharilor?", strigă un bătrân din mulțime. „Mai mult decât v-a plătit Nero, atunci?", rânji un altul. Iar un al treilea strigă: „Dați-ne și nouă ceva din mita pe care-o primiți!"

Nymphidius Sabinus părăsi, vizibil enervat, tribuna oratorilor și o porni spre Curie, acolo unde senatorii se adunaseră deja pentru o ședință în cursul căreia urmau să discute despre viitorul marelui imperiu roman.

„Se spune că Agrippina a plătit atunci câte 15.000 de sesterți fiecărui pretorian pentru fiul ei, Nero." La un număr total de 12.000 de gărzi de corp, asta a însemnat 180 de milioane de sesterți. Să recunoști drept împărat un om bătrân ca Galba costă cu siguranță mult, mult mai scump."

Vitellius aprobă din cap: „Cunoști, desigur, oracolul de care a avut parte Nero la Delphi, în timpul călătoriei sale în Grecia?" Plinius făcu semn că nu. „Ei bine", continuă gladiatorul, „Pythia i-a spus împăratului, și nu a trecut nici măcar un an de atunci, să se ferească de șaptezeci și trei de ani. Nero avea treizeci de ani atunci și a crezut că moartea avea să-l ia în cel de-al șaptezeci și treilea an al vieții lui. Cine ar fi putut să bănuiască

atunci că Pythia îl avertiza să se ferească de un om de șaptezeci și trei de ani!"

„Uluitor!", spuse Plinius. „Cu toate că, între timp, nu se mai bucură chiar de cel mai bun renume, ea continuă să uimească prin previziuni cât se poate de exacte. Prietenului și comandantului meu Vespasian i-a prezis un preot evreu că el și fiul său Titus vor fi cândva stăpâni peste pământ, mare, și peste toată rasa umană. Până acum m-am îndoit de oracolul acesta, fiindcă Vespasian are deja șaizei de ani. Ei, dar acum, când Galba, care are șaptezeci și trei de ani, se pregătește să pună mâna pe tron, încep să văd lucrurile altfel."

Vitellius stătut puțin pe gânduri, dacă să vorbească despre asta sau nu, apoi se hotărî însă să o facă și spuse: „Și eu am fost o dată la Delphi să pun o întrebare oracolului. Eram în Grecia să caut o fată pe care am iubit-o cândva din cale afară de mult, și am primit răspunsul că o dată și o dată am s-o revăd, dar că nu am s-o mai recunosc. Tu ești un om inteligent, Plinius, oare ce semnificație are acest mesaj?"

„Nu știu să interpretez oracolele", îi răspunse Plinius, „dar presupun că ai s-o reîntâlnești o dată pe femeia asta la bătrânețe, atunci când părul ei va fi alb iar riduri nenumărate îi vor brăzda obrazul, astfel încât ea nu va mai corespunde închipuirii și amintirii tale."

„Tot așa l-am interpretat și eu", spuse Vitellius, „dar mi-e greu să mă împac cu gândul ăsta."

„Dacă vrei să-mi asculți sfatul, crede oracolul și uit-o pe fată. Nu are nici un rost să alergi o viață întreagă după un ideal și, astfel, să treci pe lângă viață fără s-o trăiești."

„Ai foarte mare dreptate. De fapt, între timp am început și eu să mă împac cu situația, chiar dacă nu-mi vine deloc ușor. M-am însurat deja cu altă femeie."

„Și cine este aleasa?"

„Tertulla, fiica lui Pheroras."

„Tertulla?" Plinius era uimit. „Atunci înseamnă că ești un bărbat bogat și poți să-ți cumperi propriul tău împărat."

„Nu banii au fost cei care au decis situația", spuse Vitellius râzând, „te asigur că am avut cu totul alte motive ca să mă însor cu ea. Tatăl Tertullei, Pheroras, a fost omorât de un sclav, mama ei, Mariamna, a murit de ciumă. Aflată pe patul de moarte, Mariamna m-a făcut să-i promit că am să mă însor cu Tertulla ca să mă ocup în continuare de afacerile ei."

„Asta înseamnă că ai atârnat în cui plasa și tridentul, ca să începi să te lupți acum cu impozite și bilanțuri?"

„Cel puțin pentru început. Dar poți să fii convins că am să cobor din nou în arenă, de îndată ce afacerile mele mi-o vor permite. Fiindcă acela care a înghițit o dată nisipul arenei, care și-a simțit mirosul propriei frici și și-a șters de pe trup sângele adversarului, acela nu mai scapă niciodată, el va fi întotdeauna atras în cazanul clocotitor, ca și când în felul acesta el ar putea obține, prin luptă, o porție de nemurire."

Bătrânul scrib Cornelius Ponticus îi luă locul secretarului lui Pheroras, Fabius. El avea peste șaizeci de ani și, din cel de-al optsprezecelea an de viață, aparținea casei iar în ultimii zece ani fusese la curent cu fiecare afacere mai importantă, cunoștea pe dinafară situațiile datoriilor celor mai mulți dintre creditori și era informat în legătură cu toate navele din flotă, știa unde se aflau și ce încărcătură transportau.

De la el află Vitellius că suma creditelor acordate se afla undeva în jur de 780 de milioane, că flota sa se

compunea din 152 de corăbii și că deținea următoarele proprietăți: paisprezece domenii la țară, cu podgorii și grădini de măslini, trei vile, două insulae, așadar, blocuri de locuințe, unul în Esquilin și altul în Transtiberim – alte două fuseseră distruse de marele incendiu – și două dintr-un număr inițail de patru case în oraș, printre acestea și fosta lui casă de pe Via Appia. Summa summarum, o avere de basm, pe care, ca s-o cheltuiască, nu i-ar fi ajuns o singură viață.

Dar gândurile de felul acesta nu-l preocupau pe Vitellius. El avea treizeci și șapte de ani și ajunsese la o vârstă la care omul începe să se gândească mai departe decât la ziua de mâine. Vitellius își conducea afacerile din vila situată în Tibur iar Cornelius Ponticus avea sarcina de a-l introduce pe noul său stăpân în tainele adminsitrării întregii afaceri. În fiecare zi, timp de mai multe ore, el îi explica cu multă răbdare tânărului său stăpân bilanțurile și mecanismele afacerilor iar Vitellius avea o uimitoare capacitate de asimilare. E adevărat că banca și flota erau conduse de experții din clădirile care le adăposteau sediile, cu toate astea, decizia ultimă îi aparținea lui Vitellius, care proceda la fel cum procedase odinioară Pheroras.

Cornelius Ponticus intră cu o plecăciune politicoasă și rugă să i se permită să-i prezinte, spre alegere, pe noii sclavi personali.

„La ce bun noi sclavi personali", întrebă Vitellius, „oare nu avem deja mai mult de patru sute?"

„Așa se obișnuiește", se apără bătrânul, „există obiceiul ca, o dată cu schimbarea stăpânului casei să se schimbe și sclavii."

„Care va să zică, așa se obișnuiește. Ei bine, atunci nu am să mă pun eu în calea tradiției. Și de câți sclavi e vorba?"

„Numai de sclavii pentru tine, stăpâne, și pentru soția ta Tertulla, frizer, bărbier, cel care are grijă de haine, sclavii pentru baie, nomenclatorii, gărzile de corp și degustătorii – în total, douăzeci și patru de oameni."

„Douăzeci și patru? Cornelius, am impresia că ai înnebunit. Să fiu înconjurat zi de zi de douăzeci și patru de sclavi, asta mă calcă pe nervi. Nu puetm să mai reducem puțin efectivele?"

Bătrânul îi răspunse surâzând: „Stăpâne, numai doisprezece îți revin ție, doisprezece sunt pentru soția ta. În afară de asta, numărul sclavilor nu va crește din cauza lor. Fiindcă pe cei vechi îi vindem la piață."

„Ei bine, atunci hai să vedem ce mi-ai pregătit." Vitellius se ridică de la biroul său de marmură și se lăsă să cadă pe bancheta cu perne albastre de culoarea levănțicii. Cornelius Ponticus bătu din palme și le făcu semn scalvilor să intre.

„Așteaptă puțin", spuse Vitellius. „Cheam-o și pe Tertulla. E mai bine să-și aleagă singură sclavii."

„Iertare, stăpâne", răspunse bătrânul, „lucrul acesta cade numai în sracina ta."

„Doresc să vină Tertulla!", spuse Vitellius pe un ton cât se poate de hotărât, în timp ce sclavii cei noi se aliniau în fața lui. Atunci când Vitellius zări, printre ei, și chipuri de pe alte meleaguri, el dori să afle dacă toți aceștia stăpâneau limba latină. A fost asigurat că toți vorbeau latinește.

„Tu de unde vii?", îl întrebă Vitellius pe un tinerel blond cu ochi albaștri care dădea impresia că e mai deschis la minte.

„Sunt german și vin de pe Rin, din locul în care se află orașul vostru Colonia Agrippinensis."

„Oo, da, locul de baștină al nefericitei mame a împăratului nostru decedat! Dar tu, tu de unde vii?" Vitellius arătă spre o sclavă micuță cu părul creț și negru și c-o fețișoară cât se poate de senzuală.

Micuța făcu un pas înainte și vorbi cu ochii coborâți în pământ: „Stăpâne, eu mă numesc Kachel și m-am născut în Cezareea, pe țărmurile Palestinei, am fost adusă încoace de aceia care ne-au învins."

În acest moment, Tertulla intră în camera de lucru a lui Vitellius. Purta o rochie galben-verzuie din mătase foșnitoare iar chipul ei era fardat în culori stridente și sclipitoare. Vitellius își dădu seama imediat ce anume intenționa spția lui: Tretulla voia să fie ca mama ei, Mariamna, acea Mariamna care-l vrăjise atât de mult pe Vitellius. Dar, așa cum apărea ea acum, nu era decât o umbră penibilă. „Aș vrea ca tu însăți să-ți alegi sclavii personali", spuse Vitellius, „la urma urmelor, *tu* ești aceea care are treabă cu ei." Machiajul strident și lipsit de gust îl trecu cu vederea.

„Ce mă interesează pe mine sclavii", răspunse Tertulla înțepată, „pe acela care nu-și face treaba cum se cuvine, pun să-l biciuiască iar acela ai cărui ochi nu-mi plac, va fi vândut la târgul de sclavi." Rostind aceste cuvinte, ea arătă cu degetul spre micuța brunetă și spuse: „În primul rând, asta nu-mi place. Să dispară!"

Vitellius se uită la soția lui fără să înțeleagă nimic. „Dar ce ai cu palestinianca? E prietenoasă, tânără și plăcută privirii."

„Tocmai de aceea", spuse Tertulla, „tocmai de aceea."

Fruntea lui Vitellius se încruntă. „Ai vreun motiv obiectiv să nu o accepți?"

„Pur și simplu nu-mi place. Nu-mi place și gata."

„Copila rămâne în casă!", stabili Vitellius liniștit, dar cu toată fermitatea, apoi se ridică și mulțumi cu o înclinare a capului. O dată cu sclavii plecă și Tertulla. În timp ce ieșea, ea mai spuse, printre dinți: „Pur și simplu nu-mi place!"

Cornelius Ponticus urmărise scena în tăcere și-și formulase fără îndoială propriile lui gânduri. Când Vitellius se uită la el întrebător, ca și când ar fi vrut să spună: „Sper că am procedat așa cum se cuvine!", bătrânul spuse: „Grecii au un proverb foarte înțelept. El sună cam așa: Ascultarea e mama bunăstării." Vitellius râse.

„Ei nu-i place de fata evreică dintr-un motiv cât se poate de precis. Știi de ce?" Bătrânul scutură din cap. „Ei, bine", spuse Vitellius, „în anii tinereții mele m-am îndrăgostit de fata unui gladiator evreu. Era frumoasă ca o stea de pe cer, micuță și delicată. Sub domnia lui Claudius, evreii au fost expulzați. Doar ești la curent cu lovitura dată de Pheroras flotei imperiale de cereale. De atunci, n-am mai văzut-o niciodată. Dar și astăzi mai visez la ea."

„De ce n-ai încercat s-o găsești?"

„Am căutat-o în Grecia, am întrebat chiar și oracolul din Delphi – totuș, zadarnic. Pythia mi-a spus că ea se găsește într-o țară îndepărtată." În timp ce Vitellius vorbea, Cornelius Ponticus scotocea prin suluri vechi de papirus. „Cunoști numele corăbiei cu care a plecat?" – „Cu siguranță", spuse Vitellius, „corabia purta numele Eudora." – „Corabia a plecat în Cezareea", spuse bătrânul, arătând un rând pe papirus. „A plecat la Kirra", îl contrazise Vitellius. „Citește și singur!", răspunse Cornelius Ponticus și-i ținu stăpânului său papirusul sub ochi.

„Pe toți zeii", exclamă Vitellius, „aici stă scris: Portul de destinație: Cezareea. Dr atunci de ce mi-a numit

Pheroras un alt port și m-a lăsat să călătoresc în Grecia? Ce motive putea să aibă să facă asta?"

„Chiar nu poți să-ți închipui?", întrebă bătrânul, văzându-și stăpânul că privește în gol, fără un cuvânt. „Pheroras nu era numai un ins foarte calculat, el făcea și planuri cât se poate de subtile. Eu l-am observat timp de mai mult de patruzeci de ani și cred că pot să afirm că știu cum gândea. În cazul de față sunt destul de sigur: Pheroras nu voia ca tu să o regăsești pe fată. La urma urmelor, el avea o fată aflată la vârsta măritișului, dacă îmi este permis să spun – o persoană orgolioasă și dificilă, care era extrem de reținută în relațiile cu bărbații. Ea avea nevoie de o personalitate puternică, de un bărbat pe care să poată să-l admire. Bărbatul acesta erai tu, stăpâne. Tu nu erai unul din acei inși molatici care încercau să intre în grațiile Tertullei dar care, în realitate, nu aveau altceva înaintea ochilor decât milioanele Tertullei. Tu erai bărbatul pe care el îl alesese pentru Tertulla. Dar trebuia ca mai întâi să confirmi. Atunci când a băgat de seamă că erai la curent cu afacerile lui necurate, și-a pierdut cumpătul. El nu avea încredere în tine, se temea că aveai să-l dai de gol și a pus toate pârghiile în mișcare ca să pierzi următoarea ta luptă. Și atunci a intervenit mâna criminală..."

Vitellius căzuse pe gânduri, cu privirea pierdută în grădina arsă de soare; apoi spuse – iar vocea lui era copleșită de tristețe: „Eu nu m-am căsătorit cu Tertulla din dragoste, am făcut-o din dragoste față de mama ei."

Scribul Cornelius Ponticus dădu din cap cu înțelegere și spuse: „Știu, stăpâne, știu."

Aceia care crezuseră că, o dată cu moartea lui Nero, situația tulbure a Romei avea să se normalizeze, constatară

că se înșelaseră. Dimpotrivă, lucrurile deveneau și mai greu de înțeles. E adevărat că Senatul îl proclamase pe Galba drept împărat, dar, pentru moment, noul Princeps prefera să observe situația din îndepărtata Spanie. Jocul dubios pe care-l făcea Nymphidius Sabinus îl puse pe gânduri și, ca să verifice cât era de mare puterea acestui bărbat, el trimise din Spania ordinul de demitere a aceluia.

Bătrânul vulpoi știuse ce face: Nymphidius a intrat în panică. El îi adună în mare grabă pe tribunii gărzii de corp și le ținu o cuvântare înflăcărată:

„Romani, pretorieni, apărători ai împăratului, bărbați viteji! Jupiter ne-a dat o pedeapsă grea pentru pentru toate fărădelegile de care ne-am făcut vinovați. Abia ce a plecat dintre noi un împărat, sinucigându-se, abia ce a apucat Senatul să aleagă un altul, când, iată, devine limpede pentru toată lumea că bătrânul și blândul nostru stăpân nu mai este stăpân pestre propria lui rațiune. Nu numai că refuză să pășească pe pământul roman, dar se și supune influenței aducătoare de nenorociri a unor sfetnici dubioși astfel încât, acum, înainte ca el să fi apărut măcar la Roma, domnesc deja aceleași condiții ca sub stăpânirea lui Nero. Tocmai de aceea avem nevoie de un împărat nou, de un alt împărat. M-am gândit îndelung dacă e cazul să mă pun la dispoziția voastră pentru această împpovărătoare funcție. Și iată că, acum, eu spun da. Eu nu sunt tributar nici rigidității în gândire a bătrâneții, nici ușurătății vârstei tinere. Și cu toate astea posed experiență din belșug. În timpul absenței lui Nero, eu am fost acela care am condus, în Ahaia, treburile imperiului, fără ca imperiul nostru să fi fost păgubit în vreun fel. Atunci când voi fi învestit cu puterea unui împărat, voi conduce și mai bine treburile imperiului.

Cu această putere, numai voi mă puteți învesti. Voi ați fost aceia care l-ați ridicat pe tron pe ultimul nostru împărat, și nici măcar Senatul roman nu a îndrăznit să se împotrivească hotărârii voastre. De aceea, bărbați, tribuni, adunați-vă soldații și aduceți-le la cunoștință situația. La miezul nopții, am să-mi fac apariția în cazarma noastră; acolo vreau să mă proclamați împărat!"

Tribunii se împrăștiară și începură să discute în grupuri mici despre perspectivele de succes ale conducătorului lor. Părerile erau împărțite. Fără îndoială, un pretorian pe tronul imperial le-ar fi sporit considerabil prestigiul, numai că – în comparație cu Sulpicius Galba, Nymphidius Sabinus era un sărman neisprăivit. Era limpede care dintre ei era capabil să plătească șpăgile mai mari.

Cazarma pretorienilor se afla la doisprezece kilometri de mijlocul orașului, între Via Nomentana și Via Collatina, întinsă pe o suprafață mare mărginită pe cele patru laturi de străzi cu blocuri de locuințe. Cerul nopții era perfect senin. Însoțit de prieteni înarmați, înconjurați de purtători de făclii, Nymphidius se apropia de portalul principal. El nu se îndoia de faptul că pretorienii aveau să-i acorde susținerea lor. De ce însă, pe toți zeii, poarta cea mare rămânea închisă? Prin întuneric, Nymphidius reuși să deslușească, pe ziduri, soldați înarmați până-n dinți.

„Cine v-a ordonat să stați de strajă pe ziduri, înarmați?"

„Răspunsul veni pe mai multe voci: „Galba este împăratul nostru, Galba este împăratul nostru!"

În momentul acesta se deschise portalul principal. Însoțitorii săi rămaseră ca împietriți. Și Nymphidius fu cuprins de ezitări. Oare ce îl aștepta înuntru? Nu cumva era o capcană? La început, Nymphidius se gândi să fugă;

pe urmă își dădu însă seama că nu avea voie să se întoarcă. Un căpitan care fugea din fața propriilor săi soldați nu era demn nici măcar de gradul de căpitan.

Prin urmare, el trecu de poartă cu o ținută demnă și ochii cercetând întunericul. Tocmai ajunsese în curtea cazărmii, când tăcerea fu sfâșiată de șuieratul unei suliți. Unul dinte însoțitori își ridică scutul, sulița se lovi, cu zgomot, de metalul protector, și încă înainte ca Nymphidius să poată cântări situația, pretorienii se repeziră, cu scuturi și săbii, asupra comandantului lor. În măcelul îngrozitor, Nymphidius reuși să dispară și să se ascundă într-una dintre celule; dar soldații lui scotociră pretutindeni până-l găsiră și se repeziră cu săbiile asupra lui, până când acesta rămase nemișcat într-o baltă de sânge.

Galba veni la Roma abia la începutul lui octombrie, dar își pierdu îndată toată simpatia pretorienilor, fiindcă refuză să le plătească banii promiși. „Eu obișnuiesc să recrutez soldați, nu să-i plătesc", declară el. Vorbe mari, rostite de un om bătrân – ele au însemnat condamnarea sa la moarte. Pretorienii l-au ucis după trei luni de domnie. Nici Otho, urmașul său, nu a domnit mai mult, astfel că, la Roma, cetățenii ajunseseră să se salute sarcastic: „Salve, astăzi, cine mai e de fapt împărat?"

„Otho? Nu, de astăzi e Aulus Vitellius!"

„Care Aulus Vitellius? Ah, ăla!"

„Dar se spune că tocmai a fost omorât."

„Și cum se numește urmașul lui?"

„Vespasian."

„O tempora, o mores! – Ce vremuri, ce moravuri!"

Capitolul XIV

„Numele?"

„Marcus Encolpius."

„Care ți-e meseria?"

„Sunt șeful băieșilor la Termele lui Agrippa. Am în subordine o armată de două mii de sclavi băieși."

„Și care e dorința ta?"

„Stăpâne, am nevoie de cincizei de mii de sesterți. Știu că este o sumă mare pentru un om cu ocupația mea; dar ea va fi investită cu folos."

Vitellius spuse râzând: „Te pomenești că te gândești la binele comunității și vrei să-ți deschizi propriile terme?"

„Nu, stăpâne", răspunse Encolpius, „vreau să deschid pe Câmpul lui Marte un salon de masaj. Fiindcă am băgat de seamă că sunt din ce în ce mai mulți romani din lumea bună care evită băile publice pentru igiena lor corporală din cauză că e prea mare aglomerația. Am închiriat o casă în imediata apropiere a Termelor lui Agrippa iar acum nu mai am nevoie decât de dotări și de mobilier."

„Îmi place planul ăsta al tău", spuse Vitellius. „Ai familie?"

„Am o soție și două fete în toată firea și toate or să mă ajute în afacerea mea."

„Ești dispus să plătești o dobândă de doisprezece la sută? În prima jumătate de deceniu nu are nici o amortizare. După aceea, cinci procente."

„Vă mulțumesc, stăpâne!" Encolpius îi căzu lui Vitellius în genunchi și vru să-i sărute mâinile, dar acesta se feri. „Oprește-te, Encolpius, târgul nu este încă încheiat!" Și, întorcându-se spre scribul său Cornelius Ponticus: „Verifică toate datele și pregătește scrisoarea de credit. – Următorul!"

Cine l-ar fi văzut pe Vitellius șezând după marele său birou din clădirea nou construită de pe Esquilin, și-ar fi putut închipui cu mare greutate că bărbatul acesta încă se mai bucura de renumele de a fi cel mai mare gladiator din Roma. Barba țepoasă îi acoperea fața iar Vitellius părea mult îmbătrânit. Numai atunci când se ridica în picioare și umbla în sus și-n jos prin biroul său cu mâinile încrucișate la spate, dictând scrisori de afaceri, simțeai ceva din mobilitatea lui de felină, care-l ajutase să învingă nenumărați adversari.

„Numele?", întrebă el, conform rutinei, fără să se uite în sus atunci când intră următorul client.

„Eu sunt Antonia, soția pretorului Domitius."

Vitellius își ridică privirea. În fața lui stătea o femeie de vârstă mijlocie. Ea purta părul lung și ondulat cu cărare pe mijloc și strâns la spate într-un coc. Ochii mari și cenușii îi confereau chipului ei un aer copilăros. O tunică largă îi ascundea numai cu greu formele femeiești.

„Cu ce te pot ajuta?", întrebă Vitellius, iar vocea lui suna altfel decât la primul client. Antonia privi cu frică în jurul ei, privirea ei rămase lipită de scribul care ședea

într-un colț al încăperii în spatele unor teancuri de dosare și suluri de papirus.

„Este vorba despre o afacere personală", spuse femeia și-și coborî capul, stânjenită. Vitellius se ridică, se duse la Cornelius Ponticus căruia îi șopti ceva; după care acesta se ridică și dispăru. Vitellius o privea pe Antonia cu interes.

„Nu trebuie să-ți fie rușine dacă ai nevoie de un credit", spuse Vitellius, pentru a depăși cumva momentul de tăcere penibilă; „jumătate din Roma trăiește din credite, nevoia de bani nu ocolește nici măcar casa imperială, iar eu din asta trăiesc. Când ultimul nostru împărat, tizul meu Aulus Vitellius, a plecat în Germania, el i-a luat mamei sale o perlă din ureche și a lăsat-o amanet. Nevasta și copiii și i-a băgat într-o locuință cu chirie iar propria sa casa a închiriat-o. Dacă ar fi venit la mine, l-aș fi putut scuti de toate astea."

„Eu nu am nevoie de bani", îl întrerupse Antonia.

„Ăsta-i un lucru neobișnuit", spuse Vitellius, „la mine vin numai oameni care au nevoie de bani."

„Pentru mine, tu nu ești un bacher care face afaceri pe seama nevoilor altora. Pentru mine, tu încă mai ești marele, puternicul, curajosul gladiator Vitellius, care nu se teme de nimic, care, cu o singură răsucire a corpului său, entuziasmează o sută de mii de oameni, care lovește cu sabia exact atunci când nu se așteaptă nimeni." Și, în timp ce spunea asta, ochii ei mari luceau.

Cuvintele femeii îl uimiră pe Vitellius.

„Am văzut fiecare luptă a ta", continuă ea, „am tremurat și m-am rugat pentru tine, am suferit alături de tine și am învins împreună cu tine. De doi ani tot încerc să mă împac cu gândul să vin la tine. Nu am îndrăznit

niciodată. Mi-am pus sclavii să te țină sub observație și îți cunosc obișnuințele. Adeseori ți-am tăiat calea pe stradă, dar nu m-ai băgat în seamă. Nu am îndrăznit niciodată să-ți vorbesc, din cauză că știam câtă grijă avea Mariamna de tine. Abia acum, când toată lumea din Roma vorbește despre câte e de nefericită căsnicia ta cu Tertulla, am prins curaj să vin la tine și să-ți spun cât de mare e dragostea mea pentru tine."

Vitellius îi răspunse cu distanța și răceala unui om de afaceri: „Și ce anume aștepți tu de la mine?"

Antonia se lupta cu lacrimile. „Vorbești la fel ca Pheroras, dar tu ești Vitellius. Dar chiar dacă ai atâtea milioane, nu ești bancher. Și nici cele peste o sută de corăbii nu fac din tine un armator. Tu ești Vitellius, cel care și-a câștigat existența prin luptă. Niciodată nu vei putea nega asta!"

„Și ai venit până aici ca să-mi comunici toate astea", spuse Vitellius pe un ton alb. Antonia îl privi pe interlocutorul ei cu ochi mari. „Iartă-mă, dar este într-adevăr singurul motiv. Știu că tu ești în continuare bărbatul visurilor fiecărie femei din Roma și că poți avea oricâte femei dorești; numai că mă gândeam că poate ești trist și ai nevoie de mine."

Chiar dacă nu lăsa să se observe nimic, într-un fel, pe Vitellius îl emoționau cuvintele femeii. Oare nu avea ea dreptate, atunci când afirma că el nu era făcut câtuși de puțin pentru rolul acesta pe care-l juca acum? Pe toți zeii, el nu se simțea deloc bine în pielea lui, și asta din cauză că viața îi era pur și simplu făcută cadou și nu trebuia să se mai lupte pentru ea. Gândul că nu trăia din nimic altceva decât din starea lui de sațietate îi era profund neplăcut. Bineînțeles, ascensiunea lui era

neobișnuită, fără asemănare și invidiată de mulți; dar oare nu tocmai ascensiunea asta îl și izolase din ce în ce mai mult, însingurându-l? Și asta într-atât, încât ajunsese să trăiască într-o colivie de aur cu o femeie pe care nu o iubea, proprietarul unei averi cu care și-ar fi putut cumpăra câțiva împărați, slujit de patru sute de sclavi, și cu toate astea era nefericit? Și singurul om care observa asta și care chiar avea și curajul să i-o spună era această Antonia.

„Tu – tu ești căsătorită?"

„Nu altfel decât tine", răspunse Antonia. „Părinții mei mi-au căutat un bărbat care le-a sporit stima de care se bucurau. Pe atunci, aveam șaisprezece ani. Astăzi am de două ori pe atât. Și tot de atunci caut într-una, zadarnic, ceea ce se numește fericire. Astăzi merg pe propriile mele drumuri. Poate că lucrul acesta ți se pare demn de dispreț; dar eu sunt femeie și am același drept să trăiesc ca și voi, bărbații."

„Dar cine îți refuză acest drept?"

„Societatea în care trăim. Nimănui nu-i pasă dacă un senator are o relație cu nevasta unui consul. Nevasta consulului, în schimb, riscă să fie bătută cu nuielele. Un stăpân, care se culcă cu una din sclavele lui, nu-i decât un bărbat care știe ce vrea, o soție, care are o relație cu un sclav, își pierde dreptul de cetățenie și ajunge ea însăși sclavă. Starea de fapt este aceeași dar, la Roma, este o mare deosebire."

„Nu pot să te contrazic", spuse Vitellius și se ridică de la biroul său. El se duse la Antonia, care-i aruncă o privire nesigură. De fiecare dată când se uita la el, ea își cobora imediat privirea și se uita în pământ. Obrajii i se înroșiseră și păreau să dogorească iar sânii îi urcau și-i

coborau, trădând respirația ei agitată. „Ești o femeie frumoasă", îi spuse Vitellius, „zeii au fost cât se poate de darnici cu tine."

Antonia răspunse fără să se uite la Vitellius: „La ce îmi folosesc toate darurile zeilor, dacă nimeni nu le prețuiește."

„Dar oare nu ți-am mărturisit tocmai acum admirația mea?"Antonia privi, rușinată, în sus, și voi să-și pună brațele pe după umerii lui; dar Vitellius o apucă de încheieturile mâinilor, împiedicând orice încercare de apropiere. „Nu aici!", spuse el cu fermitate.

„Dar unde?", întrebă Antonia.

Vitellius ezită. „Pe Podul lui Mulvius?"

„Bine!"

„În ziua de după marșul triumful, la primul ceas al serii."

„La primul ceas al serii", repetă Antonia, „trebuie să vii!"

Vitellius își spuse în sinea lui: „Soția pretorului Domitius, o femeie care îmi poate fi de folos!"

Marșul triumfal era nunțat de două luni. Un eveniment festiv asemănător se mai petrecuse cu patru ani în urmă. Atunci, Nero îl întâmpinase, la Roma, pe regele armenilor, Tiridates, împreună cu toată curtea acestuia și 3000 de călăreți, conducându-l prin oraș într-un mare marș triumfal. Vespasian, noul împărat și părinte al patriei, putea sărbători un triplu triumf: el însuși ocupase regiuni întinse din Palestina, fiul său Titus tocmai anunțase distrugerea Ierusalimului, iar Domitian, băiatul lui mai mic, tocmai îi liniștise pe germani și pe gali. Motive suficiente pentru ca Senatul roman să-i aprobe fiecăruia

dintre ei propriul marș triumfal. Pentru popor, în sfârșit, un nou prilej să sărbătorească.

Din cauză că străzile prin care ar fi urmat să treacă marele cortegiu triumfal nu ar fi putut să cuprindă armata de milioane de spectatori, împăratul deschisese teatrele și arenele circurilor, în care sute de mii de oameni puteau să-și găsească un loc cu o vedere bună. Cortegiul a fost plimbat prin teatru, ceea ce a fost cu putință numai după mărirea porților.

Vitellius asistă la eveniment alături de numeroșii invitați de onoare, în teatrul lui Marcellus, pe care divinul Augustus îl construise cu optzeci de ani în urmă în onoarea iubitului său nepot și ginere. Lână el ședeau Plinius împreună cu sora sa care tocmai rămăsese văduvă, Plinia, și fiul ei, un băiat de nouă ani. În preajma lor, senatori și înalți slujitori ai statului. Domnea o atmosferă de adevărată sărbătoare.

Încă din timpul nopții, legiunile biruitoare ocupaseră poziții în fața porților orașului, lână Templul lui Isis. În zorii zilei, Vespasia, împreună cu cei doi fii ai săi, fiecare cu cununa de lauri pe cap și înveșmântați în purpură triumfală, sosiseră la hala cu coloane a Octaviei. La o tribună luaseră loc senatorii iar trei jilțuri din fildeș strălucitor îi așteptau pe eroi.

Abia se așezaseră cei trei, când, din toate părțile, dădură buzna legionarii, îi înconjurară pe comandanții lor într-o larmă asurzitoare. Și trupele erau îmbrăcate festiv și fiecare soldat purta de asemenea câte o cunună de lauri. Împăratul reuși numai cu mare greutate să-și liniștească soldații; pe urmă, Vespasia, Titus și Domitian rostiră împreună o rugăciune prin care le mulțumeau lui Marte și lui Jupiter pentru biruințele lor.

În acest timp, soldații alcătuiau formația pentru cortegiul triumfal. Ei trăgeau care încărcate din abundență și împodobite din belșug, animale, până și corăbii pe roți fuseseră introduse în paradă, toate, luate ca pradă din camapaniile victorioase. Tobele mari începură să sune în ritm, trâmbițele dădură comanda: marșul triumfal se puse în mișcare. Ținta lui era Templul lui Jupiter Capitolinus.

Aplauzele explodară, pur și simplu, atunci când cortegiul ajunse la Teatrul lui Marcellus. În tribune, o mare de flori și baticuri colorate îi întâmpină pe legionarii care făceau cu mâna. „Ai putea crede", se bucură Plinius, „că ei și-au obținut victoriile fără să fi fost nevoiți să lupte, când, de fapt, după cum știu foarte bine din propria-mi experiență, luptele din Iudeea au făcut o mulțime de victime."

Vitellius aprobă din cap: „La ceasului triumfului, toate astea sunt date uitării. De câte ori nu mi-am spus eu, în timpul unei lupte, dacă termini lupta asta în viață, gata, ai terminat, te retragi; după aceea, însă, au urmat aplauzele, arena începea să vuiască, tu te simți tot mai mare și mai mare, absorbi ovațiile în tine ca pe un aer plin de parfumul florilor – și tot ce hotărâșeși este dat uitării."

„Unchiule, ce poartă soldații pe umeri", vru să știe Plinius cel mic și arătă spre legăturile cu care treceau prin fața lor legionarii. „Sunt țesături prețioase din cele mai rare soiuri de purpură", îi răspunse unchiul, „haine țesute din astfel de stofe poartă doar regii și împărații."

Soldații care urmară ridicau în brațe vase din aur și argint și obiecte decorative din fildeș, încrustate cu pietre prețioase. Pe bare asemănătoare celor ale lecticilor, erau purtate statuile uriașe reprezentând zeități străine. Cu

uimire fură întâmpinate acele care alegorice reprezentând, pe mai multe etaje, scene de război în tablouri vivante: dușmani care se prăbușeau, loviți de moarte, de sulițele romane. Soldați iudei care încercau să fugă dar erau luați prizonieri. Ziduri de cetăți care se prăbușeau sub loviturile de berbece ale romanilor. Romani care se cățărau pe zidurile orașului și produceau o adevărată baie de sânge. Temple barbare care erau incendiate cu ajutorul făcliilor. Iar în urma fiecărui car veneau fie romanii învingători, fie prizonierii barbari.

„Ia uitați-vă", se entuziasmă Plinius, „acelea sunt prăzi din templul Ierusalimului, pe care l-a distrus Titus". Masa din aur masiv cântărea cu siguranță câțiva talanți. Iar sfeșniucul de aur avea forma unei coloane, din care se iveau ramuri mai subțiri, asemenea unui trident. Pe el pot fi puse șapte lumânări. La evrei, cifra șapte e considerată a fi sacră."

Șapte sute de prizonieri, ce jucau rolul de dușmani care se distingeau fie printr-o statură ieșită din comun, fie prin frumusețe, alcătuiau avangarda învingătorilor. Veșmintele viu colorate și scumpe le ascundeau rănile și locurile mânjite de sânge. Iar Plinius făcu următoarea remarcă: „Orice s-ar spune, e un tip isteț, Vespasian ăsta, el nu ne arată decât sclavii cei mai vânjoși și femeile cele mai frumoase; asta, pentru că romanii să creadă că aceștia sunt sclavii cei mai buni din tot imperiul. Ceea ce va influența fără doar și poate prețul lor, căci banii de pe sclavi intră în vistieria împăratului."

„Ce păr negru, minunat de frumos, au sclavele alea", spuse Plinia cu încântare, „și ce drept merg ele. Nu cred că lui Vespasian o să-i fie prea greu să-și găsească clienți pentru ele."

„Cu siguranță nu", răspunse fratele ei, „Vietellius, tu ce părere ai?"

Acesta fixa cu o privire pătrunzătoare cortegiul sclavilor evrei iar gândurile lui se întoarseră cu două decenii în urmă, atunci când el se îndrăgostise de o tânără evreică asemenea celor pe care le vedea trecând acum pe sub ochii lui. Câte nu se întâmplaseră de atunci. Amărâtul de cârpaci de cazane ajunsese să fie unul dintre romanii cei mai de vază. Tinerelul timid devenise un bărbat sigur pe el, sărăntocul – un Cressus. Ceaa ce câștiga el atunci într-un an întreg, acum nu i-ar fi ajuns nici măcar pentru nevoile unei singure zile. Tempora mutantur – astfel se schimbă timpurile!

Oare cum ar mai arăta, astăzi, Rebecca? Poate așa ca femeia aceea micuță cu mersul ei plin de grație. Poate că, acum, ea nici măcar nu i-ar mai plăcea, poate că între timp nu se schimbase numai felul în care arăta ea, ci și caracterul ei, poate că, acum, ființa odinioară atât de atrăgătoare își făcea acum drum prin viață ca prostituată, care se lăsa acum pipăită de plebei libidinoși făcându-și apoi meseria pentru care era plătită? Putea el să știe dacă Rebecca mai trăia? Singură, neavând nici un fel de sprijin într-o țară străină pentru ea, fusese nevoită să-și clădească o existență nouă. Probabil că ea se măritase cu primul bărbat întâlnit în cale – ce altceva îi rămânea de făcut. Poate că avea deja un cârd de copii cu ochii la fel de negri și cu părul lung și negru. O, Rebecca...

„Ia te uită, Vitellius!" Plinius îl trase de mânecă pe vecinul său. „Aceștia sunt eroii noștri."

Într-un un car de luptă cu două roți, tras de patru armăsari înhămați unul lângă altul, se apropiau cei trei mari biruitori. Vespasian, împăratul, stătea în mijloc și

mâna, cu brațele lui puternice bidiviii speriați de uralele publicului. În dreapta lui, Titus, cuceritorul Ierusalimul, saluta masele cu brațele ridicate. Domitian, care abia de împlinise douăzeci de ani și era, așadar, cu doisprezece ani mai tânăr decât fratele său, făcea bezele spre publicul care-i răspundea cu chiote isterice.

„Ave, Vespasian!" – „Ave, Titus!" – „Ave, Domitian!" erau strigătele de salut care răsunau din zeci de mii de piepturi. În spatele fiecăruia dintre imperatori stătea câte un sclav care ținea cununa de lauri ridicată deasupra capului stăpânului său. Din timp în timp, sclavii le strigau celor trei comandanți în urechi, în momentele de maxim triumf, două cuvinte: „Memento mori! – Ține minte că ești muritor!"

Cât de mult fuseseră nevoiți romanii să aștepte acest moment de triumf! Acum, fiecare dintre ei se simțea învingător, cuceritor, stăpân al lumii. Erau uitate toate disputele și conflictele din jurul nefericiților predecesori pe tronul imperiului, uitați erau crudul Galba, zgârcitul de Otho și mâncăul de Vitellius, uitat era anul haotic care trecuse, în care se succedaseră nu mai puțin de patru împărați, uitate erau și acțiunile de epurare întreprinse de fiecare dintre aceștia în rândurile adepților predecesorului lor. Roma, așa se părea, se îndrepta spre un viitor nou, spre un viitor mai bun.

Marșul triumfal se încheie cu o entuziastă serbare populară. Oamenii dansau pe străzi. Vinul se împărțea gratuit, la fel și diverse produse de panificație, boii erau fripți la proțap; și fiecare avea voie să se înfrupte din belșug. Plinius și Vitellius nu reușiră să se desprindă din mulțimea de romani care jubilau și dansau de jur împrejur. Iar bucuria cu care sărbătoreau oamenii îi cuprinse

și pe ei, și începură să chiuie și să danseze și să cânte și o ținură așa până când începu să se însereze. „Ave ție, Caesar!" – „Ave ție, Titus!"

Pentru Plinius era totodată și serbarea de bun rămas de la Roma căci îl aștepta o nouă misiune, trebuia să plece în sudul Galiei, ca procurator.

„Când pornești la drum?", îl întrebă Vitellius la despărțire.

„Poimâine, când se crapă de ziuă. Au început deja să încarce carele. O să facem cinci zile pe drum." După care, cei doi își strânseră antebrațele și-și luară rămas-bun. Întorcându-se către Plinia, Vitellius mai spuse: „Dacă s-ar întâmpla ca tu sau băiatul tău să aveți nevoie de ajutorul meu, află că îți stau oricând la dispoziție."

Târgul de sclavi din Forum Boarium îl atrâgea pe Vitellius cu o putere de neînțeles. Cu toate că existau cu sutele de mii, sclavii erau, la Roma, o marfă neîndestulătoare. Ei erau vânduți mai cu seamă pe sub mână. Tocmai de aceea, în prima zi după marșul triumfal, mii de romani cu stare se înghesuiră la târgul de vite, ca să achiziționeze fie un băiat drăguț, fie o fată cu pielea întunecată, dintre aceia pe care-i văzuseră cu o zi înainte în cortegiul triumfal.

Înlănțuiți, câte doisprezece, unii de alții, ei stăteau asemenea vitelor mânate la tăiere, cu chipuri obosite, fără urmă de speranță, în tribunele amenajate anume pe treptele halelor, în fața intrării în templul zeiței Ceres. Acum, când nu mai aveau pe ei veșmintele viu colorate și fastuoase din ziua precedentă, ei păreau mult mai puțin frumoși și exotici. Strigătele vânzătorilor abia dacă se deosebeau de acelea care se auzeau în zilele obișnuite de târg, în care se

vindeau vite bune de tăiere. „Romani, apropiați-vă! Priviți carnea asta musculoasă, picioarele astea puternice. Sunt mulți ani de când nu ați mai avut ocazia să cumpărați așa ceva. Două mii cinci sute de sesterți pentru sclavul acesta frumos din îndepărtata Iudee!"

„Dar știe să vorbească pe limba noastră?", întrebă cineva din mulțime. Dar cel întrebat îi răspunse: „De unde ar putea să știe? La urma urmelor, când era prunc, nimeni nu i-a spus că va ajunge într-o bună zi să presteze servicii de sclav la Roma." Romanii se scuturară de râs.

„Dar ce spuneți de fetița asta plină de nuri?", continuă vânzătorul și împinse în față o fetișcană, aproape că era încă un copil. Fata se trase furioasă înapoi și-l lovi pe precupețul roman peste obraz. Acesta o lovi cu biciul peste picioarele goale. Un țipăt reprimat cu mare efort, iar din ochii ei licărea un amestec de furie și ură. „Vedeți bine", glumi vânzătorul de sclavi, „este încă un animal sălbatic care mai are nevoie să fie îmblânzit. În schimb, pe chestia asta, mai târziu are să vă mănânce din palmă!"

„Două mii de sesterți!" – „Două mii cinci sute!" – „Eu ofer trei mii!" Romanii continuau să liciteze, fiecare din ei o voia pe fată. „Bărbați!", continuă vânzătorul să biciuiască dispoziția cumpărătorilor, „de fapt, ea valorează încă mult mai mult fiindcă este încă fecioară, și unde mai există așa ceva la Roma!" Și, spunând asta, el îi smulse scurtul veșmânt de pe trup. Dar, în loc să-și acopere goliciunea cu mâinile, sclava făcu o mișcare lipsită de echivoc din șolduri și-l scuipă în plină față pe un privitor care chiuia – ceea ce avu darul să-i mai mărească prețul cu cinci sute de sesterți. Până la urmă, secretarul unui roman bine îmbrăcat plăti patru mii de sesterți și fata fu dusă de acolo.

„Dacă îmi dai voie să-ți dau un sfat, nici unul din ăștia nu e făcut pentru muncă!" Vitellius se întoarse. Bărbatul mărunt de statură, cu privirea vioaie și aspect de grec își ținu mâna în dreptul gurii și spuse în șoaptă: „Sclavii buni de muncă au fost deja plasați pe sub mână. Ceea se oferă aici – ăștia nu-s buni decât pentru reprezentare sau pentru pat".

„Dar tu de unde știi?", întrebă Vitellius, uimit.

„Eu sunt Eumarus, atreprenorul de construcții. Cine crezi tu că-mi construiește amfiteatrul?" Vitellius se uită întrebător la străin. „Numai evrei pe care Titus i-a adus ca pradă de război, mai sunt și câțiva creștini pe care împăratul mi i-a pus la dispoziție, dar încolo – numai evrei. Ăștia care sunt vânduți aici – or fi ei arătoși, dar de muncă nu-s buni deloc.

„Eu sunt Vitellius", se prezentă gladiatorul; dar Eumarus îl întrerupse îndată: „Crezi că nu te-am recunoscut? Tocmai fiindcă ești Vitellius am ținut să-ți dau un sfat. Împăratul are nevoie de fiecare sclav capabil de muncă, dacă vrea să mai apuce darea în funcțiune a amfiteatrului."

În vreme ce încercau să-și croiască drum rpin mulțime, Vitellius cerceta fiecare sclavă cu interes. „Teatrul tău promite să devină cel mai frumos și mai încăpător din întregul imperiu", îi spuse el, vădit plictisit, lui Eumarus.

„Asta sper și eu", îi răspunse acesta, „și tocmai de aceea am nevoie de fiecare sclav disponibil. Împăratul m-a asigurat că o să am la dispoziție douăzeci de mii. Deocamdată trebuie să mă descurc cu douăsprezece mii. Ia te uită la asta de colo!" El arătă spre o sclavă cu pielea întunecată într-o rochie zdrențuită de pânză. Ochii ei obosiți și părul nepieptănat nu puteau să ascundă faptul

că era o femeie din cale afară de frumoasă. „Cum te numești?", întrebă Eumarus într-o doară, fără să aștepte vreun răspuns. Cu atât mai uimit fu el atunci când frumoase spuse: „Mă numesc Iudit."

„Și vorbești limba noastră?", întrebă Vitellius.

„Sigur că da", spuse sclava, „cei mai mulți dintre noi vorbesc limba voastră, dar susțin că nu o vorbesc din ură față de destinul lor."

„Și tu nu-ți blestemi destinul?"

„La ce mi-ar folosi? Și mai rău decât la mine acasă, în Iudeea, nu are cum să-mi meargă aici."

„Dar ia spune-mi", se intersă Vitellius, există printre sclave și vreuna numită Rebecca?"

Asta o făcu pe frumoasă să râdă. „Stăpâne, există sute care poartă numele ăsta; este unul dintre cele mai des înâlnite în țara noastră."

Vitellius dădu din cap. „Fie ca zei să te aibă în grijă."

„Există unul singur", protestă sclava. Iar Eumarsu râse: „Sub Nero, afirmația asta ar fi putut să te coste chiar viața." Și, întorcându-se către Vitellius, el spuse: „Dacă vrei, am să-ți arăt amfiteatrul." Vitellius era entuziasmat.

În depresiunea dintre Esquilin și Palatin, la o aruncătură de băț de Ludus magnus, construcția gigantică începea deja să se ridice spre cer. Trecând pe lângă templul lui Venus și al Romei, Eumarus și Vitellius ajunseră la colosul aurit pe care Nero îl ridicase la intrarea în palatul său. Acesta era îmbrăcat în schele și, la o înălțime amețitoare, doi sculptori îi prelucrau capul cu dalta și ciocanul.

„Pe Jupiter, de ce îl lovesc oamenii aceia pe Zeul Soarelui în plină față?"

Eumarus surâse hâtru: „Ei bine, știi că Nero a vrut ca Zeul Soarelui să poarte trăsăturile lui. Asta îl deranjează pe Vesapasian. El vrea ca Zeul Soarelui să-i semene lui." Amândoi izbucniră în râs.

Încă de departe se auzea ciocănitul miilor de pietrari, trosnetul uriașelor grinzi folosite drept pârghii, ordinele brutale ale supraveghetorilor de sclavi. O coadă aparent nesfârșită alcătuită din o mie de care trase de boi se mișca în continuu de la primii zori ai zilei până la lăsarea înserării între Tibru și centrul orașului transportând prețiosul travertin, care se găsea în acea zonă. Cărămizile și tuful veneau din Campania, marmura din Luni. Lui Vitellius i-ar fi plăcut să finanțeze proiectul, dar concurența i-l suflase.

Trecând pe lângă sclavi uzi de sudoare, care trăgeau, pe role, blocuri uriașe de piatră, Eumarus și Vitellius ajunseră în acea parte a șantierului care dădea spre școala de gladiatori. Din locul acesta aveau cea mai bună perspectivă. Șapte cercuri concentrice din stâlpi alcătuia schelăria de bază a teatrului oval, acestea urmând să susțină arena și rândurile de bănci ale tribunelor. Ceea ce îl uimi însă pe Vitellius fu arena propriu-zisă: ea cobora cu două etaje mai jos.

„După cum vezi, teatrul este complet liber", îi explică Eumarus, „dar undeva trebuie să amplasez cușcile pentru animalele sălbatice, încăperile pentru gladiatori și magaziile pentru echipament. Așa că m-am gândit să le duc *sub* arenă. În sine, aceasta nu este o problemă deosebită. Cea ce face ca această construcție să fie complicată este doar faptul că împăratul vrea ca arena să poată fi umplută cu apă pentru bătălii navale. Astfel că pe nivelele subterane a trebuit să construiesc o vană

etanșă din marmură, lungă de șaptezeci și nouă de metri și lată de patruzeci și șase."

„Ești un geniu, Eumarus!", exclamă Vitellius cuprins de admirație.

„Nu te pripi cu aprecierile", glumi meșterul constructor, „atunci când primi lei or să se înece încă înainte de luptă, n-ai să mai gândești așa despre mine."

„Și câți spectatori urmează să cuprindă amfiteatrul?", vru să știe Vitellius.

„Conform instrucțiunilor date de împărat, mai mulți decât teatrul lui Marcellus și mai puțini decât Circus maximus. După socotelile mele, el va putea cuprinde în jur de 50.000 de oameni. Acolo" – Eumarus arătă spre sud-est – „se construiește loja împăratului, cu intrare separată și două saloane aflate în spate. Pe partea cealaltă, pluvinariile, lojele de onoare. Fiecare rând are, spre exterior, optzeci de arcuri de cerc și între ele poți să numeri câte optzei de semi-coloane. La nivelul de dedesubt vei putea recunoaște, printre altele, coloane dorice, deasupra vor fi coloane ionice iar la cel de-al treilea nivel, coloane corintice. Iar între coloane și arcurile de cerc urmează să fie amplasate statui ale învingătorilor."

„Ce operă de artă", spuse Vitellius cuprins de entuziasm, „ce bucurie trebuie să fie să lupți și să învingi în teatrul acesta!"

„Tu – tu nu mai lupți, nu-i așa?", se interesă, prudent, Eumarus și adăugă, plin de respect: „De altfel, la ce bun să mai lupți!"

Asta îl supără pe Vitellius. „Vrei să spui, că nu mai am nevoie să lupt. Asta vrei să spui?" Eumarus nu spuse nimic. „Crede-mă", continuă Vitellius, „am să lupt din nou. Vreau să ies în arena teatrului tău iar statuia mea să

se afle acolo pentru ca, încă o mie de ani de aici înainte oamenii să se oprească în dreptul ei și să-și aducă aminte de Vitellius, gladiatorul – presupunând că Roma încă va exista atunci."

„Dacă Roma dispare, o să dispară lumea întreagă", spuse Eumarus, „dar lumea aceasta a rezistat la furtuni și cutremure, le-a rezistat lui Hanibal și Caligula, ea nu o să dispară cât timp va dăinui acest teatru."

Vitellius se așeză pe un bloc de piatră privindu-i pe sclavii care trasportau blocurile de travertin cu ajutorul pârghiilor, al rolelor și al funiilor. Supraveghetorii pocneau din bice și se întreceau în comenzi rostite cu glas tunător. Eumarus intui gândurile lui Vitellius și spuse: „Nu trebuie să-ți pară rău pentru ei. Sunt obișnuiți cu munca. Patria lor e săracă și neroditoare iar roadele pământului ei le obțin cu foarte multă trudă. Iar noi nu am fost niciodată sclavi. Atunci când, cu mai mult de o mie de ani în urmă, strămoșii lor munceau în slujba faraonului egiptean, ei au ridicat minuni ale lumii care și astăzi încă ne mai uimesc. Acum, ei sunt aici ca să ridice pentru Roma o nouă minune a lumii."

La auzul acestor cuvinte, gladiatorul văzu tribunele crescând spre cer, umplându-se cu spectatori îmbrăcați în haine de sărbătoare și auzi din zeci de mii de piepturi strigătele de îmbărbătare: „Vitellius! Vitellius!" și se văzu dintr-o dată față în față cu adversarii săi, care se repezeau asupra lui cu tridente și săbii. Dar el evita toate atacurile, le eschiva cu mișcări iscusite de răsucire și trecea la rândul lui la atac. Vitellius își rotea plasa pe deasupra capului, arunca tridentul, adversarul se prăbușea; asupra celui de-al diolea se repezea cu sabia, și-o împlânta în

trupul lui, după care se repezea la celălalt cu pumnii goi, îl lovea în bărbie și-și trimitea adversarul în nisip. O durere ascuțită îl aduse înapoi în realitate. Vitellius lovea cu pumnii într-un bloc masiv de piatră. „Am să lupt din nou! Am să lupt din nou!"

Erau concurenți înverșunați, dar, atunci când era vorba să-l pună la punct pe cel mai mare rival al lor, ei se strângeau la un loc și se înțelegeau ca frații. Ei aleseseră cârciuma de lângă farul din Ostia deoarece credeau că aici nu-i recunoaște nimeni. Acolo, își făceau curaj, cu limbile dezlegate de vinul greu de Falerno, să-l învețe minte pe Vitellius, pe începătorul ăsta.

„Dacă nu acționăm", fu de părere Pedanius, cel de-al doilea bancher al Romei ca importanță, după Vitellius, „atunci gladiatorul ăsta o să ne sufle afacerea cu flota de cereale și nouă nu ne mai rămâne decât să finanțăm creditele mărunte ale tuturor pârliților din Transtiberim."

Valerius, un bărbat mai în vârstă cu ochi mici și vicleni, împungea aerul cu arătătorul de la mâna dreaptă: „Și totuși, tocmai afacerile financiare mărunte fac treaba cea mai mare. Trebuie să ai grijă ca dobânzile să fie plătite punctual, să asiguri amortismentul – indiferent dacă cineva îți datorează o mie de sesterți sau un milion. Vă spun eu, dacă de data asta rămânem cu buzele umflate, atunci..."

„Vom finanța acest proiect așa cum am finanțat și amfiteatrul", îl întrerupse cel de-al treilea bancher. „Fiecare dintre noi face afaceri de o viață întreagă, chiar trebuie să capitulăm acum în fața unui gladiator? Se prea poate ca averea lui să fie mai mare decâte toate ale noastre la un loc, dar Vitellius are un singur cap, noi avem trei."

„Bine vorbit, Metilius!" Pedanius lovi cu pumnul în masă, cât pe aci să răstoarne cupele cu vin. O curvă din port, care stătuse la pândă până atunci, consideră că acum era momentul potrivit să-și ofere serviciile. Pentru doi ași, era dispusă să o facă și sub masă. Cei trei izbucniră în râs și o împinseră la o parte. „Lasă-ne-n pace", spuse Pedanius râzând în urma ei, „avem treburi mai importante de rezolvat." Și, întorcându-se spre însoțitorul său, spuse: „Vremurile sunt grele, și asta e bine pentru noi. Împăratul e un sărăntoc, el trăiește în mare parte pe datorie. Nevoia l-a făcut deja să dubleze tributurile plătite de provincii, ceea ce, mai devreme sau mai târziu, va duce din nou la răscoale. Mai nou, el a intrat chiar și în afaceri: cumpără, prin provincii, stofe și veselă en gros și le revinde cu un câștig de sută la sută, comercianților romani cu amănuntul. Până și slujbele de stat le-a scos la vânzare, ba există chiar și inși care, acuzați nu de mult de delicte capitale, acum umblă liberi fiindcă și cumpărat achitarea."

„Bucurați-vă că lucruile stau așa și nu altfel", spuse bătrânul Valerius, „se spune că Tiberius ar avea aproape trei milioane de sesterți puși de-o parte prin vistieriile lui, ăla n-a avut nevoie să împrumute de la nici un bancher; nu, Vespasian ăsta nu poate decât să ne convină. Vespasian e lihnit după bani, așa cum era divinul Caesar după femei. Mai nou, în teatrul lui Marcellus și-a făcut apariția un actor purtând o mască cu chipul împăratului și i-a întrebat pe procuratori cât ar costa înmormântarea sa și cortegiul funerar. Aceștia au răspuns: zece milioane de sesterți! Atunci, el a exclamat: 'Dați-mi mie o sută de mii de sesterți și aruncați-mi cadavrul în Tibru!' "

Cei trei se băteau cu palmele peste șolduri de încântare. „Nu se poate să nu reușim să-l debarcăm pe gladiatorul ăsta", spuse Metilius cu toată seriozitatea. „Până acum, toate proiectele de finanțare ale statului i-au revenit lui Vitellius. El îi mituiește pe cei importanți dintre funcționari plătindu-le, practic, un al doilea salariu; în plus, dobânzile pe care le cere el se află tot mereu cu o jumătate de procent sub ale noastre, ceea ce a făcut până acum ca el să aibă câștig de cauză. Acum, cu amfiteatrul, a fost prima oară când am reușit să i-o luăm înainte. Dacă vrem acum să mai punem mâna pe un proiect de mare amploare, cum e construirea unei flote pentru cereale, trebuie să plătim o mită mai mare și să cerem dobânzi mai mici decât gladiatorul. Pentru asta este nevoie să cunoaștem numele acelora pe care Vitellius îi mituiește cu regularitate."

Valerius suspină adânc. „E limpede că acesta este singurul drum spre succes. Numai că nu văd nici o posibilitate să punem mâna pe lista cu nume. La urma urmelor, nu avem cum să le plătim câte un al doilea salariu tutror funcționarilor din Roma."

„Haideți", spuse Pedanius", să presupunem pentru început că am cunoaște numele..."

„Dar cum s-ar putea una ca asta?", întrebă Pedanius uimit. „Ei bine", spuse Metilius vizibil încântat, „există unele posibilități."

„Atunci", spuse Valerius, „le-am oferi respectivilor cu jumătate mai mult, în loc de o mie, o mie cinci sute de sesterți; puteți să fiți siguri că ar trece cu toții de partea noastră."

„În orice caz", continuă Metilius, „nu ajunge numai să finanțăm proiectul împreună, dar și efortul financiar pentru obținerea informațiilor și pentru mită trebuie

să-l împărțim la trei. Și în ceea ce privește obținerea informațiilor, eu am și investit ceva în direcția asta. În orice caz, nici unul din noi nu ar putea produce de unul singur mijloacele financiare necesare, nici măcar tu, Pedanius; împreună, însă, avem toate șansele să punem mâna pe o afacere care va face posibil ca, pe viitor, să renunțăm la creditele mărunte. Vitellius trebuie să vadă că are de-a face cu oameni de specialitate. Sunt deja cunoscute niște cifre mai exacte?"

Pedanius le povesti că, nu cu mult timp în urmă, se întâlnise la terme cu comandantul flotei din Misenum iar acela vorbise de șaiezci până la optzeci de nave de transport. Fiecare dintre aceste oneraria trebuia să aibă o capacitate de 50.000 de talanți și o lungime de 120 de coate. În legătură cu costurile, însă, nu reușise să obțină nici un fel de informații.

Valeius luă o înghițitură mare, își puse cupa pe masă și spuse: „Nu că ar trebui să mă privească pe mine problema asta, dar oare nu-și asumă împăratul risc mare, dacă pune să se construiască nave atât de mari pentru cereale? La urma urmelor, este cunoscut faptul că numai trei din patru corăbii care navighează spre Egipt se mai și întorc.

„Nu", răspunse Pedanius, „nu cred asta. O corabie mare este mai puțin expusă talazurilor mării decât o coajă de nucă pe care valurile o pot răsturna mult mai ușor. Și pe urmă, corăbiile mari fac mai puține transporturi decât corăbiile mici, mai numeroase, și transportă aceeași cantitate de cereale. Consumul de cereale al orașului nostre se situează în prezent la douăzeci de milioane de talanți pe an. Șaptesprezece milioane sunt aduse din provinciile de peste mări. Asta înseamnă că optzeci de oneraria, câte sunt prevăzute a fi construite acum, au nevoie, în medie,

de numai cinci curse pe an. Și în felul acesta riscul este cu siguranță mai mic decât în cazul velierelor mici, care călătoresc într-una pe Mediterană."

Ceilalți doi fură de acord cu el. Metilius promise să facă rost de lista funcționarilor mituiți de Vitellius, dar cei doi tovarăși ai lui erau sceptici. Au stabilit ca, la idele lunii următoare, să se întâlnească în același loc pentru a lua hotărâri concrete.

„Hei, curvo", strigă Pedanius spre colțul întunecat al cârciumii, vino și arată-ne ce poți!"

Cât de mult se schimbase ea! La el în birou se prezentase femeia cumsecade a unui pretor iar acum, în fața lui Vitellius, se afla o femeie senzuală care nu se zgârcea deloc să-și arate farmecele. Antonia purta o rochiță subțire, de culoarea lavandei, care era strânsă în jurul taliei de un lanț de aur. Și, la cea mai mică mișcare, decolteul adânc lăsa să i se vadă sânii goi.

„Era cît pe aci să nu te recunosc", se scuză Vitellius care, așa cum se cuvenea unui bărbat cu stare, venise într-o trăsură trasă de cai.

Antonia surâse. „Mă pricep să stârnesc un bărbat, chiar dacă până acum lucrul ăsta nu prea mi-a reușit cu soțul meu." Ea le făcu semn să se îndepărteze sclavilor care stăteau cu lectica ei puțin mai la o parte. „Nădăjduiesc", întrebă ea, „că nu ai nimic împotrivă dacă mă urc la tine-n trăsură?"

Vitellius dădu din cap și o întrebă: „Vii des prin partea asta a orașului?"

„Nu. Jur pe mâna mea dreaptă", răspunse Antonia, „dar, pentru oamenii în căutare de aventuri, acesta pare să fie locul potrivit."

„Așadar, ești în căutare de aventuri", repetă Vitellius și privi spre agitația din jur. Cu mai mult de douăzeci de ani în urmă, Podul lui Mulvius fusese locul unde pusese piciorul pentru prima oară pe pământul Romei. Viața colcotitoare care pulsa aici îl șocase atunci pe cârpaciul de cazane din Bononia. Aici începuse totul. Și pe partea cealaltă, iată-l, mai stătea și acum Cesonius; nu mai avea nici un fir de păr pe cap, dar tot mai arunca priviri pofticioase spre băieții care treceau pe acolo.

„Ce înseamnă aventură", spuse Antonia", și se așeză lângă Vitellius, nu înainte de a profita de ocazia de a-i oferi gladiatorului o imagine a sânilor ei goi, „cu toate că, pentru început, m-aș mulțumi fără doar și poate și cu o simplă aventură."

Poate că, dacă Antonia nu s-ar fi aflat deja lână el în trăsură, Vitellius le-ar fi dat bice cailor și ar fi luat-o din loc. Acum, însă, nu-i mai rămânea nimic altceva de făcut decât să aștepte. Într-un fel, femeia aceasta îi aducea aminte de Messalina, cu care se întâlnise exact în același loc. Și ce deznodământ primejdios avusese aventura aceea! Acum, însă, el se hotărî să gonească aceste gânduri. Antonia nu era Messalina, și nevasta unui pretor nu era nevasta împăratului. Messalina voia să se distreze cu el iar el, acum, voia să se folosească de Antonia pentru afacerile sale. O legătură cu nevasta pretorului printre ale cărei atribuții se număra și supravegherea vistierei statului era un avantaj inestimabil pentru un bancher. Așadar, el se hotărî să vadă cum aveau să meargă lucrurile.

Era evident că purtările provocatoare ale prostituatelor din lumea bună o stânjeniseră pe Antonia. Cum își ridicau ele rochiile, cun își ofereau ele sânii, cu vorbe lipsite de orice decență. Până și băieții care țopăiau de

la un bărbat la altul, oferindu-le serviciile, erau prea mult pentru ochii nevestei unui pretor.

„Ce-ar fi să mergem în grădinile lui Lucullus", propuse Vitellius acum, „acolo avem mult mai multă liniște", și întoarse trăsura.

Ultima bucată de drum o parcurseră pe jos. Iazurile cu pești erau așternute de plantații de pomi fructiferi și cuști cu animale iar între ele, pavilioanele răcoroase te invitau la odihnă – un peisaj artificial conceput cu multă fantezie, la marginea deșertului de piatră care e Roma. „Un om demn de toată admirația, acest Lucullus", comentă Vitellius în timp ce se plimbau, „de obicei, marii comandanți și politicieni nu prea au simț pentru cele romantice. Lucullus a fost marea excepție; el a murit cu mintea rătăcită."

Antonia nu spuse nimic. Ea se apropaise atâte de tare de însoțitorul ei, încât acesta ajunsese să-i simtă căldura trupului. „S-ar părea că nu e tocmai ușor să fii căsătoriă cu un pretor", spuse el, cu speranța de a primi un răspuns, dar Antonia nu reacționă. „El personal este păzit în permanență de doi lictori, iar pe soția lui nici măcar nu ajungi să o cunoști."

Antonia se opri și-și puse brațele pe după gâtul lui Vitellius: „Ce n-aș da pentru un gladiator ca tine!" Spunând asta, ea îi căuta gura cu limba. Vitellius, care se temea că ar putea fi văzuți împreună, o trase într-unul din numeroasele pavilioane în formă de scoică. Abia se așezaseră pe o bancă de marmură în răcoarea interiorului de grotă, că Antonia începu să se dezbrace, încet, de veșmintele ei parfumate iar Vitellius vedea acum în fața ochilor ceea ce până atunci doar simțise. Ce sâni superbi, cu moliciuni de piersică, tresăltau cu fiecare mișcare a

corpului ei trandafiriu, iar în locul din care porneau picioarele ei lungi licăreau, sub puful delicat al părului pubian, labiile ei trandafirii.

„Ia-mă", îl rugă Antonia fierbinte și-și desfăcu picioarele, iar atunci când observă ezitarea gladiatorului ea spuse, gâfâind ușor: „Sunt ani de când nu am mai simțit un bărbat în mine, sunt ani de când soțul meu nu-mi mai arată nici un pic de interes, ia-mă!" Ea își băgă mâna trmurândă sub tunica lui și începu să-i mângâie mădularul. Vitellius închise ochii, savurând din plin mângâierile delicate ale femeii. Într-un târziu, uită de tot ce-l înconjura și-i dărui Antoniei lucrul după care tânjea...

„Ce bărbat extraordinar ești!", susură Antonia după ce, în ultima lumină a înserării, se trezi din extazul lor, iar el îi răspunse: „Cât ești de bună, Antonia!" O vreme, stătură întinși unul în brațele celuilalt.

„Ia spune-mi, îl urăști pe soțul tău?", întrebă Vitellius deodată.

„Nu-l urăsc", îi răspunse Antonia, „dar nici nu-l iubesc. Ca supraveghetor al vistieriei statului, el e căsătorit cu slujba lui. Nu am nici un fel de dovezi, dar cred că are el niște femei cu care-și satisface nevoile. În orice caz, nu pot să-mi imaginez altceva."

„Nu neapărat!", spuse Vitellius. „Nevasta mea, Tertulla, e astfel alcătuită, încât refuză toate plăcerile lui Venus. Ea nu s-ar uita nici la vreun alt bărbat. Dar asta nu-i deloc o consolare pentru mine!

„Ție, ca bărbat, îți este mult mai ușor. Un bărbat se duce la lupanar, își ține o amantă secretă și poate chiar îi plătește o locuință în vreo insula; iar dacă la un moment dat totuși nu mai suportă situația, îi trimite consoartei

scrisoarea de divorț. O femeie, în schimb, trebuie să aștepte până când o părăsește soțul ei, iar dacă ea nu a avut averea ei înainte de căsătorie, atunci nu-i mai rămâne nimic altceva de făcut, decât să se arunce în brațele altui bărbat."

„Vrei să te desparți de soțul tău?"

Antonia nu spuse nimic.

„Oare n-ar fi mai bine dacă i-am mărturisi soțului tău relația noastră?", întrebă Vitellius. „La urma urmelor, e pretor."

Antonia însă respinse ideea. La urma urmelor, aveau destule posibilități să se întâlnească pe ascuns. „Sau te pomenești că afacerile tale nu-ți lasă timp să ne întâlnim mai des de o dată pe lună?"

„Nu-mi vorbi de afaceri", o rugă Vitellius, „pe Mercur, există lucruri mult mai plăcute! M-a atins foarte tare ceea ce mi-ai spus data trecută, și anume că nu sunt făcut pentru rolul acesta. Ai avut dreptate. Am fost obligat să intru într-un rol care nu mi se potrivește și pentru care nu am nici un fel de imbold."

„Îți cunosc profesia", spuse Antonia spre uimirea lui Vitellius. „Domitius, soțul meu, vorbește mult despre afacerile lui financiare. Și se întâmplă destul de des să-ți rostească numele. De altfel, Domitius se numără printre admiratorii tăi. I se pare extraordinar cum ai reușit să evoluezi, transformându-te din gladiator în bancher; dar Domitius nu cunoaște decât cifrele. Nu de mult a vorbit despre oferta ta privind finanțarea noii flote pentru cereale." Antonia începu să se îmbrace.

„Și, cam care sunt șansele mele?" Vitellius era acum dintr-o dată cât se poate de treaz, uitase toate jocurile erotice abia consumate, acum, el era din nou bancherul Vitellius.

„Oferta ta nu-mi mai e chiar atât de proaspătă-n minte", spuse Antonia, „care erau condițiile tale?"

„Pentru o sută de milioane de sesterți, ceream nouă la sută dobândă și amortisment de cinci la sută după cinci ani.

„Corect, așa era. Concurența ta cea mai aprigă vine partea unui consorțiu bancar, care a înaintat o ofertă cam la fel de avantajoasă. Acum, totul depinde de măsura în care vor fi mituiți cei mai importanți dintre funcționarii și consilierii împăratului..."

„Dacă Domitius află despre relația noastră, sunt pierdut, atunci o să se ducă pe apa sâmbetei afacerea cu flota de cereale!"

„Nu are să afle, și pe urmă, știu că-i plătești o mită destul de bună. De fapt, câți bani îi dai?"

„Fiecare funcționar de stat cu o funcție mai înaltă primește de la mine câte o mie de sesterți pe lună, aici intră cei douăzei de chestori, cei șaisprezece pretori și cei doi consuli. De curând, am început să le trimit și celor patru edili o bonificație de cinci sute de sesterți – nu pentru că mi se par atât importanți, dar atribuțiile lor de supraveghere a paznicilor de circulație, de băi și bordeluri îmi pot fi uneori de folos; iar câte unul din edili a mai reușit apoi să ajungă și la o slujbă mai înaltă. Dar hai să nu mai vorbim atât despre afaceri."

„Nu, hai să vorbim despre noi", spuse Antonia. „Când am să te mai văd?"

„Dacă vrei, la calendele următoare, la aceeași oră, în același loc!" Vitellius se aprinsese.

Vitellius auzi, încă de afară, țipetele de durere ale unei fete. „Ce se petrece?", îl întrebă el pe sclavul care-l întâmpină la portalul vilei sale. „Stăpâna a pus ca evreica

să fie biciuită", răspunse acesta și arătă cu mâna spre peristil. În ochii lui Vitellius se aprinse mânia, el se grăbi spre curtea cu coloane, acolo unde Tertulla urmărea scena brutală cu vădită plăcere: un sclav lovea cu nuiaua fundul gol al fetei. Ea fusese legată de mâini și pusă cu fața în jos pe o bancă. Ceilalți sclavi stăteau în jur și erau obligați să se uite.

„Încetează!", strigă Vitellius încă înainte să ajungă în curte. Speriați, sclavii rămaseră cu privirile ațintite spre stăpânul care tocmai dădea buzna înăuntru, apoi o priviră pe Tertulla și înțeleseră că era pe cale să înceapă o ceartă conjugală. „Dezlegați-i mâinile și dispăreți!", porunci Vitellius. „Numai tu, Tertulla, rămâi aici!"

Parcă speriați de amenințarea unei furtuni, sclavii fugiră în încăperile lor.

„De ce ai pus să fie biciuită?", întrebă Vitellius.

„Era cât pe-aci să mă sugrume când m-a ajutat să mă schimb", se aprinse Tertulla, „mi-a smuls rochia de pe cap în timp ce cordonul mi se înfășurase în jurul gâtului."

„Și oare nu a fost ăsta prilejul îndelung așteptat, pentru tine, că s-o pedepsești pe tânăra evreică?"

„Este dreptul meu, să pun să fie biciuită o sclavă care a meritat-o. Și dreptul ăsta nu poți să mi-l iei."

Vitellius ridică vocea: „Câtă vreme sunt eu stăpân în această casă, sclavii nu vor fi biciuiți decât atunci când au meritat-o. Iar sclava asta – sunt cât se poate de sigur – este nevinovată. Pui să o biciuiască pe *ea*, fiindcă astfel crezi că mă lovești pe *mine*. Ție nu ți-a plăcut de ea de la bun început, din cauză că mie mi s-a părut că arată bine și că are o fire plăcută. Iar acum vrei să faci o demonstrație de forță."

„E ridicol!", șuieră Tertulla. „Tu crezi că ești puternic, în realitate, însă, ești un om slab și jalnic. Numai pentru

că știi să-ți folosești pumnii, ai impresia că ești bun de ceva. Știi să lupți, da, dar de altceva nici că mai ești în stare. Ca om de afaceri ești un ratat. Lână Templul lui Venus se construiește cel mai mare amfiteatru din lume. Și cine finanțează proiectul? Trei bancheri neînsemnați, care până nu de mult se considerau fericiți dacă cineva le cerșea un împrumut mărunt. Vreau și eu să știu de ce cheltuiești o avere ca să plătești mită, dacă alții sunt cei care pun mâna pe proiectele mari. O, dacă ar fi trăit tata să vadă asta!"

Cuvintele Tertullei l-au lovit pe Vitellius în plin și l-au lovit profund. Soția lui avea dreptate, în ultima vreme, afacerile erau în declin. El nu era un om de afaceri versat și viclean, ca Pheroras, care să știe să-i ațâțe pe clienți unii împotriva altora și care să-și depășească întotdeauna concurența. Corăbiile lui, cu care Pheroras făcea înainte o grămadă de bani, zăceau acum, fără încărcătură, în portul Ostia și înghițeau o groază de bani, câte cinci sute de sesterți pe zi, ambarcațiunile vechi de marfă aveau nevoie urgent de reparații. La ce bun însă să bagi bani într-o flotă care oricum nu era folosită?

„Trăim vremuri mai grele", se apără Vitellius.

„Tocmai atunci când vremurile erau mai grele, tatăl meu făcea afacerile cele mai mari", strigă Tertulla furioasă. „Dar, atunci când un om de afaceri are numai mușchi, dar îi lipsește capul..."

„Nu eu am dat buzna în casa asta!"

„Nu, n-ai dat buzna, te-ai strecurat în ea!"

„Când era pe patul de moarte, mama ta m-a rugat să..."

„Muribunzii nu știu ce vorbesc, orice copil știe asta!"

„Am făcut-o din dragoste față de mama ta."

„Din dragoste? Tu nu ai iubit-o pe mama mea, tu te-ai culcat cu ea. Asta-i marea deosebire."

„În orice caz, pe ea am iubit-o mai mult decât pe tine; căci pe tine nu poate nimeni să te iubească, inima ta e de piatră."

Tertulla zbieră: „De ce nu-mi dai scrisoarea de despărțire? Eu pot să trăiesc și fără tine. Am să-ți spun eu de ce: ești legat de banii mei."

„Eu n-am nevoie de banii tăi. E adevărat că nu sunt un Cresus, dar, atunci când te-am luat de nevastă, nu eram nicidecum sărac. Profesia mea de gladiator e cât de poate de profitabilă și, mai ales, îmi aduce satisfacții. Fiecare victorie pe care o obțineam în arenă mă făcea să fiu mândru de mine. În schimb, nici una din afacerile pe care le-am dus la bun sfârșit nu m-a mulțumit cu adevărat. Dimpotrivă. Mi se face greață când trebuie să-i mituiesc pe funcționarii știa nesimțiți ai statului, să fiu nevoit să-mi cumpăr bunăvoința lor, și să trebuiască să-i cercetez pe oamenii care-mi cerșesc credite dacă sunt sau nu solvabili."

„Păi atunci întoarce-te în praful arenei, du-te să te lovească, să te înjunghie, lasă-te sfâșiat de fiarele sălbatice, din partea mea, lasă-le pe femei să te venereze ca erou, dar ia-ți mâinile de pe afacerile financiare."

Copleșiți de furie, nici unul dintre ei nu băgase de seamă că scribul Cornelius Ponticus intrase în încăpere și fusese martor fără voie al disputei lor. „Îmi cer iertare, stăpâne", se hotărî el într-un târziu să întrerupă schimbul brutal de cuvinte, „dar trebuie să vă comunic ceva important!" Vitellius se uită în jur. „E vorba de construirea flotei de cereale. Tocmai acum m-am întors din Forum și am aflat că proiectul a fost dat altcuiva."

„Ei, și?", întrebă Vitellius vizibil enervat.

„Noi am rămas cu buza umflată."

Tertulla izbucni într-un râs sarcastic. Hohotele ei de râs îl scoteau din sărite pe Vitellius și el fu nevoit să facă un uriaș efort de stăpânire ca să nu o lovească peste față.

„Acum ce mai poți să spui, ratatule!"

Vitellius se prefăcu a nu auzi cuvintele Tertullei. „De unde ai informația?"

Cornelius Ponticus răspunse: „Pretorul Domitius a comunicat-o în Forum. Spunea că și el a participat la luarea deciziei. Lucrarea au primit-o cei trei bancheri care finanțează și amfiteatrul."

Vitellius își aruncă o mantie pe umeri. Spumega de furie. „Să mergem!", îi spuse el scribului și, atunci când acela întrebă: „Unde mergem?", răspunsul sună: „La pretorul Domitius!"

Domitius locuia într-un palat luxos în oraș.

„Anunță-l pe stăpânul tău că Vitellius dorește să-i vorbească!", îi spuse el sclavului de la ușă. Acesta dispăru, înclinându-se, se întoarse la scurt timp după aceea și îi conduse pe cei doi în atrium.

Domitius apăru cu un aer prietenos și totodată încurcat, având pe el toga de purpură, așa cum se cuvenea pentru cineva de rangul lui. „Te salut, Vitellius!"

Acesta intră direct în subiect și povesti ce vești îi ajunseseră la ureche. Vitellius aștepta de la Domitius o explicație care să nege tot, o reacție de indignare, cum că nimic din ceea ce auzise nu era adevărat, dar nu se întâmplă nimic de felul acesta. Cu un rânjet impertinent, Domitius răspunse: „Într-adevăr, așa stau lucrurile."

Cuvintele acestea îl amuțiră pe Vitellius și a durat un timp până când a reușit să-și găsească vorbele. „Uite ce e, Domitius", începu el, „e o bună bucată de timp de când eu îți plătesc, lună de lună, câte o mie de sesterți fiindcă mă gândesc că influența pe care o ai mi-ar putea fi folositoare în afaceri. Și, după cum bine știi, nu ești singurul care se bucură de o astfel de favoare. Aproape fiecare funcționar mai înalt din Roma primește de le mine niște bonificații. Eu nu cheltuiesc banii aceștia pentru că nu aș avea ce să fac cu ei, dimpotrivă, până acum mi s-a părut că fac o investiție utilă, fiindcă mi se întorcea sub forma unor comenzi de la stat. Iată însă că, acum, am rămas deja de două ori cu buza umflată. Lumea a început deja să râdă de mine din cauză că trei pitici mi-au luat afacerea de sub nas. Ce ai să-mi spui în legătură cu asta?"

„Bineînțeles", începu Domitius, „o mie de sesterți sunt mulți bani..."

„Mai mulți decât îți aduce slujba de pretor", îl întrerupse Vitellius.

„...însă", continuă Domitius, „o mie cinci sute sunt și mai mulți, vreau să spun că tu nu ești singurul care se străduiește să-mi cumpere bunăvoința."

Vitellius se făcu cenușiu la față: „Încerci să-mi spui că alții ți-au oferit mai mult?"

În același moment, în atrium intră o femeie. Strălucirea roșietică a părului ei alcătuia un contrast fermecător cu tunica ei de culoare verde-închis. Ea le zâmbi oaspeților cu amabilitate. „Antonia, acesta este gladiatorul Vitellius și scribul său Cornelius Ponticus." Și, întorcându-se spre Vitellius, el spuse: „Aceasta este Antonia, soția mea."

„Dar asta nu-i cu putință!", era cât pe aci să-i scape lui Vitellius. „Asta nu este soția ta Antonia. Cu soția ta m-am culcat în grădinile lui Lucullus!" Dar reuși să nu scoată nici un cuvânt și, încet-încet, avu impresia că-i cade un văl de pe ochi: el picase victimă unei intrigi rafinate. Concurenții lui îi trimiseseră o momeală ca să-i smulgă detaliile ofertei sale, iar el, gladiatorul naiv, le căzuse în cursă, destăinuind, în beția plăcerii, secretele cele mai importante ale afacerii lui care, acum, se găsea în pragul ruinei.

„Dacă te mai holbezi mult așa la soția mea", îl auzi el spunând pe Domitius, „atunci chiar că o să am motive de gelozie."

„Ah, nu e cazul să-ți faci griji", spuse Vitellius, „chiar nu e cazul!", și-și luă rămas-bun.

Ajunși în fața portalului, Vitellius îi spuse scribului său: „Ar fi trebuit să-mi dau seama. Nu trebuie să te întâlnești cu nici o femeie pe Podul lui Mulvius. Mi s-a mai tras o dată de la asta. Mireasa unul gladiator este arena."

Cornelius Ponticus privea înainte fără nici o expresie. El nu înțelesese nici un cuvânt din ceea ce-i spusese stăpânul său.

Capitolul XV

Vitellius gâfâia. Transpirația îi încrețea firele de barbă care-i acopereau fața. Cu pumnii bandajați, el izbea într-un trunchi de copac atârnat vertical. Fiecare lovitură îi provoca o durere care pornea din încheieturile degetelor și se propaga până articulațiile umerilor.

„Mai repede", urlă Polyclitus, „și cu mai multă putere. Pumnii tăi trebuie să plece ca pietrele din catapultă!"

Gladiatorul se clătina. Durerea din brațe îl seca de putere. „Finis!", strigă Polyclitus. „Gata pentru azi!" Antrenorul se apropie de Vitellius, îl privi în ochi și îi spuse încet: „Dacă continui tot așa, la următoarea luptă ai să te trezești în nisipul arenei. Ești gras și te-ai înmuiat și nu mai ești în stare să le ții piept celor mai tineri. Ai să te trezești față-n față cu luptători care au jumătate din vârsta ta. Cum crezi că poți să le faci față în forma în care te găsești acum?"

„Am o experiență de trei decenii", spuse Vitellius. Polyclitus nu spuse nimic. Gladiatorul își dădu seama și singur cât de stupid fusese răspunsul său. Răspunsul corect ar fi fost: „*Trebuie* să mă întorc în arenă." Cu trei zile înainte de Saturnalii, Vitellius îi înmânase soției sale Tertulla scrisoarea de despărțire prin care căsnicia era

anulată. După legile matrimoniale ale lui Augustus, averile soților rămâneau separate, astfel că Vitellius trebui să-i lase soției sale afacerile și să se întoarcă doar la ceea ce câștigase el ca gladiator. Oricum, însă, nici onoarea lui nu i-ar fi permis să ia chiar și numai *un* sesterț din averea soției sale.

„Locul meu este în nisipul arenei", spuse gladiatorul, în vreme ce ochii săi priveau fix în nisip, „și, dacă trebuie, acolo am să-mi găsesc și sfârșitul. Eu nu m-am omorât niciodată după purpură și fast. Puterea, influența și averea mi-au fost întotdeauna băgate pe gât."

„Dar dacă ai luat hotărârea să lupți din nou", spuse Polyclitus, „atunci nu ai voie să intri niciodată în arenă cu gândul că ți-ai putea găsi sfârșitul. Un gladiator nu cunoaște decât un singur gând, și acela înseamnă victoria."

„Bunule Polyclitus", spuse Vitellius și-și puse mâna pe umărul antrenorului său, „îți datorez multe și știu că nu îmi vrei decât binele, numai că trebuie să mă obișnuiesc din nou cu toată atmosfera. Acum însă spune-mi cinstit, crezi că mai am vreo șansă?"

Polyclitus clătină din cap încoace și-ncolo: „Doar cunoști și tu vorba aceea, că un gladiator care a privit o dată o luptă din tribună, nu ar trebui să se mai întoarcă niciodată în arenă. Și, într-adevăr, toate încercările de până acum s-au încheiat tragic. Dar, dacă există vreunul care poată să contrazică această lege nescrisă, atunci, acela ești tu, Vitellius. Fie ca zei să fie alături de tine."

Vitellius își îmbrățișă antrenorul fără un cuvânt. După aceea, Polyclitus spuse: „Când te-am luat sub aripa mea, erai un flăcăiandru suplu, extrem de iute, dar căruia îi lipseau forța și rezistența. Astăzi, tu ai și putere, și rezistență, în plus mai ai și experiență, dar îți lipsește

impetuozitatea tinereții. Nici eu nu știu cum e mai bine, așa sau așa. Cel mai periculos lucru pentru tine poate să fie sațietatea ta. Înainte ai luptat ca să supraviețuiești, ai fost *nevoit* să intri în arenă, dacă nu voiai să mori de foame. Astăzi, tu *vrei* să lupți, simți nevoia să te întorci la gloria ta de odinioară, vrei să extaziezi din nou masele și sigur că poporul din tribune te-ar grația, dacă s-ar întâmpla să pierzi lupta. În felul acesta, însă, tu te joci cu viața ta; fiindcă se întâmplă mult prea des ca sabia adversarului să fie mai iute decât degetul susținătorilor tăi."

Vitellius își strânse la loc bandajele din piele de pe pumni, strânse din dinți și măsură trunchiul de copac care atârna în fața lui. Apoi, el lovi obiectul de antrenament cu dreapta, cu atâta putere, încât tresări de durere. „Mi-am propus să lupt", spuse gladiatorul cu chipul strâmbat de durere, „și vreau să învinș. Zilele trecute, când am fost să văd lucrările de construcție ale amfiteatrului din fața palatului imperial, am auzit dintr-o dată masele strigând din tribune: 'Vitellius! Vitellius!' și în mine s-au trezit energii noi. M-am luptat cu retiari și cu animale sălbatice, am mers din victorie în victorie și am știut că, pentru mine, pe lumea asta nu există altă meserie în afara aceleia de gladiator!"

Policlytus făcu un gest de respingere cu mâna. „Oamenilor le place mult prea mult să trăiască din amintiri și mulți mor de foame făcând asta. Dacă vrei cu adevărat să te întorci în arenă, atunci trebuie să uiți tot ce a fost până acum, trebuie să iei totul de la capăt și să te lupți pentru fiecare victorie ca și când ar fi cea dintâi apariție a ta în Circus."

„De cât timp crezi că am nevoie până să îndrăznesc să lupt din nou?"

„Câtă vreme a trecut de când ai intrat ultima oară în arenă?"

„Opt ani cred că au trecut de atunci..."

Antrenorul desena ceva cu piciorul în nisipul arenei. „Vitellius, ești un mare luptător, ai trimis în Hades o mulțime de bărbați care se numărau printre cei mai mari gladiatori ai Romei. Asta s-a întâmplat fiindcă îți era foame. Acum ai trăit mulți ani în belșug; din cauza asta îmi fac griji pentru tine."

„Așadar, de cât timp am nevoie?" insistă Vitellius.

După ce se mai gândi un timp, Polyclitus spuse: „Dacă ne apucăm din nou de antrenamente ca în vremurile vechi, atunci, într-un an, ești din nou pregătit să te trimit în arenă."

Chipul lui Vitellius strălucea de fericire. Asemenea unui băiețel cuprins de bucurie, se lovea cu pumnii în pieptul gol și țopăia de pe un picior pe celălalt. „Am să muncesc din greu și am să le arăt eu la toți bobocii ăștia cine este cel mai mare gladiator al Romei!"

Noaptea fusese sufocantă. Erau săptămâni întregi de când pământul tânjea după ploaie iar concertul strident al cicadelor nu-l lăsa pe Vitellius să-și afle somnul. Cu toate că se simțea bine în casa lui cea veche de pe Via Appia, zona odinioară atât de familiară i se părea în continuare neobișnuită, aproape înfricoșătoare. Gladiatorul trăgea cu urechea în întuneric. Dincolo de țârâitul greierilor se putea auzi limpede un fel de ciocănit înfundat, îndepărtat. Vitellius se ridică în capul oaselor: acum se auzea din nou! Lovituri înfundate, a căror direcție nu putea fi ghicită. Până la urmă își aruncă tunica pe umeri și se strecură pe scară în jos, până în grădină, acolo unde zgomotul cicadelor era și mai

insuportabil. Și aici se putea auzi ciocănitul și bubuitul. Gladiatorul se întoarse în toate direcțiile, ca să stabilească de unde se auzeau zgomotele – zadarnic, ele veneau de peste tot.

Acum putea să audă și pași. Vitellius se ascunse după o tufă de leandri. Pe stradă vedea venind, privind cu frică în jur, o femeie cu o legătură. Care era motivul prudenței ei? O clipă, gladiatorul ezită. Oare avea femeia ceva de a face cu zgomotele acelea neobișnuite? Cu multă grijă, el încercă să o urmărească.

La vreo sută de pași de la casa lui, silueta coti la stânga. Când ajunse el însuși în locul acela, Vitellius rămase privind uluit în întuneric – silueta dispăruse, ca și când ar fi înghițit-o pământul. Acum nu se mai auzeau nici loviturile acelea înfundate. Vitellius se întoarse în casă, se întinse în pat și rămase cu ochii deschiși pironiți în întuneric.

Nici în noaptea care urmă, gladiatorul nu-și găsi somnul. El privea de la fereastră în grădina întunecată, când zgomotul unor pași îl făcu să ciulească urechile. Iat-o apărând din nou, silueta de ieri! Și, din nou, ea se uita înspăimântată în jur să se asigure că nu era urmărită. Vitellius coborî scara în goană și, cu pași mari, se apropie cât mai mult de ea. Ciocănitul devenea din ce în ce mai puternic – nu încăpea nici o îndoială, asta se întâmpla doar în închipuirea lui. La fel ca în noaptea dinainte, silueta o luă la stânga. De data aceasta, Vitellius nu mai rămase în urmă și mai apucă să vadă cum, la mai puțin de o aruncătură de băț de el, silueta dispăru în pământ.

La început crezu că visează. Avea fruntea plină de transpirație. Pe Jupiter! Nici măcar în copilăria lui nu crezuse în fantome. Până la urmă, el merse, împiedi-

cându-se de rădăcinile pinilor, până la locul în care silueta fusese înghițită de pământ. În fața sa se deschidea o gaură, poate doar puțin mai mare decât o piatră de moară, prin care ieșea un aer răcoros. Niște trepte de piatră, tocite, duceau în jos. Vitellius trase cu urechea. Ciocănitul încetase. El auzi voci îndepărtate.

Fără să stea pe gânduri, gladiatorul puse un picior înaintea celuilalt, coborând cu grijă treptele de piatră. Scara era îngustă, abia dacă era mai lată decât umerii lui, și ducea în adâncuri. Parcursese douăzeci, poate treizeci de trepte când o rază palidă de lumină îi permise să recunoască un fel de peșteră. Vitellius se opri, vocile se auzeau de la mare depărtare. De perete era fixată o lămpiță de ulei, lăsând să se zărească patru coridoare, ce duceau în toate cel patru puncte cardinale. Vitellius își ciuli urechile în toate direcțiile, dintr-una din ele se auzeau, clar, niște zgomote.

Aerul era înecăcios și uscat, îngreunând respirația. Vitellius înaintă, atent, de-a lungul coridorului care era din ce în ce mai înalt. Pe dreapta și pe stânga fuseseră săpate în piatră nișe orizontale, unele fuseseră zidite și aveau încastrate în ele semne sau monede. În momentul acela, ciocănitul reîncepu. Gladiatorul se opri, acum, zgomotul era cu siguranță mai puternic. Lui Vitellius i se păru că aude pași care se apropiau. El se înghesui, grăbit, într-una din nișele orizontale, nici nu mai îndrăznea să respire. Acum vedea apropiindu-se flăcăruia unei lămpițe cu ulei.

În lumina difuză se distingea silueta unei femei cu un voal pe cap. Pentru o fracțiune de secundă, Vitellius îi văzu fața; dar secunda asta fu de ajuns pentru a-i produce gladiatorului o mare neliniște. Undeva, el trebuie

să mai fi văzut chipul acesta. Și, înainte să apuce el să se uite mai bine, femeia dispăruse și zgomotul pașilor ei se stinsese. Gladiatorul își părăsi ascunzătoarea strâmtă și, orientându-se cu brațele de-a lungul pereților coridorului, își continuă drumul în direcția din care se auzeau zgomotele. O rază slabă de lumină îi semnală locul șantierului subteran. Imediat după o nouă răscruce, el ajunse la o scară care ducea cu încă un etaj mai jos. Zgomotul care se auzea de jos trăda o activitate intensă. Ascuns după o ieșitură a zidului, Vitellius observă, lipit de perete, cum cinci bărbați pe jumătate goi săpau, cu târnăcoape și mistrii, alte nișe în pereți. Pe jos erau împărștiate urcioare și alte vase pe care cu siguranță că le adusese, cu puțin timp înainte, necunoscuta. Bărbații munceau în tăcere.

Vitellius nu știa nici el ce anume se așteptase să găsească acolo jos; într-un fel, însă, era dezamăgit. Fără îndoială că nimerise într-unul din acele labirinturi pe care – după cum se auzea prin Roma – acei Christiani le săpau de-a lungul Viei Appia pentru a-și îngropa morții. Ceea ce îl fascinase însă pe gladiator fusese chipul femeii. În timp ce își căuta, pe pipăite, drumul înapoi, el vedea înaintea ochilor săi chipul acela. Era ca o atracție magică, și el bănuia că o mai întâlnise pe femeia aceea de mai multe ori.

În ziua următoare, gladiatorul îl întrebă pe secretarul său Cornelius Ponticus dacă, acum, secta creștinilor era acceptată sau interzisă.

„O, stăpâne", răspunse acesta, „ei se înmulțesc precum iepurii, cu toate că împăratul nu este din cale afară de tolerant față de credința lor."

„Care va să zică, există în continuare procese intentate creștinilor?"

„Desigur, stăpâne. Cine refuză să depună ofrande în fața marii statui a zeului soarelui, care poartă acum trăsăturile lui Vespasian, este crucificat."

„Iar acești Christiani refuză să depună ofrande?"

„Cei mai mulți dintre ei. Ei nu sunt foarte atașați de viață. Împărăția lor, afirmă ei, nu s-ar afla pe lumea asta."

„Știu asta", spuse Vitellius și, după o pauză: „Cunoști cumva membri ai acestei secte?" Cornelius Ponticus nu spuse nimic. „Mie poți să-mi spui adevărul", insistă galdiatorul, „nu sunt eu omul care să-i denunț."

Secretarul începu, reținut: „Aproape fiecare om din Roma care face parte din categoria sclavilor sau se numără printr humiliores are legături cu acești Christiani. Aceștia le promit fericirea veșnică și o viață care începe abia după moarte. Ei cred că va veni ziua în care morții vor învia..."

„Probabil că acesta este și motivul pentru care ei nu își ard morții după obiceiul roman, ci îi depun în morminte săpate în pământ."

Cornelius Ponticus aprobă din cap.

„Cunoști vreunul din locurile lor de înmormântare?", întrebă Vitellius în continuare.

Secretarul negă. „Până acum, nu am dat curs nici unuia dintre îndemnurile lor pentru că eu unul cred în continuare în zeii Romei cu templele și statuile lor – în orice caz, mai mult decât în acest zeu necunoscut și unic dintr-o țară îndepărtată."

În noaptea următoare, Vitellius se postă din nou la fereastră și începu să aștepte. Din depărtare auzi din nou ciocănitul și bocănitul. Și nu a trecut mult timp până să-și facă apariția silueta femeii care privea speriată în jur. Gladiatorul își aprinse o lămpiță cu ulei și porni, grăbit, pe urmele femeii. Cu mai multă siguranță decât

în ziua precedentă, el coborî treptele înguste cu lămpița în mâna dreaptă întinsă în față. El o auzi pe necunoscută vorbind cu oamenii care munceau și acum nu mai avea nici cea mai mică îndoială: pe femeia asta, el o întâlnise deja.

În mâna lui, lămpița tremura și arunca o umbră neliniștită pe peretele din spate. Vitellius așteptă în încăperea din care porneau cele patru coridoare și ascultă vocea plăcută a necunoscutei, din care nu reușea să distingă decât crâmpeie de cuvinte, cuvinte pioase pe care le schimba cu bărbații; în sfârșit. I se păru că aude cuvintele de bun-rămas: „Salve – cu bine, Tullia."

„Tullia?"

În clipa următoare, pașii se apropiară. Gladiatorul își ținea lămpița, ca pe o armă, departe în față. El crezu că femeia avea să se sperie de moarte; dar, când îl văzu, aceasta se opri și spuse liniștit: „Lăudat fie Domnul Dumnezeu, stăpânul nostru!"

Vitellius nu scoase nici un cuvânt, el își ridică lămpița, merse doi pași în direcția necunoscutei și-i trase de pe cap vălul care-i acoperea părul. Ar fi vrut să strige; dar vorbele îi rămaseră înțepenite în gura deschisă. El înghiți în sec, pe urmă începu să bâiguie: „Tullia, Tullia!"

Femeia lăsă ochii-n pământ și spuse în șoaptă, fără să-l privească: „Vitellius..., da, eu sunt ... Vitellius."

„Dar, Tullia", încercă gladiatorul să-și recapete stăpânirea de sine, „dar, Tullia, tu..."

„Ți se pare că ai în fața ochilor o stafie, din cauză că, odinioară, Tullia, preoteasa zeiței Vesta, a fost îngropată de vie. Nu te îndoi de rațiunea ta – sunt chiar eu."

„O, zei, ajutați-mă!", bâigui iarăși Vitellius.

„Zeii tăi nu au putere", spuse Tullia cu o voce sigură, „dacă era după ei, eram condamnată să mor de o moarte

îngrozitoare dar, după cum vezi, Dumnezeul *meu* a fost mai puternic, el m-a salvat."

Vitellius privea cu neîncredere, ba chiar cu disperare chipul Tulliei. Nu, nu putea să încapă nici cea mai mică îndoială, în fața lui stătea acea femeie care, cu douăzeci și cinci de ani în urmă, pe când era încă doar o fată, o îngropaseră de vie pe Câmpul lui Marte din cauză că încălcase legământul de castitate al vestalelor.

„Atunci", începu Tullia, „când furtuna și rafalele biciuitoare de ploaie i-au alungat pe privitori și pe paznici de la mormântul meu, Dumnezeu mi-a trimis doi salvatori, doi Christiani care se rugaseră la crucificarea fratelui lor. Eu stăteam deja până la gât în apă, când le-am auzit glasurile: Fie ca Dumnezeu cel atotputernic să se îndure de sufletul ei sărman. Nu le-am înțeles cuvintele, dar am început să strig, cât puteam eu de tare, 'vreau să trăiesc, vreau să trăiesc'. Deodată, placa grea de piatră a fost dată la o parte și cei doi bărbați m-au tras afară – era noapte. Ei m-au dus în Transtiberim și m-au primit în comunitatea lor. Acum, sunt una de-a lor. În fiecare zi mă rog la Dumnezeu și-i mulțumesc pentru salvarea mea iar viața mi-am pus-o în slujba creștinilor."

Vitellius își așeză lampa într-una din nișele din perete, o apucă pe Tullia de brațe, în ochii lui luceau lacrimile. „Și toate astea din cauza mea", spuse el și hohotele îi zguduiră trupul masiv.

„Amândoi eram tineri și lipsiți de experiență", încercă Tullia să-l liniștească, „am păcătuit și am luat vina asupra noastră, dar Dumnezeu are să ne ierte."

Cu o mișcare bruscă, Vitellius o trase pe Tullia la pieptul său: „Tullia, sentimentele mele față de tine sunt aceleași ca și atunci, pe malul lacului Fucino!"

Tullia se trase hotărât din îmbrățișare: „Nu ai voie să vorbești așa, Vitellius. Trebuie să uiți ce s-a-ntâmplat între noi. Viața mea cea nouă, eu i-am dedicat-o lui Dumnezeu. Nu trebuie să ne mai vedem niciodată. Cu bine, Dumnezeu să te aibă în pază."

Ea se răsuci pe călcâie și dispăru într-unul din coridoare.

„Tullia!", strigă Vitellius și-ntinse mâna după lămpița lui. El mai apucă să audă pașii ei îndepărtându-se-n grabă și, descurajat, urcă la suprafață, unde fu întâmpinat de țiuitul înmiit al cicadelor.

În nopțile care urmară, Vitellius a continuat să umble în sus și-n jos prin camera lui de dormit, fără să-și găsească liniștea. La cel mai mic zgomot, el alerga la fereastră cu speranța că o va vedea din nou pe femeia cu capul acoperit, grăbindu-se spre catacombe. Dar nu s-a mai întâmplat nimic. Și ciocăniturile și bătăile încetaseră. Când, la câteva zile după aceea, a coborât din nou în labirintul creștinilor, șantierul era părăsit.

„Vitellius luptă din nou!"

Așa stătea scris pretutindeni pe zidurile caselor, în forurile orașului, asta era tema zilei iar în față la Circus maximus lucrul acesta era scris cu litere aurite pe plăcuțe de bronz. Vestea că, după o întrerupere de opt ani, cel mai mare gladiator al Romei voia să se întoarcă în arenă îi umplu de entuziasm pe romani: „Ce natură de luptător!"

În discuțiile aprinse care aveau loc peste tot, întrebarea nu era dacă luptătorul în vârstă de patruzeci și opt de ani ar mai fi putut învinge, fiindcă nimeni nu se îndoia de asta; toată lumea nu se întreba decât cât era de mare suma de bani care-l determinase pa gladiator să ia această

hotărâre. După închipuirile romanilor, trebuia să fie vorba de o sumă inimaginabilă stabiltă de împăratul Vespasian drept premiu la jocurile prilejuite de sărbătoarea zeiței Minerva.

Întrecerile de care dintre verzi și roșii, lupta gladiatorilor imperiali împotriva taurilor din Lusitania, perechea de luptătoare din Germania, toate astea păleau pe lângă lupta cu pumnii dintre Vitellius și Baibus. Baibus provenea din școala de gladiatori de la Pompei și era considerat ca fiind invincibil. La treizeci de ani obținuse deja treiezeci de victorii și nu înregistrase nici o înfrângere. El se gândea la retragere iar lupta aceasta urma să fie ultima, ca o încununare a întregii cariere. La fel ca Vitellius, el atrăsese atenția în special prin victoriile sale în lupta cu pumnii. Viteza și duritatea loviturilor erau calitățile sale principale – nu altfel decât în cazul adversarului său.

Vitellius se supusese unor antrenamente dure, pierduse mult din greutate și-și recâștigase ușurința de odinioară. Antrenorul său, Policlytus, era încrezător față de această luptă. „Dacă crezi cumva că e mai puterniuc decât tine", îi tot băgase el în cap lui Vitellius, „atunci gândește-te că el era încă la țâța doicii când tu obțineai deja primele victorii."

„Ave, Caesar, morituri te salutant!" Strigătul acesta suna ca un cântec de bucurie în urechile lui. Vitellius râse atunci când își întinse dreapta înainte pentru a-l saluta pe împărat. Vespasian ședea adâncit în loja sa, el îmbătrânise și era cam bolnav. Caenis, o sclavă eliberată cu care-și împărțea așternutul după moartea soției sale Flavia Domitilla îl îngrijea cu toată căldura. Doi heraldo cu panașe colorate pe coifurile lor de aur îi conduseră pe

cei doi luptători cu pumnii până în mijlocul arenei. Cu fiecare treaptă pe care o urcau, încet, spre înalta spina, aplauzele deveneau din ce în ce mai puternice, urletele mai extatice, iar sus, pe platforma de marmură albă, timpanele amenințau să plesnească de zgomotul făcut de spectatori.

Când Vitellius își ridică brațele, Baibus, adversarul său, care era de aceeași statură, păru să devină mai mic. Obiecte de îmbrăcăminte și pernele de sub șezut începură să zboare prin aer și să aterizeze în nisipul arenei. Minute întregi, gladiatorul rămase în aceeași poziție. Bainus stătea de-o parte.

În tribune domnea tumultul. Semnalul de luptă dat de conducătorul aflat la poalele obeliscului fu înghițit de larma făcută de spectatori. Aceștia aproape că uitaseră pentru ce anume se aflau cei doi bărbați pe acea spina situată în mijlocul arenei. Abia în clipa în care Vitellius își coborî brațele înfășurate în fâșii de piele și păși în suprafața de luptă încadrată într-un chenar roșu, larma începu să se potolească; cei doi adversari se aflau, în sfârșit, față în față, gata de luptă.

Clocotește de furie, își spuse Vitellius, i se citește în ochi. Are să se repeadă la tine ca un taur sălbatic. O să vrea să te-nvețe minte. Foarte bine. Lasă-l să vină. În clipa aceea – gongul.

Hai, vino o dată! De ce nu vii? Vrea să inducă în eroare, vrea să-ți impună tactica *lui*. Bine gândit, prietene; dar nu așa îl păcălești tu pe Vitellius! Să aștept, să-l las să vină, să fiu liniștit. Nu auzi? Primele huiduieli din partea publicului. Ei vor să lupți! Ah, uite-l că vine.

Acum are să încerce să atace. Cât de jos își ține brațele! Închide-te. Pe toți zeii, ce pumni are! Uite că a

lovit. Durere? Nu. Unde se lasă descoperit? - Nicăieri. Să dansez, stânga, dreapta.

Îi auzi cum aplaudă? Ei îți amintesc de lupta împotriva lui Spiculus. Aici – în coaste. De ce nu se blochează. Încă o lovitură în coaste. Aproape nici o reacție. Nu așa îi vii de hac! Loviturile astea îți consumă prea multă energie. Respirația lui fierbinte – scârboasă. Atenție! Scădere de nivel. Bine rezolvat.

El îți vizează fața, caută breșa în blocajul tău, vrea să te termine dintr-o lovitură. Vrea o luptă scurtă. Așa să fie. Dar nu *el* are să te trimită pe *tine* la pământ, ci *tu* pe *el*. Învață-l minte.

Ți-a intrat o lovitură-n stomac; stânga în umăr. Da, asta doare. Uită-te la el cum se-ndoaie. Încă o dreaptă-n stomac. Transpirație pe față. Nu e cazul să te ștergi, e prea periculos; atunci are să lovească. Lasă-te-n jos – prea târziu, prea târziu, prea târziu. Ce lovitură – exact la rădăcina nasului. Dansează, picorul stâng, piciorul drept, dansează. Unde-i adversarul? Uite – încă o lovitură, în același loc. Dansează, ferește-te. Baibus! Dreapta ta e ca un baros. Iată-l din nou. A fost ca și când l-aș fi pierdut din ochi.

Auzi tăcerea publicului? Îi e frică pentru tine. Acum trebuie să arăți *tu* ceva. La încă o lovitură ca asta nu mai reziști. Na – și na – să te-nveți minte. În același loc. Încă o lovitură în plin stomac. Uite-l că se oprește. De ce nu se prăbușește? Încă o dreaptă în vîrful bărbiei. Îi auzi cum urlă?

O, nu, nu – n-ai fost atent: încă o lovitură din aia teribilă la rădăcina nasului. Doare, îmi vine să urlu de durere. De ce, o, zei, mi l-ați trimis tocmai pe Baibus ăsta!

Las' că-ți arăt eu ție, na – și na, încă o lovitură în bărbie. Cum îi trosnesc fălcile! Te omor din bătaie! Îți fac zob țeasta! Tot nu-ți ajunge? Mai ia.

Ai vrut să lupți împotriva lui Vitellius, acum arată-mi ce poți. Aha, nu mai ai putere! Bine, am s-o scurtez. Încă o lovitură-n bărbie, un pumn în frunte. Ce se-ntâmplă?

Uite-l că se-mpleticește! Baibus! Se prăbușește! Baibus! Nu se mai mișcă! Vitellius, ai învins! Victorie! Victorie!

În tribune, urletele scăzură o clipă, ca și când spectatorii ar fi așteptat ca Baibus să se ridice. Dar, atunci când acesta nu mai dădu nici un semn de viață, izbucni uraganul în public. Două sute de mii de oameni aplaudau și urlau. „Vitellius! Vitellius!", iar gladiatorul învingător salută tribunele cu brațele ridicate. „Ai reușit!", își repeta Vitellius tot mereu. „Ai reușit!"

Capul amenința să-i plesnească de durere. Când strângea din pleoape ca să se apere de lumina soarelui, o durere ascuțită urca de la rădăcina nasului până în creier. Vitellius nu îndrăznea să-și atingă locul dureros, fiindcă avea sentimentul că între ochii lui se căsca o gaură adâncă. Minute în șir el continuă să salute publicul cu brațele ridicate. În sfârșit, el începu să coboare treptele spre arenă ținându-se de balustradă, fiindcă drumul dispărea sub ochii lui ca o piatră în apă. Când simți scârțâitul nisipului sub tălpile sandalelor, el privi, încă însoțit de aplauze și chiote, spre cortina roșie care acoperea portalul de la intrarea-n arenă și nu mai recunsocu decât o pată întunecată. Spre pata asta pășea Vitellius acum cu o ținută demnă.

Nici unul dintre spectatorii care aplaudau frenetic nu băgă de seamă cât de nesigur punea gladiatorul un picior

înaintea celuilalt, câtă durere se citea pe chipul lui ori de câte ori se freca la ochi și cu cât efort încerca el să se orienteze. Romanii strigau în continuare în cor: „Vitellius! Vitellius!", dar idolul lor se lupta din răsputeri cu o pată de culoare mată, care-și schimba tot mereu dimensiunile și care amenința în fiecare moment să dispară înghițită de un alb lăptos.

Încă teizeci de pași îl mai despărțeau pe gladiator de țelul său. Treizeci de pași, în cursul cărora nimeni din Circus maximus nu avea voie să bage de seamă că el îi parcurgea orbește. Vitellius știa că avea să reușească; dar, undeva înăuntrul său, își făcea loc o intuiție înspăimântătoare. „Pe divinitatea Minervei", se ruga el în sinea lui, „de unde vine întunericul ăsta în jurul meu?"

Instinctiv, gladiatorul începu să-și numere pașii. Polyclitus avea să-i vină în întâmpinare, să-l ia în primire, să-l felicite, mulți oameni ar fi vrut să-l bată pe umăr – Vitellius își propuse să nu lase să se vadă nimic. Nimeni nu avea voie să știe că acest Baibus aproape că-l omorâse din bătaie, că totul în jurul lui era înecat într-un cenușiu lăptos, întunecat. La urma urmelor, el se întorcea ca învingător iar pe Baibus, sclavii care cărau morții îl trăgeau în spolarium. Nu, el nu putea, el nu avea voie să arate nimic. Așa că el continuă să pășească drept, făcând în continuare cu mâna, zâmbind forțat în direcția în care știa că se află cortina roșie.

Dar dacă nu avea să-i vină nimeni în întâmpinare? Dacă, stăpâniți de euforia victoriei ar uita de el în spatele draperiilor? Dacă s-ar lovi de perete, ca un animal în grajdul lui întunecat? Vitellius ezită, își aplecă puțin capul atât de greu însemnat după luptă, sperând să se poate orienta după vreun zgomot. Zadarnic. Atunci, cuprins

de disperare, strigă: „Policlytus, am reușit să învingem!", iar în momentul următor simți mâna dreaptă a antrenorului pe umărul său. „Vitellius", jubilă antrenorul, „ai fost extraordinar!"

Ultimii pași prin arenă îi parcurseră împreună. Policlytus începu să tamponeze fruntea gladiatorului cu un prosop. Gladiatorul încercă cu încrâncenare să-și ascundă durerea. Era asaltat din toate părțile cu gesturi de entuziasm. „Trăiască Vitellius! Vitellius, ești cel mai mare!" Zâmbind cât putea el de bine, se uită la chipurile lor, le mulțumi tuturor cu gesturi de prietenie și fu fericit atunci când Polyclitus îl împinse în coridorul ce ducea la vestiarul său.

„Lupta asta te-a afectat mai mult decât toate disputele tale de până acum", spuse Polyclitus când observă mersul nesigur al protejatului său.

„Baibus ăsta a fost puternic ca un urs și loviturile lui aveau gerutatea unui baros", răspunse Vitellius, „a trebuit să recurg la ultimele mele puteri ca să-l înving." El își puse brațul pe după umărul antrenorului său. Ajuns în vestiar, Vitellius se lăsă să cadă pe bancheta de masaj și-l rugă pe Polyclitus să-i îndepărteze din încăpere pe sclavi, pe secundanți și pe maseuri. „Aș vrea să rămân singur cu tine câteva clipe!"

Polyclitus îi înțelese rugămintea, îi trimise pe ceilalți afară și-i așeză gladiatorului un prosop umed pe fața. Vitellius apucă mâna antrenorului său. „Suntem singuri?", întrebă el. Celălalt îi confirmă.

Atunci, Vitellius își smulse prosopul de pe față și spuse: „Polyclitus, uită-te bine la mine și spune-mi, ce vezi?"

Tăcere. „Polyclitus, ce vezi", repetă gladiatorul cu insistență.

„N-ai voie să te privești în oglindă acum", spuse antrenorul, „nasul tău nu arată bine deloc. Ți-a zdrobit nasul. Dar o să-l consultăm pe cel mai bun medic grec și o să-i sacrificăm un taur lui Jupiter Capitolinus. Sunt sigur că ai să poți să lupți din nou."

„Nu pot să mă privesc în oglindă", spuse Vitellius încet și apucă, disperat, mâna antrenorului său. „Polyclitus, nu mai văd nimic. În jurul meu e numai întuneric."

Polyclitus se uită din nou la fața gladiatorului. Abia acum băgă de seamă că privirea acestuia trecea prin el. Cu multă grijă, el își trecu mâna peste capul rănitului; neajutorat, el își trecea mâna tot mereu prin fața ochilor lui și repeta într-una aceeași întrebare: „Poți să recunoști ceva?" Dar celălalt scutură din cap și spuse, disperat: „Totul e întunecat."

„O, zei", spuse Polyclitus izbucnind în lacrimi, „nu poate fi asta voința voastră, să-i răpiți acestui bărbat viteaz lumina ochilor!" El apucă un urcior cu apă și, mânat de disperare, îl vărsă peste fața lui Vitellius care nu vedea ce se-ntâmplă. „Acum poți să recunoști ceva?", strigă el, aplecat peste capul gladiatorului. „Pe mine mă vezi?"

Vitellius scutură din cap și nu îndrăzni să-și pipăie ochii. Întinse mâna după Polyclitus, îi nimeri barba, îl apucă de ea și-l trase foarte aproape. „Polyclitus", spuse el încet, „nimeni nu trebuie să afle despre asta, auzi. Fiindcă, dacă între timp îmi voi recăpăta vederea, la lupta mea următoare romanii or să spună, e bătrân și fragil, dați-i un adversar ușor. Dar, dacă zeii vor totuși ca noaptea să mă însoțească pentru totdeauna, atunci măcar să le rămân în amintire ca învingător plin de glorie, nu ca schilod pe jumătate mort."

„Ai să-ți recapeți vederea", îl încurajă antrenorul pe protejatul său, „zeii nu vor permite ca un gladiator atât de viteaz să sfârșească atât de jalnic."

Vitellius trase adânc aer în piept și spuse, cu glas chinuit: „Copilăria mi-am petrecut-o în întuneric, pe urmă m-am trezit deodată în plină lumină. De ce să nu fie acesta destinul meu, anume să mă întorc în întuneric?"

La o chemare de afară, Polyclitus se grăbi spre ușă. După un timp, el se întoarse și spuse că sculptorul grec aștepta și nu mai putea fi trimis acasă. Dorința lui era ca, după luptă, să-i ia modelul. Iar acum artistul tocmai dădea buzna pe ușă.

„Vitellius, tu, cel mai mare dintre toți gladiatorii Romei", începu acela euforic, „salutări și felicitări pentru victoria ta incredibilă" și, spunând asta, îl luă pe Vitellius de braț și-l dirijă, așa gol cum era, spre un soclu de marmură. Gladiatorul încă mai avea pe brațe și pe pumni legăturile din piele ghintuită. „Relaxează-te, relaxează-te!", strigă grecul și întoarse într-o parte capul atât de urât burdușit al modelului său; apoi, el trânti un bulgăre de lut pe masa de modelaj și-și începu opera.

Vitellius ședea acolo cu coapsele ușor desfăcute și picioarele puțin îndoite la genunchi și aporpiate în partea de jos. Trunchiul masiv era aplecat înainte iar coatele erau sprijinite pe pulpe. Grecul îi întorsese capul în mod cu totul nenatural spre dreapta, ca să alcătuiască, împreună cu coșul pieptului, o linie dreaptă. Privirea gladiatorului urca puțin, ca și când ar fi privit spre tribunele Circus-ului.

„Cum te numești?", întebă Vitellius fără să se miște.

„Apollonios", răspunse grecul și-și măsură modelul, „bunicul meu, care se numea la fel, a fost fiul celebrului Nestor din Atena. – Dar știu că te-a aranjat frumos."

„Baibus?"

„Da."

„Fleacuri. Voi, grecii, aveți medici excelenți. Sper numai că nu-mi modelezi chipul așa cum arată el astăzi."

„Dar oare cum altfel aș putea să-ți modelez chipul, decât așa cum mi se oferă el privirii. Este un chip dur, un chip purtând urmele luptelor – ce mai, un chip de gladiator."

Polyclitus susținu punctul de vedere al grecului și-i spuse lui Vitellius că, înainte ca sculptura să fie turnată în bronz, el ar mai putea contempla modelul pe îndelete înainte să fie de acord. Dar abia rostise fraza, că se sperie; el se temea că Vitellius nu mai va mai fi în stare să vadă vreodată.

Capitolul XVI

În Amfiteatrul lui Flavius domnea o agitație atât de frenetică, încât nimeni nu luă act de cei doi bărbați care înconjurau tot mereu, iar și iar, arena ovală, o traversau prin mijloc, parucrgeau drumul de la intrare la loja imperială, se întorceau și o luau de la capăt. La început, Polyclitus îl ținea pe gladiator de braț, îl conduse în jurul arenei, îi atrase atenția asupra fiecărei nișe, asupra fiecărei uși, îi îndreptă capul spre primul, al doilea, al treilea și al patrulea rând de bănci, după care, treptat, Vitellius începu să se descurce singur. Iar în cea de-a cincea zi, gladiatorul cel orb umbla deja cu multă siguranță prin arenă și era deja în stare să arate spre loja imperială, spre pulvinarii, lojele de onoare sau spre porta libitinensis și să găsească singur drumul spre ieșire.

„De unde vin sunetele astea? Să fie muzica sferelor?", îl întrebă Vitellius pe antrenorul său Polyclitus.

Acesta se uită în sus, la cel de-al patrulea nivel de bănci, acolo unde marinari ai flotei imperiale erau ocupați să întindă otgoane de grosimea unui braț de-a lungul și de-a latul, pe deasupra marelui oval al uriașului amfiteatru. „E vântul", spuse Polyclitus, „el face să zbârnâie otgoanele pe care le întind marinarii pentru

pânzele care vor fi întinse deasupra amfiteatrului. În acest scop, împăratul a chemat anume din Misenum o mie dintre marinarii flotei sale. Ei întind pe deasupra arenei o gigantică rețea de parâme, ca o pânză de păianjen, peste care vor desfășura apoi baloturi întregi de stofă. Este o activitate plină de primejdii – în fiecare zi mai prăbușesc câțiva marinari de la înălțimea aceea amețitoare."

Vitellius privi în sus, ca și când ar fi putut să recunoască încrengătura de parâme și marinarii atârnați de funii. E adevărat că el nu putea să vadă această nouă minune a lumii, la a cărei finisare munceau acum cincispreze mii de tehnicieni și de muncitori, dar gladiatorul auzea, el simțea atmosfera giganticei construcții care se înălța pretutindeni în jurul său către cer. Fiecare strigăt, fiecare zgomot se propaga, în arenă, ca-ntr-o ureche uriașă. Aici ai fi auzit chiar și un leu furișându-se.

Romanii așteptau cu maximă nerăbdare deschiderea amfiteatrului. Titus, care urcase pe tron în loc tatălui său Vespasian, anunța, prin edicte de înălțimea unui om, care împodobeau toate străzile, că amfiteatrul lui Flavius – așa îl numise el, pentru ca acesta să amintească de familia lui – avea să fie inaugurat cu o serbare care avea să țină o sută de zile. Nouă mii de animale sălbatice, tigri, elefanți, crocodili, hipopotami și o sută de lei fuseseră aduși cu acest prilej, iar cinci mii de gladiatori erau gata de luptă. Până și bătălii navale aveau să fie organizate în arenă. Oare când se mai pomenise așa ceva?

Titus hotărâse ca, peste cele trei nivele comandate de tatăl său, să se mai construiască și un al patrulea și avusese mult de furcă până când să-l convingă pe Eumarus, constructorul, să adauge sus încă un nivel care atârna greu peste arhitectura ușoară de arce și bolți a primelor trei nivele.

„Amfiteatrul acesta", spuse Vitellius, în vreme ce mai măsura o dată, pentru a nu se ştie câta oară, arena pe lungime alături de Polyclitus, „trebuie să fie cea mai frumoasă construcţie din lume. Trebuie să fie o bucurie să lupţi în ea." Vitellius număra paşii în şoaptă.

Plyclitus răspunse: „Eu, unul, nu m-am împăcat încă cu gândul că vrei să intri în arenă lipsit de lumina ochilor. Vreau să spun că asta este o sfidare la adresa zeilor."

Vitellius se opri în loc. „Zeii au fost aceia care au vrut ca noaptea să se lase în jurul meu. Oare de ce nu m-au omorât imediat? Un gladiator lipsit de lumina ochilor este ca un gladiator mort. Vreau fie să lupt, fie să fiu mort. Vespasian a spus că voia să moară în picioare, aşa cum se cuvine pentru un împărat, şi el chiar a murit în picioare, sprijinit de prietenii săi. Dacă zeii au hotărât deja moartea mea, atunci vreau să mor în arenă. Acolo este locul meu, şi nicăieri altundeva."

Antrenorul său era un om călit şi nu era deloc uşor să-l înmoi; dar cuvintele acestea îl emoţionară profund. El îi puse lui Vitellius mâna pe umăr şi-l privi în ochii lui orbi: „Dorinţa ta e poruncă pentru mine – chiar dacă asta contravine convingerilor mele."

„Aşteaptă aici", spuse Vitellius şi îi dădu antrenorului său un semnal să se oprească. Cu ochii măriţi de uimire, Polyclitus îl urmări pe gladiator pornind spre centrul arenei, întorcându-se cu nouăzeci de grade, pornind cu pas sigur până la marginea ei, înconjurând-o pe jumătate, pentru a se întoarce apoi spre stânga, spre centrul ovalului şi a se întoarce apoi de acolo exact în punctul din care plecase. „De necrezut", spuse antrenorul, scuturând din cap şi, când gladiatorul ajunse mai aproape, Polyclitus spuse cu admiraţie: „Tu te mişti prin arena asta ca şi când ar fi camera ta de copil."

Din primul rând de bănci, un alt bărbat urmărea scena scuturând de asemenea din cap, era secretarul Corneliu Ponticus. Numai el, Polyclitus, un medic grec și patru sclavi știau că gladiatorul orbise. Erau săptămâni întregi de când ei îl izolaseră pe Vitellius astfel încât nimeni nu ar fi fost în stare să bănuiască ceva. Până și tânărului Plinius, care îl vizitase pe gladiator ca să-i povestească despre moartea bunicului său la erupția Vezuviului, greaua suferință a lui Vitellius îi rămăsese neștiută.

„Pe bună dreptate este cel mai mare gladiator al Romei!" Cornelius Ponticus își ridică privirea. Lângă el stătea Eumarus. Secretarul se sperie când își dădu seama că Eumarus trebuie că-l observase pe gladiator de o bună bucată de vreme. „Îmi închipui că încearcă să se obișnuiască cu proporțiile arenei", comentă Eumarus, iar Cornelius dădu din cap aprobator. „Se află în cel de-al patruzeci și nouălea an de viață și este de părere că, fie și numai din cauza vîrstei sale trebuie să facă mai mult decât toți ceilalți."

„Are să-i înfrângă pe toți", fu de părere Eumarus, „un gladiator care-și ia meseria atât de în serios este un dar din partea zeilor. El nu este omul pentru care să fie nevoie să-ți faci griji. De când am văzut ultima lui luptă cu pumnii, am ajuns chiar la concluzia că este invincibil."

„Ai văzut ultima lui luptă?"

„Sigur că da. Cum a încasat loviturile alea dure ale lui Baibus fără ca măcar să clipească, asta rămâne pentru mine o amintire de neuitat. Oricine altcineva ar fi căzut de mult la pământ."

De pe locurile lor din lojă, cei doi bărbați urmăreau antrenamentul acesta atât de neobișnuit al gladiatorului asistat de antrenorul său. „Câteodată, Polyclitus îl tratează ca pe un copil mic", băgă de seamă Eumarus.

„Ce vrei să spui cu asta?"

„Păi uită-te și tu, îl împinge încoace și-ncolo ca pe un tolomac."

Cornelius Ponticus deveni vizibil nervos: „Poate că tocmai acesta este secretul succeselor lui ca antrenor", spuse el.

„S-ar putea să fie cum spui", îi răspunse Eumarus.

Secretarul gladiatorului respiră ușurat atunci când meșterul-constructor fu chemat în interiorul tribunei.

În timpul acesta, Polyclitus și Vitellius se retrăseseră undeva pe latura îngustă a arenei. Antrenorul se rotea într-una în jurul protejatului său, răscolea nisipul și lovea pământul cu piciorul. Vitellius îl urmărea cu auzul și reușea în permanență să stea cu fața spre antrenorul său.

„Foarte bine", își încurajă Polyclitus elevul.

Încercările de atac, gladiatorul le para făcând un pas înapoi; când antrenorul se îndepărta, Vitellius avansa către el. Pe el îl ajuta foarte mult faptul că arena, sub care se afla un bazin cu apă, era acoperită cu scânduri din lemn peste care se turnase nisipul. Fiecare mișcare producea un zgomot înfundat și trepidații ușoare, care-l ajutau pe gladiator să se orienteze. Ei s-au antrenat săptămâni la rând în felul acesta, până când ultimii meșeteșugari părăsiseră amfiteatrul iar noua minune a lumii aștepta să fie inaugurată cu un spectacol cum nu se mai văzuse până atunci.

Trecuse aproape o jumătate de an de când Vitellius își pierduse lumina ochilor. În afara grupului mic de inițiați, suferința gladiatorului nu mai era cunsocută de nici un om de pe pământ. Polyclitus și Cornelius Ponticus, secretarul lui Vitellius, făcuseră nenunărate încercări de a-l convinge pe gladiator să nu mai lupte; dar, cu cât

insistau ei mai mult, cu atât mai dur și mai lipsit de menajamente față de sine la antrenamente era acesta.

„Astăzi vreau să trăiesc ceva deosebit", îi spuse gladiatorul lui Cornelius Ponticus în seara dinaintea jocurilor. Acela își privi stăpânul cu uimire. „Da", spuse gladiatorul, „să nu crezi cumva că, dacă zeii i-au luat stăpânului tău lumina ochilor, el nu se mai poate bucura de viață. Bărbierește-te și taie-ți unghiile ca înainte de Nundinae, ziua de târg, și pune-ți pe tine cele mai frumoase veșminte ale tale."

Îmbrăcați cât se poate de elegant, cei doi o porniră spre Aventin, colina la poalele căreia, vizavi de Circus maximus, localurile rafinate se aflau unul lângă altul. Lui Cornelius nu îi era deloc ușor să țină pasul cu stăpânul său, care nu se lăsa oprit decât de borduri și de intersecțiile străzilor. Vitellius își puse secretarul să-i citească numele tavernelor de pe firmele atârnate deasupra ușilor de la intrare și se hotărî până la urmă pentru un local care purta numele 'La cei șapte frați'.

Roma era plină de străini, ca de fiecare dată când erau anunțate jocuri ce se întindeau pe mai multe zile. Spectacolul de o sută de zile atrăgea chiar și vizitatori venind din cele mai îndepărtate provincii. Unii veneau din Nordul Britaniei, care tocmai fusese cucerit, alții din Dacia, de la Dunărea de jos, alții, în sfârșit, din Lusitania, din vestul imperiului. Din Asia veneau armeni iar mauritanii veneau din nordul Africii. Ei inundau realmente Roma, transformând orașul într-un adevărat Babilon în care se auzeau toate limbile pământului.

Proprietarul îl conduse pe Vitellius la cea mai bună masă din tot localul: „Este o onoare deosebită pentru mine că vrei să iei masa dinaintea luptei tale la mine!"

Vitellius îi răspunse, râzând: „Să știi, bătrâne, că sunt răsfățat de pe vremea când participam le vestitele Cena libera din Ludus magnus. Tu ce ai a-mi oferi?"

„O friptură de porc mistreț umplută cu castane înăbușite pe foc, iar alături, un vin de pe lacul Albano și, la desert, nuci coapte înecate în miere."

„Atunci, așa să fie", exclamă Vitellius, „să se îndoaie mesele sub povara bunătăților tale."

De la mesele alăturate ajungeau, la urechile lui Vitellius, frânturi de cuvinte în limbi pe care Vitellius nu le mai auzise niciodată în viața lui. „De unde vin toți oamenii aceștia?", îl întrebă el pe însoțitorul său.

„Nici eu nu recunosc decât greaca și galeza. Ceilalți îmi sunt străini; dar, la cât de întins este imperiul nostru acum, asta nu-i nici o rușine. Nu fiecare din noi e un Mithridates, căruia zeii i-au conferit darul să vorbească în douăzei și două de limbi."

În vreme ce li se serveau mâncărurile, Vitellius spuse: „Se spune că regele din Pontus nu a fost numai un geniu în materie de limbi, ci și unul dintre cei mai mari mâncăi din istoria omenirii. Ceea ce mânca el nu putea fi niciodată destul de original și de abundent, și se pare că a anunțat chiar un premiu pentru cel mai mare mâncău din țara lui." Aroma fripturii urcă în nările gladiatorului. „Nu cumva el s-a înfruntat atunci cu marele nostru comandant Lucullus? – Pe toți zeii, cei doi ar fi trebuit să se confrunte în materie de mâncare și de băutură, și atunci romanii ar fi fost scutiți de o mulțime de victime."

Vitellius își luă cupa, turnă un strop de vin pe jos și spuse: „Să bem pentru împăratul nostru Titus, care a pus să se construiască cel mai frumos amfiteatru din lume."

Cornelius îi răspunse: „Pentru împăratul nostru și pentru tine – pentru ca lupta de mâine să se încheie cu victoria ta."

Gladiatorul se apără: „Ce ne interesează ziua de mâine. 'Carpe diem', a spus poetul, 'trăiască ziua de azi'." Și, spunând asta, râse tare, cu gura până la urechi. Niciodată până atunci nu-l auzise scribul pe stăpânul său râzând atât de relaxat. La urma urmelor, vinul își făcea și el efectul, iar Cornelius Ponticus nu putu să nu se alăture râsului dezlănțuit al gladiatorului orb.

„Lumea", spuse el, în timp ce tranșa friptura cu mâinile goale și îi împingea stăpânului său bucată după bucată, „povestește că împăratul celebrează în palatul lui adevărate orgii culinare împreună cu favoriții și cu eunucii săi. Și că, din vremea lui Caligula, care punea ca bucatele sale să fie înfășurate în folie de aur, nu au mai existat mese atât de abundente la palat."

„Foarte bine face", îi replică Vitellius, „mai bine un împărat care iubește viața, decât un princeps care se teme de ea. De împărați care nu se împăcau cu propria lor viață am avut parte din plin." În timp ce vorbea, limba gladiatorului articula din ce în ce mai anevoios de la vinul băut. Într-un colț al localului dansa o fată cu părul negru iar consumatorii îi aruncau monede la picioare. Vitellius își duse mâna la cingătoare, scoase o monedă și o aruncă exact în direcția din care se auzea muzica pe care dansa fata. „Dansează mai departe, femeie frumoasă!", strigă el râzând.

„E o fată foarte tânără – are cel mult șaptesprezece ani", îi șopti Cornelius Ponticus stăpânului său. „Și, ce-i cu asta", veni replica lui Vitellius, „vrei să spui că din cauza asta nu e femeie?"

Cârciumarul, care urmărise scena cu atenție, se apropie de masa lor și spuse discret, astfel încât nimeni

să nu-l poată auzi: „Poți să o ai, dacă vrei. Nu-i deloc ieftină; dar tocmai de aceea nu o face cu oricine!"

„Ohoo", se rățoi Vitellius, „ce-nseamnă că nu o face cu oricine?" Spunând asta, îl apucă de cot pe secretarul său: „În cazul acesta, cunoaștem și alte adrese, unde există cu totul altfel de femei. Nu-i așa, Cornelius?"

Lui Cornelius Ponticus, vorbăria îmbibată de vin a gladiatorului îi devnise penibilă; înainte de toate, el se temea de faptul că stăpânul său ar putea să-și iasă din rolul pe care-l juca de o jumătate de an cu atâta măiestrie. „Atunci, mai bine să mergem, stăpâne!", spuse el încet și-i împinse cârciumarului o monedă de aur. Vitellius se ridică, clătinându-se. „Da, prietene, hai să mergem, dar nu acasă. Carpe diem! Acum ne ducem în Aureum. Astăzi avem dreptul la cele mai frumoase femei."

După ce lăsară la intrare două sute de sesterți, lui Vitellius și lui Cornelius Ponticus li se îngădui să pătrundă în elegantul bordel. Nori grei de miresme îmbătătoare îi învăluiră în timp ce urcau scara de marmură albă. O sclavă cu pielea întunecată îi împinse pe cei doi pe pernele de mătase care se aflau pretutindeni în atrium.

„Mă tem că stăpânul meu s-ar putea să fi băut puțin cam mult", se scuză secretarul pentru faptul că îl ținea pe Vitellius de braț și îi prescria fiecare mișcare.

Gazda cu pielea neagră le surâse plină de înțelegere. După aceea, ea se interesă de preferințele oaspeților, de tipul de femei pe care-l preferau, de aroma care îi excita cel mai tare, de culoarea favorită a tapetelor și de buchetul pe care trebuia să-l aibă vinul.

„Roșu!", spuse Vitellius fără să se gândească prea mult. „Tapete roșii, vin roșu și arome ca de trandafiri roșii!" La descrierea femeii pe care și-o dorea începu să

se bâlbâie, ba chiar se părea că, dintr-o dată, devenise cât se poate de treaz. „Cândva, am cunoscut aici o fată...."

„Cum arăta ea?", întrebă domina. „Nădăjduiesc că îți putem îndeplini orice dorință."

„Nu era o femeie romană. Se trăgea din părinți evrei, avea părul negru ca smoala și ochii întunecați și, atunci când zâmbea, făcea niște cute minuscule înjurul ochilor. Era mică și delicată. Avea sânii micuți ca două cupe din sticlă lăptoasă și cred că talia ei aș fi putut s-o cuprind între mâinile mele."

„O vei avea", spuse femeia, îl apucă pe gladiator de braț și-l conduse într-o cameră roșie, unde-l conduse la o pernă mare și moale. „Sper că îți place aici."

„O, da", răspunse Vitellius și ascultă zgomotul pașilor care se îndepărtau. El auzi foșnetul micilor lămpi cu ulei de pe pereți și pe acela al stofei strălucitoare în care era îmbrăcată perna pe care ședea. O sclavă îi aduse vinul. „Toarnă-mi tu", spuse Vitellis și întinse mâna după cupa plină. Sclava se îndepărtă.

„Ave – fii binevenit!", se auzi vocea delicată a unei femei. Vitellius nu o auzise venind. „Ave", spuse gladiatorul, „apropie-te."

„Sper din tot sufletul că nu ești dezamăgit", spuse glasul, în vreme ce necunoscuta se așeza lângă el.

„Câtuși de puțin", îi răspunse Vitellius, „ce motive aș avea să fiu?"

„Ei bine, nu mai sunt chiar atât de tânără...."

„Te pomenești că eu oi fi vreun băiețandru? Eu sunt Vitellius, gladiatorul, și toată lumea din Roma știe că mă aflu în cel de-al cincelea deceniu al vieții mele." Vocea nu spuse nimic. Vitellius pipăi, prudent, până când o găsi, el își întinse mâna, ezitând, după sânii ei mici, îi cuprinse,

cu timiditate, talia subțire, își băgă mâna, tandru, în părul ei bogat și spuse melancolic: „Cât ești de frumoasă!"

Femeia de lângă el nu scoase nici un sunet și așteptă să se întâmple lucurile pentru care era plătită.

Ca să treacă peste tăcerea care se așternuse, Vitellius o întrebă: „Nu ești romană, așa-i?"

„Așa este", răspunse frumoasa, „părinții mei au fost evrei. Titus m-a adus la Roma ca pradă de război."

„Și, cum îți place capitala celui mai mare imperiu al lumii?"

„N-a fost o noutate pentru mine. Fiindcă, pe vremea lui Claudius, aici mi-am petrecut copilăria."

„Te-ai numărat printre aceia care au fost expulzați atunci?", întrebă Vitellius și privirea lui trecu pe lângă frumoasa femeie. Ea observase de o bună bucată de vreme ochii opaci ai gladiatorului. Cu multă discreție, ea întinse mîna după o lampă cu ulei care ardea pe o măsuță în fața lor și o mișcă încoace și-ncolo prin dreptul ochilor săi, fără ca bărbatul să reacționeze. „Da", răspunse ea în timp ce-și aranja o buclă rebelă, „am făcut parte din marele exod."

Mâna lui tremura, degetele lui urcau pe gâtul ei delicat, îi mângâiară bărbia și-i atinseră gura. În clipa în care încercă s-o mângâie, tandru, pe obraji, Vitellius își retrase mâna speriat. Lacrimi fierbinți șiroiau pe obrajii necunoscutei.

„Cum te cheamă?", întrebă, poticnindu-se, gladiatorul și așteptă un răspuns din întunericul care-l înconjura. A trebuit să aștepte mult timp până să audă răspunsul. El își întorcea capul neliniștit în toate părțile. Mai întâi a auzit un hohot de plâns; apoi, vocea înecată în lacrimi rosti: „Rebecca."

„Rebecca!" În tulburarea lui, Vitellius întinse mâinile undeva în gol.

„Da", spuse vocea. „Eu sunt, Vitellius."

O mie de heralzi cu platoșe aurii și cu panașe roșii pe cap intrară în amfiteatru în ritmul bătăilor de tobă. În loja imperială situată pe partea cealaltă, își făcu apariția Titus în toga lui purpurie, cu cununa de lauri pe cap, cu palma dreaptă ridicată a salut.

Ca dintr-o singură gură răsună strigătul celor cincizeci de mii de oameni: „Ave, Titus Flavius Sabinus! Ave, Caesar!"

În același moment, fanfarele își revărsară semnalele marțiale de la nivelul cel mai de sus: jocurile de o sută de zile erau deschise în noua arenă a lui Flavius. Heralzii înconjurară arena asemenea unui gard viu. Poarta grea de fier scârțâi, se deschise, și lăsă cale liberă pentru pompa, defilarea gladiatorilor și prezentarea animalelor sălbatice.

Fiecare sector era reprezentat printr-un delegat, fiindcă cei cinci mii de gladiatori ar fi fost de ajuns ca să umple arena. Așa, erau câte patru reprezentanți care salutau publicul: patru samniți, patru traci, patru murmilliones, patru retiari și patru luptători cu pumnii. Pentru a oferi o mostră din reprezentațiile numite venationes, luptele de animale, sclavii târau după ei tigri legați de bare lungi iar elefanții pășeau, apucându-se cu trompa de coada animalului din față, prin fața lojei imperiale unde îngenunchiară cu greu. Un animal dresat pictă cu trompa, în apaluzele publicului, 'Ave, Caesar' în nisipul arenei. Hipopotamii fură mânați în arenă cu sulițe, cârlige și bice. Un rinocer cu un inel trecut prin maxilarul inferior pășea, agale, în urmă. Bivolii sălbatici erau nevoiți să parcurgă drumul cu pași mărunți, deoarece aveau

picioarele legate între ele cu bucăți scurte de funie. Urși cu botnițe dansau pe labele din spate. Chestorul care conducea jocurile stătea, cu brațul întins a salut, într-un car de luptă tras de două pantere dresate. Și, printre toate acestea, negri pe jumătate goi, sclave blonde care purtau doar un cordon în jurul taliei, pitici cu armuri complete, criminali condamnați, incendiatori și creștini, material uman pentru spectacolul îngrozitor ce avea să urmeze.

La cel de-al patrulea nivel, fără să fi fost observați de publicul entuziasmat de ceea ce se desfășura în arenă, ocupaseră poziții optzeci de aruncători de sulițe. La un ordin, ei își aruncară, pe deasupra capetelor spectatorilor sulițele care se înfipseră în mijlocul arenei, alcătund un cerc. Cu sau fără intenție, o suliță se abătuse de la traiectoria ei și străpunsese un pitic. Romanii izbucniră în râs și începură să tropăie de bucurie.

„Ave, Caesar, morituri te salutant!", strigară luptătorii spre loja imperială. Titus, înconjurat de bărbați tineri și frumoși și de o curte viu colorată, întinse brațul cu grație.

La cei patruzei de ani ai săi, împăratul era foarte iubit de poporul său. Cu construcții de mare anvergură, precum amfiteatrul și termele din apropiere, el le oferise o pâine nenumăraților meșeteșugari și artiști care nu aveau de lucru. El abolise pedeapsa cu moartea pentru cetățenii romani și-și mulțumise poporul care avusese atâta de suferit în timpul domniilor haotice ale împăraților, de la Nero încoace. Faptul că el era totodată și un adept fervent al sângeroaselor lupte între animale și al luptelor de gladiatori nu făcea decât ca el să fie și mai iubit de mase.

Între timp, gladiatorii și animalele sălbatice părăsiseră arena. Un grup de sclavi începu să netezească nisipul în care rămăseseră întipărite toate urmele de pași. Spec-

tatorii încă nu bănuiau că, dedesubt, se ascundea un peisaj acvatic cu monștri marini, hipopotami și crocodili și unde avea să se desfășoare o veritabilă bătălie navală.

Spectatorii îl urmăreau plini de încordare pe Charon, înspăimântătorul personaj al lumii subterane, care pășea acum cu sabia ridicată spre uriașul portal de fier în care lovi de trei ori. În sunetele fanfarei, porțile se deschiseră și în arena monumenatală își făcu dintr-o dată apariția marele gladiator Vitellius.

Romanii îl recunoscură pe dată, îl acoperiră cu aplauze și începură să arunce cu flori și eșarfe colorate în nisip. „Ave, Vitellius!" Gladiatorul își ridică brațele râzând. Cu pași siguri, el se îndreptă spre mijlocul arenei, se înclină în fața împăratului, salută în toate direcțiile. Gesturi de gladiator. Repetate de sute de ori. Cine putea să bănuiască ce tragedie se ascundea în spatele lor?

El nu purta decât o pânză în jurul șoldurilor, pe care și-o trecuse printre picioare și o înodase la talie. Corpul său musculos arăta la fel de în formă ca și acela al unui tânăr. Singura lui armă era un pumnal pe care-l avea prins la talie. Acum, el își aștepta, concentrat, adversarul.

În marele oval al amfiteatrului se făcuse liniște. Toți ochii erau ațintiți asupra porții grele cu gratii, către care era întors acum și Vitellius. Aceasta se ridică, scârțâind, și din spatele ei își făcu apariția adversarul, un taur negru, fioros și sălbatic.

Un țipăt de groază străbătu tribunele, făcând apoi loc aplauzelor pline de admirație pentru curajul gladiatorului. Uriașul animal răscoli nisipul cu piciorul din față, lovi nervos cu coada, își coborî capul și-și îndreptă coarnele lungi și ascuțite în față. Ca aruncat de o catapultă, el se repezi dintr-o dată spre Vitellius.

La început, acesta nu se mișcă din loc, el își ținea capul puțin înclinat într-o parte. Spectatorii intrepretară atitudinea lui ca pe o demonstrație de curaj și începură să chiuie și să aplaude. Acum, animalul nu se mai afla decât la distanță de un salt de Vitellius, care se răsuci, brusc, într-o parte. Taurul se repezi în gol.

„Vitellius! Vitellius!", răsunară tribunele – un zgomot la care, de această dată, Vitellius ar fi renunțat fericit; căci gălăgia era atât de mare, încât el nu se mai putea orienta după zgomotele pe care le făcea animalul. Neajutorat, el începu să se răsucească în jurul propriei axe, ceea ce provocă un val și mai mare de ovații, întrucât spectatorii erau entuziasmați de faptul că Vitellius îi întorcea spatele animalului.

Fornăind, taurul își coborî iarăși capul și-și luă din nou elan. Vitellius simți podeaua vibrând; numai că el nu știa din ce direcție venea bestia, el știa doar că, cu cât deveneau mai puternice strigătele publicului, cu mai aproape era animalul. În neputința lui, el își întinse amândouă brațele, ca și când ar fi vrut să-l oprească; numai că, în felul acesta, el nu putea să-i vină de hac animalului furios.

Vitellius reuși să se apuce cu mâna dreaptă de unul din coarne, se lăsă târât câțiva metri și încercă din răsputeri să-și ducă dreapta pe după gâtul animalului. Nu reuși. Se lăsă să cadă, simți o lovitură de copită în coaste, se încovoie de durere dar se ridică din nou în picioare.

Simți mirosul scârbos al taurului pătrunzându-i în nări. În timp ce spectatorii urlau și tropăiau, gladiatorul adulmecă în direcția din care taurul se pregătea pentru un nou atac. El trebuia să reușească să-l apuce de coarne sau de gât, numai atunci ar fi avut o șansă să înjunghie animalul. El își scoase pumnalul. Cu picioarele înde-

părtate, cu brațele îndoite, gladiatorul stătea și pândea în întunericul care-l înconjura. Deodată – un nou atac. Vitellius îl auzi, ținu pumnalul în direcția lui. Dar, înainte ca el să fi apucat să lovească, taurul se repezise cu capul în trupul lui. Vitellius se încovoie, bestia îl ridică pe gladiator în coarne, unul dintre ele i se înfipsese adânc în măruntaie, un șuvoi de sânge țâșni peste ochii animalul, ceea ce-l făcu să devină și mai sălbatic. Cu o zvâcnire a capului, taurul îl izbi pe Vitellius de nisip și, înainte ca acesta să se poată elibera, îl împunse pentru a doua oară.

Câțiva dintre oaspeții de onoare de la primul nivel își întoarseră capetele, îngroziți, când văzură că măruntaiele gladiatorul, care încă mai dădea semne de viață, rămăseseră în coarnele taurului. Animalul îl mai trânti o dată de pământ pe gladiator, apoi îl ridică din nou în coarne. În mijlocul arenei, nisipul se întunecase.

Abia atunci când gladiatorul sau ceea ce mai rămăsese din el nu mai dădu nici un semn de viață, taurul își lăsă victima în pace. În aplauzele publicului, sclavii echipați cu niște bare lungi, ascuțite, mânară taurul înapoi, în spatele porții cu gratii.

În tribune începură să se servească prăjituri cu miere iar chestorul se duse în încăperea de sub arenă și scrise pe tăblița cu programul în dreptul numelui Vitellius un P mare. Asta însemna periit, căzut. Sclavi purtând măști ale zeităților din lumea subterană și înarmați cu cârlige traseră cadavrul lui Vitellius afară din arenă și-l aruncară în spolarium, locul în care sfârșeau toți gladiatorii.

Caius Vitellius a fost primul din cei două mii de gladiatorii care au murit la inaugurarea Amfiteatrului lui Flavius în anul 80 p. Chr. Sub domnia împăratului Honorius (393-423), luptele de gladiatori au fost interzise. Ultima luptă între animale a avut loc la anul 523 p. Chr.